151

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΑΣΙΣΜΟ

Τεύχος # 25 // Καλοκαίρι-Φθινόπωρο 2022 // 1,5 €

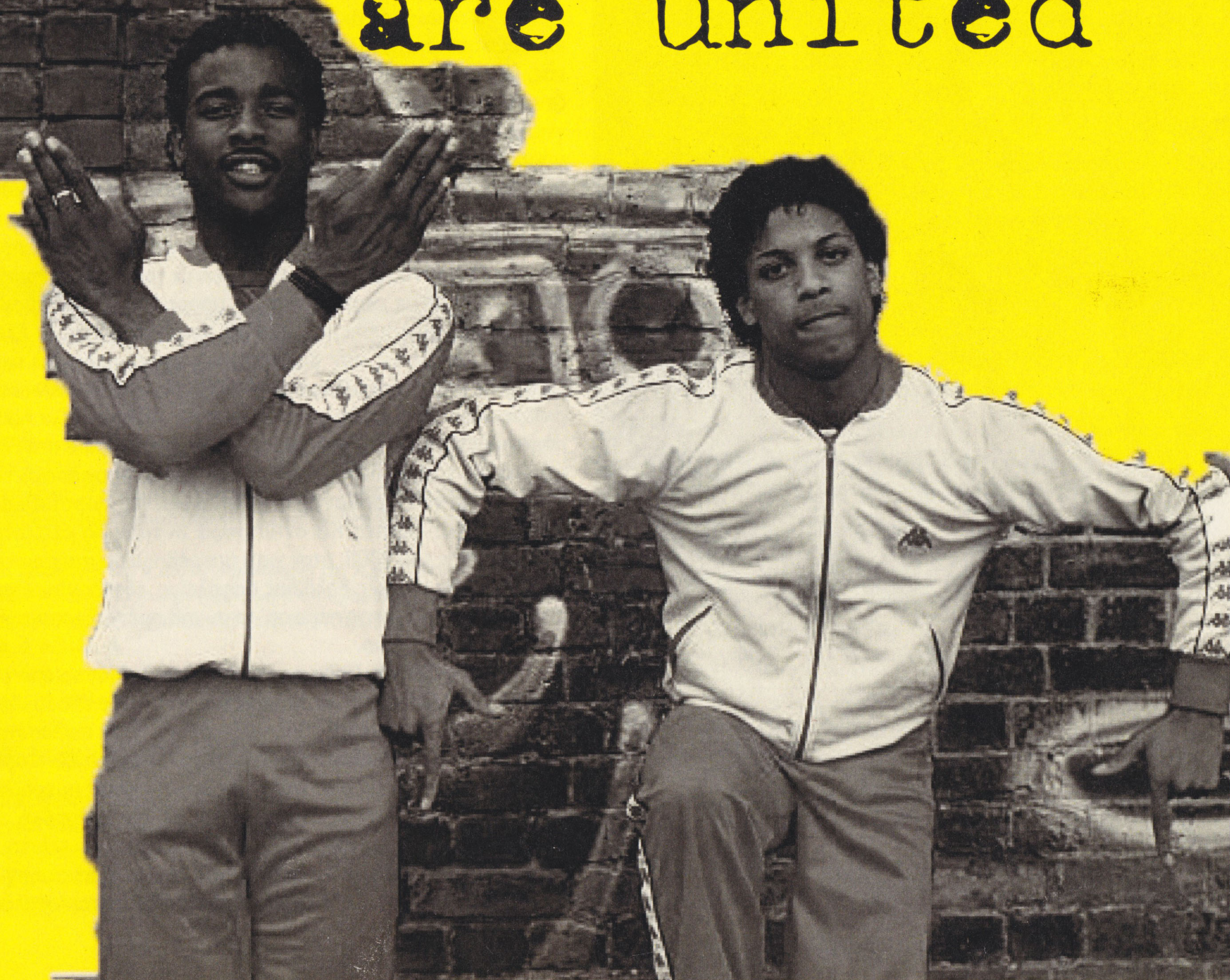
ΒΑΛΒΙΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ // Η “ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ” ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ, 1974-1989 // ΤΑ ΚΡΟΥΠΙΑ, ΟΙ ΑΜΑΧΟΙ ΚΑΙ Η ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΗ ΜΑΣ. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΠΟΥ ΚΑΠΟΤΕ // ATHENS ANTIFA // ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ, ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ, 1950-1990, ΜΕΡΟΣ Β’: ΟΙ ΜΠΑΤΣΟΙ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ [ΠΡΙΝ ΠΑΝΕ ΣΤΟ PRIDE] // “ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΠΟ ΔΩ ΓΙΑ ΤΑ ΑΕΡΙΑ!”: ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ // ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: Η ΠΑΡΑΝΟΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ

if the kids are united

Τεύχος # 29 // Καλοκαίρι-Φθινόπωρο 2022 // 1,5 €

if the kids are united

* then we'll never be divided

151

Το σκεφτήκαμε από τον εβραϊκό συνοικισμό «151» που ιδρύθηκε, μετά την μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης με τον κωδικό 0151. Είναι γνωστό Το 1931 έλαβε χώρα το μεγαλύτερο αντισημιτικό πογκρόμ στην ελλάδα από τους φασίστες της «ΕΕΕ», με κρατική υποστήριξη, εναντίον του εβραϊκού συνοικισμού «Κάμπελ». Αυτό που δεν είναι τόσο γνωστό είναι ότι η αρχική φιλοδοξία των φασιστών ήταν να κάψουν και τον «151», στον οποίο έμεναν πέντε χιλιάδες άνθρωποι, οι περισσότεροι εκ των οποίων σιωνιστές και σοσιαλιστές εβραίοι. Ο «151», όμως, τοποθετούνταν –σε αντίθεση με το Κάμπελ– μεταξύ άλλων εβραϊκών συνοικισμών και διέθετε τις δικές του περιπόλους αυτοάμυνας. Όταν στα τέλη του Ιούνη εκείνης της χρονιάς, οι περίπου 500 φασίστες έφτασαν στα σύνορα του 151, τους υποδέχτηκαν εκεί μπόλικοι χαμάλιδες, μικροπωλητές, αθλητές, λιμενεργάτες, καπνεργάτριες και αχθοφόροι για να τους περιποιηθούν. Το ξύλο που φάγαν οι φασίστες ήταν κι αυτό μπόλικο και η απόκρουση, αν δεν την είχε σκιάσει το κάψιμο του Κάμπελ, θα έστεκε σήμερα ως η σαλονικιώτικη εκδοχή της μάχης της Cable Street, όπου οι εβραίοι του ανατολικού λονδίνου είχαν ανακόψει αντίστοιχα πέντε χρόνια αργότερα τους άγγλους φασίστες του Μόζλεϊ. Κατά

Βαλβίδες Ασφαλείας

Οι βαλβίδες ασφαλείας είναι μηχανισμοί που παρεμβαίνουν στη λειτουργία μιας μηχανής ώστε να αποφευχθεί κάποια σοβαρή αστοχία της. Λειτουργούν σαν προστατευτικός μηχανισμός σε δεύτερο επίπεδο και το πιο κλασικό παράδειγμα που γνωρίζουμε στην καθημερινότητα είναι η βαλβίδα του θερμοστάτη η οποία αποτρέπει την έκρηξη του θερμοσίφωνα όταν ανεβάζει υψηλές θερμοκρασίες. Χωρίς τη βαλβίδα ο θερμοσίφωνας θα μετατρεπόταν σε κάποιου είδους βόμβα. Το όλο πράγμα, με ακριβώς την ίδια μηχανική δουλεύει και στην πολιτική, αν κάνουμε την αναλογία του θερμοσίφωνα με «την κοινωνία» (κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και ταξικές ισορροπίες) και της βαλβίδας ασφαλείας με «τους προστατευτικούς κοινωνικούς μηχανισμούς» (βασικά, την Αριστερά, αλλά εκεί θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και κάθε είδους διαμεσολαβητικούς μηχανισμούς όπως τα ΜΜΕ, τις ΜΚΟ και προνοιακού χαρακτήρα κρατικές πολιτικές).

Οι βαλβίδες ασφαλείας στον χώρο «Εξάρχεια», αντίστοιχα, έχουν προσαρμοστεί στον πυρήνα των απαράλλαχτων απ' τη μεταπολίτευση και δώθε βασικών πολιτικών αιχμών των Εξαρχείων: ACAB, αλληλεγγύη στους πολιτικούς κρατούμενους και αντιφασισμός, με την έννοια του αντι-ναζί. Το ελληνικό κράτος και οι σπουδαγμένοι μπάτσοι του γνωρίζουν καλά αυτές τις αιχμές και ειδικά όταν είναι να διαχειριστούν μάζες στον δρόμο, θέτουν σε λειτουργία συγκεκριμένες βαλβίδες ασφαλείας. Τα τελευταία 30-40 χρόνια οι μπάτσοι – δηλαδή το Υπουργείο Εσωτερικών – γνωρίζοντας ότι σε μια κοινωνία πολωμένη με πολλούς τρόπους δεν μπορούν να απαγορεύσουν πορείες και διαδηλώσεις και ατόφιο αντι-μπατσικό μίσος που θέλει να εκτονωθεί, τα επέτρεψαν μεν όλα αυτά αλλά είτε τα περιόρισαν μέσα στον χρόνο και τον χώρο της πόλης είτε ανέθεσαν τη διαχείρισή τους στην Αριστερά και σε άλλους διαμεσολαβητικούς θεσμούς. Εν πολλοίς βασιζόμενοι στο ότι όλα αυτά αποτελούν απλώς εκτόνωση, ότι μπόλικοι θέλουν απλά «να τα σπάσουν» και ότι λίγοι θα οργανωθούν αν γνωρίζουν ότι εκεί που θα οργανωθούν, δεν θα πάνε «να τα σπάσουν».

Απ' αυτή τη σκοπιά και τα ίδια τα Εξάρχεια θα μπορούσαν να ιδωθούν σαν μια μεγάλη βαλβίδα ασφαλείας στον αστικό ιστό της Αθήνας. Παρασκευή και Σάββατο βράδυ για χρόνια τα λεωφορεία άδειαζαν στην Ακαδημίας και την Αλεξάνδρας πιτσιρικάδες που είχαν κακές γνώμες για την αστυνομία και τους νεοναζί. Μέσα στον χώρο-Εξάρχεια μπορούσε κανείς να πολιτικοποιηθεί, να διασκεδάσει με τους ομοϊδεάτες του και ακόμη και να μετακομίσει εκεί ή ενίοτε να κάνει και μια κατάληψη! Το ωφέλιμο για το κράτος με το που τα Εξάρχεια έγιναν από γειτονιά, αυτό το «κάτι παραπάνω από γειτονιά», ήταν πολλαπλό. Η αστυνομία αντί να χρειάζεται να ελέγχει με τους ασφαλίτες της μια ολόκληρη πόλη πέντε εκατομμυρίων, μπορούσε με λιγότερους υπαλλήλους να παρακολουθεί μια γειτονιά λίγων χιλιάδων. Τα Εξάρχεια δεν

Το σκεφτήκαμε από τον εβραϊκό συνοικισμό «151» που ιδρύθηκε, μετά την μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης με τον κωδικό 0151. Είναι γνωστό Το 1931 έλαβε χώρα το μεγαλύτερο αντισημιτικό πογκρόμ στην ελλάδα από τους φασίστες της «ΕΕΕ», με κρατική υποστήριξη, εναντίον του εβραϊκού συνοικισμού «Κάμπελ». Αυτό που δεν είναι τόσο γνωστό είναι ότι η αρχική φιλοδοξία των φασιστών ήταν να κάψουν και τον «151», στον οποίο έμεναν πέντε χιλιάδες άνθρωποι, οι περισσότεροι εκ των οποίων σιωνιστές και σοσιαλιστές εβραίοι. Ο «151», όμως, τοποθετούνταν –σε αντίθεση με το Κάμπελ– μεταξύ άλλων εβραϊκών συνοικισμών και διέθετε τις δικές του περιπόλους αυτοάμυνας. Όταν στα τέλη του Ιούνη εκείνης της χρονιάς, οι περίπου 500 φασίστες έφτασαν στα σύνορα του 151, τους υποδέχτηκαν εκεί μπόλικοι χαμάλιδες, μικροπωλητές, αθλητές, λιμενεργάτες, καπνεργάτριες και αχθοφόροι για να τους περιποιηθούν. Το ξύλο που φάγαν οι φασίστες ήταν κι αυτό μπόλικο και η απόκρουση, αν δεν την είχε σκιάσει το κάψιμο του Κάμπελ, θα έστεκε σήμερα ως η σαλονικιώτικη εκδοχή της μάχης της Cable Street, όπου οι εβραίοι του ανατολικού λονδίνου είχαν ανακόψει αντίστοιχα πέντε χρόνια αργότερα τους άγγλους φασίστες του Μόζλεϊ. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής το «151» μετατράπηκε σε γκέτο, ενώ μετά την εκκένωσή του λεηλατήθηκε από τους έλληνες. Το 151 συμβολίζει ένα πρόσκαιρο ανάχωμα στον ελληνικό φασισμό. Αποτελεί, παράλληλα, μια σοβαρή υπενθύμιση για το ότι η επιβίωσή μας δεν πρέπει να επαφίεται στις προσευχές αλλά στην οργανωμένη αυτοάμυνα των κοινοτήτων.

Για επικοινωνία μαζί μας
γνώμες, ανταποκρίσεις και κριτικές
μη διστάσετε! Στέλνετε μας στο
zine151@yahoo.com
Τα υπόλοιπα θα τα μαθαίνετε και από εδώ
https://0151.espivblogs.net/
και εδώ
https://antifa-ngt.espivblogs.net/

Οι βαλβίδες ασφαλείας στον χώρο «Εξάρχεια», αντίστοιχα, έχουν προσαρμοστεί στον πυρήνα των απαράλλαχτων απ' τη μεταπολίτευση και δώθε βασικών πολιτικών αιχμών των Εξαρχείων: ACAB, αλληλεγγύη στους πολιτικούς κρατούμενους και αντιφασισμός, με την έννοια του αντι-ναζί. Το ελληνικό κράτος και οι σπουδαγμένοι μπάτσοι του γνωρίζουν καλά αυτές τις αιχμές και ειδικά όταν είναι να διαχειριστούν μάζες στον δρόμο, θέτουν σε λειτουργία συγκεκριμένες βαλβίδες ασφαλείας. Τα τελευταία 30-40 χρόνια οι μπάτσοι – δηλαδή το Υπουργείο Εσωτερικών – γνωρίζοντας ότι σε μια κοινωνία πολωμένη με πολλούς τρόπους δεν μπορούν να απαγορεύσουν πορείες και διαδηλώσεις και ατόφιο αντι-μπατσικό μίσος που θέλει να εκτονωθεί, τα επέτρεψαν μεν όλα αυτά αλλά είτε τα περιόρισαν μέσα στον χρόνο και τον χώρο της πόλης είτε ανέθεσαν τη διαχείρισή τους στην Αριστερά και σε άλλους διαμεσολαβητικούς θεσμούς. Εν πολλοίς βασιζόμενοι στο ότι όλα αυτά αποτελούν απλώς εκτόνωση, ότι μπόλικοι θέλουν απλά «να τα σπάσουν» και ότι λίγοι θα οργανωθούν αν γνωρίζουν ότι εκεί που θα οργανωθούν, δεν θα πάνε «να τα σπάσουν».

Απ' αυτή τη σκοπιά και τα ίδια τα Εξάρχεια θα μπορούσαν να ιδωθούν σαν μια μεγάλη βαλβίδα ασφαλείας στον αστικό ιστό της Αθήνας. Παρασκευή και Σάββατο βράδυ για χρόνια τα λεωφορεία άδειαζαν στην Ακαδημίας και την Αλεξάνδρας πιτσιρικάδες που είχαν κακές γνώμες για την αστυνομία και τους νεοναζί. Μέσα στον χώρο-Εξάρχεια μπορούσε κανείς να πολιτικοποιηθεί, να διασκεδάσει με τους ομοϊδεάτες του και ακόμη και να μετακομίσει εκεί ή ενίοτε να κάνει και μια κατάληψη! Το ωφέλιμο για το κράτος με το που τα Εξάρχεια έγιναν από γειτονιά, αυτό το «κάτι παραπάνω από γειτονιά», ήταν πολλαπλό. Η αστυνομία αντί να χρειάζεται να ελέγχει με τους ασφαλίτες της μια ολόκληρη πόλη πέντε εκατομμυρίων, μπορούσε με λιγότερους υπαλλήλους να παρακολουθεί μια γειτονιά λίγων χιλιάδων. Τα Εξάρχεια δεν στέκουν μόνα τους σαν βαλβίδα ασφαλείας, μολονότι η προσφορά τους είναι κολοσσιαία. Θα μπορούσε κανείς να δει το κλείσιμο των περιφερειακών-κεντρικών καταλήψεων της Αθήνας (Βίλα Αμαλίας, Σκαραμαγκά κτλ) στο ίδιο πλαίσιο: να μαζευτεί η αναρχία στα Εξάρχεια και να είναι πιο εύκολα διαχειρίσιμη, τα δε κέντρα αποφάσεων της να λιγοστέψουν και να εντοπίζονται σε συγκεκριμένες χωροταξικά – και μοιραία, πολιτικά – εστίες. Και αντίστροφα: αν ήταν για κάτι ανησυχητικός ο Δεκέμβριος του 2008, ήταν γιατί υπερέβη μέσα στο πρώτο τριήμερό του τις παλιές μορφές βαλβίδας ασφαλείας, εξαπλώθηκε γεωγραφικά στην πόλη, κατέστρεψε πέρα απ' το συνηθισμένο, ξέσπασε πέρα απ' το καθιερωμένο ωράριο.

Μια άλλη βαλβίδα ασφαλείας είναι λοιπόν το επετειακό – του αγιο-Πολυτεχνείου, την 6η Δεκεμβρίου κτλ – ή το εβδομαδιαίο (Παρασκευή ή Σάββατο βράδυ) «μπάχαλο» με μία ή και περισσότερες διμοιρίες. Το επετειακό ή εβδομαδιαίο «μπάχαλο» φροντίζει η αστυνομία να μην είναι επί ποδός όλη τη χρονιά σε απρόβλεπτες ημερομηνίες, αλλά να μπορεί να μαζέψει τις δυνάμεις της για την επετειακή σύγκρουση σε ορισμένο τόπο και χρόνο. Τα παράξενα έθιμα και τελετουργικά συνεχίζονται. Για δεκαετίες έπαιζε ή παίζει ακόμα η τελετουργία-«καγκελάκι», μια ολιγόωρη ανταλλαγή πετρών, δακρυγόνων, στιλό, μολότοφ,

κρότου-λάμψης όπου η κάθε πλευρά δοκιμάζει και ξεφορτώνει τον εξοπλισμό της. Μετά, αν δεν υπάρχει συλληφθέντας, ο καθένας γυρίζει σπίτι του με ιστορίες να λέει.

Πέρα απ' το «καγκελάκι», υπάρχει και ο σχηματισμός της πορείας. Σε πολλές πορείες οι πρωταγωνιστές του «καγκελακίου» συγκροτούν την περιβόητη «ουρά» της πορείας, βασικό εξάρτημα μιας πορείας αριστερών (συνήθως των ΕΑΑΚιτών), οι οποίοι λιγότερο ή περισσότερο στοργικά ανά τα χρόνια δέχονταν την «ανεξέλεγκτη ουρά» στην πλάτη τους. Τώρα που είπαμε ΕΑΑΚ, να μην ξεχάσουμε ότι και αυτή η μικρο-οργάνωση είχε στις δεκαετίες του '90 και του 2000 τις δικές της βαλβίδες ασφαλείας, τη λεγόμενη «ελεγχόμενη σύγκρουση», δηλαδή τη διαδικασία κατά την οποία 10-20-50 εθελοντές άρρενες των ΕΑΑΚ κάνουν πως ρίχνουν παλουκιές στα ΜΑΤ, τα οποία κάνουν πως τους κυνηγάνε.

Ένας πιο περίπλοκος χειρισμός από πλευράς της αστυνομίας είναι αυτός που αφορά τους συλληφθέντες από τέτοια σκηνικά, ειδικά αν μετατραπούν σε «πολιτικούς κρατούμενους». Σ' αυτή την περίπτωση μια σύλληψη με κίνδυνο προφυλάκισης, θα μπορούσε να οδηγήσει ολόκληρο τον «χώρο-Εξάρχεια» σε ένα φθοροποιό αλισβερίσι με το κράτος (μπάτσοι, εισαγγελείς-δικαστές, φυλακές) και τους διαμεσολαβητικούς του μηχανισμούς (ο συριζαίος δικηγόρος, ο συριζαίος βουλευτής, το τηλέφωνο του αριστερού αρχικινηματία στον υπουργό κτλ), στο οποίο θα εμπλεκόνταν εκατοντάδες ή χιλιάδες άνθρωποι για ένα εξάμηνο ή και έναν χρόνο. Έτσι, αν το δεις το όλο πράγμα ανάποδα, το κράτος μπορούσε να κανονίσει ποια θα είναι η σκέψη και η δράση εκατοντάδων ή χιλιάδων, απλά κάνοντας συλλήψεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Και βέβαια, όπως η Ασφάλεια μας έχει αφήσει να καταλάβουμε πολλές φορές, οι συλλήψεις γίνονται και θα γίνονται όποτε συμφέρουν τους προϊστάμενούς της στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης και στο Εσωτερικών. Αυτό κι αν είναι κάποιου είδους βαλβίδα ασφαλείας για τη συνέχιση της λειτουργίας του κράτους!

Με τη σώρευση τέτοιου είδους εμπειριών στους κρατικούς μηχανισμούς, το κράτος μας έφτασε και να διοργανώνει διαδηλώσεις, όχι απλά να τις διαχειρίζεται ωφέλιμα για το ίδιο, έφτασε να προκαλεί «τα αδικήματα» και να ενορχηστρώνει τις συλλήψεις, όχι απλά να τις διαχειρίζεται ωφέλιμα (είναι η περίπτωση που «οι μπάτσοι κάνουν μπάχαλα»!). Πόσες και πόσες φορές δεν έχουν χρησιμοποιηθεί οι νεοναζί απ' τους μπάτσους για να προκληθεί να βγει μια διαδήλωση «εκτός νόμιμων μέσων»; Πόσες φορές δεν έχουν δράσει εκ των έσω σε μη-περιφρουρημένες πορείες μπάτσοι με διάθεση να «τα σπάσουν»;

Αλλά και στα πιο σοβαρά τώρα, το 1999 για παράδειγμα, δεν ήταν το ελληνικό κράτος που έκανε εξωτερική πολιτική υπέρ του Μιλόσεβιτς σε σύμπνοια με τις μαζικές αντιπολεμικές διαδηλώσεις; Το 2003 αντίστοιχα οι αντιπολεμικές των εκατοντάδων χιλιάδων δεν λει-

ας! Με το πρώτο περιστατικό «αστυνομικής βίας» που καταγράφηκε σε βίντεο στο κατάλληλο θύμα στις 7 Μαρτίου του 2021, η διαδήλωση που καλέστηκε από τη νεολαία ΣΥΡΙΖΑ στις 9 Μαρτίου είχε ήδη κανονιστεί. Στην πορεία της Νέας Σμύρνης κοίταξε να καναλιζάρει τις όποιες νεολαιίστικες αντιδράσεις στην μπατσική διαχείριση της απαγόρευσης κυκλοφορίας, σκηνοθετώντας ένα τεράστιο «μπάχαλο» στη γειτονιά, μακριά απ' τα σταμπαρισμένα Εξάρχεια. Όπως μάλιστα ο σκηνοθέτης κάθεται εκτός πλάνου στην ταινία του, ο συριζαίος σκηνοθέτης στη Νέα Σμύρνη φρόντισε να μην εκτεθεί (σαν ανεύθυνος «υγειονομικά»!) εφαρμόζοντας την τεχνική καινοτομία η συνήθης «ουρά» της πορείας, να λάβει εξέχουσα θέση στην κεφαλή της πορείας!

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις δύο τινά συμβαίνουν, τα οποία πρέπει να συγκρατήσουμε εδώ. Το ένα, πρακτικών δυνατοτήτων: οι κρατικές υπηρεσίες ασφαλείας γνωρίζοντας καλά την μηχανική των αντιδράσεων και των μορφών τους, έφτασαν σε επίπεδο όχι μόνο να τις χειραγωγούν αλλά και να τις οργανώνουν.

Το δεύτερο, πολιτικής υφής: το κράτος κατάφερε να ενσωματώσει στη λειτουργία του και στις πολιτικές του, τις διαμαρτυρίες ενάντια σε αυτές τις πολιτικές. Και βέβαια με αυτό τον τρόπο μας έμαθε όχι μόνο πως να αντιδρούμε, να διαμαρτυρόμαστε, να δρούμε, αλλά και πως να σκεφτόμαστε την ίδια την πολιτική του.

Να τι οφείλουμε να εντάξουμε στη συλλογική μας μνήμη στον κόσμο που ξανοίγεται μπροστά μας! Πολλοί που πέρασαν από τον ευρύτερο αντιεξουσιαστικό χώρο, έκριναν μάταιη την παραμονή τους σ' αυτόν όταν είδαν τα όρια που έχουν το «καγκελάκι», το «μπάχαλο», η «ουρά», το εξάμηνο ή ετήσιο αλισβερίσι για τον α' ή β' πολιτικό κρατούμενο και άντε πάλι απ' την αρχή με τον επόμενο.

Η βαλβίδα ασφαλείας της μεγάλης πορείας (αλά Σύνταγμα ή αλά Νέα Σμύρνη) απευθύνεται όμως και σε ένα κομμάτι του πληθυσμού πολύ ευρύτερο απ' τα Εξάρχεια. Το καλό είναι ότι όταν κατανοεί κανείς/καμιά το κρατικό σχέδιο των τάχα αυθόρμητων γεγονότων, δεν είναι εύκολο να την ξαναπατήσει, στη Νέα Σμύρνη, «στις συγκρούσεις στο ΑΠΘ», σε όλα τα αντίστοιχα που είναι να έρθουν και παρόλο που οι συμμετέχοντες τα βιώνουν πάντα σαν μοναδικές εμπειρίες στην ανθρώπινη ιστορία.

Όσο οι καιροί αλλάζουν σε επίπεδο κρίσης και πολέμου, το «εγχείρημα-εκτόνωση» και η πρόθεση της αριστεράς να μας βγάζει βόλτα έξω με το λουράκι μας, μας ενδιαφέρει και από μια άλλη πλευρά. Το δίλημμα του στυλ «ή θα σωθείτε στους κόλπους της αριστεράς ή θα σας φάνε λάχανο οι μπάτσοι» είναι ένα δίλημμα, μια αντίληψη βασικά που την πέφτει κατευθείαν σε οποιαδήποτε αυτόνομη οργάνωση. Δεν είναι μονάχα ότι μας αντιμετωπίζει σαν εξάρτημα της αριστεράς, δεν είναι μόνο ότι μας φυλάει τη θέση της

είναι αυτός που αφορά τους συλληφθέντες από τέτοια σκηνικά, ειδικά αν μετατραπούν σε «πολιτικούς κρατούμενους». Σ' αυτή την περίπτωση μια σύλληψη με κίνδυνο προφυλάκισης, θα μπορούσε να οδηγήσει ολόκληρο τον «χώρο-Εξάρχεια» σε ένα φθοροποιό αλισβερίσι με το κράτος (μπάτσοι, εισαγγελείς-δικαστές, φυλακές) και τους διαμεσολαβητικούς του μηχανισμούς (ο συριζαίος δικηγόρος, ο συριζαίος βουλευτής, το τηλέφωνο του αριστερού αρχικινηματία στον υπουργό κτλ), στο οποίο θα εμπλεκόνταν εκατοντάδες ή χιλιάδες άνθρωποι για ένα εξάμηνο ή και έναν χρόνο. Έτσι, αν το δεις το όλο πράγμα ανάποδα, το κράτος μπορούσε να κανονίσει ποια θα είναι η σκέψη και η δράση εκατοντάδων ή χιλιάδων, απλά κάνοντας συλλήψεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Και βέβαια, όπως η Ασφάλεια μας έχει αφήσει να καταλάβουμε πολλές φορές, οι συλλήψεις γίνονται και θα γίνονται όποτε συμφέρουν τους προϊστάμενούς της στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης και στο Εσωτερικών. Αυτό κι αν είναι κάποιου είδους βαλβίδα ασφαλείας για τη συνέχιση της λειτουργίας του κράτους!

Με τη σώρευση τέτοιου είδους εμπειριών στους κρατικούς μηχανισμούς, το κράτος μας έφτασε και να διοργανώνει διαδηλώσεις, όχι απλά να τις διαχειρίζεται ωφέλιμα για το ίδιο, έφτασε να προκαλεί «τα αδικήματα» και να ενορχηστρώνει τις συλλήψεις, όχι απλά να τις διαχειρίζεται ωφέλιμα (είναι η περίπτωση που «οι μπάτσοι κάνουν μπάχαλα»!). Πόσες και πόσες φορές δεν έχουν χρησιμοποιηθεί οι νεοναζί απ' τους μπάτσους για να προκληθεί να βγει μια διαδήλωση «εκτός νόμιμων μέσων»; Πόσες φορές δεν έχουν δράσει εκ των έσω σε μη-περιφρουρημένες πορείες μπάτσοι με διάθεση να «τα σπάσουν»;

Αλλά και στα πιο σοβαρά τώρα, το 1999 για παράδειγμα, δεν ήταν το ελληνικό κράτος που έκανε εξωτερική πολιτική υπέρ του Μιλόσεβιτς σε σύμπνοια με τις μαζικές αντιπολεμικές διαδηλώσεις; Το 2003 αντίστοιχα οι αντιπολεμικές των εκατοντάδων χιλιάδων δεν λειτουργούσαν σαν άσκηση αντιαμερικανισμού στο εσωτερικό μέτωπο και ξέπλυμα της ενεργής συμμετοχής του κράτους στον πόλεμο στο Ιράκ; Το 2010-2012 όλα σχεδόν τα ραδιόφωνα και οι εφημερίδες της χώρας δεν καλούσαν τον «λαό» να συμμετάσχει στις συγκεντρώσεις της πλατείας Συντάγματος και να διαμαρτυρηθεί με κατσαρόλια και μούντζες; Αυτές οι τελευταίες συγκεντρώσεις βέβαια δεν ήταν μόνο βαλβίδες ασφαλείας της αντίδρασης στο κόψιμο των μισθών, ήταν και τα πεδία ζύμωσης για την μετέπειτα εκλογική εκτίναξη των αριστερών και δεξιών σχηματισμών, του ΣΥΡΙΖΑ, των ΑΝΕΛ, της Χ.Α.

Τα τελευταία δύο χρόνια της διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης σαν πανδημία, δεν ήταν μία αλλά πολλές φορές που το ελληνικό κράτος δήλωσε διά του πρωθυπουργού, των υπουργών του, της αστυνομίας, ότι από το πολύμηνο κλείσιμο στο σπίτι «ο κόσμος κουράστηκε», «δεν μπορεί κανείς να μείνει για πάντα στο σπίτι» ή ακόμη και ότι δεν θέλουν να αυξήσουν την ενδο-οικογενειακή βία απ' τον εγκλεισμό στο σπίτι. Το κράτος γνώριζε τις πιθανές αντιδράσεις ή συνέπειες του εγκλεισμού, και έκανε πολιτική πάνω σ' αυτές. Ο ΣΥΡΙΖΑ, ενώ στα δύο χρόνια πανδημίας ζητούσε παραπάνω και πιο καθολικό εγκλεισμό, έτρεξε να εκμεταλλευτεί και την ευκαιρία της βαλβίδας ασφαλείας, γνωρίζοντας καλά την μηχανική των αντιδράσεων και των μορφών τους, έφτασαν σε επίπεδο όχι μόνο να τις χειραγωγούν αλλά και να τις οργανώνουν.

Το δεύτερο, πολιτικής υφής: το κράτος κατάφερε να ενσωματώσει στη λειτουργία του και στις πολιτικές του, τις διαμαρτυρίες ενάντια σε αυτές τις πολιτικές. Και βέβαια με αυτό τον τρόπο μας έμαθε όχι μόνο πως να αντιδρούμε, να διαμαρτυρόμαστε, να δρούμε, αλλά και πως να σκεφτόμαστε την ίδια την πολιτική του.

Να τι οφείλουμε να εντάξουμε στη συλλογική μας μνήμη στον κόσμο που ξανοίγεται μπροστά μας! Πολλοί που πέρασαν από τον ευρύτερο αντιεξουσιαστικό χώρο, έκριναν μάταιη την παραμονή τους σ' αυτόν όταν είδαν τα όρια που έχουν το «καγκελάκι», το «μπάχαλο», η «ουρά», το εξάμηνο ή ετήσιο αλισβερίσι για τον α' ή β' πολιτικό κρατούμενο και άντε πάλι απ' την αρχή με τον επόμενο.

Η βαλβίδα ασφαλείας της μεγάλης πορείας (αλά Σύνταγμα ή αλά Νέα Σμύρνη) απευθύνεται όμως και σε ένα κομμάτι του πληθυσμού πολύ ευρύτερο απ' τα Εξάρχεια. Το καλό είναι ότι όταν κατανοεί κανείς/καμιά το κρατικό σχέδιο των τάχα αυθόρμητων γεγονότων, δεν είναι εύκολο να την ξαναπατήσει, στη Νέα Σμύρνη, «στις συγκρούσεις στο ΑΠΘ», σε όλα τα αντίστοιχα που είναι να έρθουν και παρόλο που οι συμμετέχοντες τα βιώνουν πάντα σαν μοναδικές εμπειρίες στην ανθρώπινη ιστορία.

Όσο οι καιροί αλλάζουν σε επίπεδο κρίσης και πολέμου, το «εγχείρημα-εκτόνωση» και η πρόθεση της αριστεράς να μας βγάζει βόλτα έξω με το λουράκι μας, μας ενδιαφέρει και από μια άλλη πλευρά. Το δίλημμα του στυλ «ή θα σωθείτε στους κόλπους της αριστεράς ή θα σας φάνε λάχανο οι μπάτσοι» είναι ένα δίλημμα, μια αντίληψη βασικά που την πέφτει κατευθείαν σε οποιαδήποτε αυτόνομη οργάνωση. Δεν είναι μονάχα ότι μας αντιμετωπίζει σαν εξάρτημα της αριστεράς, δεν είναι μόνο ότι μας φυλάει τη θέση της «ουράς», στην πραγματικότητα μας αντιμετωπίζει σαν μη-σκεπτόμενους και αναλώσιμους. Κατά τη γνώμη μας τούτο εδώ είναι να σε προβληματίζει άμα παντού έξω συζητιέται όλο και περισσότερο ο πόλεμος.

ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ, ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ, 1950-1990, ΜΕΡΟΣ Β': ΟΙ ΜΠΑΤΣΟΙ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

[πριν πάνε στο pride]

ΟΠΩΣ κάθε χρόνο, έτσι και φέτος στο pride της Αθήνας πολύ σάλιο χύθηκε για το αν έπρεπε να εμφανιστούν οι μπάτσοι, με τις στολές τους ή και χωρίς, ως συμμετέχοντες στη μεγάλη γιορτή ορατότητας και περηφάνειας. Όπως και πέρυσι, ήταν δύσκολο να ταυτιστείς με οποιαδήποτε πλευρά της αντιπαράθεσης. Εντάξει η μία πλευρά είναι οι μπάτσοι. Είναι εύκολο να φανταστεί όποιος διαβάζει αυτό το περιοδικό γιατί δεν ταυτιζόμαστε με όσους δουλεύουν στους μηχανισμούς κοινωνικής πειθάρχησης, πόσο μάλλον όταν αυτοί οι μηχανισμοί είναι υπεύθυνοι για ξυλοδαρμούς, βιασμούς, βασανιστήρια και δολοφονίες κάθε είδους εναντίον των μεταναστών, της μόνης υγείας αυτής της απαίσιας χώρας. Ταυτόχρονα, όμως, η άλλη πλευρά της αντιπαράθεσης – και γενικά, θα υποστηρίζαμε, οποιοιδήποτε προσπαθούν να διώξουν κάποιον/κάποιους από έναν δικό μας (;) θεσμό, κρατώντας τον «καθαρό» (;) από το κράτος (;), συνήθως τα 'χουν λιγάκι μπερδεμένα στο κεφάλι τους. Αν κάποιος πάρει για παράδειγμα υπόψη όσα λέγαμε στο προηγούμενό μας κείμενο για την ιστορική κατασκευή της «ομοφυλοφιλίας», τα κράτη και το ταξικό σύστημα στον καπιταλισμό, σύντομα θα συμπέραινε ότι «το κράτος», με ή χωρίς μπάτσους, με μπάτσους με ή χωρίς στολή, ήταν ήδη παρόν απ' το πρώτο κιόλας pride· και το αν θα συμμετέχουν και ένστολοι στην παρέλαση των αρμάτων είναι μια υποκριτική, σχεδόν καρναβαλίστικη παρανυχίδα του όλου πράγματος.

Στο προηγούμενο κείμενο της σειράς που δημοσιεύτηκε εδώ, παρακολουθήσαμε το πώς αναπτύχθηκε στον ελληνικό καπιταλισμό η αστυνόμευση της σεξουαλικότητας της εργατικής τάξης. Από τη δεκαετία του 1950, οπότε και η ομοφυλοφιλία αποποινικοποιήθηκε στην Ελλάδα, οι σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ανδρών παρανομοποιήθηκαν ως κομμάτι της πορνείας. Αυτό συνέβαλε στο να αποκτήσει έναν καθαρό ταξικό χαρακτήρα ο νόμος αποποινικοποίησης της ομοφυλοφιλίας του 1950 μιας και οι πλούσιοι γκέι μπορούσαν σχετικά ελεύθεροι να αναπτύσσουν τη σεξουαλικότητά τους, ενώ οι εργάτες γκέι να συνεχίζουν να κυνηγιούνται απ' την αστυνομία. Το πρόβλημα-ομοφυλοφιλία δέθηκε από νωρίς στην ιστορία, απ' τη Γαλλία μέχρι την Ελλάδα, με το πρόβλημα-επικίνδυνες τάξεις ή το πρόβλημα-νεολαία, προβλήματα δημόσιας τάξης εν γένει!

Αυτή η αλλαγή στο νόμο σηματοδότησε με αργά αλλά σταθερά βήματα μια κοινωνική αλλαγή. Οι λόγοι περί ηθικού πανικού εναντίον των γκέι άρχισαν να οπισθοχωρούν απ' τη δεκαετία του 1950 έως αυτή του 1980. Αντικαταστάθηκαν σε μεγάλο βαθμό από λόγους ιατρικούς. Για του λόγου το αληθές η ίδια η έννοια της

Είναι της Ομόνοιας

Σε ένα άρθρο του 1963, στα *Αστυνομικά Χρονικά*, αφού περιγραφτεί το πρόβλημα της πορνείας στην Ελλάδα του μεσοπολέμου, παρουσιάζεται και «μια άλλη πληγή που είχε καταστή πραγματική μάστιξ δια την τότε μικράν πρωτεύουσαν της Ελλάδος και δια τα ήθη της», τους κακόφημους νέους. Και συνεχίζει το άρθρο λέγοντας ότι «η φιλομοφυλία είχε πολύ δυστυχώς τότε διαδοθή και οι διεφθαρμένοι νέοι εκυκλοφόρουν αναφανδόν τας νύκτας είς την πλατείαν της Ομονοίας και είς τας παρόδους της, ώστε να θεωρήται πλέον εκτάκτως προσβλητική δι' ένα άνδρα η φράσις: "Αυτός συχνάζει στην Ομόνοια" ή, "Είναι της Ομόνοιας", διότι υπεδήλωνε τας παθητικάς φυλομοφύλους αυτού τάσεις». [1]

Αμέσως μετά περιγράφεται με ποιο τρόπο αυτοί οι «διεφθαρμένοι και θρασύτατοι νέοι» εκμεταλλεύονται άλλους άνδρες πλησιάζοντας τους «με προκλητικούς αηδείς ακκισμούς, μυρωμένοι, πουντραρισμένοι και βαμμένοι». Το λεγόμενο τσουρνό (η κλοπή στα καλιαρντά) λοιπόν, όπως μας λέει ο δημοσιαγράφος, συνέβαινε ως εξής: Οι κίναιδοι προσκαλούσαν στο δωμάτιό τους άντρες που «ψώνιζαν» απ' το δρόμο και με τη βοήθεια ενός συνεργάτη ακολουθούσαν το «θύμα» ώστε να μάθουν ποιος είναι και που μένει. Με αυτόν τον τρόπο κατάφερναν να του αποσπούν χρήματα απειλώντας τον ότι θα μαρτυρήσουν στους δικούς του τις ομοερωτικές συναναστροφές του με άντρες. Το ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο του άρθρου είναι η αναφορά στον Ποινικό κώδικα του 1950 για την αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας και πως ο νόμος αυτός επέτρεψε στους αστούς ομοφυλόφιλους που έπεφταν θύματα κλοπής να καταγγέλλουν την κλοπή στους μπάτσους χωρίς να διώκονται και οι ίδιοι για ομοφυλοφιλία.

Συνοψίζοντας λοιπόν αυτά που μας λέει αυτό το πρώτο άρθρο του 1963 στα Αστυνομικά Χρονικά: α) η ομοφυλοφιλία είναι ηθικά καταδικαστέα, β) δεν είναι εγκληματική αλλά είναι εγκληματογόνα, συνδέεται δηλαδή με ποινικά αδικήματα όπως της αδήλωτης πορνείας και των κλοπών και, γ) έχουμε εδώ μια άμεση παραδοχή για την ταξική προστασία που προσέφερε ο νόμος στους αστούς, γκέι πελάτες-θύματα κλοπών.

Όπως αναφέραμε ξανά, μετά το 1950 με βάση το νέο Ποινικό Κώδικα δεν διώκεται πλέον κανείς για «παρά φύσιν ασέλγεια» παρά μόνο αν: α) αφορά ανήλικους, β) είναι αποτέλεσμα πορνείας ή εκμετάλλευσης σχέσης εξάρτησης (δηλαδή εργασίας). Απ' αυτή τη σκοπιά, πέρα απ' την προαναφερθείσα πορνεία, σημασία φαίνεται να δίνει το κράτος στην «προστασία της παιδικής ηλικίας». Για την ακρίβεια, το

αντιπαράθεσης – και γενικά, θα υποστηρίζαμε, οποιοιδήποτε προσπαθούν να διώξουν κάποιον/κάποιους από έναν δικό μας (;) θεσμό, κρατώντας τον «καθαρό» (;) από το κράτος (;), συνήθως τα 'χουν λιγάκι μπερδεμένα στο κεφάλι τους. Αν κάποιος πάρει για παράδειγμα υπόψη όσα λέγαμε στο προηγούμενό μας κείμενο για την ιστορική κατασκευή της «ομοφυλοφιλίας», τα κράτη και το ταξικό σύστημα στον καπιταλισμό, σύντομα θα συμπέραινε ότι «το κράτος», με ή χωρίς μπάτσους, με μπάτσους με ή χωρίς στολή, ήταν ήδη παρόν απ' το πρώτο κιόλας pride· και το αν θα συμμετέχουν και ένστολοι στην παρέλαση των αρμάτων είναι μια υποκριτική, σχεδόν καρναβαλίστικη παρανυχίδα του όλου πράγματος.

Στο προηγούμενο κείμενο της σειράς που δημοσιεύτηκε εδώ, παρακολουθήσαμε το πώς αναπτύχθηκε στον ελληνικό καπιταλισμό η αστυνόμευση της σεξουαλικότητας της εργατικής τάξης. Από τη δεκαετία του 1950, οπότε και η ομοφυλοφιλία αποποινικοποιήθηκε στην Ελλάδα, οι σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ανδρών παρανομοποιήθηκαν ως κομμάτι της πορνείας. Αυτό συνέβαλε στο να αποκτήσει έναν καθαρό ταξικό χαρακτήρα ο νόμος αποποινικοποίησης της ομοφυλοφιλίας του 1950 μιας και οι πλούσιοι γκέι μπορούσαν σχετικά ελεύθεροι να αναπτύσσουν τη σεξουαλικότητά τους, ενώ οι εργάτες γκέι να συνεχίζουν να κυνηγιούνται απ' την αστυνομία. Το πρόβλημα-ομοφυλοφιλία δέθηκε από νωρίς στην ιστορία, απ' τη Γαλλία μέχρι την Ελλάδα, με το πρόβλημα-επικίνδυνες τάξεις ή το πρόβλημα-νεολαία, προβλήματα δημόσιας τάξης εν γένει!

Αυτή η αλλαγή στο νόμο σηματοδότησε με αργά αλλά σταθερά βήματα μια κοινωνική αλλαγή. Οι λόγοι περί ηθικού πανικού εναντίον των γκέι άρχισαν να οπισθοχωρούν απ' τη δεκαετία του 1950 έως αυτή του 1980. Αντικαταστάθηκαν σε μεγάλο βαθμό από λόγους ιατρικούς. Για του λόγου το αληθές η ίδια η έννοια της ομοφυλοφιλίας είναι ιατρικής προέλευσης, έναντι των παλιότερων λέξεων-χαρακτηρισμών που έφεραν ηθικό φορτίο. Την όλη αυτή μεταβατική διαδικασία απ' τη μια εννοιολόγηση στην άλλη, απ' το ένα νομικό καθεστώς στο άλλο, απ' τους ηθικούς στους ιατρικούς λόγους, απ' την εγκληματική στην εγκληματογόνα ομοφυλοφιλία – δηλαδή την ομοφυλοφιλία όχι ως αδίκημα, αλλά ως παραγωγό αιτία αδικημάτων – μπορούμε να την παρακολουθήσουμε από διάφορες οπτικές γωνίες στη μεταπολεμική ελληνική κοινωνία. Σ' αυτό εδώ το κείμενο θα την παρατηρήσουμε μέσα απ' τους λόγους των μπάτσων – και ειδικά τα κείμενα που δημοσιεύονταν κατά καιρούς μέσα στις δεκαετίες 1950-1980 στα βασικά περιοδικά του αρχηγείου της Αστυνομίας Πόλεων (*Αστυνομικά Χρονικά*) και της Χωροφυλακής (*Επιθεώρηση Χωροφυλακής*) ή και της ΕΛ.ΑΣ. (*Αστυνομική Επιθεώρηση*). Σ' αυτά τα περιοδικά έγραφαν στελέχη της Υπηρεσίας Τύπου και Διαφώτισης της αστυνομίας, επιφορτισμένα Μια τέτοια θέση παρατήρησης της μετάβασης που περιγράφουμε μας είναι χρήσιμη για να παρατηρήσουμε πώς αλλάζουν οι όροι αντιμετώπισης της ομοφυλοφιλίας, χωρίς να αλλάζουν τα βασικά της εγκληματοποίησής της.

σεις». [1]

Αμέσως μετά περιγράφεται με ποιο τρόπο αυτοί οι «διεφθαρμένοι και θρασύτατοι νέοι» εκμεταλλεύονται άλλους άνδρες πλησιάζοντας τους «με προκλητικούς αηδείς ακκισμούς, μυρωμένοι, πουντραρισμένοι και βαμμένοι». Το λεγόμενο τσουρνό (η κλοπή στα καλιαρντά) λοιπόν, όπως μας λέει ο δημοσιαγράφος, συνέβαινε ως εξής: Οι κίναιδοι προσκαλούσαν στο δωμάτιό τους άντρες που «ψώνιζαν» απ' το δρόμο και με τη βοήθεια ενός συνεργάτη ακολουθούσαν το «θύμα» ώστε να μάθουν ποιος είναι και που μένει. Με αυτόν τον τρόπο κατάφερναν να του αποσπούν χρήματα απειλώντας τον ότι θα μαρτυρήσουν στους δικούς του τις ομοερωτικές συναναστροφές του με άντρες. Το ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο του άρθρου είναι η αναφορά στον Ποινικό κώδικα του 1950 για την αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας και πως ο νόμος αυτός επέτρεψε στους αστούς ομοφυλόφιλους που έπεφταν θύματα κλοπής να καταγγέλλουν την κλοπή στους μπάτσους χωρίς να διώκονται και οι ίδιοι για ομοφυλοφιλία.

Συνοψίζοντας λοιπόν αυτά που μας λέει αυτό το πρώτο άρθρο του 1963 στα Αστυνομικά Χρονικά: α) η ομοφυλοφιλία είναι ηθικά καταδικαστέα, β) δεν είναι εγκληματική αλλά είναι εγκληματογόνα, συνδέεται δηλαδή με ποινικά αδικήματα όπως της αδήλωτης πορνείας και των κλοπών και, γ) έχουμε εδώ μια άμεση παραδοχή για την ταξική προστασία που προσέφερε ο νόμος στους αστούς, γκέι πελάτες-θύματα κλοπών.

Όπως αναφέραμε ξανά, μετά το 1950 με βάση το νέο Ποινικό Κώδικα δεν διώκεται πλέον κανείς για «παρά φύσιν ασέλγεια» παρά μόνο αν: α) αφορά ανήλικους, β) είναι αποτέλεσμα πορνείας ή εκμετάλλευσης σχέσης εξάρτησης (δηλαδή εργασίας). Απ' αυτή τη σκοπιά, πέρα απ' την προαναφερθείσα πορνεία, σημασία φαίνεται να δίνει το κράτος στην «προστασία της παιδικής ηλικίας». Για την ακρίβεια, το κράτος (και άρα, η αστυνομία) «ανησυχεί» για τους ανήλικους και ανήλικες εγκληματίες οι οποίοι βρίσκονται σε κλειστά ομοκοινωνικά περιβάλλοντα, π.χ. αναμορφωτήρια, φυλακές. Στο άρθρο του 1964 με τίτλο «Περί των επί των ανηλίκων εγκληματιών επιβαλλομένων θεραπευτικών μέτρων» [2] που υπογράφει ο καθηγητής Εγκληματολογίας της Παντείου Ι. Παπαζαχαρίου, γράφεται ότι: «Εξωτερικά αίτια συντελούνται εις την ανάπτυξιν τής ομοιοφυλοφιλίας είναι λ.χ. η αποπλάνησις και ο έθισμός εις ομοιοφυλόφιλον γενετήριον ικανοποίησιν, η επί μακράν χρονικήν περίοδον συμβιώσις μετ' ατόμων του αύτου φύλου, λ.χ. έν οικοτροφείοις». Σε ένα άλλο μεταφρασμένο άρθρο του 1968, του διευθυντή της ιταλικής φυλακής Pesaro, [3] ανάμεσα στα σοβαρά σωφρονιστικά προβλήματα αναφέρει και τις σεξουαλικές σχέσεις των κρατουμένων αναρωτώμενος αν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της στέρησης ετερόφυλου σεξ και ομοφυλοφιλίας.

Ένα αντίστοιχο κείμενο, απ' τη σκοπιά της σύνδεσης της ομοφυλοφιλίας με την πορνεία γράφει και ένας μπάτσος στο περιοδικό της ηγεσίας της αστυνομίας. «Δεν πρόκειται να προσπαθήσωμεν, εν τη παρούση, να ανεύρωμεν τα αίτια των εταιριζωμένων αρρένων, διότι πιστεύομεν, ότι μόνον μία ψυχική διαστροφή είναι δυνατόν να οδη-

γήση τούτους εις την απώλειαν του ανδρισμού των, ως εκ τούτου δε, είμεθα βέβαιοι ότι είναι ικανοί προς διάπραξιν πόσης αντικοινωνικής συμπεριφοράς και οιουδήποτε εγκλήματος, διότι ουδέν ηθικόν έρμα υπάρχει εις αυτούς». Και συνεχίζει με μια δόση ψυχραιμίας λέγοντας: «ούτοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως καρκινώματα της Κοινωνίας. Δεν αγνοούμεν, υπήρξαν ομοφυλόφιλοι. Τούτο όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να επιδείξωμεν επιείκειαν. Διότι η επερχόμενη κατάπτωσις, διά του εταιρισμού των αρρένων, είναι κακόν πολύ μεγαλύτερον των μεμονωμένων τυχόν καλών υπηρεσιών, παρ' οιουδήποτε εκ των ατόμων τούτων». [4] Εδώ ο μπάτσος Κωστόπουλος αντιδρά έντονα ενάντια στην... κοινωνική μάστιγα, ξεσπαθώνει αλλά στην τελική απλώς καταριέται τη μοίρα του. Πιθανόν, στόχος του να ήταν να συνετίσει και τους άλλους μπάτσους που διαβάζανε αυτό το περιοδικό. Πάντως αξίζει να σημειωθεί ότι πλάι στα περί «καρκινωμάτων», χρησιμοποιεί την έννοια «ομοφυλοφιλία». Ο ιατρικός λόγος έχει ήδη επιδράσει καίρια πάνω στα περιεχόμενα της αστυνομικής – αλλά και της κοινωνικής εν γένει – γλώσσας. Εδώ ο μπάτσος Κωστόπουλος προσκομίζει το παλιό μίσος για τους γκέι στον δημόσιο χώρο, προσφεύγοντας τελικά στη βαθιά βιολογία και στην ψυχ-ιατρικοποίηση.

Κάθε σύνδεση έκτοτε της ομοφυλοφιλίας των κατώτερων τάξεων θα παθολογικοποιείται μαζί με τα άλλα γνωστά προβλήματα της απείθαρχης νεολαίας, το αλκοόλ και τα ναρκωτικά. Στη δεκαετία του 1970, λ.χ., τα ναρκωτικά και το αλκοόλ με την ομοφυλοφιλία συνδέει ο καθηγητής ιατροδικαστικής και τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Α. Κουτσελίνης. Εκεί γράφει ότι είναι συχνό οι άντρες που καταναλώνουν αλκόολ και χασίς να εμφανίζουν «αιφνιδίως κατά την ώραν τής μέθης ομοφυλόφιλον διάθεσιν». [5] Αντίστοιχα, την κατανάλωση κοκαΐνης συνεπάγεται η διαστροφή τη γενετήσιας ορμής «μετ' εκδηλώσεως ομοφυλοφιλίας και ηθικής καταπτώσεως». [6]

Καλώς ήρθε το μπλαίη μπόυ!

Στη μεταπολίτευση, ενώ οι ηθικές αναφορές στους «κίναιδους» αρχίζουν να εκλείπουν, διαδίδεται παντού λοιπόν ο ιατρικός όρος της «ομοφυλοφιλίας». Ο διευθυντής του Εγκληματολογικού Γραφείου της Θεσσαλονίκης σε ένα κείμενό του το 1975 θα γράφει ταυτόχρονα για κύναιδους, ανώμαλους και ομοφυλόφιλους. [7] Στη δεκαετία του 1970 πολύ γρήγορα βλέπουμε τη γλώσσα των μπάτσων να αλλάζει. Πυκνώνουν τα άρθρα ιατρικού ενδιαφέροντος στα αστυνομικά περιοδικά. Τους εγκληματολόγους αγρίων διαθέσεων και τους διευθυντές των φυλακών αντικαθιστούν στις στήλες των περιοδικών άλλες φιγούρες.

Στις 29 Ιουνίου του 1969, από μια ψαχτική μπάτσων σε ένα γκει μπαρ ξεκίνησαν οι ταραχές που έμειναν στην ιστορία ως "εξέγερση του Stonewall". Την επόμενη μέρα μια νεο-υορκέζικη εφημερίδα έγραφε ότι κάτι "παιδιά του δρόμου" ήρθαν στα χέρια με την αστυνομία. Κάθε χρόνια γιορτάζεται η επέτειος αυτών των ταραχών - αυτό είναι το pride. Η διαμάχη γύρω από το αν είναι σωστό να κατεβαίνουν μπάτσοι στο pride δεν είναι ελληνικής έμπνευσης βέβαια - τη σκέφτηκαν πρώτοι οι αμερικανοί και οι βρετανοί (αντίστοιχοι) συριζαίοι. Ούτε λόγος βέβαια για το ποιοι απ' τους σημερινούς συμμετέχοντες που δεν είναι μπάτσοι, θα μπορούσαν να χωρέσουν στον τότε χαρακτηρισμό της αστυνομίας περί "παιδιών του δρόμου". Ως συνήθως με τις επετείους, κρατήθηκε το τελετουργικό και πετάχτηκε στα σκουπίδια αρκετό απ' το περιεχόμενο.

Υποσημειώσεις

[1] Η διαφθορά και τα πορνεία από την αρχαιότητα μέχρι της εποχής μας, Σ. Λεωτσάκος, *Αστυνομικά Χρονικά*, 05/1963, σελ. 9.

[2] Περί των επί των ανηλίκων εγκληματιών επιβαλλομένων θεραπευτικών μέτρων, Ι. Παπαζαχαρίου, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1964, σελ. 7

[3] Αι συζυγικαί σχέσεις των κρατουμένων, V. Napolitano, *Αστυνομικά*

καταριέται τη μοίρα του. Πιθανόν, στόχος του να ήταν να συνετίσει και τους άλλους μπάτσους που διαβάζανε αυτό το περιοδικό. Πάντως αξίζει να σημειωθεί ότι πλάι στα περί «καρκινωμάτων», χρησιμοποιεί την έννοια «ομοφυλοφιλία». Ο ιατρικός λόγος έχει ήδη επιδράσει καίρια πάνω στα περιεχόμενα της αστυνομικής – αλλά και της κοινωνικής εν γένει – γλώσσας. Εδώ ο μπάτσος Κωστόπουλος προσκομίζει το παλιό μίσος για τους γκέι στον δημόσιο χώρο, προσφεύγοντας τελικά στη βαθιά βιολογία και στην ψυχ-ιατρικοποίηση.

Κάθε σύνδεση έκτοτε της ομοφυλοφιλίας των κατώτερων τάξεων θα παθολογικοποιείται μαζί με τα άλλα γνωστά προβλήματα της απείθαρχης νεολαίας, το αλκοόλ και τα ναρκωτικά. Στη δεκαετία του 1970, λ.χ., τα ναρκωτικά και το αλκοόλ με την ομοφυλοφιλία συνδέει ο καθηγητής ιατροδικαστικής και τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Α. Κουτσελίνης. Εκεί γράφει ότι είναι συχνό οι άντρες που καταναλώνουν αλκοόλ και χασίς να εμφανίζουν «αιφνιδίως κατά την ώραν τής μέθης ομοφυλόφιλον διάθεσιν». [5] Αντίστοιχα, την κατανάλωση κοκαΐνης συνεπάγεται η διαστροφή τη γενετήσιας ορμής «μετ' εκδηλώσεως ομοφυλοφιλίας και ηθικής καταπτώσεως». [6]

Καλώς ήρθε το μπλαίη μπόϋ!

Στη μεταπολίτευση, ενώ οι ηθικές αναφορές στους «κίναιδους» αρχίζουν να εκλείπουν, διαδίδεται παντού λοιπόν ο ιατρικός όρος της «ομοφυλοφιλίας». Ο διευθυντής του Εγκληματολογικού Γραφείου της Θεσσαλονίκης σε ένα κείμενό του το 1975 θα γράφει ταυτόχρονα για κύναιδους, ανώμαλους και ομοφυλόφιλους. [7] Στη δεκαετία του 1970 πολύ γρήγορα βλέπουμε τη γλώσσα των μπάτσων να αλλάζει. Πυκνώνουν τα άρθρα ιατρικού ενδιαφέροντος στα αστυνομικά περιοδικά. Τους εγκληματολόγους αγρίων διαθέσεων και τους διευθυντές των φυλακών αντικαθιστούν στις στήλες των περιοδικών άλλες φιγούρες. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα άρθρο του αστυνομικού διευθυντή β' Ιωάννη Σταθάρα το 1974, λίγους μόνο μήνες μετά την πτώση της Χούντας με τίτλο «Γενετήσιοι Διαστροφαί ή παρεκκλίσεις του σεξουαλικού ενστίκτου». [8] Το άρθρο με εξέχουσα ορολογία «ειδικών» συζητά στην πραγματικότητα το πώς η οικογένεια μπορεί να συντελέσει στο να γίνει ένα αγόρι ομοφυλόφιλο, και έτσι αποσκοπεί στον έλεγχο της οικογένειας.

Η προστατευτική μητέρα για παράδειγμα, σύμφωνα με τον Σταθάρα, μπορεί να οδηγήσει το γιο της στην ομοφυλοφιλία. Βέβαια για τις μανάδες τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα, καθώς όχι μόνο οι προστατευτικές, αλλά και οι αυταρχικές και επιθετικές μητέρες που επιπλήττουν τα παιδιά τους μπορεί να τους δώσουν λανθασμένη σεξουαλική κατεύθυνση! Επίσης είτε προστατευτικές είτε επιθετικές, οι μητέρες θα έπρεπε να σέβονται και να εκτιμούν τους πατεράδες των παιδιών τους, διότι αυτά μπορεί να αναπτύξουν ανταγωνιστικά συναισθήματα προς τους άνδρες – και να ωθηθούν και πάλι προς την ομοφυλοφιλία. Από την άλλη, η συχνή απουσία του πατέρα έχει ως συνέπεια την προσκόλληση του γιου στη μητέρα του και την ανάδειξη αυτής ως πρότυπο, άρα και... την ροπή προς την ομοφυλοφιλία. Αντιθέτως, η

Στις 29 Ιουνίου του 1969, από μια ψαχτική μπάτσων σε ένα γκει μπαρ ξεκίνησαν οι ταραχές που έμειναν στην ιστορία ως "εξέγερση του Stonewall". Την επόμενη μέρα μια νεο-υορκέζικη εφημερίδα έγραφε ότι κάτι "παιδιά του δρόμου" ήρθαν στα χέρια με την αστυνομία. Κάθε χρόνια γιορτάζεται η επέτειος αυτών των ταραχών - αυτό είναι το pride. Η διαμάχη γύρω από το αν είναι σωστό να κατεβαίνουν μπάτσοι στο pride δεν είναι ελληνικής έμπνευσης βέβαια - τη σκέφτηκαν πρώτοι οι αμερικανοί και οι βρετανοί (αντίστοιχοι) συριζαίοι. Ούτε λόγος βέβαια για το ποιοι απ' τους σημερινούς συμμετέχοντες που δεν είναι μπάτσοι, θα μπορούσαν να χωρέσουν στον τότε χαρακτηρισμό της αστυνομίας περί "παιδιών του δρόμου". Ως συνήθως με τις επετείους, κρατήθηκε το τελετουργικό και πετάχτηκε στα σκουπίδια αρκετό απ' το περιεχόμενο.

Υποσημειώσεις

[1] Η διαφθορά και τα πορνεία από την αρχαιότητα μέχρι της εποχής μας, Σ. Λεωτσάκος, *Αστυνομικά Χρονικά*, 05/1963, σελ. 9.
[2] Περί των επί των ανηλίκων εγκληματιών επιβαλλομένων θεραπευτικών μέτρων, Ι. Παπαζαχαρίου, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1964, σελ. 7
[3] Αι συζυγικαί σχέσεις των κρατουμένων, V. Napolitano, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1968, σελ.17
[4] Εταιρισμός και εγκληματικότις, Κ.Κωστόπουλος, *Αστυνομικά Χρονικά*, 02/1973, σελ. 39
[5] Είναι πραγματικά επικίνδυνος ο χασισοκαπνιστής; Α. Κουτσελίνης, *Αστυνομικά Χρονικά*, 06/1973, σελ.57
[6] Τα διεγερτικά και τα ναρκωτικά ως αιτία εγκλημάτων, Ε. Κοκκολάκης, *Αστυνομικά Χρονικά*, 02/1974, σελ.21
[7] Σεξουαλικῶς ἀνώμαλοι ἐγκληματῖαι, Ἐμμανουὴλ Κοκολάκη, *Αστυνομικά Χρονικά*, 03/1975, σελ.56
[8] Γενετήσιοι διαστροφαί ή παρεκκλίσεις του σεξουαλικού ενστίκτου, *Αστυνομικά Χρονικά*, 12/1974, σελ. 32
[9] Η επιστήμη και η σημερινή της θέση, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1975, σελ.43
[10] Έγκλημα στο λόφο του αστεροσκοπείου, Σπ. Λεωτσάκος, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1964, σελ. 5.
[11] Εγκλήματα ανάμεσα στους ομοφυλόφιλους, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, 02/1987, σελ. 118.
[12] Ο αστυνομικός της δεκαετίας του '80, Ν. Φωτεινόπουλος, *Επιθεώρηση Χωροφυλακής*, 03/1982, σελ. 37.
[13] Τα αφροδίσια νοσήματα, ένα κοινωνικό πρόβλημα που απασχολεί την αστυνομία, *Αστυνομικά Χρονικά*, 08/1981, σελ.15.

συχνή παρουσία του πατέρα στο σπίτι μπορεί να επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα και γίνει η κόρη του λεσβία!

Ένα ακόμη μεγάλο λάθος που αναδεικνύει το άρθρο είναι το να παίζουν τα μικρά αγόρια με κούκλες ή τα κορίτσια με αγορίστικα παιχνίδια. Μια τέτοια πρακτική, όχι μόνο θα ωθούσε τα παιδιά στην ομοφυλοφιλία αλλά θα τα βασάνιζε κιόλας, κάνοντάς τα να σκέφτονται ότι οι γονείς τους επιθυμούσαν ένα παιδί του αντίθετου φύλου. Και ο Γ.Σ. συνεχίζει με λύσεις για την εφηβεία και συγκεκριμένα την περίοδο που αρχίζουν να φανερώνονται τα «σωστά» σεξουαλικά ένστικτα των παιδιών, γράφοντας χαρακτηριστικά «μη περιγελάτε τον θαυμασμόν της κόρης σας προς ένα κινηματογραφικόν αστέρα ή μη πανικοβάλλεσθε όταν ο 11ετής υιός σας εντρυφά λαθραίως εις το περιοδικόν μπλαίη μπόϋ».

Παράλληλα με αυτά τα προχωρημένα βήματα στη διαχείριση της οικογένειας μέσω αστυνομίας, εμφανίζονται που και που βέβαια σημάδια και του παλιού λόγου. Σε ένα άρθρο του 1975 τίθεται το ερώτημα για το εάν φταίει η επιστήμη που ο κινηματογράφος και η τηλεόραση τα τελευταία χρόνια ασχολούνται αποκλειστικά με τη μύηση του κοινού τους στην ανωμαλία! [9]

Στη δεκαετία του 1980, το αφήγημα της προόδου και το πολιτικό σύνθημα της Αλλαγής της ελληνικής κοινωνίας δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την αστυνομία. Μέσα στο φιλελεύθερο πνεύμα της εποχής, στην οποία η αστυνομία προσπαθεί να «ξεκαρφωθεί», αρχικά ελαχιστοποιούνται οι όποιες αναφορές στην ομοφυλοφιλία. Και όταν αυτές διατηρούνται, αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά σε δολοφονίες ομοφυλόφιλων από άλλους ομοφυλόφιλους – μια θεματική βέβαια που αποτελεί κάποιου είδους ανάμνηση της παλιάς περιόδου κυνηγιού των ομοφυλόφιλων ανδρών, όταν αυτές οι δολοφονίες λειτουργούσαν στα πλαίσια εκστρατειών ηθικού πανικού. [10] Η μόνη διαφορά στη μεταπολίτευση είναι ότι αυτά τα άρθρα πλέον τα έγραφαν επί ΠΑΣΟΚ επίκουροι καθηγητές ιατρικής με ενδιαφέρον στις αυτοκτονίες ή τις εγκληματικές ενέργειες ομοφυλόφιλων ανδρών που οφείλονται στη «φιλοσοφία του ομοφυλοφιλικού τρόπου ζωής». [11]

Ένα απ' τα πιο χαρακτηριστικά, προγραμματικά θα λέγαμε, κείμενα της περιόδου αυτής είναι το άρθρο του ταγματάρχη Ν. Φωτεινόπουλου, ο οποίος το 1982 γράφει ότι έφτασε ο καιρός η αστυνομία να κάνει σωστότερα βήματα. Και πώς θα γίνει αυτό;

«Η διαμόρφωση ενός νέου κοινωνικού δεδομένου, επιβάλλει

έμφυλες ταυτότητες, τις γυναίκες και τους γκέι. Τέλος, το ίδιο το επίκεντρο των σκέψεων του ταγματάρχη Φωτεινόπουλου: κύριοι κατώτεροι στην ιεραρχία συνάδελφοι, είναι καιρός να σταματήσουμε αυτή την περίοδο κυνηγιού και να παραδώσουμε τη λειτουργία της κοινωνίας στις παραδοσιακές ταξικές ισορροπίες.

Περιττό ίσως να πούμε βέβαια ότι με την άνευ καμίας αντίστασης επικράτηση του ιατρικού λόγου τόσο εκ μέρους της Αριστεράς όσο και του κράτους, των μπάτσων και των φίλων τους, ο κυρίαρχος τρόπος κατανόησης της πραγματικότητας ήταν αυτός της επιστήμης και της ...επιστημονικής της εγκυρότητας, ενώ ως κυρίαρχος τόπος πολιτικής διεκδίκησης χρίστηκε αυτός του δίπολου «προόδου» και «συντηρητισμού». Για τέτοιους λόγους είναι που πάντα η αριστερή κριτική στο κράτος κάπου έμπαζε όταν ανοίγονταν θέματα υγείας. Για κάτι τέτοιους λόγους, φαινόταν όλο και πιο «οκ!» στον 20ό αιώνα να βγάζεις μπάτσους στους δρόμους (σε συνεργασία με τις λευκές ρόμπες πάντα) για την αποτροπή διάδοσης των αφροδισίων ή των μεταδιδόμενων ασθενειών. [13] Για κάτι τέτοιους λόγους, όσες κι όσοι περίσσεψαν απ' τα πολύ επιστημονικά και προοδευτικά κριτήρια αφομοίωσης, αποτέλεσαν τον νέο πάτο της δεκαετίας του '80 και δεν λιγόστεψαν οι εντάσεις που 'χανε με την αστυνομία (βλ. τρανς). Σε ένα άρθρο του 1981 τα Αστυνομικά Χρονικά ρίχνανε στο τραπέζι ότι όλο και πιο σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας αποτελούσε η μετάδοση των αφροδισίων και ιδιαίτερα της... σύφιλης μεταξύ των ομοφυλόφιλων. Τελικά, μέσα σ' αυτό το όμορφο συναινετικό κλίμα μεταξύ αριστερής διανόησης και φιλ-επιστημονικής αστυνομίας, ήρθε το AIDS και τα ισοπέδωσε όλα. Αλλά αυτό είναι μια επόμενη ιστορία.

πανικοβάλλεσθε όταν ο 11ετής υιός σας εντρυφά λαθραίως εις το περιοδικόν μπλαίη μπόϋ».

Παράλληλα με αυτά τα προχωρημένα βήματα στη διαχείριση της οικογένειας μέσω αστυνομίας, εμφανίζονται που και που βέβαια σημάδια και του παλιού λόγου. Σε ένα άρθρο του 1975 τίθεται το ερώτημα για το εάν φταίει η επιστήμη που ο κινηματογράφος και η τηλεόραση τα τελευταία χρόνια ασχολούνται αποκλειστικά με τη μύηση του κοινού τους στην ανωμαλία! [9]

Στη δεκαετία του 1980, το αφήγημα της προόδου και το πολιτικό σύνθημα της Αλλαγής της ελληνικής κοινωνίας δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την αστυνομία. Μέσα στο φιλελεύθερο πνεύμα της εποχής, στην οποία η αστυνομία προσπαθεί να «ξεκαρφωθεί», αρχικά ελαχιστοποιούνται οι όποιες αναφορές στην ομοφυλοφιλία. Και όταν αυτές διατηρούνται, αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά σε δολοφονίες ομοφυλόφιλων από άλλους ομοφυλόφιλους – μια θεματική βέβαια που αποτελεί κάποιου είδους ανάμνηση της παλιάς περιόδου κυνηγιού των ομοφυλόφιλων ανδρών, όταν αυτές οι δολοφονίες λειτουργούσαν στα πλαίσια εκστρατειών ηθικού πανικού. [10] Η μόνη διαφορά στη μεταπολίτευση είναι ότι αυτά τα άρθρα πλέον τα έγραφαν επί ΠΑΣΟΚ επίκουροι καθηγητές ιατρικής με ενδιαφέρον στις αυτοκτονίες ή τις εγκληματικές ενέργειες ομοφυλόφιλων ανδρών που οφείλονται στη «φιλοσοφία του ομοφυλοφιλικού τρόπου ζωής». [11]

Ένα απ' τα πιο χαρακτηριστικά, προγραμματικά θα λέγαμε, κείμενα της περιόδου αυτής είναι το άρθρο του ταγματάρχη Ν. Φωτεινόπουλου, ο οποίος το 1982 γράφει ότι έφτασε ο καιρός η αστυνομία να κάνει σωστότερα βήματα. Και πώς θα γίνει αυτό;

> «Η διαμόρφωση ενός νέου κοινωνικού δεδομένου, επιβάλλει την αποποινικοποίηση πράξεων που χαρακτηρίζονται σήμερα ως εγκλήματα. Από πολλούς εκπροσώπους υποστηρίχτηκε ότι περιπτώσεις «αποκλίνουσας συμπεριφοράς», όπως η επαιτεία, η αλητεία, η άμβλωση, η μοιχεία, το συνάλλαγμα, η ομοφυλοφιλία και η πορνεία, θα πρέπει ν' αποποινικοποιηθούν, γιατί ο εγκλεισμός στις φυλακές με τα τόσα δυσμενή επακόλουθα θα πρέπει να 'ναι το έσχατο μέσο αμύνης μιας κοινωνίας. Σχετικές αναφορές έγιναν και για τις πταισματικές παραδόσεις, φέρνοντας γι' αυτό ως παράδειγμα τη Γερμανία, όπου τιμωρούνται μόνο με την επιβολή προστίμου». [12]

Πολλά ενδιαφέροντα σημεία για ένα τόσο μικρό απόσπασμα. Η «ομοφυλοφιλία» συνδέεται με ένα απλό «και» με την πορνεία. Η ομοφυλοφιλία, που τυπικά έχει αποποινικοποιηθεί από το 1950 μπαίνει εδώ στη λίστα μαζί με την άμβλωση, η οποία ακόμα δεν είχε αποποινικοποιηθεί (έγινε δυο χρόνια αργότερα). Είναι απ' αυτές τις σπάνιες στιγμές που κανείς συναντά στο ίδιο κείμενο ενός εκπροσώπου του κράτους την αλητεία και την ομοφυλοφιλία. Επίσης, πολλές απ' τις παραπάνω «αποκλίνουσες συμπεριφορές» αφορούν το φύλο, τις

ντηρητισμού». Για τέτοιους λόγους είναι που πάντα η αριστερή κριτική στο κράτος κάπου έμπαζε όταν ανοίγονταν θέματα υγείας. Για κάτι τέτοιους λόγους, φαινόταν όλο και πιο «οκ!» στον 20ό αιώνα να βγάζεις μπάτσους στους δρόμους (σε συνεργασία με τις λευκές ρόμπες πάντα) για την αποτροπή διάδοσης των αφροδισίων ή των μεταδιδόμενων ασθενειών. [13] Για κάτι τέτοιους λόγους, όσες κι όσοι περίσσεψαν απ' τα πολύ επιστημονικά και προοδευτικά κριτήρια αφομοίωσης, αποτέλεσαν τον νέο πάτο της δεκαετίας του '80 και δεν λιγόστεψαν οι εντάσεις που 'χανε με την αστυνομία (βλ. τρανς). Σε ένα άρθρο του 1981 τα Αστυνομικά Χρονικά ρίχνανε στο τραπέζι ότι όλο και πιο σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας αποτελούσε η μετάδοση των αφροδισίων και ιδιαίτερα της... σύφιλης μεταξύ των ομοφυλόφιλων. Τελικά, μέσα σ' αυτό το όμορφο συναινετικό κλίμα μεταξύ αριστερής διανόησης και φιλ-επιστημονικής αστυνομίας, ήρθε το AIDS και τα ισοπέδωσε όλα. Αλλά αυτό είναι μια επόμενη ιστορία.

Από παραβάτες σε εφαρμοστές του νόμου:
οι γκέι και οι μπάτσοι στο Ηνωμένο Βασίλειο

Αυτά που τολμάμε να γράψουμε εδώ, δεν έχουν ειπωθεί από κανέναν άλλον – γεγονός που μας οδηγεί να προχωράμε αργά και προσεκτικά. Γεγονός απ' την άλλη που μας κάνει να καταριόμαστε την ντόπια αριστερά που έχει βάλει το χεράκι της στο κάθετί ώστε να μας κάνει τα μυαλά πουρέ, που μας έχει μάθει να ζούμε με τα ακατανόητα σχήματα και λέξεις, με τις ιστορίες χωρίς «γιατί», με τα επαρκή τάχα μικρά ερωτήματα και τα μεγάλα τάχα αχρείαστα ερωτήματα. Εδώ που τα λέμε: ποια αριστερά; Αυτά δεν γράφαμε λίγα τεύχη πιο πριν; Δεξιοί κι αριστεροί έχουν φροντίσει λοιπόν να ακούς «γκέι» και να νομίζεις ότι πρόκειται περί κάποιου αταξικού πολιτισμικού (υπο)προϊόντος, να ακούς «ομοφυλοφιλία» και να σου κάθεται κάτι στο λαιμό, όπως με κάθε μαλακία ιατρικό όρο, αλλά να μην μπορείς να βρεις την αιτία που στραβοκαταπίνεις.

Με αυτή την έννοια, κάποιες φορές η σύντομη προσφυγή στην ιστορία του ζητήματος εκτός Ελλάδας μπορεί να είναι πολλαπλά λυτρωτική και επιμορφωτική. Τι εννοούμε;

α) Κάποιος Clifford Williams στην Αγγλία προσπαθεί να γράψει μια ιστορία της αστυνόμευσης των γκέι και μπαισέξουαλ ανδρών απ' το 1950 ως το 2010. Ο τρόπος που το κάνει, ως πρώην αστυνομικός, ώστε να ασκήσει κριτική αλλά όχι να καταδικάσει εξολοκλήρου το έργο της αστυνομίας και, δευτερευόντως, ο τρόπος που το κάνει ώστε να μιλήσει ο ίδιος ως ομοφυλόφιλος, δείχνοντας που και που τι είδους διαφωνίες είχε με άλλους ομοφυλόφιλους είναι ΠΟΛΥ βοηθητικός. Ενώ ο Γουίλιαμς γράφει την αφήγησή του, καταλαβαίνεις ότι αυτή είναι μια μπάτσικη, αστική αφήγηση. Στην Ελλάδα βέβαια που δεν υπάρχουν τάξεις – και όλοι ήταν/είναι αγωνιστές – πρέπει να δαπανήσεις αρκετό έξτρα χρόνο για να καταλάβεις τι γινόταν μέσα στο γκέι κίνημα.

β) Στην Αγγλία τόσο ο νόμος αποποινικοποίησης της ομοφυλοφιλίας (1969) όσο και οι συλλήψεις μετά απ' αυτόν συνέχισαν να προσανατολίζονται στον έλεγχο της δημόσιας σφαίρας. Γι' αυτό ακριβώς, οι μπάτσοι συνέχιζαν να συλλαμβάνουν γκέι εργάτες, όπως το έκαναν και πριν το νόμο. Αλλά είπαμε, στην Αγγλία έχει εργάτες, στην Ελλάδα δεν έχει γιατί είμαστε μια μοναδική χώρα σε όλο τον πλανήτη.

γ) Στην Αγγλία, τέλος, δουλεύτηκαν μπόλικοι τρόποι αμοιβαίας συνεννόησης μεταξύ των αστών ομοφυλόφιλων και του κράτους – και της αστυνομίας συγκεκριμένα. Αυτά είναι γνωστά σε μπόλικο κόσμο. Τα πρωτοσέλιδα εφημερίδων με πηχυαίους τίτλους «γκέι άνδρες βοηθάνε την αστυνομία να επιλύσει έναν φόνο» ή «κάτοικοι και γκέι επισκέπτονται βουλευτή», έδειχναν στους αστούς ομοφυλόφιλους πώς μπορούν να γίνουν χρήσιμοι κι αποδεκτοί στην κοινωνία και την αστυνομία. Σ' αυτές τις συναντήσεις με το κράτος, οι αστοί ομοφυλόφιλοι ζήτησαν καλύτερη και πιο δίκαιη αστυνόμευση, όχι άδικες συλλήψεις ομοφυλόφιλων επειδή πιάνονται χέρι-χέρι στο δρόμο και, απ' την άλλη, αυτές οι συλλήψεις των ομοφυλόφιλων να προκύπτουν μετά από προειδοποίηση-σύσταση κι όχι

Gays and residents hand petition to MP

WESTMINSTER: Chelsea MP Nicholas Scott met an unusual delegation at his Parliamentary office just before Christmas.

Earls Court residents and customers of the gay Coleherne pub had both drawn up petitions demanding that the police take action to stop late-night cruising in Wharfedale Street.

People living in the street say they are regularly disturbed by shouted obscenities, car doors slamming, people loitering on their doorsteps and urinating in basements.

Residents' first plans were to force the closure of the Coleherne pub which they claimed aggravated the nuisance. But many Coleherne customers have protested that they are just as opposed to the Wharfedale Street goings-on.

And the petitions seemed to prove them right. Richard Grain, Chairman of the residents' association and pictured on the left of our photo, collected 187 signatures. Bryan Derbyshire from the Coleherne, pictured with beard, handed a list of 850 names to the MP!

Everyone involved in raising the petitions wants Chelsea police to take more effective action in the area. At present the police simply arrive in force on the scene at irregular intervals, perhaps arrest a number of men and then

Earls Court delegation hands petitions to Nicholas Scott MP (right)

dents and Coleherne customers say that a more constructive way of dealing with the nuisance would be for smaller regular police patrols to maintain a presence in the area to dissuade men from hanging around.

There are also proposals for re-organising local one-way systems to prevent kerb-crawling drivers

A meeting has been arranged at which all interested parties can be represented. Besides residents, pub regulars and police, there may also be people from the local council, the GLC, and the brewery. The meeting will look at the latest proposals for sorting out the trouble and seek ways of carrying them out.

Gay News, Ιανουάριος 1978

Labourer Jailed For Six Months

James Alan Gillam (32), labourer, of Castle Road, Southsea, was sent to prison for six months by Portsmouth Magistrates yesterday for persistently importuning.

α) Κάποιος Clifford Williams στην Αγγλία προσπαθεί να γράψει μια ιστορία της αστυνόμευσης των γκέι και μπαισέξουαλ ανδρών απ' το 1950 ως το 2010. Ο τρόπος που το κάνει, ως πρώην αστυνομικός, ώστε να ασκήσει κριτική αλλά όχι να καταδικάσει εξολοκλήρου το έργο της αστυνομίας και, δευτερευόντως, ο τρόπος που το κάνει ώστε να μιλήσει ο ίδιος ως ομοφυλόφιλος, δείχνοντας που και που τι είδους διαφωνίες είχε με άλλους ομοφυλόφιλους είναι ΠΟΛΥ βοηθητικός. Ενώ ο Γουίλιαμς γράφει την αφήγησή του, καταλαβαίνεις ότι αυτή είναι μια μπάτσικη, αστική αφήγηση. Στην Ελλάδα βέβαια που δεν υπάρχουν τάξεις – και όλοι ήταν/είναι αγωνιστές – πρέπει να δαπανήσεις αρκετό έξτρα χρόνο για να καταλάβεις τι γινόταν μέσα στο γκέι κίνημα.

β) Στην Αγγλία τόσο ο νόμος αποποινικοποίησης της ομοφυλοφιλίας (1969) όσο και οι συλλήψεις μετά απ' αυτόν συνέχισαν να προσανατολίζονται στον έλεγχο της δημόσιας σφαίρας. Γι' αυτό ακριβώς, οι μπάτσοι συνέχιζαν να συλλαμβάνουν γκέι εργάτες, όπως το έκαναν και πριν το νόμο. Αλλά είπαμε, στην Αγγλία έχει εργάτες, στην Ελλάδα δεν έχει γιατί είμαστε μια μοναδική χώρα σε όλο τον πλανήτη.

γ) Στην Αγγλία, τέλος, δουλεύτηκαν μπόλικοι τρόποι αμοιβαίας συνεννόησης μεταξύ των αστών ομοφυλόφιλων και του κράτους – και της αστυνομίας συγκεκριμένα. Αυτά είναι γνωστά σε μπόλικο κόσμο. Τα πρωτοσέλιδα εφημερίδων με πηχυαίους τίτλους «γκέι άνδρες βοηθάνε την αστυνομία να επιλύσει έναν φόνο» ή «κάτοικοι και γκέι επισκέπτονται βουλευτή», έδειχναν στους αστούς ομοφυλόφιλους πώς μπορούν να γίνουν χρήσιμοι κι αποδεκτοί στην κοινωνία και την αστυνομία. Σ' αυτές τις συναντήσεις με το κράτος, οι αστοί ομοφυλόφιλοι ζήτησαν καλύτερη και πιο δίκαιη αστυνόμευση, όχι άδικες συλλήψεις ομοφυλόφιλων επειδή πιάνονται χέρι-χέρι στο δρόμο και, απ' την άλλη, αυτές οι συλλήψεις των ομοφυλόφιλων να προκύπτουν μετά από προειδοποίηση-σύσταση κι όχι κατευθείαν, τιμωρητικά εκ μέρους της αστυνομίας. Αυτά τα μέτρα-προτάσεις, που τελικά πέρασαν, ανέδειξαν και τον τρόπο συγκρότησης εκπροσώπων στη βρετανική γκέι κοινότητα. Στην Ελλάδα πάλι, πώς έγιναν όλα αυτά; Ποιος τα έχει καταγράψει και που μπορεί να δει κανείς την ανείπωτη ταξική διάκριση μεταξύ αυτών που κανονίζουν με τον υπουργό και των άλλων που υφίστανται το αστυνομικό ψαχτήρι στο πάρκο;

Οι γκέι μπάτσοι είναι λοιπόν μονάχα μια διάσταση της συνύπαρξης δυο ταυτοτήτων, μιας σεξουαλικής και μιας επαγγελματικής, αλλά προτού τοποθετηθούμε γι' αυτή στον δημόσιο λόγο (αλήθεια, είναι απαραίτητο;), θα έπρεπε κανείς να σκεφτεί πώς έχει γραφτεί μέχρι σήμερα η ιστορία των υπόλοιπων γκέι – που δεν είναι μπάτσοι. Με λίγα λόγια, αν σου 'χει γράψει η Πάολα και ο Βαλιανάτος την ιστορία του κινήματος, ο Λώλης σε μάρανε να βρίσεις. Θα έπρεπε να σκεφτούμε πώς έγινε και η ομοφυλόφιλη ταυτότητα έγινε νόμιμο να μιλιέται από ιατρική ή ψευτο-ιατρική σκοπιά; Να σκεφτούμε πώς και η ομοφυλοφιλία παγιώθηκε σαν ένα αταξικό πολιτισμικό προϊόν, γέννημα-θρέμμα της αταξικής κοινωνίας. Κι αν βέβαια δεν υπάρχουν τάξεις, ποιο είναι στην τελική το πρόβλημα με την αστυνομία; Να κάτι ερωτηματάρες που στην Αγγλία θα μπορούσαν να τα θέσουν γιατί εκεί έχουν ακόμα τάξεις, αλλά εδώ ευτυχώς όλοι οι γκέι έχουν την ίδια ζωή, τα ίδια ζόρια και τις ίδιες φιλοδοξίες!

Colherne, pictured with beard, handed a list of 850 names to the MP.

Everyone involved in raising the petitions wants Chelsea police to take more effective action in the area. At present the police simply arrive in force on the scene at irregular intervals, perhaps arrest a number of men and then

dents and Colherne customers say that a more constructive way of dealing with the nuisance would be for smaller regular police patrols to maintain a presence in the area to dissuade men from hanging around.

There are also proposals for re-organising local one-way systems to prevent kerb-crawling drivers

A meeting has been arranged at which all interested parties can be represented. Besides residents, pub regulars and police, there may also be people from the local council, the GLC, and the brewery. The meeting will look at the latest proposals for sorting out the trouble and seek ways of carrying them out.

Gay News, Ιανουάριος 1978

Labourer Jailed For Six Months

James Alan Gillam (32), labourer, of Castle Road, Southsea, was sent to prison for six months by Portsmouth Magistrates yesterday for persistently importuning.

Ο ρατσισμός και η μετανάστευση

[Η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών στην υπηρεσία της εθνικής συμφιλίωσης]

Σύμφωνα με τις οικονομικές ειδήσεις, το ελληνικό κράτος στα πλαίσια της καραντίνας μέσα στο 2020 κατάφερε να αυξήσει τις εξαγωγές του κατά 40% και πανηγυρίζει δίχως αύριο. Οι κατακόρυφα αυξημένες εξαγωγές οφείλονται, μας λένε, στην εντατικοποίηση της παραγωγής και των εξαγωγών κυρίως φρούτων και λαχανικών. [1] Το μυαλό μας πήγε ενστικτωδώς στη Μανωλάδα. Εκεί που «τα νέα μέτρα» για την πανδημία (μάσκα, εγκλεισμός και τα ρέστα) δεν είχαν καμιά διαφορά από «τα παλιά μέτρα» για την εργασία των μεταναστών και θα μπορούσαν να συνοψιστούν στο «σκάσε και δούλευε». Αλλά πήγε ο νους μας και στα έκτακτα κουμάντα που έκανε το ελληνικό κράτος, εκμεταλλευόμενο τα κλειστά σύνορα «λόγω ιού» και τις ανάγκες για την παραγωγή του 2019-2020 στην ελληνική Μακεδονία την άνοιξη του 2020. [2] Σε εκείνη τη φάση τα κατά τόπους αφεντικά κλαίγονταν ότι θα χάσουν την παραγωγή φρούτων της χρονιάς και δημιουργήθηκε κλίμα πανικού ότι ελέω κόβιντ θα τελειώσουν τα φρούτα στις πόλεις. Στην πραγματικότητα, η διαδικασία παρανομοποίησης των μεταναστών-εργατών γινόταν εξπρές και εντατική. Ακόμη περισσότερο, θεμελιώθηκε έκτοτε και για όλα τα δύο τούτα χρόνια αυτό που λέμε «στρατόπεδο-χωράφι». Νέες αφίξεις μεταναστών απ' τα Βαλκάνια και κυρίως μετανάστες απ' τα κέντρα κράτησης μεταναστών στη Βόρεια Ελλάδα –οι οποίοι προτιμήθηκαν ακριβώς γιατί δεν τους δέσμευαν οι εργασιακές συμφωνίες που επιτύγχαναν οι εποχιακοί μετανάστες-εργάτες ως το 2020– βοήθησαν να πέσει το εργατικό κόστος και να εντατικοποιηθεί η παραγωγή. Τα στατιστικά περί αύξησης των εξαγωγών δεν μπορούμε εμείς να τα ελέγξουμε με δικά μας μέσα, αλλά στον βαθμό που ισχύουν το ελληνικό κράτος φαίνεται να ξελασπώνεται και να πανηγυρίζει και πάλι –όπως τη δεκαετία του 1990, του 2000, του 2010– πάνω στην πλάτη της εργασίας των πλέον υποτιμημένων εργατών του. Δεν πρόκειται ούτε για το πρώτο στοιχείο ούτε για το τελευταίο που μας συνδέει με τη μακρινή δεκαετία του 1990.

Κάπου στις αρχές του 2020 αποφασίσαμε να κάτσουμε να διαβάσουμε και να συζητήσουμε για τις στρατηγικές του ελληνικού κράτους γύρω από τη μετανάστευση, και μετά να συγκεντρώσουμε τα συμπεράσματά μας σε μια έκδοση. Η ιδέα αυτή δεν έπεσε τυχαία στο τραπέζι. Θέλοντας ως antifa να μιλήσουμε για τον ελληνικό ρατσισμό, δεν μας έφτανε να σχολιάζουμε απλά τους ντόπιους και τις συνήθειές τους, αλλά αναγνωρίσαμε ότι πρέπει να μιλήσουμε για τη μέθοδο του ντόπιου ρατσισμού, τον οργανωτικό ρόλο που έχει για τον ρατσισμό το κράτος και τις υλικές διαδρομές που θέση δίπλα στα ντόπια αφεντικά και τους μπάτσους για να ρετουσάρουν την βία με την οποία οι τελευταίοι διαχειρίζονται τους βαλκάνιους προλετάριους και τους μετανάστες από τις εμπόλεμες ζώνες που φουντώνουν στη Μέση Ανατολή. Τέλος, σκεφτήκαμε τη δεκαετία 2010–2020 με πυξίδα τη σχέση των μεταναστευτικών πολιτικών με την παγκόσμια καπιταλιστική κρίση που εκτυλίσσεται. Οι μετανάστες εδώ αποτέλεσαν αρχικά το άλλοθι για το ελληνικό κράτος όσον αφορά τα αίτια της κρίσης, ενώ στη συνέχεια θα ξεπροβάλουν ως λύση, μέσω της εκμετάλλευσης και του εγκλεισμού τους, που συνοδεύεται από τη συνεχή ροή ευρωπαϊκών κονδυλίων προς τη χώρα.

Η σύνδεση του παρόντος με το τι συνέβη στον κόσμο και την Ελλάδα πριν από 30 και 40 χρόνια δεν έχει μόνο μια τέτοια σύνδεση, δηλαδή γύρω από τις μεταναστευτικές πολιτικές του κράτους. Όλο και περισσότεροι μιλάνε τα τρία τελευταία χρόνια για την επάνοδο ενός «Ψυχρού Πολέμου», εννοώντας τους διακρατικούς ανταγωνισμούς μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ και έπειτα όλων των συμμάχων τους. Σκεφτήκαμε και με αφετηρία αυτό να γυρίσουμε σ' εκείνη την εποχή. Πώς τελείωσε ο Ψυχρός Πόλεμος; Ποιο ήταν το τοπίο της δεκαετίας του 1990; Αυτή η ματιά μπορεί να μας βοηθήσει τόσο να δούμε το παρόν του ρατσισμού όσο και της κρίσης στο εδώ και τώρα. Φτάνοντας, τρία χρόνια μετά, στο στάδιο της έκδοση του εν λόγω εντύπου, παραθέτουμε εδώ ένα κομμάτι αυτής της δουλειάς, που εκθέτει συνοπτικά το ιστορικό φόντο κατά βάση της μετανάστευσης και των σχέσεων Ελλάδας-Αλβανίας.

Η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών στην υπηρεσία της εθνικής συμφιλίωσης

Υπάρχουν δύο τρόποι να καταλάβει κανείς/καμιά τον ερχομό των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα στη δεκαετία του '90 και αυτά που τραβήξανε. Ο ένας είναι να δούμε το θέμα υπό την ιδιαίτερη οπτική του φακού των επιδιώξεων της εξωτερικής πολιτικής του ελληνικού κράτους. Ο άλλος τρόπος είναι να συζητήσουμε στο επίπεδο συγκεκριμένων παραδειγμάτων ολόκληρη τη βεντάλια των δομών «φιλοξενίας» που άνοιξε για τον πρώτο μαζικό μεταναστευτικό πληθυσμό στη χώρα. Μετανάστες στην Ελλάδα, όπως είπαμε, υπήρχαν πολύ πριν τη μετανάστευση των Αλβανών, π.χ. Πακιστανοί και Νιγηριανοί μετανάστες οι οποίοι έφθασαν στη χώρα μετά από διακρατικές συμφωνίες μεταξύ των αντίστοιχων κρατών και του ελληνικού. [3] Η μετανάστευση στην περίπτωση των Αλβανών μεταναστών, παρόλο που ήταν μεθοδευμένη, αφέθηκε να φανεί ως ασύντακτη και πανικόβλητη, παραβιάζοντας

«λόγω ιού» και τις ανάγκες για την παραγωγή του 2019-2020 στην ελληνική Μακεδονία την άνοιξη του 2020. [2] Σε εκείνη τη φάση τα κατά τόπους αφεντικά κλαίγονταν ότι θα χάσουν την παραγωγή φρούτων της χρονιάς και δημιουργήθηκε κλίμα πανικού ότι ελέω κόβιντ θα τελειώσουν τα φρούτα στις πόλεις. Στην πραγματικότητα, η διαδικασία παρανομοποίησης των μεταναστών-εργατών γινόταν εξπρές και εντατική. Ακόμη περισσότερο, θεμελιώθηκε έκτοτε και για όλα τα δύο τούτα χρόνια αυτό που λέμε «στρατόπεδο-χωράφι». Νέες αφίξεις μεταναστών απ' τα Βαλκάνια και κυρίως μετανάστες απ' τα κέντρα κράτησης μεταναστών στη Βόρεια Ελλάδα –οι οποίοι προτιμήθηκαν ακριβώς γιατί δεν τους δέσμευαν οι εργασιακές συμφωνίες που επιτύγχαναν οι εποχιακοί μετανάστες-εργάτες ως το 2020– βοήθησαν να πέσει το εργατικό κόστος και να εντατικοποιηθεί η παραγωγή. Τα στατιστικά περί αύξησης των εξαγωγών δεν μπορούμε εμείς να τα ελέγξουμε με δικά μας μέσα, αλλά στον βαθμό που ισχύουν το ελληνικό κράτος φαίνεται να ξελασπώνεται και να πανηγυρίζει και πάλι –όπως τη δεκαετία του 1990, του 2000, του 2010– πάνω στην πλάτη της εργασίας των πλέον υποτιμημένων εργατών του. Δεν πρόκειται ούτε για το πρώτο στοιχείο ούτε για το τελευταίο που μας συνδέει με τη μακρινή δεκαετία του 1990.

Κάπου στις αρχές του 2020 αποφασίσαμε να κάτσουμε να διαβάσουμε και να συζητήσουμε για τις στρατηγικές του ελληνικού κράτους γύρω από τη μετανάστευση, και μετά να συγκεντρώσουμε τα συμπεράσματά μας σε μια έκδοση. Η ιδέα αυτή δεν έπεσε τυχαία στο τραπέζι. Θέλοντας ως antifa να μιλήσουμε για τον ελληνικό ρατσισμό, δεν μας έφτανε να σχολιάζουμε απλά τους ντόπιους και τις συνήθειές τους, αλλά αναγνωρίσαμε ότι πρέπει να μιλήσουμε για τη μέθοδο του ντόπιου ρατσισμού, τον οργανωτικό ρόλο που έχει για τον ρατσισμό το κράτος και τις υλικές διαδρομές που αυτή ακολουθεί. Δεν ήταν παράξενη για εσάς η ξαφνική αγάπη των αφεντικών τη στιγμή που «κινδύνευαν» τα ροδάκινα;

Με αυτό το σκεπτικό και για χάρη της μπροσούρας που αποφασίσαμε να εκδώσουμε, περιοδολογήσαμε τα τελευταία τριάντα χρόνια των ελληνικών μεταναστευτικών πολιτικών ως εξής: όσον αφορά τη δεκαετία του '90, επικεντρωθήκαμε στους τρόπους εκείνους που το ελληνικό κράτος διαχειρίστηκε και χρησιμοποίησε την εργατική δύναμη των πρώτων Αλβανών μεταναστών που κατέφτασαν στα σύνορα του. Κάπως έτσι, καταλάβαμε ότι η ελληνική μεταναστευτική πολιτική εκείνη τη περίοδο υπήρξε στην ουσία της η διαχείριση μιας νέας εργατικής τάξης, άλλης εθνικότητας από την ελληνική, αναγκασμένης να πουλάει την εργασία της φτηνότερα και με τα ελάχιστα δυνατά δικαιώματα, έχοντας υποτιμηθεί ως παράνομη. Περνώντας στα 00s, κοιτάξαμε πώς το ελληνικό κράτος ενώπιον της προοπτικής να μονιμοποιήσει ένα μέρος του παράνομου αυτού εργατικού δυναμικού, προσφέρει μια στενή εκδοχή του τρόπου με τον οποίο κάποιος μετανάστης μπορεί να μείνει στη χώρα, μισογλιτώνοντας τη διαδικασία της απέλασης. Στο παιχνίδι μπήκαν οι κάθε λογής αριστεροί διαμεσολαβητές, που θα πάρουν Ελλάδα πριν από 30 και 40 χρόνια δεν έχει μόνο μια τέτοια σύνδεση, δηλαδή γύρω από τις μεταναστευτικές πολιτικές του κράτους. Όλο και περισσότεροι μιλάνε τα τρία τελευταία χρόνια για την επάνοδο ενός «Ψυχρού Πολέμου», εννοώντας τους διακρατικούς ανταγωνισμούς μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ και έπειτα όλων των συμμάχων τους. Σκεφτήκαμε και με αφετηρία αυτό να γυρίσουμε σ' εκείνη την εποχή. Πώς τελείωσε ο Ψυχρός Πόλεμος; Ποιο ήταν το τοπίο της δεκαετίας του 1990; Αυτή η ματιά μπορεί να μας βοηθήσει τόσο να δούμε το παρόν του ρατσισμού όσο και της κρίσης στο εδώ και τώρα. Φτάνοντας, τρία χρόνια μετά, στο στάδιο της έκδοση του εν λόγω εντύπου, παραθέτουμε εδώ ένα κομμάτι αυτής της δουλειάς, που εκθέτει συνοπτικά το ιστορικό φόντο κατά βάση της μετανάστευσης και των σχέσεων Ελλάδας-Αλβανίας.

Η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών στην υπηρεσία της εθνικής συμφιλίωσης

Υπάρχουν δύο τρόποι να καταλάβει κανείς/καμιά τον ερχομό των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα στη δεκαετία του '90 και αυτά που τραβήξανε. Ο ένας είναι να δούμε το θέμα υπό την ιδιαίτερη οπτική του φακού των επιδιώξεων της εξωτερικής πολιτικής του ελληνικού κράτους. Ο άλλος τρόπος είναι να συζητήσουμε στο επίπεδο συγκεκριμένων παραδειγμάτων ολόκληρη τη βεντάλια των δομών «φιλοξενίας» που άνοιξε για τον πρώτο μαζικό μεταναστευτικό πληθυσμό στη χώρα. Μετανάστες στην Ελλάδα, όπως είπαμε, υπήρχαν πολύ πριν τη μετανάστευση των Αλβανών, π.χ. Πακιστανοί και Νιγηριανοί μετανάστες οι οποίοι έφθασαν στη χώρα μετά από διακρατικές συμφωνίες μεταξύ των αντίστοιχων κρατών και του ελληνικού. [3] Η μετανάστευση στην περίπτωση των Αλβανών μεταναστών, παρόλο που ήταν μεθοδευμένη, αφέθηκε να φανεί ως ασύντακτη και πανικόβλητη, παραβιάζοντας σύνορα και τους όρους διευθέτησης της ομαλότητας της κοινωνικής ζωής στην Ελλάδα. Αυτή ήταν ουσιαστικά η ιδιαιτερότητα της αλβανικής μετανάστευσης που έπειτα επέτρεψε την εισαγωγή μεθόδων μιας νέας πολιτικής υποδοχής που δεν είχε εφαρμοστεί σε άλλους μεταναστευτικούς πληθυσμούς αλλά θα εφαρμοζόταν στους επόμενους στο μέλλον. Με αυτή την έννοια, η διαχείριση της μετανάστευσης από την Αλβανία στην Ελλάδα εκ μέρους του ελληνικού κράτους ήταν μια διαδικασία-υπόδειγμα για τη συνολική ελληνική μεταναστευτική πολιτική στο μέλλον, μέχρι τις μέρες μας. Για να κατανοηθεί γιατί συνέβη αυτό, με ποιον τρόπο δηλαδή ο παράνομος χαρακτήρας της μετανάστευσης διευκόλυνε την καθιέρωση μιας συνολικής πολιτικής μετανάστευσης με βλέμμα και στις διακρατικές σχέσεις πρέπει να ξεκινήσουμε με λίγα ιστορικά στοιχεία.

Αν ψάξουμε στις ελληνικές εφημερίδες της δεκαετίας του 1950, ακόμα και μέχρι το 1970, μπορεί να δούμε άρθρα με τον στερεότυπο τίτλο «Το Μεταναστευτικό Πρόβλημα». Αν κάτσουμε μάλιστα να διαβάσουμε αυτά τα άρθρα θα καταλάβουμε γρήγορα ότι δεν μιλάνε για μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα αλλά για άτομα με ελληνική ταυτότητα που έφευγαν μετανάστες σε τρίτες χώρες. Ενδεικτικά, από

το 1955 έως το 1977 από την Ελλάδα έφυγαν 1,2 εκατομμύρια άτομα προς μετανάστευση σε άλλες χώρες. Αυτή ήταν η πραγματικότητα για ένα μεγάλο μέρος, εβδομήντα χρόνια δηλαδή, του εικοστού αιώνα. Η Ελλάδα, έχοντας φτωχότερη εθνική οικονομία και ανάπτυξη, δεν έπαιρνε μετανάστες στο εσωτερικό της αλλά έστελνε μετανάστες στην Αυστραλία, τις Η.Π.Α., τη Γερμανία και αλλού είτε συνάπτοντας διακρατικές συμφωνίες με τα κράτη αυτά και τις μεγάλες επιχειρήσεις τους, είτε στέλνοντας παράνομα μετανάστες σ' αυτά. Ναι! Μπορεί σήμερα οι Έλληνες να παινεύονται ότι η «σωστή μετανάστευση» γίνεται μέσω διακρατικών συμφωνιών –όπως όταν ήρθε ένα κύμα Ιταλών εδώ για να φτιάξουν τα έργα στο Λαύριο το 1890 ή όταν έστειλε η Ελλάδα κάποιες δεκάδες χιλιάδες κόσμο στη Γερμανία στη δεκαετία του 1960– αλλά η χώρα των Ελλήνων καθόλου άσχετη δεν είναι με τα δίκτυα παράνομης μετανάστευσης προς τις Η.Π.Α. τα οποία οργάνωνε ή συγκάλυπτε η ίδια.

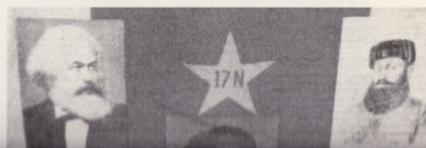
Η ειρωνεία (ή δεν ξέρουμε πως αλλιώς να τη χαρακτηρίσουμε) είναι ότι αυτό που έλεγαν οι Έλληνες για την αλβανική μετανάστευση του 1990, πως δηλαδή η Αλβανία άνοιξε τις φυλακές της και αμόλησε μέσα στην Ελλάδα τους εγκληματίες της..., το έκανε βασικά σε ένα μεγάλο βαθμό η Ελλάδα στις Η.Π.Α. την εποχή του μεσοπολέμου και λίγο πιο πριν! Αλλά αν το σκεφτούμε καλύτερα, αυτή η παρανοϊκή ιδέα βγάζει νόημα με κάποιο τρόπο. Όταν ένα κράτος αφενός δεν έχει τις παραγωγικές δυνάμεις για να θρέψει τον πληθυσμό, αφετέρου ο περισσευούμενος πληθυσμός του είναι τόσο μεγάλος ώστε να του δημιουργεί προβλήματα, η μετανάστευση (δηλαδή να στείλει μέρος του περισσευούμενου πληθυσμού στο καλό) γίνεται... ευλογία. Στις δεκαετίες του 1910 και του 1920, λοιπόν, το ελληνικό κράτος αποφάσισε να δώσει αμνηστία (δηλαδή συγχωροχάρτι) σε ένα σωρό ληστές που «λυμαίνονταν την επαρχία», αν επέλεγαν να φύγουν από τη χώρα. Στην πραγματικότητα, έβγαλε πολλούς από αυτούς από τις γεμάτες φυλακές και τους έδωσε διαβατήριο στο χέρι. Μια άλλη γνωστή πρακτική της εποχής ήταν ότι το ελληνικό κράτος έκανε τα στραβά μάτια ή οργάνωσε (διαλέξτε έκφραση αναλόγως με την καχυποψία σας απέναντι στο ελληνικό κράτος) ένα δίκτυο πλαστών ταυτοτήτων και διαβατηρίων για να επιτρέψει τη μετανάστευση ποινικών και μη στις Η.Π.Α.

Από το 1923 οι Η.Π.Α. έκαναν πιο αυστηρούς τους κανονισμούς γύρω από τη μετανάστευση και το νομικό στάτους των ξένων ή των μειονοτικών στη χώρα, σε τέτοιο σημείο που η νομοθεσία της αποτέλεσε πρότυπο και για άλλες χώρες αργότερα όπως, π.χ., τη Γερμανία του Χίτλερ. Η Ελλάδα, αντίστοιχα, έφτιαξε τις πρώτες της νομο-

«Αν θέλει κανείς να χαρτογραφήσει τον ελληνικό φασισμό σήμερα, καλό θα ήταν να μην ψάχνει τα γενέθλια του Μιχαλολιάκου, το πότε υιοθέτησε τη σβάστικα και τον παγανισμό και πότε έβαλε την πρώτη του μπόμπα ή έριξε την πρώτη του μπουνιά. Δεν είναι τέτοιο πράγμα ο ελληνικός φασισμός ή, καλύτερα, ο σύγχρονος φασισμός είναι ένα τεράστιο ντουβάρι στο οποίο ο Μιχαλολιάκος καλύπτει ένα τουβλάκι. Ο φασισμός είναι μια μηχανή πολύ βαθύτερη... Η δεκαετία λοιπόν του '90 είναι η περίοδος που αυτή η μηχανή μας αποκάλυψε ξανά τα σωθικά της. Εκεί θα βρούμε ένα ευρύ δίκτυο μηχανισμών, θεσμών, πολιτικών, δημοσιογράφων, θα βρούμε την εκκλησία, την ευπ, κόμματα, εθνικά σωματεία, καραβανάδες, μπάτσους και εννοείται δεν απουσιάζουν ούτε οι πατενταρισμένοι φασίστες.»

«Υπόθεση ΜΑΒΗ (μέρος πρώτο)», *antifa*, τχ. 36, Απρίλιος 2013.

Με αυτή τη φωτό που έστειλαν στα ΜΜΕ οι της Μ.Α.Β.Η. τον Οκτώβριο του 1994 προσπάθησαν όχι μόνο να κάνουν επίδειξη (ένοπλης) δύναμης, αλλά και

δεκάδες χιλιάδες κόσμο στη Γερμανία στη δεκαετία του 1960– αλλά η χώρα των Ελλήνων καθόλου άσχετη δεν είναι με τα δίκτυα παράνομης μετανάστευσης προς τις Η.Π.Α. τα οποία οργάνωνε ή συγκάλυπτε η ίδια.

Η ειρωνεία (ή δεν ξέρουμε πως αλλιώς να τη χαρακτηρίσουμε) είναι ότι αυτό που έλεγαν οι Έλληνες για την αλβανική μετανάστευση του 1990, πως δηλαδή η Αλβανία άνοιξε τις φυλακές της και αμόλησε μέσα στην Ελλάδα τους εγκληματίες της..., το έκανε βασικά σε ένα μεγάλο βαθμό η Ελλάδα στις Η.Π.Α. την εποχή του μεσοπολέμου και λίγο πιο πριν! Αλλά αν το σκεφτούμε καλύτερα, αυτή η παρανοϊκή ιδέα βγάζει νόημα με κάποιο τρόπο. Όταν ένα κράτος αφενός δεν έχει τις παραγωγικές δυνάμεις για να θρέψει τον πληθυσμό, αφετέρου ο περισσευούμενος πληθυσμός του είναι τόσο μεγάλος ώστε να του δημιουργεί προβλήματα, η μετανάστευση (δηλαδή να στείλει μέρος του περισσευούμενου πληθυσμού στο καλό) γίνεται... ευλογία. Στις δεκαετίες του 1910 και του 1920, λοιπόν, το ελληνικό κράτος αποφάσισε να δώσει αμνηστία (δηλαδή συγχωροχάρτι) σε ένα σωρό ληστές που «λυμαίνονταν την επαρχία», αν επέλεγαν να φύγουν από τη χώρα. Στην πραγματικότητα, έβγαλε πολλούς από αυτούς από τις γεμάτες φυλακές και τους έδωσε διαβατήριο στο χέρι. Μια άλλη γνωστή πρακτική της εποχής ήταν ότι το ελληνικό κράτος έκανε τα στραβά μάτια ή οργάνωσε (διαλέξτε έκφραση αναλόγως με την καχυποψία σας απέναντι στο ελληνικό κράτος) ένα δίκτυο πλαστών ταυτοτήτων και διαβατηρίων για να επιτρέψει τη μετανάστευση ποινικών και μη στις Η.Π.Α.

Από το 1923 οι Η.Π.Α. έκαναν πιο αυστηρούς τους κανονισμούς γύρω από τη μετανάστευση και το νομικό στάτους των ξένων ή των μειονοτικών στη χώρα, σε τέτοιο σημείο που η νομοθεσία της αποτέλεσε πρότυπο και για άλλες χώρες αργότερα όπως, π.χ., τη Γερμανία του Χίτλερ. Η Ελλάδα, αντίστοιχα, έφτιαξε τις πρώτες της νομοθεσίες για τη μετανάστευση το 1929 στο πλαίσιο των προσπαθειών της να ελέγξει ποιος μπαίνει και ποιος βγαίνει από τα σύνορα. Από τότε ουσιαστικά η άδεια παραμονής στη χώρα «δέθηκε» με την άδεια μετανάστευσης. Αυτονόητα, αυτή είναι η κεντρική ιδέα της μετανάστευσης στον σύγχρονο κόσμο όπως είναι χωρισμένος μεταξύ κρατικών συνόρων και αντίπαλων εθνικών καπιταλισμών. Σε επίπεδο νομοθεσιών για τη μετανάστευση –και ειδικά στην Ευρώπη– η Γερμανία ανέλαβε να τις πρωτοσχηματίσει γιατί αυτή ήταν η χώρα μεταπολεμικά που, γρήγορα αναπτυσσόμενη, δέχθηκε τους περισσότερους μετανάστες.

Τη δεκαετία του 1970 η Γερμανία εκσυγχρονίζει το νομικό της οπλοστάσιο για τη μετανάστευση στις πλάτες των Τούρκων μεταναστών στη χώρα. Ουσιαστικά η ελληνική νομοθεσία για τη μετανάστευση που εμφανίστηκε εκσυγχρονισμένη στη δεκαετία του 1990 με ειδική εμπειρική εστίαση του κράτους στους Αλβανούς μετανάστες αξιοποίησε τις παλιές ελληνικές νομοθεσίες και τις διακρατικές ανταλλαγές τεχνογνωσίας στο ζήτημα μέσω Η.Π.Α. και Γερμανίας. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα σε κάποιες κεντρικές ιδέες που διέπουν το ελληνικό δίκαιο μετανάστευσης.

σωματεία, καραβανάδες, μπάτσους και εννοείται δεν απουσιάζουν ούτε οι πατενταρισμένοι φασίστες.»

«Υπόθεση ΜΑΒΗ (μέρος πρώτο)», *antifa*, τχ. 36, Απρίλιος 2013.

Με αυτή τη φωτό που έστειλαν στα ΜΜΕ οι της Μ.Α.Β.Η. τον Οκτώβριο του 1994 προσπάθησαν όχι μόνο να κάνουν επίδειξη (ένοπλης) δύναμης, αλλά και να αντιγράψουν την αντίστοιχη φωτογραφία που είχε στείλει η 17Ν τον Φεβρουάριο του 1990 στον Τύπο.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΦΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

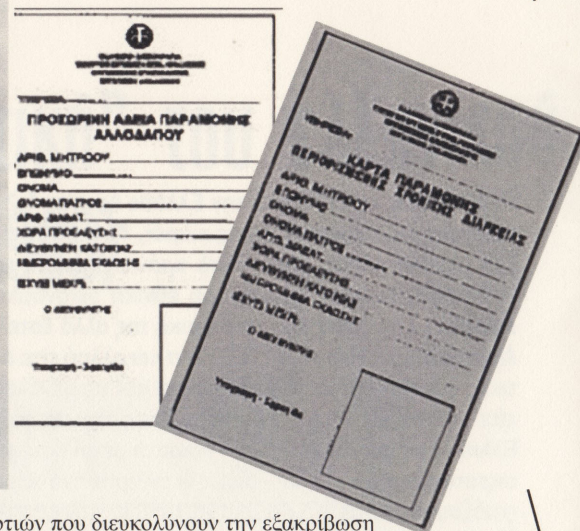
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Η'.

Ἀριθ. πρωτ. 15|12374|1

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ

Πιστοποιεῖται ὅτι, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 9/7/199 . ἐ. ἔτους ἀναφορᾶς . . . καὶ τῆς μετ' αὐτῆς ὑποβληθείσης ἡμῖν σχετικῆς ἀλληλογραφίας ὁ εἰκονιζόμενος . . . τοῦ . . . καὶ τῆς . . . γεννηθεὶς εἰς Νάξον . . . τὸ ἔτος 1889 καὶ διαμένων εἰς Νάξον . . . κρίνεται ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῶν φρονημάτων ὅτι . . .

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΔΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ

ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡΩΟΥ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΟΝΟΜΑ

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ

ΑΡΙΘ. ΔΙΑΒΑΤ.

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΙΣΧΥΕΙ ΜΕΧΡΙ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΑΡΤΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ

ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡΩΟΥ

ΕΠΩΝΥΜΟ

ΟΝΟΜΑ

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ

ΑΡΙΘ. ΔΙΑΒΑΤ.

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΙΣΧΥΕΙ ΜΕΧΡΙ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Έχουμε μάθει να διακρίνουμε μεταξύ αστυνομικής ταυτότητας και διαβατηρίου, χαρτιών που διευκολύνουν την εξακρίβωση των στοιχείων μας αφενός απ' το ελληνικό κράτος, αφετέρου από τα άλλα κράτη. Σε μεγάλο μέρος του 20ου αιώνα όμως και όλο τον 21ο τα παραπάνω χαρτιά έπαιζαν εξίσου μεγάλη σημασία, ειδικά ως προς την εργασία που επιτρεπόταν να κάνει κάποιος στην Ελλάδα. Ήταν τα "πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων" (αριστερή φωτό) και οι "άδειες/κάρτες παραμονής" (οι δύο άλλες φωτογραφίες). Αν είχες πιστοποιητικό δούλευες, σπούδαζες, ακόμα και μετανάστευες. Και το πιστοποιητικό δεν ήταν το τέλος της διαδρομής. Υπήρχε η κλίμακα των συνοδοιπόρων, των νομιμοφρόνων και των εθνικοφρόνων (και των λίαν εθνικοφρόνων). Μακράν του να είναι τα παραπάνω ιδεολογικές κατηγορίες, στην πραγματικότητα ήταν ειδικά πάσα για να μπορείς να κάνεις το α' ή το β' στην ντόπια οικονομία και γενικά σε όλη την κοινωνική ζωή. Αντίστοιχα οι άδειες παραμονής διακρίνονταν μεταξύ "λευκής" και "πράσινης" (που μπορούσε να είναι και τριετής).

Το πλαίσιο της εποχής

Για να μιλήσουμε, όμως, για την αλβανική μετανάστευση του 1990 πρέπει να δούμε λίγο και ποιο ήταν το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, ή μάλλον και της δεκαετίας που προηγήθηκε, του 1980, για να την εντάξουμε σε μια αφήγηση που θα βγάζει νόημα και να μη φαίνεται ουρανοκατέβατη ή, όπως τη χαρακτηρίζουν συχνά οι κοινωνιολόγοι, ως «το φαινόμενο της μετανάστευσης».

Στο πέμπτο τεύχος του *antifa negative* για τα γυναίκεια κινήματα μεταξύ 1880 και 1949 γράψαμε πως ο εμφύλιος πόλεμος –όχι μόνο, ή κυρίως, οι μάχες του αλλά η γενικότερη εποχή του– αποτέλεσε κορύφωση των εσωτερικών ανταγωνισμών στην ελλαδική επικράτεια, σε επίπεδο ταξικό, έμφυλο και εθνοτικό. Η ένοπλη ήττα του Δ.Σ.Ε. πυροδότησε εκ νέου, πέρα από μια δίχως αντίπαλο εξαπόλυση εκδικητικής και «σωφρονιστικής» βίας, μια επέλαση των φασιστικών δυνάμεων σε κάθε επίπεδο, τόσο για τις γυναίκες και τις μειονότητες όσο και για την εργατική τάξη εν γένει. Τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων, τα περιβόητα αυτά χαρτιά, αποτέλεσαν την πρώτης γραμμής τεχνολογία με βάση την οποία οι ηττημένοι του εμφυλίου αποκλείονταν από το δικαίωμα χειρεί έξοδο από την οικονομική κρίση στην οποία έχει περιέλθει με τρεις τρόπους: α) μέσω δημιουργίας πολεμικού επεισοδίου με την Τουρκία (1986-1987) και εθνικής συσπείρωσης, β) μέσω προσφυγής στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο –και, άρα, απόδοσης της θέσης πειθάρχησης των εργαζομένων σε έναν εξωτερικό εποπτικό παράγοντα· και γ) μέσω του λεγόμενου «βρώμικου '89», δηλαδή της συγκυβέρνησης Κ.Κ.Ε. και Ν.Δ. και της προσπάθειας από κοινού πειθάρχησης από τους δύο πρώην αντιπάλους του εμφυλίου. Στο πλαίσιο της τρίτης λύσης καίγονται και οι φάκελοι των αντιφρονούντων που μέχρι τότε κρατούσε η Ασφάλεια στις αποθήκες της (17 εκατομμύρια φάκελοι!) για να δηλωθεί και συμβολικά ότι ο τρόπος ελέγχου της εργατικής τάξης δεν θα βασίζεται πια στο πολιτικό κριτήριο. Οι τρεις αυτές λύσεις αξίζουν εκτενέστερης συζήτησης, αλλά μπορούμε εδώ να πούμε κάποια ενδεικτικά πράγματα.

Τα δύο πολεμικά επεισόδια με την Τουρκία στα 1986-1987 τα αναφέρουμε γιατί εμφανίζουν μια αναλογία με το τι συνέβη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας τον Φεβρουάριο-Μάρτιο και Αύγουστο του 2020. Τον Δεκέμβρη του 1986 με αφορμή την «παράνομη είσοδο» Ιρανών μεταναστών, ελληνικές και τουρκικές στρατιωτικές περίπολοι ανταλ-

των στοιχείων μας αφενός απ' το ελληνικό κράτος, αφετέρου από τα άλλα κράτη. Σε μεγάλο μέρος του 20ου αιώνα όμως και όλο τον 21ο τα παραπάνω χαρτιά έπαιζαν εξίσου μεγάλη σημασία, ειδικά ως προς την εργασία που επιτρεπόταν να κάνει κάποιος στην Ελλάδα. Ήταν τα "πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων" (αριστερή φωτό) και οι "άδειες/κάρτες παραμονής" (οι δύο άλλες φωτογραφίες). Αν είχες πιστοποιητικό δούλευες, σπούδαζες, ακόμα και μετανάστευες. Και το πιστοποιητικό δεν ήταν το τέλος της διαδρομής. Υπήρχε η κλίμακα των συνοδοιπόρων, των νομιμοφρόνων και των εθνικοφρόνων (και των λίαν εθνικοφρόνων). Μακράν του να είναι τα παραπάνω ιδεολογικές κατηγορίες, στην πραγματικότητα ήταν ειδικά πάσα για να μπορείς να κάνεις το α' ή το β' στην ντόπια οικονομία και γενικά σε όλη την κοινωνική ζωή. Αντίστοιχα οι άδειες παραμονής διακρίνονταν μεταξύ "λευκής" και "πράσινης" (που μπορούσε να είναι και τριετής).

Το πλαίσιο της εποχής

Για να μιλήσουμε, όμως, για την αλβανική μετανάστευση του 1990 πρέπει να δούμε λίγο και ποιο ήταν το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, ή μάλλον και της δεκαετίας που προηγήθηκε, του 1980, για να την εντάξουμε σε μια αφήγηση που θα βγάζει νόημα και να μη φαίνεται ουρανοκατέβατη ή, όπως τη χαρακτηρίζουν συχνά οι κοινωνιολόγοι, ως «το φαινόμενο της μετανάστευσης».

Στο πέμπτο τεύχος του *antifa negative* για τα γυναίκεια κινήματα μεταξύ 1880 και 1949 γράψαμε πως ο εμφύλιος πόλεμος –όχι μόνο, ή κυρίως, οι μάχες του αλλά η γενικότερη εποχή του– αποτέλεσε κορύφωση των εσωτερικών ανταγωνισμών στην ελλαδική επικράτεια, σε επίπεδο ταξικό, έμφυλο και εθνοτικό. Η ένοπλη ήττα του Δ.Σ.Ε. πυροδότησε εκ νέου, πέρα από μια δίχως αντίπαλο εξαπόλυση εκδικητικής και «σωφρονιστικής» βίας, μια επέλαση των φασιστικών δυνάμεων σε κάθε επίπεδο, τόσο για τις γυναίκες και τις μειονότητες όσο και για την εργατική τάξη εν γένει. Τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων, τα περιβόητα αυτά χαρτιά, αποτέλεσαν την πρώτης γραμμής τεχνολογία με βάση την οποία οι ηττημένοι του εμφυλίου αποκλείονταν από το δικαίωμα μετανάστευσης, το δικαίωμα σπουδών ή και το δικαίωμα εργασίας σε πολλούς κλάδους της οικονομίας· με λίγα λόγια οδηγούνταν στην αγωνιώδη ζωή και τον κοινωνικό-ταξικό πάτο. Τα κριτήρια διαχωρισμού των εργατών, όσο πιο κοντά βρισκόμαστε χρονικά στον εμφύλιο, ήταν τόσο πιο πολιτικά. Βλέπουμε συνεπώς από αυτή τη σκοπιά πώς στην πράξη οι αστυνομικές αρχές ήταν οι βασικές ρυθμίστριες της εργασίας και αυτό δείχνει ότι ασφάλεια και εργασία ήταν από πολύ παλιότερα στενά συνδεδεμένες.

Με την κατάργηση των πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων κατά τη μεταπολίτευση (ή αλλιώς «εθνική συμφιλίωση») το 1974, ήταν επόμενο πως οι όροι αστυνόμευσης/ πειθάρχησης της εργασίας έπρεπε να γίνουν αντικείμενο επαναδιαπραγμάτευσης. Πιστεύουμε ότι ο καθένας και η καθεμιά θα έχει ακούσει για τις σκληρές απεργίες της δεκαετίας του 1970 και του 1980 και τις αντιδράσεις των αφεντικών από το Μαντούδι της Εύβοιας στην Πειραϊκή-Πατραϊκή και από τη ΛΑΡΚΟ στη ΔΕΗ. Η άνοδος των μισθών και του εργατικού κόστους, παρέα με τη διεθνή οικονομική κρίση έφεραν το ελληνικό κράτος σε μια δύσκολη θέση για κάποια χρόνια.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 το ελληνικό κράτος επιχειρεί έξοδο από την οικονομική κρίση στην οποία έχει περιέλθει με τρεις τρόπους: α) μέσω δημιουργίας πολεμικού επεισοδίου με την Τουρκία (1986-1987) και εθνικής συσπείρωσης, β) μέσω προσφυγής στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο –και, άρα, απόδοσης της θέσης πειθάρχησης των εργαζομένων σε έναν εξωτερικό εποπτικό παράγοντα· και γ) μέσω του λεγόμενου «βρώμικου '89», δηλαδή της συγκυβέρνησης Κ.Κ.Ε. και Ν.Δ. και της προσπάθειας από κοινού πειθάρχησης από τους δύο πρώην αντιπάλους του εμφυλίου. Στο πλαίσιο της τρίτης λύσης καίγονται και οι φάκελοι των αντιφρονούντων που μέχρι τότε κρατούσε η Ασφάλεια στις αποθήκες της (17 εκατομμύρια φάκελοι!) για να δηλωθεί και συμβολικά ότι ο τρόπος ελέγχου της εργατικής τάξης δεν θα βασίζεται πια στο πολιτικό κριτήριο. Οι τρεις αυτές λύσεις αξίζουν εκτενέστερης συζήτησης, αλλά μπορούμε εδώ να πούμε κάποια ενδεικτικά πράγματα.

Τα δύο πολεμικά επεισόδια με την Τουρκία στα 1986-1987 τα αναφέρουμε γιατί εμφανίζουν μια αναλογία με το τι συνέβη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας τον Φεβρουάριο-Μάρτιο και Αύγουστο του 2020. Τον Δεκέμβρη του 1986 με αφορμή την «παράνομη είσοδο» Ιρανών μεταναστών, ελληνικές και τουρκικές στρατιωτικές περίπολοι ανταλλάζουν πυρά με αποτέλεσμα τον θάνατο ενός Έλληνα και δύο Τούρκων. Οι ανταλλαγές πυροβολισμών μεταξύ των δύο στρατών ήταν συνήθης πρακτική και πολύ πριν το 1986, ωστόσο για πρώτη φορά υπήρξαν νεκροί και απειλήθηκε περαιτέρω γενίκευση της σύρραξης. Η κλιμάκωση συνέβη το 1987, όταν δύο μήνες αργότερα από το επεισόδιο το ελληνικό κράτος ανακοίνωσε την πρόθεση εθνικοποίησης της διεθνούς Κοινοπραξίας Πετρελαίου Βορείου Αιγαίου (NAPC). Απέναντι σε αυτή την κίνηση, τον επόμενο μήνα το τουρκικό πλοίο Σισμίκ βγήκε να ψάξει «πετρέλαιο» στο Αιγαίο, στην περιοχή της Σαμοθράκης, και ο πρωθυπουργός Ανδρέα Παπανδρέου έδωσε εντολή στο πολεμικό ναυτικό να λάβει θέσεις μάχης. Το μοναδικό που μπορούμε να παρατηρήσουμε από τη σκοπιά του 2020 σε σχέση με τα παραπάνω είναι ότι ο σαράντα χρόνια μετά πανικός και έκπληξη για το πώς εκδηλώθηκε η νέα (τεχνητή) ελληνοτουρκική κρίση [4] είναι απλά προπέτασμα καπνού για μια, όπως φαίνεται, πατενταρισμένη μέθοδο δημιουργίας κρίσεων. Κατά τα άλλα, την αξία των αποθεμάτων πετρελαίου της Θάσου η *Καθημερινή* τη θυμήθηκε διόλου τυχαία το 2004, όταν άρχισε να εγκαταλείπεται η στρατηγική της «ελληνοτουρκικής φιλίας» από το ελληνικό κράτος και άρχισε να κάνει την εμφάνισή της αυτόνομα

εκλογικά η ελληνική ακροδεξιά.

Η προσφυγή της Ελλάδας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το 1989 ήταν βασικά μια ιδέα που συζητήθηκε στους κόλπους των υπουργείων και το πρωθυπουργικό γραφείο, η οποία δεν προχώρησε. Αυτό που αξίζει να επισημανθεί εδώ είναι ίσως περισσότερο οι ιδεολογικές παρακαταθήκες αυτής της ιδέας η οποία βασιζόταν στο ότι «η αριστερά (βλέπε ΠΑΣΟΚ) κατέστρεψε την Ελλάδα», με τη γιγάντωση του δημόσιου τομέα και την αύξηση του δημόσιου χρέους. Είναι μια ιδέα που κρατημένη στο συρτάρι από τότε, μπήκε στη φαρέτρα των βασικών ιδεολογικών όπλων της ελληνικής δεξιάς είκοσι χρόνια αργότερα, στις αρχές της εμφάνισης της ελληνικής κρίσης (2009) και της προσφυγής στο Δ.Ν.Τ., αποδίδοντας όλα τα δεινά του κόσμου στην περίοδο της μεταπολίτευσης, δηλαδή της εθνικής συμφιλίωσης, και τον ρόλο της αριστεράς. Με αυτό τον τρόπο οι σαμαρικές ακροδεξιές μεταγραφές στη Ν.Δ. τοποθετήθηκαν στην ιδεολογική εμπροσθοφυλακή της δεξιάς και άνοιξε το καπάκι της χύτρας με τους φασίστες.

Για ένα μέρος της ευρύτερης σημασίας του λεγόμενου «βρώμικου '89» μιλήσαμε στο προηγούμενο τεύχος (βλ. «Το πρόβλημα-νεολαία μέσα κι έξω από την ΚΝΕ, 1968-1989», *151* τχ 24). Ωστόσο για τις ανάγκες του παρόντος μπορούμε να σκεφτούμε τη χρονιά αυτή σαν μια πρώτη προσπάθεια πολιτικής σύμπραξης όλου του πολιτικού σκηνικού ή οξέων διαπραγματεύσεων για ένα πολιτικό μέλλον πλήρους κομματικής σύμπνοιας. Μην ξεχνάμε ότι ήταν η πρώτη φορά στα χρονικά του ελληνικού κράτους που έστω και για λίγο βρέθηκαν να συγκυβερνούν τα κομμουνιστικά κόμματα με τη δεξιά και αργότερα όλοι μαζί.

Την ίδια ακριβώς εποχή στην Αλβανία ο θάνατος (το 1985) του Ενβέρ Χότζα, αδιαμφισβήτητου ηγέτη της χώρας για τέσσερις δεκαετίες, είχε οδηγήσει το αλβανικό κράτος αρχικά σε πολιτική κρίση και έπειτα σε βάθεμα της ήδη υπάρχουσας οικονομικής. Μια σειρά παλινωδιών έκαναν τον κύκλο τους από το 1985 μέχρι το τελικό τους ξέσπασμα το 1997. Η χώρα αρχικά διοικήθηκε από τους πρώην συνεργάτες του Χότζα, Ραμίζ Αλία και Σαλί Μπερίσα, φιλελευθεροποιήθηκε με τη γνωστή ποιότητα του εκδημοκρατισμού των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ και κατέληξε σε ένοπλη εξέγερση το 1997 για την ανατροπή των κατάφωρων αδικιών που είχε προκαλέσει ένας συνδυασμός μεθόδων μυστικών υπηρεσιών του πρώην καθεστώτος και δράσης πρωτο-καπιταλιστικών ομάδων (βλ. "σκάναδαλο των πυραμίδων"). Στα μέσα αυτής της αγωνιώδους δεκαετίας για το μέλλον της Αλβανίας, αίρεται το status εμπόλεμης κατάστασης μεταξύ Ελλά-

πια το '90 εμφανώς κατώτερης δυναμικής στρατό σε σχέση με την Ελλάδα. Εξάλλου, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Μακεδονία και η Ρουμανία αποδείχθηκαν μέσα στη δεκαετία του 1990 παράδεισος για την επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, αυτές οι χώρες ήταν και σημαντικοί τόποι εκκίνησης εργατικού δυναμικού προς την Ελλάδα, ενός εργατικού δυναμικού μάλιστα που θα ήταν ανυπεράσπιστο ενόψει του ότι οι χώρες καταγωγής του είχαν στην προκειμένη σημαντικότερα προβλήματα να ασχοληθούν. Ειδικά σε σχέση με την Αλβανία, η όρεξη της Ελλάδας άνοιξε και πάλι με το θέμα της «Βορείου Ηπείρου» και της ελληνόφωνης μειονότητας, ζητήματα που είχαν κλείσει οριστικά στα χρόνια μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι πολεμικές ορέξεις της Ελλάδας για τη νότια Αλβανία εκφράστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1990 κυρίως μέσα από την ανανέωση των δικτύων κατασκοπείας, σε συνεργασία με μέρος της μειονότητας, και τη δημιουργία πολεμικών επεισοδίων εις βάρος της Αλβανίας μέσω της δημιουργίας μιας παρα-στρατιωτικής οργάνωσης, με την ονομασία «Μέτωπο Απελευθέρωσης της Βορείου Ηπείρου» (Μ.Α.Β.Η.). Τον Απρίλιο, λοιπόν, του 1994 ομάδα Ελλήνων παραστρατιωτικών εισβάλει στη νότια Αλβανία και επιτίθεται σε στρατόπεδο στην περιοχή Επισκοπή σκοτώνοντας δύο και τραυματίζοντας άλλους τέσσερις φαντάρους και αξιωματικούς, κλέβει την αποθήκη του στρατοπέδου και φεύγει. Με την καταγγελία του περιστατικού από το αλβανικό κράτος, το ελληνικό ανταπαντά ότι πρόκειται για αλβανική προβοκάτσια. Ο τότε πρόεδρος του Συνασπισμού Νίκος Κωνσταντόπουλος έστερξε να εκμεταλλευτεί το κλίμα αυτό προς πατριωτική χρήση: «Ύποπτο το περιστατικό. Ανάγκη να βγει η χώρα από την απομόνωση, τώρα που ο τούρκικος επεκτατισμός και ο αλβανικός εθνικισμός σπρώχνουν, προφανώς με ισχυρές πλάτες, προς επικίνδυνες εξελίξεις» (*Ελευθεροτυπία*, 14.4.1994). Όταν παρόμοια επίθεση, όμως, πήγε να γίνει ένα χρόνο αργότερα, η ομάδα των παραστρατιωτικών συλλαμβάνεται και διαλύεται. Στο δικαστήριο που ακολούθησε, με δικηγόρο τον πρόεδρο του Ελληνικού Μετώπου Μάκη Βορίδη, η ομάδα παίρνει ποινές-χάδια από τους έλληνες δικαστές. Όπως φάνηκε μέσα από τα όσα δημοσιεύτηκαν κατά τη διάρκεια εκείνης της υπόθεσης, η Μ.Α.Β.Η. είχε αναπτυχθεί με τη βοήθεια ενός βραχίονα των ελληνικών μυστικών υπηρεσιών και με ελληνικές πολιτικές πλάτες που προωθούσαν τη λεγόμενη «αλυτρωτική» πολιτική.

Έναν χρόνο πριν το αρχικό χτύπημα της Μ.Α.Β.Η. ο Αντώ-

προσφυγής στο Δ.Ν.Τ., αποδίδοντας όλα τα δεινά του κόσμου στην περίοδο της μεταπολίτευσης, δηλαδή της εθνικής συμφιλίωσης, και τον ρόλο της αριστεράς. Με αυτό τον τρόπο οι σαμαρικές ακροδεξιές μεταγραφές στη Ν.Δ. τοποθετήθηκαν στην ιδεολογική εμπροσθοφυλακή της δεξιάς και άνοιξε το καπάκι της χύτρας με τους φασίστες.

Για ένα μέρος της ευρύτερης σημασίας του λεγόμενου «βρώμικου '89» μιλήσαμε στο προηγούμενο τεύχος (βλ. «Το πρόβλημα-νεολαία μέσα κι έξω από την ΚΝΕ, 1968-1989», *151* τχ 24). Ωστόσο για τις ανάγκες του παρόντος μπορούμε να σκεφτούμε τη χρονιά αυτή σαν μια πρώτη προσπάθεια πολιτικής σύμπραξης όλου του πολιτικού σκηνικού ή οξέων διαπραγματεύσεων για ένα πολιτικό μέλλον πλήρους κομματικής σύμπνοιας. Μην ξεχνάμε ότι ήταν η πρώτη φορά στα χρονικά του ελληνικού κράτους που έστω και για λίγο βρέθηκαν να συγκυβερνούν τα κομμουνιστικά κόμματα με τη δεξιά και αργότερα όλοι μαζί.

Την ίδια ακριβώς εποχή στην Αλβανία ο θάνατος (το 1985) του Ενβέρ Χότζα, αδιαμφισβήτητου ηγέτη της χώρας για τέσσερις δεκαετίες, είχε οδηγήσει το αλβανικό κράτος αρχικά σε πολιτική κρίση και έπειτα σε βάθεμα της ήδη υπάρχουσας οικονομικής. Μια σειρά παλινωδιών έκαναν τον κύκλο τους από το 1985 μέχρι το τελικό τους ξέσπασμα το 1997. Η χώρα αρχικά διοικήθηκε από τους πρώην συνεργάτες του Χότζα, Ραμίζ Αλία και Σαλί Μπερίσα, φιλελευθεροποιήθηκε με τη γνωστή ποιότητα του εκδημοκρατισμού των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ και κατέληξε σε ένοπλη εξέγερση το 1997 για την ανατροπή των κατάφωρων αδικιών που είχε προκαλέσει ένας συνδυασμός μεθόδων μυστικών υπηρεσιών του πρώην καθεστώτος και δράσης πρωτο-καπιταλιστικών ομάδων (βλ. "σκάνδαλο των πυραμίδων"). Στα μέσα αυτής της αγωνιώδους δεκαετίας για το μέλλον της Αλβανίας, αίρεται το status εμπόλεμης κατάστασης μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας (1987) και ο Αντώνης Σαμαράς, υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας, μαζί με τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Μητσοτάκη (1990-1993) επισκέπτονται την Αλβανία το 1992 με τριπλή ατζέντα: α) επανασυνδέουν το ελληνικό κράτος και συμβολικά με τη μειονότητα στη νότια Αλβανία που το ελληνικό υπουργείο εξωτερικών ονόμαζε ακόμα «Βόρεια Ήπειρο», διατηρώντας τις εδαφικές του αξιώσεις και έναν μόνιμο λόγο παρέμβασης στα αλβανικά ζητήματα· β) δίνουν το επίσημο ΟΚ από πλευράς Ελλάδας για τη μαζική μετανάστευση Αλβανών εργατών στη χώρα· και γ) διερευνούν το κλίμα για την ελληνική επέκταση στον αλβανικό νότο μέσω ελληνικών εμπορικών επιχειρήσεων. Είναι τα χρόνια της ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού που έχει πέσει σαν κοράκι στα πτώματα των χωρών του πρώην Υπαρκτού. [5]

Γράφοντάς το με λίγα λόγια, η κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ εμφανίστηκε στα μάτια της Ελλάδας ως μεγάλη ευκαιρία. Μπορεί η ανεξαρτητοποίηση της Μακεδονίας να ξύπνησε το μεγάλο κύμα εθνικισμού το '92 αλλά η Ελλάδα μπορούσε να χαίρεται με το γεγονός πως η Βουλγαρία και η Αλβανία έχασαν τις σοσιαλιστικές τους πλάτες με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Τα κράτη αυτά είχαν σμιο Πόλεμο.

Οι πολεμικές ορέξεις της Ελλάδας για τη νότια Αλβανία εκφράστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1990 κυρίως μέσα από την ανανέωση των δικτύων κατασκοπείας, σε συνεργασία με μέρος της μειονότητας, και τη δημιουργία πολεμικών επεισοδίων εις βάρος της Αλβανίας μέσω της δημιουργίας μιας παρα-στρατιωτικής οργάνωσης, με την ονομασία «Μέτωπο Απελευθέρωσης της Βορείου Ηπείρου» (Μ.Α.Β.Η.). Τον Απρίλιο, λοιπόν, του 1994 ομάδα Έλληνων παραστρατιωτικών εισβάλει στη νότια Αλβανία και επιτίθεται σε στρατόπεδο στην περιοχή Επισκοπή σκοτώνοντας δύο και τραυματίζοντας άλλους τέσσερις φαντάρους και αξιωματικούς, κλέβει την αποθήκη του στρατοπέδου και φεύγει. Με την καταγγελία του περιστατικού από το αλβανικό κράτος, το ελληνικό ανταπαντά ότι πρόκειται για αλβανική προβοκάτσια. Ο τότε πρόεδρος του Συνασπισμού Νίκος Κωνσταντόπουλος έστερξε να εκμεταλλευτεί το κλίμα αυτό προς πατριωτική χρήση: «Ύποπτο το περιστατικό. Ανάγκη να βγει η χώρα από την απομόνωση, τώρα που ο τούρκικος επεκτατισμός και ο αλβανικός εθνικισμός σπρώχνουν, προφανώς με ισχυρές πλάτες, προς επικίνδυνες εξελίξεις» (*Ελευθεροτυπία*, 14.4.1994). Όταν παρόμοια επίθεση, όμως, πήγε να γίνει ένα χρόνο αργότερα, η ομάδα των παραστρατιωτικών συλλαμβάνεται και διαλύεται. Στο δικαστήριο που ακολούθησε, με δικηγόρο τον πρόεδρο του Ελληνικού Μετώπου Μάκη Βορίδη, η ομάδα παίρνει ποινές-χάδια από τους έλληνες δικαστές. Όπως φάνηκε μέσα από τα όσα δημοσιεύτηκαν κατά τη διάρκεια εκείνης της υπόθεσης, η Μ.Α.Β.Η. είχε αναπτυχθεί με τη βοήθεια ενός βραχίονα των ελληνικών μυστικών υπηρεσιών και με ελληνικές πολιτικές πλάτες που προωθούσαν τη λεγόμενη «αλυτρωτική» πολιτική.

Έναν χρόνο πριν το αρχικό χτύπημα της Μ.Α.Β.Η. ο Αντώνης Σαμαράς, αφού είχε οδηγήσει την κυβέρνηση της δεξιάς σε κατάρρευση με αφορμή το όνομα της Μακεδονίας, είχε δημιουργήσει το πολιτικό κόμμα Πολιτική Άνοιξη όπου και μάζεψε εθνικιστές πολιτικούς από διάφορα κόμματα, βάζοντας στο καταστατικό του κόμματος τον αποκλεισμό Εβραίων και Μουσουλμάνων από αυτό. Ο ίδιος ο Οδυσσέας Ελύτης υποδέχθηκε τη δημιουργία του κόμματος χαιρετίζοντας την ίδρυσή της με τα εξής λόγια τον Ιούνιο του 1993: «Από μια τέτοια Άνοιξη έχει ανάγκη ο τόπος. Εύχομαι για το καλό της να τη γνωρίσει η Ελλάδα...» Πολλά στελέχη της Πολιτικής Άνοιξης προέρχονταν από το εθνικιστικό Δίκτυο 21, ένα θινκ τανκ πρώτης γραμμής που είχε φτιαχτεί για να καλύπτει τον πατριωτικό χώρο απ' τα δεξιά ως τα αριστερά. Στο Δίκτυο 21 συνυπήρχαν οι τουρκοφάγοι συγγραφείς-ακαδημαϊκοί Νεοκλής Σαρρής, Χριστόδουλος Γιαλουρίδης και Σαράντος Καργάκος, οι νεοδημοκράτες Άγγελος Συρίγος και Αλέξανδρος Λυκουρέζος, τα μετέπειτα στελέχη του ΚΚΕ Κώστας Ζουράρις και Λιάνα Κανέλλη, ο Αντώνης Σαμαράς με τον μετέπειτα πρώτο του σύμβουλο και πρώην στέλεχος του ΚΚΕ Χρύσανθο Λαζαρίδη, οι καραβανάδες Λυμπέρης και Ναξάκης, ο Γιώργος Καραμπελιάς και ο Φαήλος Κρανιδιώτης και πολλοί άλλοι

της ντριμ τιμ του ελληνικού φασισμού. Μολονότι ο σκληρός πυρήνας των φιλοπόλεμων καραβανάδων και πολιτικών που εξέφραζε μια επιθετική τακτική από πλευράς ελληνικού υπουργείου εξωτερικών χάνει τη δύναμή του την περίοδο της διακυβέρνησης Σημίτη και της έναρξης της προσέγγισης της «ελληνοτουρκικής φιλίας», από την εποχή της Μ.Α.Β.Η. και της ΠΟΛ.ΑΝ. οι Βορίδης, Σαμαράς και κάποιοι ακόμα του Δικτύου 21 επιβιώνουν μέσα στο 2000 συνεχίζοντας να εκφράζουν αυτή την τάση στο υπουργείο εξωτερικών, τις μυστικές υπηρεσίες, το στρατό και τη βουλή. Παρότι εκείνη την εποχή η Χρυσή Αυγή είχε μόλις ξεμυτίσει, με τα μακεδονικά συλλαλητήρια, είναι μία από τις οργανώσεις που θα αναλάβουν την κληρονομιά του Δικτύου 21, όπως φαίνεται π.χ. στις ετήσιες συγκεντρώσεις της για τα Ίμια.

Τι να κρατήσουμε

Τα παραπάνω δεν τα συζητάμε για να δείξουμε την πυκνότητα των γεγονότων στις ελληνο-αλβανικές σχέσεις στη δεκαετία του 1990 ούτε για να πούμε πως φασίστες στην πατρίδα της... δημοκρατίας είχε από πάντοτε (αυτό είναι αυτονόητο!), αλλά για να δείξουμε καταρχάς ότι σημαντικός μοχλός πίεσης στην παρουσία των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα ήταν τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Κάθε ένταση μεταξύ των δύο χωρών στις διάφορες συζητήσεις τους την πληρώνανε πρώτοι οι Αλβανοί μετανάστες στην Ελλάδα είτε με ευκαιριακές απελάσεις είτε με γενικότερη σκλήρυνση της πολιτικής απέναντί τους. Τη δεκαετία του 1990 οι συμφιλιωμένοι αριστεροί και δεξιοί έλληνες συμπεριφέρθηκαν στους Αλβανούς περίπου σαν σκλάβους: σαν εργάτες των οποίων τον μόχθο επιθυμούσαν διακαώς και σαν εσωτερικούς εχθρούς μιας χώρας με την οποία υπήρχαν ανοιχτοί λογαριασμοί. [6] Δεν ήταν η πρώτη φορά βέβαια που η Ελλάδα συνδύαζε τους λογαριασμούς της εξωτερικής πολιτικής με αυτούς της μετανάστευσης. Στο μακρινό 1984, όταν το Μπαγκλαντές είχε εκφράσει την πρόθεση να αναγνωρίσει το τουρκο-κυπριακό κράτος, ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αντιδράσει με απειλή απέλασης όλων των μπαγκλαντεσιανών μεταναστών απ' την Ελλάδα. [7]

Το δεύτερο που χρειάζεται να κρατήσουμε από αυτή τη σύντομη εισαγωγή είναι ότι η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών από την Αλβανία εμφανίστηκε σαν σολομώντεια λύση στα προβλήματα που αντιμετώπιζε το ελληνικό κράτος σε επίπεδο παραγωγής και οικονομίας, μια κρίση την οποία προσπαθούσε άλλοτε να εξάγει μέσω πολεμικών επεισοδίων με την Τουρκία, άλλοτε με ξικού πάτου που τύγχανε και εσωτερικός εχθρός.

Σε ό,τι αφορά εμάς, ξεκινήσαμε αυτή τη μικρή αναδρομή στις απαρχές της μετανάστευσης στην Ελλάδα γιατί αισθανόμαστε ότι τα πράγματα χρειάζονται μια νέα ματιά που θα βλέπει αναδρομικά τα τελευταία 30 χρόνια, ένα νέο νήμα που θα διαπερνά τις ελληνικές φασιστοπολιτικές ενάντια στους ξένους εργάτες απ' τις απελάσεις του 1990 μέχρι τις ευθείες διαδρομές μεταξύ των στρατοπέδων κράτησης και των χωραφιών του 2020. Θα προσπαθήσουμε να το κάνουμε όλο αυτό σε συνέχειες σ' αυτό το περιοδικό γιατί θα είναι διδακτικό και από μια άλλη σκοπιά. Θα θυμηθούμε που και πως εμφανίστηκαν και οι antifa ομάδες.

Υποσημειώσεις

[1] «Πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο πέτυχαν τα αγροτικά προϊόντα. Για πρώτη φορά από το 1984», *Ναυτεμπορική*, 27.7.2021.

[2] Βλ. την ενότητα «Μια παλιά καλή, αριστερή ιδέα («είναι χρήσιμοι για την οικονομία!»)», *151*, τχ 20 (Ιούνιος 2020). Και τα άρθρα στα οποία παραπέμπουμε και σχολιάζουμε εκεί: «Από τα hot spot στα χωράφια: Το νέο σχέδιο για την ενσωμάτωση των μεταναστών», Star Channel, 17.2.2020· «Μεταναστευτικό: Το ΜέΡΑ 25 έχει... πρόταση – Να στείλουμε τους μετανάστες σε έρημα χωριά να κόβουν ξύλα για ηλικιωμένους», *iefimerida.gr*, 28.2.2020· «Επί τάπητος η αξιοποίηση προσφύγων ως εργάτες γης σε Ημαθία και Πέλλα, λόγω και κορονοϊού», *ΑΠΕ-ΜΠΕ*, 20.3.2020· «Μετανάστες στα χωράφια», *Pella24.gr*, 21.3.2020· «Κορονοϊός: Τεράστιες ελλείψεις σε έναν μήνα σε λαχανικά και φρούτα», Ρωμανός Κοντογιαννίδης, *Έθνος*, 26.3.2020.

[3] Βλ. «Ο συνδικαλισμός ως κρατικός έλεγχος της εργασίας. Η μεταπολίτευση και η απεργία στη Νάσιοναλ Καν», *151*, τχ 23 (Φθινόπωρο 2021). Το ελληνικό κράτος είχε αρχίσει να δέχεται μετανάστες σε μεγαλύτερους αριθμούς από τη δεκαετία του 1970 από την Πολωνία, το Πακιστάν, την Ινδία, τις Φιλιππίνες, τη Λιβύη, την Γκάνα, τη Σιέρα Λεόνε, το Σουδάν και την Αιθιοπία. Σύμφωνα με την απογραφή της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας το 1991 αυτοί αριθμούσαν τους 130.000 μετανάστες με 24.000 από αυτούς να εργάζονται νόμιμα κατά το Υπουργείο Εργασίας. Παρατίθεται στο

του Δικτύου 21, όπως φαίνεται π.χ. στις ετήσιες συγκεντρώσεις της για τα Ίμια.

Τι να κρατήσουμε

Τα παραπάνω δεν τα συζητάμε για να δείξουμε την πυκνότητα των γεγονότων στις ελληνο-αλβανικές σχέσεις στη δεκαετία του 1990 ούτε για να πούμε πως φασίστες στην πατρίδα της... δημοκρατίας είχε από πάντοτε (αυτό είναι αυτονόητο!), αλλά για να δείξουμε καταρχάς ότι σημαντικός μοχλός πίεσης στην παρουσία των Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα ήταν τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Κάθε ένταση μεταξύ των δύο χωρών στις διάφορες συζητήσεις τους την πληρώνανε πρώτοι οι Αλβανοί μετανάστες στην Ελλάδα είτε με ευκαιριακές απελάσεις είτε με γενικότερη σκλήρυνση της πολιτικής απέναντί τους. Τη δεκαετία του 1990 οι συμφιλιωμένοι αριστεροί και δεξιοί έλληνες συμπεριφέρθηκαν στους Αλβανούς περίπου σαν σκλάβους: σαν εργάτες των οποίων τον μόχθο επιθυμούσαν διακαώς και σαν εσωτερικούς εχθρούς μιας χώρας με την οποία υπήρχαν ανοιχτοί λογαριασμοί. [6] Δεν ήταν η πρώτη φορά βέβαια που η Ελλάδα συνδύαζε τους λογαριασμούς της εξωτερικής πολιτικής με αυτούς της μετανάστευσης. Στο μακρινό 1984, όταν το Μπαγκλαντές είχε εκφράσει την πρόθεση να αναγνωρίσει το τουρκο-κυπριακό κράτος, ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αντιδράσει με απειλή απέλασης όλων των μπαγκλαντεσιανών μεταναστών απ' την Ελλάδα. [7]

Το δεύτερο που χρειάζεται να κρατήσουμε από αυτή τη σύντομη εισαγωγή είναι ότι η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών από την Αλβανία εμφανίστηκε σαν σολομώντεια λύση στα προβλήματα που αντιμετώπιζε το ελληνικό κράτος σε επίπεδο παραγωγής και οικονομίας, μια κρίση την οποία προσπαθούσε άλλοτε να εξάγει μέσω πολεμικών επεισοδίων με την Τουρκία, άλλοτε με την απειλή προσφυγής στο Δ.Ν.Τ., άλλοτε και με την πρωτοφανή τότε, ιστορική συνεργασία όλων των πολιτικών κομμάτων (ΚΚΕ, ΣΥΝ, ΠΑΣΟΚ, ΝΔ).

Εν τέλει, η διάλυση του ανατολικού μπλοκ και η κατάρρευση της Αλβανίας τούς πρόσφερε την εναλλακτική εργασιακή δύναμη που θα μπορούσε να μπει –λόγω διαφορετικής εθνικής καταγωγής– πιο κάτω και από την ελληνική, τους πρόσφερε, εξαιτίας των παραπάνω, τη μαγική δυνατότητα χαμηλών μεροκάματων, ανασύνταξης της ντόπιας οικονομίας και λεονταρισμών σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής. Με δυο λόγια η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών από την Αλβανία [8] δεν τέθηκε μόνο στην υπηρεσία της εθνικής συμφιλίωσης και του γιγαντωμένου μικροαστισμού αλλά και στην επανέναρξη μιας ταξικής πολιτικής με κύριο κριτήριο όχι πολιτικό (τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων), αλλά ρατσιστικό (τις άδειες παραμονής). Η αριστερά πια είχε κι αυτή στα χέρια της το μαστίγιο: ενταγμένη στο κράτος και τα πανεπιστήμια, στις συνδικαλιστικές ηγεσίες και τις μεγάλες επιχειρήσεις μπορούσε να ξεσπάσει στους Αλβανούς μετανάστες. Η αστυνομία συνέχισε να διατηρεί το ίδιο ακριβώς στάτους, της ρυθμίστριας υπηρεσίας της ζωής του τα-

Υποσημειώσεις

[1] «Πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο πέτυχαν τα αγροτικά προϊόντα. Για πρώτη φορά από το 1984», *Ναυτεμπορική*, 27.7.2021.

[2] Βλ. την ενότητα «Μια παλιά καλή, αριστερή ιδέα («είναι χρήσιμοι για την οικονομία!»)», *151*, τχ 20 (Ιούνιος 2020). Και τα άρθρα στα οποία παραπέμπουμε και σχολιάζουμε εκεί: «Από τα hot spot στα χωράφια: Το νέο σχέδιο για την ενσωμάτωση των μεταναστών», Star Channel, 17.2.2020· «Μεταναστευτικό: Το ΜέΡΑ 25 έχει... πρόταση – Να στείλουμε τους μετανάστες σε έρημα χωριά να κόβουν ξύλα για ηλικιωμένους», *iefimerida.gr*, 28.2.2020· «Επί τάπητος η αξιοποίηση προσφύγων ως εργάτες γης σε Ημαθία και Πέλλα, λόγω και κορονοϊού», *ΑΠΕ-ΜΠΕ*, 20.3.2020· «Μετανάστες στα χωράφια», *Pella24.gr*, 21.3.2020· «Κορονοϊός: Τεράστιες ελλείψεις σε έναν μήνα σε λαχανικά και φρούτα», Ρωμανός Κοντογιαννίδης, *Έθνος*, 26.3.2020.

[3] Βλ. «Ο συνδικαλισμός ως κρατικός έλεγχος της εργασίας. Η μεταπολίτευση και η απεργία στη Νάσιοναλ Καν», *151*, τχ 23 (Φθινόπωρο 2021). Το ελληνικό κράτος είχε αρχίσει να δέχεται μετανάστες σε μεγαλύτερους αριθμούς από τη δεκαετία του 1970 από την Πολωνία, το Πακιστάν, την Ινδία, τις Φιλιππίνες, τη Λιβύη, την Γκάνα, τη Σιέρα Λεόνε, το Σουδάν και την Αιθιοπία. Σύμφωνα με την απογραφή της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας το 1991 αυτοί αριθμούσαν τους 130.000 μετανάστες με 24.000 από αυτούς να εργάζονται νόμιμα κατά το Υπουργείο Εργασίας. Παρατίθεται στο «Ο οικονομικός μετανάστης στην πολιτική ατζέντα: η δημόσια συγκρότηση του μεταναστευτικού ζητήματος στη μεταπολίτευση», Φ. Κουντούρη, *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τόμος 128 (2009/Α΄), σελ. 49.

[4] Όλο το καλοκαίρι του 2020, θυμίζουμε, η ελληνική ειδησεογραφία είχε ανακαλύψει ένα δεύτερο ζήτημα πλάι στον κορονοϊό. Οι μοβόροι Τούρκοι είχαν βγάλει ένα πλοίο τους βόλτα στο Αιγαίο και κοντά στο Καστελλόριζο προκειμένου να ερευνήσει για φυσικές πηγές ενέργειας. Το «θρίλερ» παρακολουθούσαν καθημερινά τα ΜΜΕ, αναπαράγοντας απειλές καραβανάδων και πολιτικού προσωπικού του ελληνικού κράτους. Βλ. και ««Βυθίσατε το Ορούτς Ρέις» – Το δραματικό παρασκήνιο της παρ' ολίγον σύρραξης με την Τουρκία», *in.gr*, 29.7.2020.

[5] Βλ. «Υπόθεση ΜΑΒΗ (μέρος πρώτο)», *antifa*, τχ. 36, Απρίλιος 2013.

[6] Για τη συζήτηση αυτή βλ. τα άρθρα του περιοδικού *antifa* «Η ολική επαναφορά ενός γαλανόμαυρου ηγέτη», «Υπόθεση ΜΑΒΗ: μέρος πρώτο» και «Υπόθεση ΜΑΒΗ: μέρος δεύτερο (και τελευταίο)» στα τεύχη 35, 36 & 37 αντίστοιχα (από τον Μάρτη μέχρι τον Ιούνη του 2013).

[7] Οι «διεθνείς σχέσεις» του τουρκοκυπριακού ψευδοκράτους, Γ. Λιμαντζάκης, *Χανιώτικα Νέα*, 15.11.2019.

[8] Για την εισαγωγή της έννοιας της παρανομοποίησης της μετανάστευσης στη δική μας, αντιφασιστική γλώσσα βλ. *"Σχεδόν Αόρατοι". Η παρανομοποίηση της εργασίας ως κρατική στρατηγική για τη μετανάστευση*, Autonome Antifa, Δεκέμβριος 2013.

ANTIFA
WORDS 'N SOUNDS

ΕΝΤΥΠΑ – Για να επικοινωνούμε δίχως κινητά.
ΒΙΒΛΙΑ – Για να καταλαβαίνουμε τον κόσμο δίχως το σχολείο και την τηλεόραση.
ΑΥΤΟΚΟΛΛΗΤΑ – Για να στραβώνουν οι φασίστες κάθε είδους και μορφής.
ΑΦΙΣΕΣ – Για να μιλάμε με τις δικές μας κουβέντες.
ΜΟΥΣΙΚΕΣ – Γιατί στο κάτω κάτω αυτά ακούμε καθισμένες στα τσιμέντα.

ΣΚΟΡΠΙΑ ΛΟΓΙΑ για το κράτος, την κρίση και τον πόλεμο – Για να κάνουμε αυτό που κανείς δεν θα κάνει για λογαριασμό μας: να μιλήσουμε, όχι όπως περιμένει το κράτος και οι ρουφιάνοι του. Να μιλήσουμε για τους τρομερούς καιρούς μας. Να μιλήσουμε αναμεταξύ μας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27/5 20:30
ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

antifa west side
antifawestside.wordpress.com

ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
autonome antifa
autonomeantifa.gr

ATHENS ANTIFA

5/22

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ Η καινούρια έκδοση της συνέλευσης autonome antifa με τίτλο *Το πείραμα «πανδημία» – Μια ιστορία ιών, πειθαρχήσεων και εμπορικού πολέμου* είναι φτιαγμένη από εκείνο το σπάνιο (στις μέρες μας) είδος υλικού που ξεκινάει από τη σιχαμάρα για το διαδίκτυο και καταλήγει να είναι ένα εργαλείο πολιτικής ανάγνωσης του φασισμού των καιρών μας. Είναι μια έκδοση που βρήκε τον δρόμο της προς το τυπογραφείο καθώς είχε ήδη ξεκινήσει να μας βαράει κατακούτελα η κρατικά ενορχηστρωμένη διαδικασία λήθης του τι συνέβη τα τελευταία δύο χρόνια. Αυτός, εξάλλου, είναι ένας από τους απαράβατους όρους της διακομματικής εθνικής ενότητας ενός κράτους που προετοιμάζεται για πόλεμο. Οπότε, η κεντρική ιδέα της έκδοσης, δηλαδή η σύνδεση του ιού-με-την-κορώνα με τον διακρατικό ανταγωνισμό και την καπιταλιστική κρίση, είναι μια συλλογική άποψη που κατατίθεται προκειμένου να μην ξεχάσουμε. Ως τέτοια που είναι, λοιπόν, κουβαλάει μια ιστορική αντίληψη για την καπιταλιστική κρίση ως όξυνση του πλακώματος μεταξύ των κρατών και παράλληλη ένταση της επίθεσης στην εργατική τάξη. Και ταυτόχρονα, ως τμήμα της συλλογικής ιστορίας των αυτόνομων ομάδων τα τελευταία δύο χρόνια, είναι και μια αφήγηση για το πώς μπορέσαμε να κρατήσουμε τα μυαλά μας στη θέση τους –οργανωτικά, συναισθηματικά, πολιτικά– ενάντια στους μικροαστούς, τα αφεντικά και το κράτος τους.

autonome antifa

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ
«ΠΑΝΔΗΜΙΑ»
ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΩΝ, ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΕΝΑ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΠΕΙΡΑΜΑ: Ξέρουμε ότι εκείνες κι εκείνοι που δεν πειθαρχήσαμε στα μέτρα του ελληνικού κράτους δηλώσαμε την απειθαρχία μας διεκδικώντας τον δημόσιο χώρο, τις καβάτζες μας, τις πλατείες. Αυτό ήταν αναγκαίο για να μπορέσουμε να ανταλλάξουμε κουβέντες και να συνυπάρξουμε μακριά από γριποτρελαμένους. Στα μερή αυτά συναντήσαμε όλο τον πλούτο της άρνησης που χαρακτηρίζει το πολυεθνικό προλεταριάτο της πόλης μας· συναντήσαμε ανθρώπους σαν κι εμάς, με μίσος για την αστυνομία και τους φασίστες, με ίδια ζόρια στις δουλειές και τις σχέσεις μας. Ετούτη η συνάντηση μάς άλλαξε. Κι έτσι, ενώ ο διακρατικός ανταγωνισμός άλλαζε την ενδυμασία του και από έναν αόρατο εχθρό άρχισε να στοχεύει και ορατούς, η συνέλευση autonome antifa και ο πυρήνας antifa west side σκέφτηκαν να οργανώσουμε μια τέτοια συνάντηση στο Περιστέρι (και λίγο καιρό αργότερα στη Λαμπρινή) στην οποία να μπορέσουμε να μιλήσουμε με τους φίλους και τις φίλες μας συλλογικά αλλά όχι ξύλινα, μεταφέροντας όχι μόνο βιώματα αλλά και τη συλλογική τους επεξεργασία, ακούγοντας μουσικές που να μας ενδυναμώνουν χωρίς να μας παίρνουν τη φωνή. Στην οργανωμένη αυτή συνάντηση δώσαμε το όνομα *anti*fa words 'n' sounds –μέχρι να βρούμε κάτι καλύτερο! Είναι μια από τις πειραματικές απαντήσεις στους εχθρικούς καιρούς που ζούμε.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΙΓΑΔΑ: Στην εκδήλωση της Μιγάδας οι συντρόφισσες υποστή-

antifawestside.wordpress.com

ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
autonome antifa★
autonomeantifa.gr

ATHENS ANTIFA

5/22

το κράτος τους.

// ΚΙ ΑΥΤΗ Η ΠΟΛΗ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ

ΕΝΑ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΠΕΙΡΑΜΑ: Ξέρουμε ότι εκείνες κι εκείνοι που δεν πειθαρχήσαμε στα μέτρα του ελληνικού κράτους δηλώσαμε την απειθαρχία μας διεκδικώντας τον δημόσιο χώρο, τις καβάτζες μας, τις πλατείες. Αυτό ήταν αναγκαίο για να μπορέσουμε να ανταλλάξουμε κουβέντες και να συνυπάρξουμε μακριά από γριποτρελαμένους. Στα μερή αυτά συναντήσαμε όλο τον πλούτο της άρνησης που χαρακτηρίζει το πολυεθνικό προλεταριάτο της πόλης μας· συναντήσαμε ανθρώπους σαν κι εμάς, με μίσος για την αστυνομία και τους φασίστες, με ίδια ζόρια στις δουλειές και τις σχέσεις μας. Ετούτη η συνάντηση μάς άλλαξε. Κι έτσι, ενώ ο διακρατικός ανταγωνισμός άλλαζε την ενδυμασία του και από έναν αόρατο εχθρό άρχισε να στοχεύει και ορατούς, η συνέλευση autonome antifa και ο πυρήνας antifa west side σκέφτηκαν να οργανώσουμε μια τέτοια συνάντηση στο Περιστέρι (και λίγο καιρό αργότερα στη Λαμπρινή) στην οποία να μπορέσουμε να μιλήσουμε με τους φίλους και τις φίλες μας συλλογικά αλλά όχι ξύλινα, μεταφέροντας όχι μόνο βιώματα αλλά και τη συλλογική τους επεξεργασία, ακούγοντας μουσικές που να μας ενδυναμώνουν χωρίς να μας παίρνουν τη φωνή. Στην οργανωμένη αυτή συνάντηση δώσαμε το όνομα *ant*ifa words 'n' sounds –μέχρι να βρούμε κάτι καλύτερο! Είναι μια από τις πειραματικές απαντήσεις στους εχθρικούς καιρούς που ζούμε.

autonome★antifa

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ «ΠΑΝΔΗΜΙΑ»

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΩΝ, ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

από τις "ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΝΙΚΕΣ" στην ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΕΜΟ

Ο κόσμος, όπως τον ξέραμε αλλάζει. Η καπιταλιστική κρίση φουντώνει και τα κράτη κάνουν τους δικούς τους λογαριασμούς. Ο νέος αυτός κόσμος απαιτεί τις αντίστοιχες «θυσίες». Τα κράτη και οι ρουφιάνοι τους θα πρέπει να τα φέρουν όλα τούμπα, ξεκινώντας από τη βάση αυτής της κοινωνίας που δεν είναι άλλη από την κοινωνική αναπαραγωγή και την αόρατη γυναικεία εργασία. Τα φαινομενικά ασύνδετα γεγονότα των δύο τελευταίων ετών, από τον φονικό ιό, τις κρατικές «φεμινιστικές» καμπάνιες και τις «νίκες» ενάντια στην έμφυλη βία, έως τον πληθωρισμό, τον πόλεμο και τους μισθούς που δεν φτάνουν, είχαν έναν στόχο: Να συνηθίσουμε ότι από εδώ και μπρος οι ζωές μας θα αλλάζουν συνεχώς, με νέους περιορισμούς και πειθαρχήσεις.

Ειδικά εμείς, οι γυναίκες, βρεθήκαμε στο κέντρο αυτών των αλλαγών. Μας απευθύνθηκαν με κάθε ευκαιρία. Μας είπαν ότι είμαστε η ήπια ισχύς αυτής της κοινωνίας και εννοούσαν ότι θα πρέπει να δουλέψουμε πιο εντατικά μέσα και έξω από το σπίτι. Μας είπαν ότι νοιάζονται για εμάς και εννοούσαν να εμπιστευτούμε το κράτος και τους θεσμούς του. Μας είπαν ότι τώρα μπορούμε να μιλήσουμε, αλλά η καθεμιά μόνη της. Μας είπαν ότι πρέπει να κάνουμε θυσίες και εννοούσαν να ζούμε με λιγότερα και να δουλεύουμε ακόμα πιο εντατικά για τα πολεμικά τους σχέδια. Και κυρίως μας είπαν να κάνουμε τουμπεκί.

Επιτέθηκαν στα μυαλά και στα λόγια. Για να μη μιλάμε μεταξύ μας, να μην αποκτήσουμε αυτόνομες γνώμες και συλλογικές αφηγήσεις για τον κόσμο αυτό. Οπότε, ειδικά σήμερα, αυτό παραμένει το διακύβευμά μας. Δηλαδή, το να βρεθούμε, να δημιουργήσουμε τις δικές μας αφηγήσεις και να χτίσουμε κοινές απόψεις για την έμφυλη βία, την εργασία και τον πόλεμο. Να χτίσουμε, δηλαδή, την πολιτική οργάνωση των αρνήσεών μας.

ΠΕΜΠΤΗ 2/06 ΑΣΟΕΕ 19:00

μιγαδα★
ομάδα γυναικών ενάντια στις νέες πειθαρχήσεις

omadamigada@yahoo.com migada71.wordpress.com

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΙΓΑΔΑ: Στην εκδήλωση της Μιγάδας οι συντρόφισσες υποστήριξαν ότι το μηντιακό #metoo, η εγκαθίδρυση του όρου 'γυναικοκτονία' καθώς και η καμπάνια για την ενδοοικογενειακή βία, μακράν του να συνιστούν φεμινιστικές νίκες, αποτελούν μια προσπάθεια του ελληνικού κράτους να κατευθύνει τη γυναικεία εργασία προς την πολεμική οικονομία. Βασική τους παραδοχή ήταν πως η συστηματική ενασχόληση του κράτους με τις έμφυλες σχέσεις είναι ένα αστυνομικό σχέδιο που κοιτάζει αφενός προς την εντατικοποίηση της γυναικείας εργασίας, αφετέρου προς την εντονότερη πειθάρχηση στον κοινωνικό ρόλο της μητέρας/συζύγου-που-φροντίζει. Έδειξαν πώς το κράτος συνδέει την απειθαρχία της προλεταριακής νεολαίας με την απειθαρχία των γυναικών στην τήρηση του κοινωνικού τους ρόλου και στοχεύει να ευθυγραμμιστούν ι κρατικές ανάγκες με τις ανάγκες του νοικοκυριού (κωδικός: θυσίες –ή αλλιώς «κάθε οικογένεια θα πρέπει να λειτουργεί σαν ένα μικρό κράτος»). Εν κατακλείδι, μέσα από το παράδειγμα της διατροφής στη ναζιστική γερμανία, υποστήριξαν ότι η προετοιμασία του έθνους για πόλεμο σχετίζεται άμεσα με τις καθημερινές συνήθειες της κοινωνικής αναπαραγωγής: άρα, ότι η εθνικά αυτάρκης οικονομία περνάει μέσα από τη γυναικεία εργασία. Ήταν, δηλαδή, μια εκδήλωση από αυτές μας βοηθάνε πολύ (είτε οργανωνόμαστε σε πυρήνες είτε σε πολιτικές συνελεύσεις) καθώς αποκωδικοποίησαν ένα «επίτευγμα» του αγαπημένου κράτους μας, που έχει και μπόλικη αριστερή ιδεολογία από πίσω. Πάντα τέτοια!

Υποκατάστατα, Ολοκαύτωμα και κρατικές στρατηγικές εξόντωσης

ή αλλιώς πώς ένα βιβλίο στρατοπεδικής λογοτεχνίας μάς φάνηκε χρήσιμο στην περίοδο του φονικού ιού

> Μετά τις παρουσίες, οδηγηθήκαμε στους στρατώνες. Ξαπλώσαμε στις κουκέτες, κρυφοκοιτάξαμε από τις τρύπες στους τοίχους και περιμέναμε το τέλος της διαλογής.
>
> «Νιώθω ότι αυτή η διαλογή ήταν κάπως δικό μου λάθος. **Τι περίεργη δύναμη που έχουν οι λέξεις... Εδώ στο Άουσβιτς οποιαδήποτε λέξη, ακόμα και οι κακές, φαίνεται να αποκτούν υλική υπόσταση**». [1]

Στις 8 Απριλίου του σωτήριου έτους 2022 (aka έτος δύο μετά-Κόβιντ) μπήκαμε σχετικά αγχωμένες και παγωμένοι στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από την τελευταία φορά που είχαμε χρησιμοποιήσει κάποια αίθουσα της ΑΣΟΕΕ για εκδήλωση είχαν περάσει 2 χρόνια κρατικά αποφασισμένου υποχρεωτικού εγκλεισμού (με μικρά διαλείμματα). Δύο χρόνια διακομματικής μασκοφορεμένης εθνικής ενότητας, μπατσο-ιατρικής πειθάρχησης και έντασης της οικονομίας πολέμου. Καθώς ανηφορίζαμε τα σκαλιά της ΑΣΟΕΕ ξέραμε πως ο κόσμος δεν θα είναι ποτέ ξανά ο ίδιος.

Εμείς, ωστόσο, βρεθήκαμε στο πανεπιστήμιο εκείνη τη μέρα για να υποστηρίξουμε πως ο κόσμος έχει συνέχεια. Αυτό το φαινομενικά παράδοξο λύνεται εύκολα αν σκεφτούμε ότι ο κόσμος συνεχίζει να χωρίζεται σε τάξεις, συνεχίζει να οργανώνεται κοινωνικά ως ξεχωριστά έθνη κράτη, συνεχίζει να γυρνάει γύρω από την ετεροσεξιστική πειθάρχηση και την κοινωνική αναπαραγωγή. Η εκδήλωση που σχεδιάσαμε στηριζόταν ακριβώς στη σημερινή πολιτική χρησιμότητα που έχει η συζήτηση για τον αντισημιτισμό από αυτόνομη αντιφασιστική σκοπιά. Πιο συγκεκριμένα, θέλαμε να συζητήσουμε την έκδοσή μας *Κυρίες και Κύριοι, από δω για τα αέρια*, μια συλλογή διηγημάτων του Ταντέους Μπορόφσκι.

Η συγκυρία της εκδήλωσης μάς επεφύλασσε άλλη μια 'έκπληξη'. Στις 24 Φεβρουαρίου το ρωσικό κράτος επιτέθηκε στο ουκρανικό. Από την πρώτη στιγμή, ο δημόσιος διάλογος κατακλύστηκε από τη χρήση της λέξης «φασίστας». Από τη μια μεριά, ο ένας από τους τέσσερις όρους που έθεσε η ρωσία προκειμένου να σταματήσει την εισβολή ήταν η «αποναζιστικοποίηση του ουκρανικού κράτους». [2] Από την άλλη μεριά, σύσσωμο το μπλοκ των δυτικών κρατών (με τα μήντια και τους διανοούμενούς του) έσπευσε να χαρακτηρίσει τον Πούτιν ως «φασίστα», «νέο Χίτλερ» κ.λπ. [3] Για όλες τις πολιτικές μπάντες, το φάντασμα του φασισμού εμφανίστηκε ξανά ακριβώς

βιβλιοπαρουσίαση

Tadeusz Borowski

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΠΟ ΔΩ ΓΙΑ ΤΑ ΑΕΡΙΑ

Παρασκευή, 08.04.2022, 7μμ
ΑΣΟΕΕ (πατησίων 76)

151 περιοδικό ενάντια στον ελληνικό φασισμό
zine151@yahoo.com

«Είπαμε ότι δεν υπάρχει κανένα έγκλημα που ο άνθρωπος δεν θα διέπραττε προκειμένου να σώσει τον εαυτό του. Και, έχοντας σώσει τον εαυτό του, θα διαπράττει εγκλήματα για ολοένα και πιο ασήμαντους λόγους• θα τα διαπράξει πρώτα από καθήκον, μετά από συνήθεια και τελικά για ευχαρίστηση. Τους είπαμε με περίσσιο ενθουσιασμό τα πάντα για τη δύσκολη, υπομονετική ύπαρξή μας στο στρατόπεδο συγκέντρωσης, που μας είχε διδάξει ότι όλος ο κόσμος είναι πραγματικά σαν ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης• οι αδύναμοι δουλεύουν για τους δυνατούς και αν δεν έχουν δύναμη ή διάθεση να δουλέψουν – τότε ας κλέψουν, ή ας πεθάνουν».

Ο Μπορόφσκι σ' αυτά τα κείμενα περιγράφει σκηνές από τη ζωή του στο Άουσβιτς και μιλά για τις σχέσεις των κρατουμένων, την εξαθλίωση, τη βία, τον θάνατο, το νοσοκομείο του στρατοπέδου, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, το γυναικείο τμήμα, τους θαλάμους αερίων, τα κρεματόρια, τους γερμανούς φρουρούς, τον πλανήτη Άουσβιτς. Δίπλα στα κλασικά βιβλία του Λέβι και του Αμερύ, η μαρτυρία του Μπορόφσκι μας βοηθά να προσεγγίσουμε το σύμπαν των στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Η αφίσα της εκδήλωσης (που αυτή τη φορά έγινε)

Ευρήματα συγκυρίας

Η γραφή του Μπορόφσκι, ωστόσο, είναι ικανή να μας 'προφυλάξει' από τέτοιες αναγνώσεις της ιστορίας: δηλαδή, από την κυρίαρχη κρατική αφήγηση. Ο ευθύς κυνισμός του δεν αφήνει περιθώρια παρερ-

ρίντ) μπήκαμε σχετικά αγχωμένες και παγωμένοι στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από την τελευταία φορά που είχαμε χρησιμοποιήσει κάποια αίθουσα της ΑΣΟΕΕ για εκδήλωση είχαν περάσει 2 χρόνια κρατικά αποφασισμένου υποχρεωτικού εγκλεισμού (με μικρά διαλείμματα). Δύο χρόνια διακομματικής μασκοφορεμένης εθνικής ενότητας, μπατσο-ιατρικής πειθάρχησης και έντασης της οικονομίας πολέμου. Καθώς ανηφορίζαμε τα σκαλιά της ΑΣΟΕΕ ξέραμε πως ο κόσμος δεν θα είναι ποτέ ξανά ο ίδιος.

Εμείς, ωστόσο, βρεθήκαμε στο πανεπιστήμιο εκείνη τη μέρα για να υποστηρίξουμε πως ο κόσμος έχει συνέχεια. Αυτό το φαινομενικά παράδοξο λύνεται εύκολα αν σκεφτούμε ότι ο κόσμος συνεχίζει να χωρίζεται σε τάξεις, συνεχίζει να οργανώνεται κοινωνικά ως ξεχωριστά έθνη κράτη, συνεχίζει να γυρνάει γύρω από την ετεροσεξιστική πειθάρχηση και την κοινωνική αναπαραγωγή. Η εκδήλωση που σχεδιάσαμε στηριζόταν ακριβώς στη σημερινή πολιτική χρησιμότητα που έχει η συζήτηση για τον αντισημιτισμό από αυτόνομη αντιφασιστική σκοπιά. Πιο συγκεκριμένα, θέλαμε να συζητήσουμε την έκδοσή μας *Κυρίες και Κύριοι, από δω για τα αέρια*, μια συλλογή διηγημάτων του Ταντέους Μπορόφσκι.

Η συγκυρία της εκδήλωσης μάς επεφύλασσε άλλη μια 'έκπληξη'. Στις 24 Φεβρουαρίου το ρωσικό κράτος επιτέθηκε στο ουκρανικό. Από την πρώτη στιγμή, ο δημόσιος διάλογος κατακλύστηκε από τη χρήση της λέξης «φασίστας». Από τη μια μεριά, ο ένας από τους τέσσερις όρους που έθεσε η ρωσία προκειμένου να σταματήσει την εισβολή ήταν η «αποναζιστικοποίηση του ουκρανικού κράτους». [2] Από την άλλη μεριά, σύσσωμο το μπλοκ των δυτικών κρατών (με τα μήντια και τους διανοούμενούς του) έσπευσε να χαρακτηρίσει τον Πούτιν ως «φασίστα», «νέο Χίτλερ» κ.λπ. [3] Για όλες τις πολιτικές μπάντες, το φάντασμα του φασισμού εμφανίστηκε ξανά ακριβώς ***ως τέτοιο***: ως φάντασμα, δηλαδή ως ένα σώμα άυλο, χωρίς ιστορία, χωρίς σύνδεση των υλικών συμφερόντων με τις κρατικές τεχνολογίες. Και, κυρίως, εμφανίστηκε ως προσωποποίηση· ένα κράτος που ταυτίζεται με το πρόσωπο του Κακού.

βιβλιοπαρουσίαση

Tadeusz Borowski

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΠΟ ΔΩ ΓΙΑ ΤΑ ΑΕΡΙΑ

Παρασκευή,
08.04.2022, 7μμ
ΑΣΟΕΕ (πατησίων 76)

151 περιοδικό ενάντια στον ελληνικό φασισμό
zine151@yahoo.com

«Είπαμε ότι δεν υπάρχει κανένα έγκλημα που ο άνθρωπος δεν θα διέπραττε προκειμένου να σώσει τον εαυτό του. Και, έχοντας σώσει τον εαυτό του, θα διαπράττει εγκλήματα για ολοένα και πιο ασήμαντους λόγους• θα τα διαπράξει πρώτα από καθήκον, μετά από συνήθεια και τελικά για ευχαρίστηση. Τους είπαμε με περίσσιο ενθουσιασμό τα πάντα για τη δύσκολη, υπομονετική ύπαρξή μας στο στρατόπεδο συγκέντρωσης, που μας είχε διδάξει ότι όλος ο κόσμος είναι πραγματικά σαν ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης• οι αδύναμοι δουλεύουν για τους δυνατούς και αν δεν έχουν δύναμη ή διάθεση να δουλέψουν – τότε ας κλέψουν, ή ας πεθάνουν».

Ο Μπορόφσκι σ' αυτά τα κείμενα περιγράφει σκηνές από τη ζωή του στο Άουσβιτς και μιλά για τις σχέσεις των κρατουμένων, την εξαθλίωση, τη βία, τον θάνατο, το νοσοκομείο του στρατοπέδου, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, το γυναικείο τμήμα, τους θαλάμους αερίων, τα κρεματόρια, τους γερμανούς φρουρούς, τον πλανήτη Άουσβιτς. Δίπλα στα κλασικά βιβλία του Λέβι και του Αμερύ, η μαρτυρία του Μπορόφσκι μας βοηθά να προσεγγίσουμε το σύμπαν των στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Η αφίσα της εκδήλωσης (που αυτή τη φορά έγινε)

Ευρήματα συγκυρίας

Η γραφή του Μπορόφσκι, ωστόσο, είναι ικανή να μας 'προφυλάξει' από τέτοιες αναγνώσεις της ιστορίας: δηλαδή, από την κυρίαρχη κρατική αφήγηση. Ο ευθύς κυνισμός του δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι πως, έχοντας 'περάσει' από τα στρατόπεδα εκτοπισμένων που έφτιαξαν οι νικητές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, περιγράφει γλαφυρά την ασφυξία που προκαλούσαν οι εκεί συνθήκες ζωής, το ότι οι πρώην κρατούμενοι των ναζί και νυν εκτοπισμένοι από τους νικητές δεν μπορούσαν να νιώσουν πως είναι ελεύθεροι.

> «Για εμάς τους Πολωνούς στη Δυτική Γερμανία ήταν συνεπώς πολύ δύσκολο να ξεφύγουμε από την προσεκτικά επιτηρούμενη, στιγματισμένη μάζα των «εκτοπισμένων ατόμων», να μετακομίσουμε σε μία από τις μεγάλες πόλεις και εκεί –αφού προσχωρήσουμε σε μια πολωνική πολιτική οργάνωση και γίνουμε κρίκος μιας αλυσίδας της μαύρης αγοράς– να ξεκινήσουμε μια νορμάλ ιδιωτική ζωή. Ήταν δύσκολο να αποκτήσουμε διαμέρισμα, αυτοκίνητο, ερωμένη κι επίσημες ταξιδιωτικές άδειες, να ανέβουμε στην κοινωνική ιεραρχία, να τριγυρίζουμε την Ευρώπη σαν να 'ταν το σπίτι μας και να νιώσουμε ελεύθεροι άνθρωποι και πάλι. ***Μετά την απελευθέρωση, ήμασταν προσεκτικά απομονωμένοι από τις τριγύρω κοινότητες και φυτοζωού-***

σαμε καθ' όλη τη διάρκεια του όμορφου, ηλιόλουστου Μαΐου μέσα στα βρώμικα, ψεκασμένα με D.D.T. παραπήγματα του Νταχάου. Μετά, νέγροι οδηγοί μάς μετέφεραν στα στρατιωτικά παραπήγματα και μας εγκατέστησαν εκεί για το καλοκαίρι.» [4]

Τα παραπάνω λόγια δεν είναι απλώς μια αιχμή εναντίον των νικητών. Είναι η αναγνώριση πως η οργάνωση της καθημερινότητας όσων είχαν το ίδιο στάτους με τον Μπορόφσκι περιλάμβανε όλες τις πτυχές της ζωής. Η πολυπόθητη ελευθερία είχε σπάσει σε κομμάτια: διαμέρισμα, αυτοκίνητο, ερωμένη, δυνατότητα μετακίνησης, δυνατότητα κοινωνικής ανέλιξης. Η προσεκτική απομόνωση εκείνων των περίπου δέκα εκατομμυρίων εκτοπισμένων είναι που συνεχίζει να οικοδομεί αυτόν τον κόσμο από πέτρα.

Και πλάι στην επισήμανση πως υπάρχει συνέχεια στη μεταχείριση των πρώην κρατούμενων, διαγράφεται πλέρια και η συνέχιση της ταξικής κυριαρχίας (κωδικός: οι μαλακίες του Πλάτωνα). Αυτοί που έφτιαξαν τις πυραμίδες συνεχίζουν να υπάρχουν με τη μορφή εκείνων που πεθαίνουν για τις δημοκρατίες των αφεντικών τους.

> «Ξέρεις πόσο πολύ μου άρεσε ο Πλάτωνας. Σήμερα καταλαβαίνω ότι έλεγε ψέματα. Γιατί τα πράγματα αυτού του κόσμου δεν είναι η αντανάκλαση του ιδανικού, αλλά το προϊόν του ανθρώπινου ιδρώτα, του αίματος και της σκληρής δουλειάς. Είμαστε εμείς που χτίσαμε τις πυραμίδες, που λαξεύσαμε το μάρμαρο στους ναούς και τους βράχους στους αυτοκρατορικούς δρόμους. Εμείς που κάναμε κουπί στις γαλέρες και σύραμε τα ξύλινα άρο***τρα, ενώ αυτοί έγραφαν διαλόγους και δράματα εκλογικεύοντας τις μηχανορραφίες τους επικαλούμενοι το όνομα της πατρίδας και έκαναν πολέμους για τα σύνορα και τις δημοκρατίες. Εμείς ήμασταν βρώμικοι και πεθαίναμε από πραγματικό θάνατο. Αυτοί ήταν «καλαίσθητοι» και συνέχιζαν τις λεπτές τους συζητήσεις.***» [5]

Εδώ ο Μπορόφσκι αναδεικνύει την είσοδο της κρατικής οργάνωσης στην ταξική σχέση εκμετάλλευσης. Οι πατρίδες, τα σύνορα και οι δημοκρατίες οδηγούσαν την εργατική τάξη σε συνεχή σφαγεία. Γι' αυτό, εξάλλου, ο Μπορόφσκι αποφεύγει σε όλα του τα διηγήματα να μιλήσει για την αφηρημένη και αφαιρετική 'ανθρωπινότητα'. Αντ' αυτού, λόγω της προνομιακής του θέσης στο στρατόπεδο του Άουσβιτς ως πολωνός πολιτικός κρατούμενος και όχι ως εβραίος, βλέπει ότι το κράτος

αφορούσε στην καθημερινή ζωή των νοικοκυριών και εκείνη που αφορούσε το μακροοικονομικό επίπεδο. Τα προϊόντα Ersatz –με βασικό συστατικό, μαντέψτε!, το ξύλο– αφορούσαν σε εμπορεύματα άμεσης ανάγκης των νοικοκυριών: ρούχα, παπούτσια, τρόφιμα (ψωμί, μαρμελάδες). Από την άλλη μεριά, αυτό το σχέδιο είχε και μια αφήγηση που το συνόδευε: την ευρωστία και την υγεία του εμπόλεμου έθνους. Ήταν δύο από τις λέξεις που ανέδειξαν την κοινωνική τους δύναμη και αποκτούσαν την υλική τους υπόσταση καθώς οργανωνόταν γύρω τους η πολεμική οικονομία και η κοινωνική αναπαραγωγή του Τρίτου Ράιχ. «Τα Ersatz προϊόντα ήταν η χρυσή τομή μεταξύ των συνηθειών του 'λαού' και των αναγκών του κράτους. Άλλη μια μεγάλη επιτυχία του γερμανικού φασισμού!» [7] Ωστόσο, το γεγονός πως τα Ersatz-προϊόντα ήταν διαδεδομένα σε όλη τη μεσοπολεμική Ευρώπη –ο Μπορόφσκι, εξάλλου, αναφέρεται στην πολωνία– μας δείχνει ποια είναι η ραχοκοκκαλιά όλου του πολιτικού και οικονομικού καπιταλιστικού οικοδομήματος. Αρκεί μια «στιγμή κινδύνου» για να διαγραφεί ο πυρήνας αυτού που λέμε «κατανάλωση προϊόντων». Δηλαδή, την πολιτική αυτή συνθήκη που πότε θα ευνοεί την κατανάλωση και πότε θα την αποτρέπει.

Μαζί με την κατανάλωση, υπάρχει και μια ακόμη έννοια που λειτουργεί μυστικοποιητικά· που κρύβει, δηλαδή, περισσότερα από όσα μας αποκαλύπτει. Αυτή είναι η έννοια του «άμαχου πληθυσμού». Και το λέμε αυτό επειδή ο πόλεμος στις εκδοχές του από τον 20ο αιώνα σίγουρα περιλαμβάνει το σύνολο του πληθυσμού ενός έθνους-κράτους και όχι μόνο τους στρατιώτες που πολεμούν στο μέτωπο. [8] Ενώ και αυτό που συνηθίζουμε να λέμε «ειρηνική περίοδος» περιλαμβάνει πειθαρχήσεις και τεχνολογίες διακυβέρνησης που προετοιμάζουν τον κοινωνικό σχηματισμό για πόλεμο.

Πράγματι, πολλά από τα παραπάνω αποτέλεσαν και τοποθετήσεις συντρόφων και συντροφισσών στην εκδήλωση. Τονίστηκε ο ρόλος των ειδικών, στο τρίπτυχο επιστήμονες – γιατροί – τεχνολογία, και το 'ενδιαφέρον' τους για τις καθημερινές συνήθειες που αφορούσαν στο σώμα και τη διατροφή. Επισημάνθηκε το Ολοκαύτωμα ως η πολιτική όψη ενός κρατικά οργανωμένου πανευρωπαϊκού σχεδίου, αυτού της εξόντωσης των εβραίων της Ευρώπης. Τέλος, αναδείχτηκε η σημασία της διαδικασίας μέσω της οποίας τα κράτη προετοιμάζονταν για την εμπλοκή τους στον πόλεμο, υπολογίζοντας τα οφέλη και τα κόστη εκείνης της εμπλοκής. Ετούτα τα τρία σημεία είναι που συνιστούν και ενδείξεις για τη σημερινή σημασία που έχει ο αντισημιτισμός και η κρατικά οργανωμένη εξόντωση

εκατομμυρίων εκτοπισμένων είναι που συνεχίζει να οικοδομεί αυτόν τον κόσμο από πέτρα.

Και πλάι στην επισήμανση πως υπάρχει συνέχεια στη μεταχείριση των πρώην κρατούμενων, διαγράφεται πλέρια και η συνέχιση της ταξικής κυριαρχίας (κωδικός: οι μαλακίες του Πλάτωνα). Αυτοί που έφτιαξαν τις πυραμίδες συνεχίζουν να υπάρχουν με τη μορφή εκείνων που πεθαίνουν για τις δημοκρατίες των αφεντικών τους.

> «Ξέρεις πόσο πολύ μου άρεσε ο Πλάτωνας. Σήμερα καταλαβαίνω ότι έλεγε ψέματα. Γιατί τα πράγματα αυτού του κόσμου δεν είναι η αντανάκλαση του ιδανικού, αλλά το προϊόν του ανθρώπινου ιδρώτα, του αίματος και της σκληρής δουλειάς. Είμαστε εμείς που χτίσαμε τις πυραμίδες, που λαξεύσαμε το μάρμαρο στους ναούς και τους βράχους στους αυτοκρατορικούς δρόμους. Εμείς που κάναμε κουπί στις γαλέρες και σύραμε τα ξύλινα άρο***τρα, ενώ αυτοί έγραφαν διαλόγους και δράματα εκλογικεύοντας τις μηχανορραφίες τους επικαλούμενοι το όνομα της πατρίδας και έκαναν πολέμους για τα σύνορα και τις δημοκρατίες. Εμείς ήμασταν βρώμικοι και πεθαίναμε από πραγματικό θάνατο. Αυτοί ήταν «καλαίσθητοι» και συνέχιζαν τις λεπτές τους συζητήσεις.***» [5]

Εδώ ο Μπορόφσκι αναδεικνύει την είσοδο της κρατικής οργάνωσης στην ταξική σχέση εκμετάλλευσης. Οι πατρίδες, τα σύνορα και οι δημοκρατίες οδηγούσαν την εργατική τάξη σε συνεχή σφαγεία. Γι' αυτό, εξάλλου, ο Μπορόφσκι αποφεύγει σε όλα του τα διηγήματα να μιλήσει για την αφηρημένη και αφαιρετική 'ανθρωπινότητα'. Αντ' αυτού, λόγω της προνομιακής του θέσης στο στρατόπεδο του Άουσβιτς ως πολωνός πολιτικός κρατούμενος και όχι ως εβραίος, βλέπει ότι το κράτος είναι που οργανώνει την εργασία, την καθημερινότητα του προλεταριάτου, το σύστημα των στρατοπέδων εξόντωσης. Την κοινωνική (ανα) παραγωγή, πριν τον πόλεμο, κατά τη διάρκειά του, και μετά απ' αυτόν.

Όπως γράφαμε στο κείμενο για τις περιπέτειες του Μίστερ Νόστιμου, κατά τη διάρκεια της μετάφρασης του βιβλίου του Μπορόφσκι ήρθαμε σε επαφή με τον 'γαλαξία' της διατροφής στη μεσοπολεμική Ευρώπη. [6] Η λέξη *Ersatz* –που στα γερμανικά σημαίνει υποκατάστατο– αποτέλεσε ένα εύρημα πολεμικής οικονομίας· ένα εύρημα που λίγοι θα περίμεναν να βρεθεί σε ένα βιβλίο με διηγήματα 'εμπνευσμένα' από τον εγκλεισμό στο στρατόπεδο εξόντωσης του Άουσβιτς. Το *Ersatz* ήταν η λέξη κλειδί για να μπορέσουμε να δούμε τις κρατικές στρατηγικές διατροφής που ανέπτυξε η ναζιστική Γερμανία στα πλαίσια του τετραετούς οικονομικού πλάνου της (1936-1940) καθώς σχεδίαζε την οικονομική της ανεξαρτησία. Ένα σχέδιο χρήσης της γερμανικής οικονομίας για την προετοιμασία και τη διεξαγωγή του πολέμου· ένα σχέδιο ώστε το ναζιστικό κράτος να μπορέσει να έχει ανταγωνιστική οικονομία εν μέσω πολέμου, να μπορέσει να αντέξει τους αναμενόμενους αποκλεισμούς, να μην απειλείται (κατά το δυνατόν) από ελλείψεις σε πρώτες ύλες. Αυτό το σχέδιο είχε δύο πτυχές: εκείνη που

Άλλη μια μεγάλη επιτυχία του γερμανικού φασισμού!» [7] Ωστόσο, το γεγονός πως τα Ersatz-προϊόντα ήταν διαδεδομένα σε όλη τη μεσοπολεμική Ευρώπη –ο Μπορόφσκι, εξάλλου, αναφέρεται στην πολωνία– μας δείχνει ποια είναι η ραχοκοκκαλιά όλου του πολιτικού και οικονομικού καπιταλιστικού οικοδομήματος. Αρκεί μια «στιγμή κινδύνου» για να διαγραφεί ο πυρήνας αυτού που λέμε «κατανάλωση προϊόντων». Δηλαδή, την πολιτική αυτή συνθήκη που πότε θα ευνοεί την κατανάλωση και πότε θα την αποτρέπει.

Μαζί με την κατανάλωση, υπάρχει και μια ακόμη έννοια που λειτουργεί μυστικοποιητικά· που κρύβει, δηλαδή, περισσότερα από όσα μας αποκαλύπτει. Αυτή είναι η έννοια του «άμαχου πληθυσμού». Και το λέμε αυτό επειδή ο πόλεμος στις εκδοχές του από τον 20ο αιώνα σίγουρα περιλαμβάνει το σύνολο του πληθυσμού ενός έθνους-κράτους και όχι μόνο τους στρατιώτες που πολεμούν στο μέτωπο. [8] Ενώ και αυτό που συνηθίζουμε να λέμε «ειρηνική περίοδος» περιλαμβάνει πειθαρχήσεις και τεχνολογίες διακυβέρνησης που προετοιμάζουν τον κοινωνικό σχηματισμό για πόλεμο.

Πράγματι, πολλά από τα παραπάνω αποτέλεσαν και τοποθετήσεις συντρόφων και συντροφισσών στην εκδήλωση. Τονίστηκε ο ρόλος των ειδικών, στο τρίπτυχο επιστήμονες – γιατροί – τεχνολογία, και το 'ενδιαφέρον' τους για τις καθημερινές συνήθειες που αφορούσαν στο σώμα και τη διατροφή. Επισημάνθηκε το Ολοκαύτωμα ως η πολιτική όψη ενός κρατικά οργανωμένου πανευρωπαϊκού σχεδίου, αυτού της εξόντωσης των εβραίων της Ευρώπης. Τέλος, αναδείχτηκε η σημασία της διαδικασίας μέσω της οποίας τα κράτη προετοιμάζονταν για την εμπλοκή τους στον πόλεμο, υπολογίζοντας τα οφέλη και τα κόστη εκείνης της εμπλοκής. Ετούτα τα τρία σημεία είναι που συνιστούν και ενδείξεις για τη σημερινή σημασία που έχει ο αντισημιτισμός και η κρατικά οργανωμένη εξόντωση των εβραίων.

Ποια είναι η επικαιρότητα της εναντίωσης στον αντισημιτισμό σήμερα;

Όλα ετούτα μάς είναι χρήσιμα για να μπορούμε να μιλάμε από αντικρατική σκοπιά, όταν όλοι γύρω μας προσπαθούν (διάολε, από την *Καθημερινή* μέχρι τους διάφορους 'φιλοσημίτες') να παρουσιάσουν τον αντισημιτισμό είτε σαν ένα κατάλοιπο των ανορθολογικών και αμόρφωτων είτε σαν ένα χαρακτηριστικό των γενικώς οπαδών της σβάστικας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: η βεβήλωση του εβραϊκού νεκροταφείου των Ιωαννίνων. Έχοντας στις αποσκευές μας μια αποδελτίωση του τοπικού γιαννιώτικου Τύπου και μια αφήγηση για τη σύγκλιση του κρατικού συμφέροντος με τα κοινωνικά 'πάθη' μπορέσαμε αφενός να αποφύγουμε τη σύγχυση αφετέρου να επικυρώσουμε μια μεθοδολογία ερμηνείας για το πώς να διαβάσουμε ολόκληρο το Ολοκαύτωμα· αναδεικνύοντας, δηλαδή, τους υλικούς λόγους που –μαζί με την ιδιαιτερότητα του αντισημιτικού μίσους– οδήγησαν στη συμμετοχή όλων των κρατών στην εξόντωση των ευρωπαίων εβραίων.

Και, πράγματι, οι διαρκείς βεβηλώσεις του εβραϊκού νεκροταφείου στα Γιάννενα δείχνουν ότι από το Ολοκαύτωμα μέχρι σήμερα έχει στηθεί ένα τοπικό δίκτυο εξουσίας –με την υποστήριξη του κράτους, των μήντια, των μπάτσων, της κοινωνίας των πολιτών– που επιδιώκει την 'έξωση' του εβραϊκού νεκροταφείου από την πόλη ή ακόμη και την καταστροφή του. Το υλικό συμφέρον που κινεί τις βεβηλώσεις είναι η θέση στην οποία βρίσκεται το νεκροταφείο-φιλέτο. Η επίγνωση του συμφέροντος και η ορθολογικότητα των βεβηλώσεων συνοδεύεται από την ανυπαρξία συζήτησης για το ντόπιο δίκτυο εξουσίας σε μια ευαίσθητη εθνικά περιοχή –όπως είναι οι περιοχές στα σύνορα με την Αλβανία. Ταυτόχρονα, η δημιουργία του γεγονότος «βεβήλωση του εβραϊκού νεκροταφείου» λειτουργεί θεαματικά: αποκρύπτει αφενός τη λειτουργία των μηχανισμών του ελληνικού κράτους αφετέρου την ιστορικότητα του γιαννιώτικου αντισημιτισμού και του βάθους του, μιας και πολλά μέλη της γιαννιώτικης κοινωνίας των πολιτών δικαιολόγησαν την εξόντωση των ρωμανιωτών εβραίων της πόλης. Καταλαβαίνουμε, δηλαδή, ότι είναι δύσκολο να ομολογηθεί δημόσια η συνέργεια ιδιοκτητών, μικροαστών, παπάδων, δημοσιογράφων, μπάτσων. [9]

Ετούτη η ερμηνευτική μέθοδος που ακολουθούμε μας φαίνεται εξαιρετικά χρήσιμη πολιτικά γιατί εντάσσει την υλιστική ανάγνωση της ιστορίας δίπλα στην ιδιαιτερότητα του αντισημιτισμού. [10] Ο ισχυρισμός αυτός θέτει σε λειτουργία τρεις άξονες: ανάπτυξη της βιομηχανίας, η εξέλιξη του επιστημονικού λόγου, η γιγάντωση της κρατικής γραφειοκρατίας, η διακρατική ανταλλαγή τεχνογνωσίας για τον έλεγχο του πληθυσμού είναι τα στοιχεία εκείνα που καθιστούν το κράτος ως κεντρικό οργανωτή της κοινωνικής ζωής. Άρα, το κράτος υπήρξε και κεντρικός οργανωτής της εξόντωσης.

Έτσι, ζώντας στη σημερινή συγκυρία που η προετοιμασία για πόλεμο είναι η συχνότητα στην οποία συντονίζονται όλα τα κράτη, η πολιτική λειτουργία του αντισημιτισμού στο ελληνικό κράτος είναι το μπετονάρισμα του ελληνικού εθνικού κορμού. Το εμπόλεμο έθνος έχει ανάγκη έναν εσωτερικό εχθρό. Ακόμη περισσότερο, έχει ανάγκη να αποδώσει σ' αυτόν τον εσωτερικό εχθρό *συγκεκριμένα χαρακτηριστικά*. Η αντισημιτική κοσμοαντίληψη επιτελεί αυτόν ακριβώς τον ρόλο. Γι' αυτό, εξάλλου, τα τελευταία είκοσι χρόνια η φασιστική γλώσσα περί Νέας Τάξης Πραγμάτων, περί εβραίων προδοτών που δεν πληρώνουν φόρους πηγαίνει από τη βουλή στο πεζοδρόμιο (και πάλι πίσω). Επειδή η ιστορικά επιβεβαιωμένη επίλυση των κρίσεων από τη μεριά του ελληνικού κράτους είναι ο πόλεμος. Και στην προετοιμασία ενός τέτοιου πολέμου χρειάζεται τις κατάλληλες αφηγήσεις ώστε να συσπειρώνει τις σχέσεις του λαού με το κράτος. Όπως έγραφε ο Saul Friedländer:

> «Η αντιεβραϊκή σταυροφορία προσέφερε επίσης στο ναζιστικό καθεστώς μια σειρά απτά οφέλη, σε πολιτικό και θεσμικό επίπεδο. *Για ένα καθεστώς που εξαρτιόταν από τη διαρκή κινητοποίηση, ο Εβραίος χρησίμευε ως μύθος που κινητοποιούσε διαρκώς τα πλήθη.* Αυτό το αντιεβραϊκό μένος έγινε ακόμη πιο ακραίο ακολουθώντας τη ριζοσπαστικοποίηση των στόχων του καθεστώτος και, αργότερα, την επέκταση του πολέμου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα μπορέσουμε να εντοπίσουμε την ανάδυση της «Τελικής Λύσης». Όπως θα δούμε, ο ίδιος ο Χίτλερ διαμόρφωσε την εκστρατεία κατά των Εβραίων, σύμφωνα με στρατηγικούς στόχους. Από τη στιγμή όμως που άρχισαν να διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια της επερχόμενης ήττας, ο Εβραίος έγινε ο πυρήνας της προπαγάνδας του καθεστώτος, για να στηρίξει τον λαό (Volk) σε ό,τι πολύ σύντομα εμφανίστηκε ως ύστατος αγώνας.» [11]

Ρέκβιεμ για τη θετική αυτονομία

Στον απολογισμό των προηγούμενων τριών εκδηλώσεων παρουσίασης/συζήτησης για τη συλλογή διηγημάτων του Μπορόφσκι (σε Θεσσαλονίκη και Δράμα) είχαμε επισημάνει ότι το *Κυρίες και κύριοι από*

μπορέσαμε αφενός να αποφύγουμε τη σύγχυση αφετέρου να επικυρώσουμε μια μεθοδολογία ερμηνείας για το πώς να διαβάσουμε ολόκληρο το Ολοκαύτωμα· αναδεικνύοντας, δηλαδή, τους υλικούς λόγους που –μαζί με την ιδιαιτερότητα του αντισημιτικού μίσους– οδήγησαν στη συμμετοχή όλων των κρατών στην εξόντωση των ευρωπαίων εβραίων.

Και, πράγματι, οι διαρκείς βεβηλώσεις του εβραϊκού νεκροταφείου στα Γιάννενα δείχνουν ότι από το Ολοκαύτωμα μέχρι σήμερα έχει στηθεί ένα τοπικό δίκτυο εξουσίας –με την υποστήριξη του κράτους, των μήντια, των μπάτσων, της κοινωνίας των πολιτών– που επιδιώκει την 'έξωση' του εβραϊκού νεκροταφείου από την πόλη ή ακόμη και την καταστροφή του. Το υλικό συμφέρον που κινεί τις βεβηλώσεις είναι η θέση στην οποία βρίσκεται το νεκροταφείο-φιλέτο. Η επίγνωση του συμφέροντος και η ορθολογικότητα των βεβηλώσεων συνοδεύεται από την ανυπαρξία συζήτησης για το ντόπιο δίκτυο εξουσίας σε μια ευαίσθητη εθνικά περιοχή –όπως είναι οι περιοχές στα σύνορα με την Αλβανία. Ταυτόχρονα, η δημιουργία του γεγονότος «βεβήλωση του εβραϊκού νεκροταφείου» λειτουργεί θεαματικά: αποκρύπτει αφενός τη λειτουργία των μηχανισμών του ελληνικού κράτους αφετέρου την ιστορικότητα του γιαννιώτικου αντισημιτισμού και του βάθους του, μιας και πολλά μέλη της γιαννιώτικης κοινωνίας των πολιτών δικαιολόγησαν την εξόντωση των ρωμανιωτών εβραίων της πόλης. Καταλαβαίνουμε, δηλαδή, ότι είναι δύσκολο να ομολογηθεί δημόσια η συνέργεια ιδιοκτητών, μικροαστών, παπάδων, δημοσιογράφων, μπάτσων. [9]

Ετούτη η ερμηνευτική μέθοδος που ακολουθούμε μας φαίνεται εξαιρετικά χρήσιμη πολιτικά γιατί εντάσσει την υλιστική ανάγνωση της ιστορίας δίπλα στην ιδιαιτερότητα του αντισημιτισμού. [10] Ο ισχυρισμός αυτός θέτει σε λειτουργία τρεις άξονες:

1***) την ιδιαιτερότητα των θυμάτων***: οι εβραίοι – όντας οι αιώνιοι ξένοι των δυτικών κρατών– ήταν το εύκολο και χρήσιμο θύμα, λόγω της μεγάλης επιτυχίας διάδοσης του αντισημιτισμού σε κάθε ευρωπαϊκή κοινωνία, από τον θάνατο των οποίων θα κέρδιζαν οι συνεργάτες ή/και σύμμαχοι των ναζί.

2) ***την ιδιαιτερότητα των θυτών***: ενώ δεν πρέπει να χαθεί η γερμανική καινοτομία της σύλληψης, του σχεδιασμού και της εκτέλεσης της Τελικής Λύσης, η συνέργεια των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών πρέπει να τίθεται πάντα στο κάδρο. Τα πολλαπλά υλικά οφέλη των κρατών ήταν η γενεσιουργός αιτία ώστε κανένα κράτος (με την εξαίρεση της Αλβανίας) να μην λειτουργήσει αποτρεπτικά για την εξόντωση των εβραίων.

3) ***την ιδιαιτερότητα της διαδικασίας της εξόντωσης***: η τεχνογνωσία που είχε αναπτυχθεί από τα κράτη αναφορικά με τη χρήση μέσων και μηχανισμών για τη διαχείριση των πληθυσμών. Η σύγχρονη οργάνωση της ζωής εντός των εθνικών καπιταλιστικών κρατών, η *κά*. Η αντισημιτική κοσμοαντίληψη επιτελεί αυτόν ακριβώς τον ρόλο. Γι' αυτό, εξάλλου, τα τελευταία είκοσι χρόνια η φασιστική γλώσσα περί Νέας Τάξης Πραγμάτων, περί εβραίων προδοτών που δεν πληρώνουν φόρους πηγαίνει από τη βουλή στο πεζοδρόμιο (και πάλι πίσω). Επειδή η ιστορικά επιβεβαιωμένη επίλυση των κρίσεων από τη μεριά του ελληνικού κράτους είναι ο πόλεμος. Και στην προετοιμασία ενός τέτοιου πολέμου χρειάζεται τις κατάλληλες αφηγήσεις ώστε να συσπειρώνει τις σχέσεις του λαού με το κράτος. Όπως έγραφε ο Saul Friedländer:

> «Η αντιεβραϊκή σταυροφορία προσέφερε επίσης στο ναζιστικό καθεστώς μια σειρά απτά οφέλη, σε πολιτικό και θεσμικό επίπεδο. *Για ένα καθεστώς που εξαρτιόταν από τη διαρκή κινητοποίηση, ο Εβραίος χρησίμευε ως μύθος που κινητοποιούσε διαρκώς τα πλήθη.* Αυτό το αντιεβραϊκό μένος έγινε ακόμη πιο ακραίο ακολουθώντας τη ριζοσπαστικοποίηση των στόχων του καθεστώτος και, αργότερα, την επέκταση του πολέμου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα μπορέσουμε να εντοπίσουμε την ανάδυση της «Τελικής Λύσης». Όπως θα δούμε, ο ίδιος ο Χίτλερ διαμόρφωσε την εκστρατεία κατά των Εβραίων, σύμφωνα με στρατηγικούς στόχους. Από τη στιγμή όμως που άρχισαν να διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια της επερχόμενης ήττας, ο Εβραίος έγινε ο πυρήνας της προπαγάνδας του καθεστώτος, για να στηρίξει τον λαό (Volk) σε ό,τι πολύ σύντομα εμφανίστηκε ως ύστατος αγώνας.» [11]

Ρέκβιεμ για τη θετική αυτονομία

Στον απολογισμό των προηγούμενων τριών εκδηλώσεων παρουσίασης/συζήτησης για τη συλλογή διηγημάτων του Μπορόφσκι (σε Θεσσαλονίκη και Δράμα) είχαμε επισημάνει ότι το *Κυρίες και κύριοι από δω για τα αέρια* μας είναι χρήσιμο και λόγω της ομοιότητας της πολωνικής με την ελληνική 'περίπτωση'. Γράφαμε πως

> «[η] εγχώρια αριστερή και θεσμική αφήγηση βλέπει το Ολοκαύτωμα σαν μια κακή στιγμή της ευρωπαϊκής ιστορίας, για την οποία αποκλειστικά υπεύθυνοι υπήρξαν οι Γερμανοί ναζί. Τα επί δεκαετίες αντιεβραϊκά πογκρόμ, όπως αυτό στο Κάμπελ, οι πολιτικές διαχείρισης και περιθωριοποίησης των Εβραίων, ο διάχυτος αντισημιτισμός του Τύπου, τοποθετούνται στα περιθώρια της ιστορίας ως απόρροια του οπισθοδρομισμού, ή ως στοιχείο που χαρακτήριζε άλλες πληθυσμιακές ομάδες που είχε να διαχειριστεί το ελληνικό κράτος, όπως οι μικρασιάτες πρόσφυγες. Η ελλάδα ήταν μία ακόμα χώρα που βγήκε κερδισμένη από το Ολοκαύτωμα: το κράτος της βρέθηκε με έναν πληθυσμό ακόμα πιο ομογενοποιημένο και οι ντόπιοι χριστιανοί του μπόρεσαν να απολαύσουν ό,τι άφησε πίσω του ο εβραϊκός πληθυσμός. Ήταν μία ακόμη χώρα όπου, όταν γυρνούσαν οι επιζώντες του Ολοκαυτώματος, έβρισκαν τα σπίτια τους κατειλημμένα από χριστιανούς και το μίσος εναντίον τους ακόμα πιο αναζωπυρωμένο.» [12]

Όλα τα παραπάνω συνεχίζουν να ισχύουν. Μάλιστα, όσο κι αν οι έλληνες εβραίοι παρουσιάζονται σαν μια 'εξωτική κοινότητα' στα πλαίσια ενός φιλελεύθερου λόγου που γουστάρει την καλογυαλισμένη πολυπολιτισμικότητα, εξακολουθούν να μένουν εκτός συζήτησης τόσο οι στρατηγικές του ελληνικού κράτους για την περιθωριοποίηση, την πειθάρχηση και την εξόντωσή τους όσο και η δυναμική του αντισημιτισμού ως συγκροτητικού στοιχείου του ελληνικού εθνικού κορμού (και κράτους). Συνεπώς, εκδηλώσεις όπως αυτή η βιβλιοπαρουσίαση έχουν διττή σημασία: αρχικά, είναι τόποι συνεύρεσης για να μιλιέται από αυτόνομη αντιφασιστική σκοπιά το ζήτημα του αντισημιτισμού, της υλικότητάς του, του οφέλους που προσπορίστηκε για τα κράτη (τόσο σε οικονομικό όσο και σε επίπεδο εθνικής ομοιογένειας). Σε δεύτερο επίπεδο, ιστορίες όπως αυτές που μας περιγράφει ο Μπορόφσκι μας υπενθυμίζουν ότι τα κράτη δεν προστατεύουν την υγεία μας. [13] Μας θυμίζουν ότι τα κράτη ορίζουν τι είναι υγεία και τι είναι ασθένεια, βασισμένα στα υλικά τους συμφέροντα γύρω από την εργασία και τη διαχείριση των πληθυσμών τους. [14] Επομένως, η πρόοδος που ευαγγελίζονται (μέσω της επιστήμης, της τεχνολογίας και όλων των θεαματικών φετιχισμών του κεφαλαίου) είναι μια αφήγηση που έχει πατήσει πάνω σε εκατομμύρια πτώματα. Είναι μια πρακτική λήθης εκείνων των θεσμών που κατέστησαν δυνατή τη βιομηχανική εξόντωση των εβραίων στο σφαγείο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θεσμών που είχαν όλα τα κράτη που ενεπλάκησαν, μαζί και το ελληνικό, προκειμένου να πετύχουν τα ολόδικά τους κρατικά συμφέροντα. Θεσμών που ήταν (και συνεχίζουν να είναι) το απαύγασμα του διαφωτισμού μιας και τα είχαν όλα: και γιατρούς και μπάτσους και κρατικούς λειτουργούς και μηχανικούς τρένων και δασκάλους και αποθηκάριους και στρατιώτες· κρατικά οργανωμένους και επιχορηγούμενους. Μόνον έτσι, εξάλλου, ήταν εφικτά όσα μας περιγράφει ο Μπορόφσκι και όλοι οι επιζώντες των στρατοπέδων. Η ιστορική επαλήθευση ετούτης της συλλογικής μας άποψης είναι ένα ζήτημα της θέσης από την οποία μιλάμε, της αυτόνομης πολιτικής μας οργάνωσης και της θέσης που παίρνουμε στη συγκυρία –δηλαδή, της 'καχυποψίας' απέναντι στα κελεύσματα του κράτους μας. Όπως όλα τα πράγματα-που-δεν-είναι-πράγματα στη ζωή.

Ο Ταντέους σε ένα βουκολικό πλάνο, που δύσκολα σε προϊδεάζει για τα βιώματά του.

Υποσημειώσεις

[1] Ταντέους Μπορόφσκι, *Κυρίες και κύριοι από δω για τα αέρια*, 0151, Αθήνα, 2020, σελ. 72. Η έμφαση είναι δική μας.
[2] «Πόλεμος στην Ουκρανία: Οι τέσσερις όροι που θέτει ο Πούτιν για να σταματήσει την εισβολή – Τα αιτήματα του Μακρόν», *in.gr*, 28/02/2022.
[3] Ενδεικτικά, βλ. ««Ο Πούτιν ως άλλος Χίτλερ»: Η παρέμβαση Ιταλού καλλιτέχνη στο Τορίνο για τον πόλεμο στην Ουκρανία», *lifo.gr*, 12/03/2022 και «Μισέλ Ονφρέ: ο Πούτιν είναι φασίστας αλλά...», *athensvoice.gr*, 06/04/2022.
[4] Ταντέους Μπορόφσκι, ό. π., σελ. 169-170. Η έμφαση είναι δική μας.
[5] Ταντέους Μπορόφσκι, ό.π., σελ. 137. Η έμφαση είναι δική μας, και πάλι.
[6] «Οι περιπέτειες του Μίστερ Νόστιμου! Αυτάρκεις οικονομίες και φετιχισμός του εμπορεύματος στον πόλεμο και την ειρήνη», *151* #24, Χειμώνας-Άνοιξη 2022, σελ. 4-7.

σε οικονομικό όσο και σε επίπεδο εθνικής ομοιογένειας). Σε δεύτερο επίπεδο, ιστορίες όπως αυτές που μας περιγράφει ο Μπορόφσκι μας υπενθυμίζουν ότι τα κράτη δεν προστατεύουν την υγεία μας. [13] Μας θυμίζουν ότι τα κράτη ορίζουν τι είναι υγεία και τι είναι ασθένεια, βασισμένα στα υλικά τους συμφέροντα γύρω από την εργασία και τη διαχείριση των πληθυσμών τους. [14] Επομένως, η πρόοδος που ευαγγελίζονται (μέσω της επιστήμης, της τεχνολογίας και όλων των θεαματικών φετιχισμών του κεφαλαίου) είναι μια αφήγηση που έχει πατήσει πάνω σε εκατομμύρια πτώματα. Είναι μια πρακτική λήθης εκείνων των θεσμών που κατέστησαν δυνατή τη βιομηχανική εξόντωση των εβραίων στο σφαγείο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θεσμών που είχαν όλα τα κράτη που ενεπλάκησαν, μαζί και το ελληνικό, προκειμένου να πετύχουν τα ολόδικά τους κρατικά συμφέροντα. Θεσμών που ήταν (και συνεχίζουν να είναι) το απαύγασμα του διαφωτισμού μιας και τα είχαν όλα: και γιατρούς και μπάτσους και κρατικούς λειτουργούς και μηχανικούς τρένων και δασκάλους και αποθηκάριους και στρατιώτες· κρατικά οργανωμένους και επιχορηγούμενους. Μόνον έτσι, εξάλλου, ήταν εφικτά όσα μας περιγράφει ο Μπορόφσκι και όλοι οι επιζώντες των στρατοπέδων. Η ιστορική επαλήθευση ετούτης της συλλογικής μας άποψης είναι ένα ζήτημα της θέσης από την οποία μιλάμε, της αυτόνομης πολιτικής μας οργάνωσης και της θέσης που παίρνουμε στη συγκυρία –δηλαδή, της 'καχυποψίας' απέναντι στα κελεύσματα του κράτους μας. Όπως όλα τα πράγματα-που-δεν-είναι-πράγματα στη ζωή.

Ο Ταντέους σε ένα βουκολικό πλάνο, που δύσκολα σε προϊδεάζει για τα βιώματά του.

Υποσημειώσεις

[1] Ταντέους Μπορόφσκι, *Κυρίες και κύριοι από δω για τα αέρια*, 0151, Αθήνα, 2020, σελ. 72. Η έμφαση είναι δική μας.

[2] «Πόλεμος στην Ουκρανία: Οι τέσσερις όροι που θέτει ο Πούτιν για να σταματήσει την εισβολή – Τα αιτήματα του Μακρόν», *in.gr*, 28/02/2022.

[3] Ενδεικτικά, βλ. ««Ο Πούτιν ως άλλος Χίτλερ»: Η παρέμβαση Ιταλού καλλιτέχνη στο Τορίνο για τον πόλεμο στην Ουκρανία», *lifo.gr*, 12/03/2022 και «Μισέλ Ονφρέ: ο Πούτιν είναι φασίστας αλλά...», *athensvoice.gr*, 06/04/2022.

[4] Ταντέους Μπορόφσκι, ό. π., σελ. 169-170. Η έμφαση είναι δική μας.

[5] Ταντέους Μπορόφσκι, ό.π., σελ. 137. Η έμφαση είναι δική μας, και πάλι.

[6] «Οι περιπέτειες του Μίστερ Νόστιμου! Αυτάρκεις οικονομίες και φετιχισμός του εμπορεύματος στον πόλεμο και την ειρήνη», *151* #24, Χειμώνας-Άνοιξη 2022, σελ. 4-7.

[7] «Οι περιπέτειες του Μίστερ Νόστιμου! Αυτάρκεις οικονομίες και φετιχισμός του εμπορεύματος στον πόλεμο και την ειρήνη», ό.π., σελ. 5.

[8] Περισσότερα για το ζήτημα των 'αμάχων' βλ. στο κείμενο «Τα κρούπια, οι «άμαχοι» και η πειθάρχησή μας. Σημειώσεις για έναν πόλεμο κάπου κάποτε.» στο παρόν τεύχος του *151*.

[9] Περισσότερα για το γιαννιώτικο εβραϊκό νεκροταφείο, τις βεβηλώσεις του και τα συμπεράσματά μας για τον ρόλο των μπάτσων σ' αυτές στο «Ποιος βανδαλίζει το εβραϊκό νεκροταφείο στα Γιάννενα; Η αστυνομία και οι φίλοι της!», *151* #23, Φθινόπωρο 2021, σελ. 22-23.

[10] Όσα ακολουθούν αναπτύσσονται εκτενέστερα στο «Εννιά συναντήσεις για τον αντισημιτισμό (από αυτόνομη αντιφασιστική σκοπιά)», *0151* #14, Ιούλιος 2018, σελ. 8-12.

[11] Friedländer Saul, *Η ναζιστική Γερμανία και οι Εβραίοι – τόμ. Ι Τα χρόνια των διώξεων 1933-1939*, Αθήνα: Πόλις, 2013, σελ. 338. Η έμφαση είναι του συγγραφέα.

[12] «Κυρίες και κύριοι από δω για τα αέρια (3 εκδηλώσεις στη Νότια Μακεδονία)», *0151* #21, Δεκέμβριος 2020, σελ. 41.

[13] «Κυρίες και κύριοι από δω για τα αέρια (3 εκδηλώσεις στη Νότια Μακεδονία)», ό.π.

[14] Βλ. antifa negative, *Η υγεία και η πρόοδος ενός άρρωστου κόσμου (ή γιατί ένας κόσμος που βαδίζει σε πόλεμο δεν μπορεί να περιμένει εμβόλια)*, Αθήνα: χειμώνας 2020-2021.

Τα κρούπια, οι «άμαχοι» και η πειθάρχησή μας.

Σημειώσεις για έναν πόλεμο κάπου κάποτε

Έχετε προσέξει που μετά το 1821 δεν ξέρουμε ονόματα ηρώων του έθνους; Το πράγμα κατά τη γνώμη μας είναι κανονισμένο να είναι έτσι. Δεν είναι ότι η χώρα «δεν έχει ανάγκη ήρωες» και ούτε πιστεύουμε ακριβώς ότι κάποτε, σε αντίθεση με σήμερα, «ο αγνός πατριωτισμός (aka εθνική συνείδηση) φτούραγε» μέσα στον γενικό πληθυσμό. Αυτό το τελευταίο μπορεί να το νομίζουμε για την εποχή πριν και κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου επειδή είναι απλά πολύ μακρινή από εμάς, αλλά δεν μπορεί να συμβαίνει κάτι τέτοιο.

Ειδικά στην Ελλάδα, που την ιστορία της την ξέρουμε καλύτερα, μιας και από το 1821 ως το 1940 αυτό που λέγεται Ελλάδα ήταν μια πανσπερμία εθνοτικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών ομάδων με λογιών-λογιών γλώσσες και πίστεις, ποια εθνική συνείδηση και μαλακίες; Η διαδικασία εξελληνισμού όλων αυτών των εθνο-θρησκευτικών ομάδων έγινε μέσα σε έναν μακρύ 19ο αιώνα με το στανιό, με το σπαθί και με το σταυρό που λέμε. Και αν σήμερα δεν ξέρουμε «εθνικούς ήρωες» άλλους απ' τον Κολοκοτρώνη και την Μπουμπουλίνα είναι γιατί το μοντέλο παραγωγής ηρώων ήταν για διάφορους λόγους άχρηστο στον επόμενο αιώνα.

Κατά τη γνώμη μας αυτό που αρχίζει και γίνεται με αργά-αργά βήματα απ' τον 19ο αιώνα και συνεχίζει να εξελίσσεται γοργά στον 20ό και τον 21ό είναι μια απεξάρτηση του πολέμου απ' τον τακτικό-άτακτο-επαγγελματικό στρατό και η ανάθεση της εμπόλεμης προσπάθειας σε όλο τον πληθυσμό, σε όλο το έθνος! Αυτό πρακτικά συνέβαινε πιο αργά στον 19ο αιώνα και πιο γοργά απ' τον μεσοπόλεμο και έπειτα γιατί τα εθνικά κράτη κατάφεραν να επιβληθούν σαν οι κυρίαρχες μορφές κοινωνικής οργάνωσης, να αναδειχθούν σε ρυθμιστές της συνολικής ζωής των πληθυσμών εντός των συνόρων τους και να επεκταθούν με κανόνες στο σύνολο των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Με βάση αυτό το μοτίβο, πόλεμο δεν θα έπρεπε να κάνει απλά ο στρατός στο πεδίο της μάχης, κάπου μακριά απ' τις πόλεις, κοντά στα σύνορα, αλλά όλος ο πληθυσμός! Γι' αυτό δεν χρειάζεται εξάλλου να θυμόμαστε και κανέναν ήρωα μετά το 1832 οπότε και ιδρύθηκε το ελληνικό κράτος, οπότε και ξεκίνησε αυτή η επεκτατική διαδικασία προς το εσωτερικό της επικράτειάς του.

Εξάλλου, αυτό δεν συνέβη μονάχα με τον πόλεμο και τη διεξαγωγή του. Κάποιοι απ' τους πρώτους δικαστές του ελληνικού κράτους ήταν στρατιωτικοί! Κάποιοι απ' τους πρώτους πολιτικούς ήταν στρατιωτικοί! Τα πρώτα νοσοκομεία στη χώρα ήταν στρατι- κάθε φορά που πάμε σούπερ μάρκετ είναι σαν να μας ληστεύει το σούπερ μάρκετ! Εξαιτίας τέτοιων καταστάσεων πιστεύουμε ότι πρέπει να αλλάξουμε άρδην την αντίληψή μας για το τι συνιστά «πόλεμο» και να αποφύγουμε να αγκαλιάσουμε τα κλασικά αριστερά αντανακλαστικά για το στήσιμο ενός σύγχρονου αντι-μιλιταριστικού, αντι-πολεμικού μετώπου (sic) και τα δίπολα τύπου «Ι5» και «ολική άρνηση στράτευσης» ή «κίνημα μαζικό μέσα κι έξω απ' το στρατό» που ταλάνισαν το μεταπολιτευτικό κίνημα και μας έκαναν το μυαλό πουρέ. Στα επόμενα ελπίζουμε να φανεί το γιατί.

Κληρωτός ή επαγγελματικός στρατός;

Η Αριστερά για πολλά χρόνια μας έχει ταΐσει με το παραπάνω δίλημμα. Υποτίθεται ότι εμείς θα έπρεπε να είμαστε υπέρ του κληρωτού στρατού, που είναι πιο δημοκρατικός, πιο διαφανής, πιο μαζικός, πιο λαϊκός. Μπορεί λοιπόν σε πολλούς από εμάς να μοιάζει αυτονόητο ότι πάντοτε υπήρχε κληρωτός στρατός και απ' τα τέλη του εικοστού αιώνα, στις σκοτεινές νεοφιλελεύθερες εποχές, ζούμε το πέρασμα στον επαγγελματικό στρατό, αλλά καθόλου έτσι δεν είναι. Από μια άποψη, ο επαγγελματικός στρατός υπάρχει από καταβολής κόσμου – και πολέμων. Πάντα πολεμούσαν και θυσιάζονταν δηλαδή, όσοι είχαν κάτι να κερδίσουν απ' αυτό, συνηθέστερα τα λεγόμενα λάφυρα. Βεβαίως τα λάφυρα μοιράζονταν βάσει ιεραρχικών σχέσεων. Το μπαούλο με τα χρυσάφια έπαιρνε ο αξιωματικός, το χρυσό κουταλάκι ο οπλίτης, αλλά έτσι είναι η ζωή, άτιμη. Όταν ήρθε η ώρα στα μεσαιωνικά χρόνια να φτιαχτούν μεγαλύτεροι στρατοί, οι στρατιώτες εφοδιάζονταν με ειδικά συμβόλαια που ρύθμιζαν με ρητούς όρους το καθεστώς της υλικής συμμετοχής τους στον επερχόμενο πόλεμο. Ενώ στα καπιταλιστικά εθνικά κράτη, συστηματοποιήθηκε μια πρακτική που ήταν γνωστή και αποσπασματικά εφαρμοζόταν ήδη απ' τα χρόνια της αρχαιότητας: η οικογένεια του στρατιώτη κέρδιζε τσάμπα χωραφάκι, ανεξαρτήτως του αν ο στρατεύσιμος γύριζε ζωντανός απ' το πολεμικό μέτωπο ή όχι.

Ο κληρωτός στρατός, αντιθέτως, είναι μια πολύ πιο πρόσφατη εξέλιξη στην ιστορία και μονάχα αφού είχαν στηθεί τα περισσότερα εθνικά κράτη στον πλανήτη. Ο κληρωτός στρατός – δηλαδή ο υποχρεωτικός στρατός για όλους – προϋπέθετε τη δημιουργία του έθνους-κράτους το οποίο υποτίθεται εκδημοκράτιζε τη διαδικασία της στράτευσης καθιστώντας την προσβάσιμη σε όλο το λαό. Ο «λαός» βέβαια συχνά δεν είχε καμιά όρεξη να πολεμήσει για κάποιον βασιλιά και η μαζική λιποταξία και ανυποταξία πήγαινε πακέτο με την οργάνωση

ήταν μια πανσπερμία εθνοτικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών ομάδων με λογιών-λογιών γλώσσες και πίστεις, ποια εθνική συνείδηση και μαλακίες; Η διαδικασία εξελληνισμού όλων αυτών των εθνο-θρησκευτικών ομάδων έγινε μέσα σε έναν μακρύ 19ο αιώνα με το στανιό, με το σπαθί και με το σταυρό που λέμε. Και αν σήμερα δεν ξέρουμε «εθνικούς ήρωες» άλλους απ' τον Κολοκοτρώνη και την Μπουμπουλίνα είναι γιατί το μοντέλο παραγωγής ηρώων ήταν για διάφορους λόγους άχρηστο στον επόμενο αιώνα.

Κατά τη γνώμη μας αυτό που αρχίζει και γίνεται με αργά-αργά βήματα απ' τον 19ο αιώνα και συνεχίζει να εξελίσσεται γοργά στον 20ό και τον 21ό είναι μια απεξάρτηση του πολέμου απ' τον τακτικό-άτακτο-επαγγελματικό στρατό και η ανάθεση της εμπόλεμης προσπάθειας σε όλο τον πληθυσμό, σε όλο το έθνος! Αυτό πρακτικά συνέβαινε πιο αργά στον 19ο αιώνα και πιο γοργά απ' τον μεσοπόλεμο και έπειτα γιατί τα εθνικά κράτη κατάφεραν να επιβληθούν σαν οι κυρίαρχες μορφές κοινωνικής οργάνωσης, να αναδειχθούν σε ρυθμιστές της συνολικής ζωής των πληθυσμών εντός των συνόρων τους και να επεκταθούν με κανόνες στο σύνολο των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Με βάση αυτό το μοτίβο, πόλεμο δεν θα έπρεπε να κάνει απλά ο στρατός στο πεδίο της μάχης, κάπου μακριά απ' τις πόλεις, κοντά στα σύνορα, αλλά όλος ο πληθυσμός! Γι' αυτό δεν χρειάζεται εξάλλου να θυμόμαστε και κανέναν ήρωα μετά το 1832 οπότε και ιδρύθηκε το ελληνικό κράτος, οπότε και ξεκίνησε αυτή η επεκτατική διαδικασία προς το εσωτερικό της επικράτειάς του.

Εξάλλου, αυτό δεν συνέβη μονάχα με τον πόλεμο και τη διεξαγωγή του. Κάποιοι απ' τους πρώτους δικαστές του ελληνικού κράτους ήταν στρατιωτικοί! Κάποιοι απ' τους πρώτους πολιτικούς ήταν στρατιωτικοί! Τα πρώτα νοσοκομεία στη χώρα ήταν στρατιωτικά! Οι πρώτοι γαμημένοι μετεωρολόγοι ήταν στρατιωτικοί! Και πάει λέγοντας. Απ' την ίδρυση του κράτους μέχρι σήμερα, η ιστορία θα μπορούσε να διαβαστεί ως η αποδέσμευση του στρατού απ' τις κρατικές υπηρεσίες – μέχρι και τον πόλεμο τον ίδιο! – και η ανάθεση αυτών των αρμοδιοτήτων στις διάφορες κοινωνικές ομάδες: το πολιτικό προσωπικό, τους επιστήμονες κ.ο.κ. μέχρι να φτάσουμε στον «απλό πολίτη».

Εδώ θα πούμε μια μικρή ιστορία των παραπάνω σε σχέση με τον πόλεμο, επιμένοντας σε κάποιες στιγμές που ο ρους της διεξαγωγής των πολέμων άρχισε να αλλάζει δραματικά. Γιατί μας ήρθε αυτή η ιδέα; Γιατί δεν ξέρουμε αν το θυμάστε: την ώρα που οι μικροαστοί γύρω μας ξεσαλώνουν σαν να μην τρέχει κάστανο και εμείς είμαστε πολύ κουρασμένοι για να κρατάμε λογαριασμό, γύρω μας διεξάγεται όχι ένας αλλά μπόλικοι πόλεμοι, με κίνδυνο να γενικευτούν, και τις συνέπειές τους τις πληρώνουμε πολύ συγκεκριμένα στην καθημερινότητά μας.

Ζούμε σε μια εποχή που οι ηγέτες του κράτους, δεξιοί κι αριστεροί, συζητάνε ανοιχτά για «οικονομία πολέμου» και εμείς δεν ξέρουμε πως αυτό συνδέεται με το σούπερ μάρκετ. Δηλαδή, το ότι

Κληρωτός ή επαγγελματικός στρατός;

Η Αριστερά για πολλά χρόνια μας έχει ταΐσει με το παραπάνω δίλημμα. Υποτίθεται ότι εμείς θα έπρεπε να είμαστε υπέρ του κληρωτού στρατού, που είναι πιο δημοκρατικός, πιο διαφανής, πιο μαζικός, πιο λαϊκός. Μπορεί λοιπόν σε πολλούς από εμάς να μοιάζει αυτονόητο ότι πάντοτε υπήρχε κληρωτός στρατός και απ' τα τέλη του εικοστού αιώνα, στις σκοτεινές νεοφιλελεύθερες εποχές, ζούμε το πέρασμα στον επαγγελματικό στρατό, αλλά καθόλου έτσι δεν είναι. Από μια άποψη, ο επαγγελματικός στρατός υπάρχει από καταβολής κόσμου – και πολέμων. Πάντα πολεμούσαν και θυσιάζονταν δηλαδή, όσοι είχαν κάτι να κερδίσουν απ' αυτό, συνηθέστερα τα λεγόμενα λάφυρα. Βεβαίως τα λάφυρα μοιράζονταν βάσει ιεραρχικών σχέσεων. Το μπαούλο με τα χρυσάφια έπαιρνε ο αξιωματικός, το χρυσό κουταλάκι ο οπλίτης, αλλά έτσι είναι η ζωή, άτιμη. Όταν ήρθε η ώρα στα μεσαιωνικά χρόνια να φτιαχτούν μεγαλύτεροι στρατοί, οι στρατιώτες εφοδιάζονταν με ειδικά συμβόλαια που ρύθμιζαν με ρητούς όρους το καθεστώς της υλικής συμμετοχής τους στον επερχόμενο πόλεμο. Ενώ στα καπιταλιστικά εθνικά κράτη, συστηματοποιήθηκε μια πρακτική που ήταν γνωστή και αποσπασματικά εφαρμοζόταν ήδη απ' τα χρόνια της αρχαιότητας: η οικογένεια του στρατιώτη κέρδιζε τσάμπα χωραφάκι, ανεξαρτήτως του αν ο στρατεύσιμος γύριζε ζωντανός απ' το πολεμικό μέτωπο ή όχι.

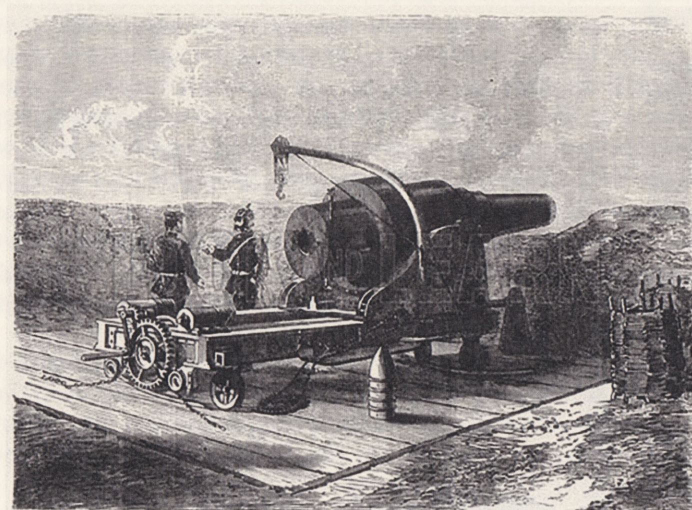
Ο κληρωτός στρατός, αντιθέτως, είναι μια πολύ πιο πρόσφατη εξέλιξη στην ιστορία και μονάχα αφού είχαν στηθεί τα περισσότερα εθνικά κράτη στον πλανήτη. Ο κληρωτός στρατός – δηλαδή ο υποχρεωτικός στρατός για όλους – προϋπέθετε τη δημιουργία του έθνους-κράτους το οποίο υποτίθεται εκδημοκράτιζε τη διαδικασία της στράτευσης καθιστώντας την προσβάσιμη σε όλο το λαό. Ο «λαός» βέβαια συχνά δεν είχε καμιά όρεξη να πολεμήσει για κάποιον βασιλιά και η μαζική λιποταξία και ανυποταξία πήγαινε πακέτο με την οργάνωση του κάθε στρατού. Κι αυτό γιατί στην πραγματικότητα δεν γίνεται κάποια κλήρωση από ένα τυχαίο δείγμα του πληθυσμού για τον στρατό, αλλά καλούνται στα όπλα εργάτες κι αγρότες! Μια ιστορία:

Μπορεί εμείς να ξέρουμε το 1870-1871 ως τα χρόνια που συνέβη η Παρισινή Κομμούνα, αλλά στην πραγματικότητα τα γεγονότα της Κομμούνας ήταν στενά συνδεδεμένα με την κήρυξη του πολέμου μεταξύ Γαλλίας και Πρωσίας (της τότε Γερμανίας δηλαδή) και την για πρώτη φορά υποχρεωτική στράτευση των Γάλλων. Το γαλλικό κράτος επειδή με βάση τους υπολογισμούς του επί χάρτου έπρεπε να παρατάξει τουλάχιστον ένα εκατομμύριο στρατιώτες για να κερδίσει τον δυνατό πρωσικό στρατό, και διέθετε μόνο 400.000 στο γαλλικό έδαφος (οι υπόλοιποι βρίσκονταν στις αποικίες), αποφάσισε να εφαρμόσει την πλατιά υποχρεωτική στράτευση. Αλλά βλέπετε, τα πράγματα δεν πήγαν πολύ καλά για τη Γαλλία. Σε δύο εξαιρετικά αιματηρές μάχες στο Σεντάν και στο Μετς οι Γάλλοι κατατροπώθηκαν με 140.000 νεκρούς, 140.000 τραυματίες, περίπου 500.000 αιχμαλώτους και σχεδόν όλους τους υπόλοιπους σε καθεστώς λιποταξίας και άτακτης, μαζικής φυγής. Μετά απ' αυτό το στραπάτσο, τα τελευταία 30 χρόνια του 19ου αιώνα για τη Γαλλία ήταν χρόνια εθνικής ματαίωσης και βαθύ αναστοχασμού.

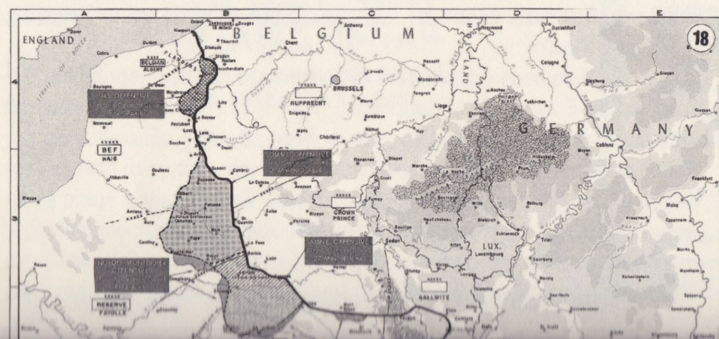
Μη φανταστείτε τίποτα διανοούμενους κλεισμένους στα σπίτια τους. Στην πραγματικότητα είναι τα χρόνια που αναπτύσσεται η περιβόητη ιδέα των «επικίνδυνων τάξεων» της γαλλικής κοινωνίας και η λυσσαλέα εξαπόλυση επίθεσης σε κάθε κοινωνική ομάδα του ταξικού πάτου της Γαλλίας με όπλα την επιστήμη και τη δημοσιογραφία. Είναι επίσης η εποχή της αναδιοργάνωσης του γαλλικού στρατού, της συγκρότησης της μυστικής αστυνομίας του Φουσέ, της οργάνωσης του εθνικισμού και της επινόησης του αντισημιτισμού. Ο δηλητηριώδης γαλλικός αντισημιτισμός της υπόθεσης Ντρέϊφους είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τον γαλλο-γερμανικό πόλεμο. Ο εβραίος αξιωματικός Άλφρεντ Ντρέϊφους κατηγορήθηκε ότι αποκάλυψε στη γερμανική πρεσβεία τα σχέδια του καινούργιου κανονιού της Γαλλίας που υποτίθεται ξεπερνούσε σε βεληνεκές – δηλαδή σε απόσταση βολής – το αντίστοιχο γερμανικό κανόνι της Κρουπ (που στην Ελλάδα τα λέγανε «κρούπια»), στα οποία είχε αποδοθεί η ήττα του γαλλικού στρατού στο πεδίο μάχης το 1870-1871. Το πιάσατε δηλαδή: οι γάλλοι έχασαν τον πόλεμο με τους γερμανούς και ενώ έφταιγε η μη-ευθυγράμμιση των κατώτερων τάξεων στον εθνικό σκοπό, εκείνοι διέδιδαν προς τα έξω ότι έφταιγε ένα ελαττωματικό κανόνι και οι εβραίοι.

Το καινούργιο γαλλικό κανόνι δεν δοκιμάστηκε άμεσα αλλά η πολιτική χρήση του αντισημιτισμού ήταν καλή για να σκίσει όλη την πολιτική σκηνή της Γαλλίας από το 1895 έως το 1940 ανάμεσα σε ντρεϊφουσικούς και αντι-ντρεϊφουσικούς. Το σημαντικότερο όμως συμπέρασμα που έβγαλαν οι γάλλοι καραβανάδες απ' το 1871 και μετά ήταν ότι όλο και λιγότερο θα έπρεπε να στηρίζονται σε επιρρεπείς στη λιποταξία κληρωτούς στρατιώτες. Μέχρι το 1914 που ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι Γάλλοι φρόντισαν μετά από μισό αιώνα πειθάρχησης των «επικίνδυνων τάξεων» να επενδύσουν στην εσωτερική πειθάρχηση για να παρουσιάσουν αυτή τη φορά αξιόμαχο στρατό. Στην περιβόητη μάχη των χαρακωμάτων του Δυτικού Μετώπου που κράτησε τέσσερα ολόκληρα χρόνια στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι γαλλικές και οι γερμανικές δυνάμεις κάθονταν και σκοτώνονταν, με τους νεκρούς να ξεπερνούν τα τρία εκατομμύρια σε ένα και μόνο πολεμικό μέτωπο! (βλ. χάρτη). Τόσο οι αγγλο-γάλλοι όσο και οι γερμανοί, ανήσυχοι για τους κληρωτούς τους πάντως, δεν επέτρεπαν στους στρατιώτες τους να ξεμυτίσουν απ' τα χαρακώματα. Τους αφήνανε λοιπόν εκεί να πεθαίνουν σωρηδόν από τα χημικά αέρια και τις βόμβες.

Σε σχέση με το 1870 τα πράγματα είχαν πάει καλύτερα για τους Γάλλους, αλλά και πάλι τα φέρετρα ήταν μπόλικα, με εσωτερικές κοινωνικές αναταραχές να προκύπτουν αργότερα μέσα στη χώρα. Τα

Το κανόνι της Krupps το 1870. Πέρα απ' το ότι είναι γνωστή για τις καφετιέρες που βγάζει, η εταιρεία Κρουπ είναι 400 χρόνων και έχει εξοπλίσει το γερμανικό κράτος σε τρεις πολέμους. Στον Β' Π.Π. χρησιμοποίησε σκλάβους-εργάτες τους οποίους σκότωνε στη δουλειά και ο Χίτλερ είχε πει σε έναν λόγο του γι' αυτήν: "Το γερμανικό αγόρι του μέλλοντος πρέπει να είναι λεπτό κι αδύνατο, γρήγορο σαν σκύλος Greyhound, σκληρό σαν δέρμα κι άκαμπτο σαν ατσάλι της Κρουπ".

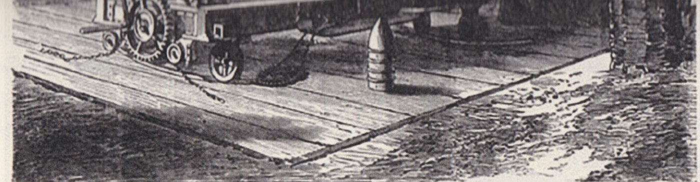

του καινούργιου κανονιού της Γαλλίας που υποτίθεται ξεπερνούσε σε βελνεκές – δηλαδή σε απόσταση βολής – το αντίστοιχο γερμανικό κανόνι της Κρουπ (που στην Ελλάδα τα λέγανε «κρούπια»), στα οποία είχε αποδοθεί η ήττα του γαλλικού στρατού στο πεδίο μάχης το 1870-1871. Το πιάσατε δηλαδή: οι γάλλοι έχασαν τον πόλεμο με τους γερμανούς και ενώ έφταιγε η μη-ευθυγράμμιση των κατώτερων τάξεων στον εθνικό σκοπό, εκείνοι διέδιδαν προς τα έξω ότι έφταιγε ένα ελαττωματικό κανόνι και οι εβραίοι.

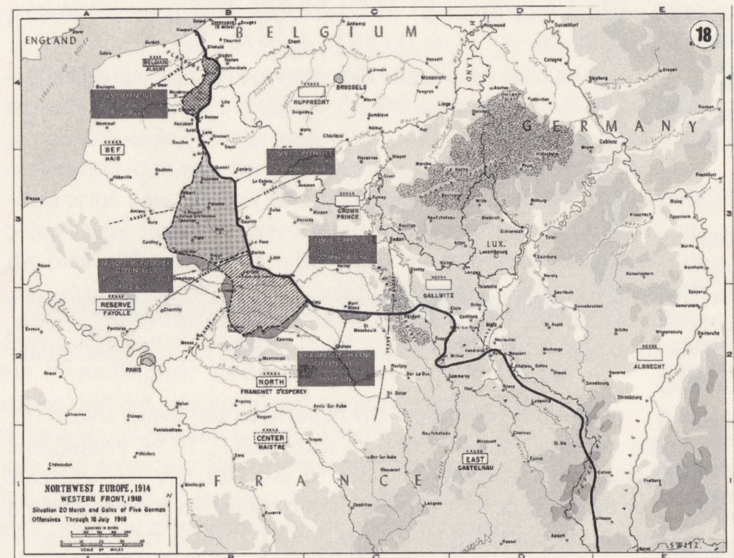
Το καινούργιο γαλλικό κανόνι δεν δοκιμάστηκε άμεσα αλλά η πολιτική χρήση του αντισημιτισμού ήταν καλή για να σκίσει όλη την πολιτική σκηνή της Γαλλίας από το 1895 έως το 1940 ανάμεσα σε ντρεϊφουσικούς και αντι-ντρεϊφουσικούς. Το σημαντικότερο όμως συμπέρασμα που έβγαλαν οι γάλλοι καραβανάδες απ' το 1871 και μετά ήταν ότι όλο και λιγότερο θα έπρεπε να στηρίζονται σε επιρρεπείς στη λιποταξία κληρωτούς στρατιώτες. Μέχρι το 1914 που ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι Γάλλοι φρόντισαν μετά από μισό αιώνα πειθάρχησης των «επικίνδυνων τάξεων» να επενδύσουν στην εσωτερική πειθάρχηση για να παρουσιάσουν αυτή τη φορά αξιόμαχο στρατό. Στην περιβόητη μάχη των χαρακωμάτων του Δυτικού Μετώπου που κράτησε τέσσερα ολόκληρα χρόνια στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι γαλλικές και οι γερμανικές δυνάμεις κάθονταν και σκοτώνονταν, με τους νεκρούς να ξεπερνούν τα τρία εκατομμύρια σε ένα και μόνο πολεμικό μέτωπο! (βλ. χάρτη). Τόσο οι αγγλο-γάλλοι όσο και οι γερμανοί, ανήσυχοι για τους κληρωτούς τους πάντως, δεν επέτρεπαν στους στρατιώτες τους να ξεμυτίσουν απ' τα χαρακώματα. Τους αφήνανε λοιπόν εκεί να πεθαίνουν σωρηδόν από τα χημικά αέρια και τις βόμβες.

Σε σχέση με το 1870 τα πράγματα είχαν πάει καλύτερα για τους Γάλλους, αλλά και πάλι τα φέρετρα ήταν μπόλικα, με εσωτερικές κοινωνικές αναταραχές να προκύπτουν αργότερα μέσα στη χώρα. Τα σύγχρονα κράτη προσπαθούσαν να βρούνε νέους τρόπους να αποκτήσουν απόσταση μεταξύ των δικών τους και των αντιπάλων τους στο πεδίο της μάχης. Επίσης, αυτή τη φορά, η εμπλοκή του έθνους ήταν πιο μαζική και στα μετόπισθεν. Οι συνταξιούχοι αστυνομικοί της Αγγλίας βγήκαν να οργώσουν χωράφια, καθώς τα παιδιά των αγροτών έλειπαν στο μέτωπο. Οι γυναίκες στην Ελλάδα άρχισαν να μπαίνουν ως νοσοκόμες στα κινητά νοσοκομεία στρατιωτών και στο πλέξιμο κάλτσας και φανέλας στρατιωτών – μια διαδικασία που βέβαια θα γινόταν μαζικά στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Τύπος ανέλαβε θεαματικές ανταποκρίσεις απ' τα πεδία των μαχών δίνοντας βάρος όχι σε ατομικούς ήρωες αλλά στις επιτυχίες του στρατού-έθνους. Όλο το έθνος έμοιαζε με ένα πολεμικό φορντικό εργοστάσιο.

Και μετά τον πόλεμο, που οι δρόμοι είχαν γεμίσει με ανάπηρους στρατιώτες που ζητιάνευαν για να φάνε, πάμε πάλι απ' την αρχή. Τόσο στην Ελλάδα όσο και αλλού, όλη η προεργασία εσωτερικής πειθάρχησης άρχισε να τσακίζει σοβαρά τόσο στο μέτωπο, κατά τη διάρκεια του πολέμου, όσο και αργότερα στον μεσοπόλεμο. Εν καιρώ πολέμου δεν έλλειψαν οι εκτελέσεις λιποτακτών στρατιωτών που πήγαν με τους Τούρκους, οι εξορίες και οι φυλακίσεις ανυπότακτων, οι ειδι-

Το κανόνι της Krupps το 1870. Πέρα απ' το ότι είναι γνωστή για τις καφετιέρες που βγάζει, η εταιρεία Κρουπ είναι 400 χρόνων και έχει εξοπλίσει το γερμανικό κράτος σε τρεις πολέμους. Στον Β' Π.Π. χρησιμοποίησε σκλάβους-εργάτες τους οποίους σκότωνε στη δουλειά και ο Χίτλερ είχε πει σε έναν λόγο του γι' αυτήν: "Το γερμανικό αγόρι του μέλλοντος πρέπει να είναι λεπτό κι αδύνατο, γρήγορο σαν σκύλος Greyhound, σκληρό σαν δέρμα κι άκαμπτο σαν ατσάλι της Κρουπ".

Ιδού το δυτικό μέτωπο του Α' Π.Π., πάνω σ' αυτή τη μαύρη γραμμή που φαίνεται στον χάρτη. Εκεί στάλθηκαν να πεθάνουν περίπου 3,5 εκατομμύρια ευρωπαίοι (απ' τους συνολικά 10 εκατομμύρια νεκρούς στρατιώτες του πολέμου) μέσα σε τέσσερα χρόνια.

κές εντολές να μη δίνονται όπλα σε αμφιβόλου εθνικής συνείδησης ομάδες στρατιωτών στο μέτωπο της Μικρασίας. Μετά τον πόλεμο, οι ενώσεις εφέδρων και Παλαιών Πολεμιστών, στην επαρχία αλλά και στην Αθήνα, ήταν στέκια κομμουνιστών με ανατρεπτικές ιδέες όχι μόνο εναντίον του πολέμου αλλά και του ίδιου του κράτους. Ήταν στον μεσοπόλεμο που οι προφυλάξεις για το τι συμβαίνει μέσα σε έναν πόλεμο συστηματοποιήθηκαν σε πρώτη φάση και έκτοτε εξελίχθηκαν ασταμάτητα:

α) οι νεκροί φαντάροι έπρεπε να είναι λιγότεροι για να αποφευχθούν οι εσωτερικές αναταραχές, ειδικά σε περίπτωση ήττας. Αντιθέτως, όλο το έθνος έπρεπε να πολεμάει με τον τρόπο του και κυρίως να πειθαρχεί, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο να συμμετέχει στον πόλεμο.

β) η απόσταση μεταξύ θυτών και θυμάτων έπρεπε να μεγαλώσει με κάθε βοήθεια της τεχνολογίας, οι ήρωες εκ των πραγμάτων να μην προκύπτουν καθώς μεταξύ τους πολεμάνε ή απλώς σκοτώνουν κάποιοι χειριστές μηχανών, όλο και πιο μακριά απ' το σημείο του θανάτου, [1]

γ) νέες αφηγήσεις, εθνικής συνείδησης, έπρεπε να βρεθούν προκειμένου να πείσουν ότι υπάρχει και κάποιου είδους «καλό κράτος». [2]

Οι «άμαχοι» και η προστασία τους

Λόγω του διαδεδομένου αντισημιτισμού, μεταπολεμικά κυκλοφόρησε ευρέως η αντίληψη ότι οι Εβραίοι πήγαν στα κρεματόρια σαν πρόβατα στη σφαγή, δηλαδή ότι δεν αντιστάθηκαν, προφανώς λόγω δειλίας, και με αυτή την έννοια τα θύματα θεωρούνταν συνυπεύθυνα στη δολοφονία τους. Για την αποδόμηση του «στερεοτύπου» αυτού, οι ελληνικές εβραϊκές κοινότητες συχνά προσκομίζουν το παράδειγμα του πρώτου αξιωματικού που πέθανε στο αλβανικό μέτωπο το 1940 που δεν ήταν άλλος απ' τον εβραίο αξιωματικό απ' τη Χαλκίδα, Μορδεχάι Φριζή.

Μέσα στον πατριωτικό ενθουσιασμό και την περηφάνια βέβαια για τη θυσία του αξιωματικού Φριζή, ένα προφανές ερώτημα επιμελώς αποκρύπτεται. Πώς και ο ένας εβραίος αξιωματικός της Ελλάδας να είναι ο πρώτος που πέθανε στο μέτωπο, ενώ υπήρχαν κι άλλοι εκατοντάδες χριστιανοί αξιωματικοί; Επειδή τώρα εμείς είμαστε καχύποπτοι και σκατόψυχοι, υπονοούμε ευθαρσώς ότι ο Φριζής στάλθηκε εκεί να πεθάνει ακριβώς γιατί ήταν εβραίος. Εξάλλου, στο αλβανικό μέτωπο πολέμησαν κυρίως συντάγματα της Μακεδονίας, στελεχωμένα από πρόσφυγες, και το 50ό Σύνταγμα Θεσσαλονίκης,

1941, ενώ στα επόμενα χρόνια και ειδικά το 1942-1943 είχε περίπου μισό εκατομμύριο νεκρούς απ' την πείνα και 172.000 νεκρούς από εκκαθαρίσεις (εκ των οποίων οι 60.000 ήταν εβραίοι). Απ' την άλλη, για τα επιτιθέμενα κράτη ισχύει ο αντίθετος κανόνας. Η κοινωνία τους δεν πρέπει να συμμετέχει στον πόλεμο. Ο καταμερισμός εργασίας σ' αυτά χρησιμεύει όταν βοηθάνε τον στρατό με πλάγιους τρόπους: την παραγωγή, τη μη κατανάλωση εισαγόμενων εμπορευμάτων, ακόμα και τη σιωπή. Όταν οι γερμανοί βομβάρδιζαν τη Σερβία μέσω ΝΑΤΟ το 1999, να τι γραφόταν στη γερμανική εφημερίδα, *Frankfurter Rundschau*, (18.6.1999):

«Στόχος του επαγγελματισμού (της στρατιωτικής μηχανής) είναι ο πλήρης διαχωρισμός από την πραγματικότητα της καθημερινότητας του πληθυσμού των επιτιθέμενων κρατών. [...] Η απάθεια και η σιωπή του πληθυσμού δεν είναι λοιπόν το αποτέλεσμα της "απόκρυψης" (και ούτε της συμφωνίας), αλλά του καταμερισμού της εργασίας, της ειδίκευσης, του επαγγελματισμού. [...] Δεν υπάρχουν πλέον γιορτές νίκης στα σχολεία και δεν εκφωνούνται πατριωτικοί λόγοι στα εργοστάσια. Τέτοιου τύπου σχέσεις με τον πόλεμο τις αφήνουμε για τους υπανάπτυκτους "σέρβους". Εμείς, στην κυριολεξία, δεν έχουμε καμιά σχέση με αυτόν τον πόλεμο, γιατί τα καταφέρνει και χωρίς εμάς: δεν μας χρειάζεται, "γίνεται μόνος του"». [3]

Επιστρέφοντας πάλι στον Β' Π.Π., το 1942-1943 ήταν τόσο τα χρόνια της ανάπτυξης της ένοπλης αντίστασης σε κάθε χώρα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όσο και της οργάνωσης του μαζικού θανάτου των αμάχων. Στον Β' Π.Π. οι βομβαρδισμοί από αέρος, για παράδειγμα, είχαν την τιμητική τους. Ολόκληρες πόλεις ισοπεδώθηκαν, εκατομμύρια πέθαναν κάτω απ' τα συντρίμια των κτιρίων ή προσπαθώντας να ξεφύγουν απ' τις μπόμπες. [4] Οι δυο διαδικασίες ήταν άμεσα συνδεδεμένες. Η «μεγάλη πείνα» στην Ελλάδα το χειμώνα του 1942 υπήρξε αποτέλεσμα της ελληνογερμανικής πολιτικής στη χώρα, αλλά επίσης και του αγγλικού αποκλεισμού των ελληνικών λιμανιών της Μεσογείου, προκειμένου ο πληθυσμός να στερηθεί, να φτάσει σε σημείο επιβίωσης και οι γερμανοί να πληρώσουν την οργή του. Τουλάχιστον αυτός ήταν ο ψυχρός υπολογισμός που έκαναν στο βρετανικό στρατηγείο.

Το ανώτατο σημείο οργάνωσης του σκοτωμού ήταν βέβαια η ανάπτυξη του «βιομηχανικού θανάτου» των Εβραίων, η τελειοποίηση μιας διαδικασίας οργάνωσης του θανάτου των αντιπάλων από απόσταση. Συγκεκριμένα για το παράδειγμα των εβραίων, αυτή την αλλαγή

πειθαρχεί, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο να συμμετέχει στον πόλεμο.
β) η απόσταση μεταξύ θυτών και θυμάτων έπρεπε να μεγαλώσει με κάθε βοήθεια της τεχνολογίας, οι ήρωες εκ των πραγμάτων να μην προκύπτουν καθώς μεταξύ τους πολεμάνε ή απλώς σκοτώνουν κάποιοι χειριστές μηχανών, όλο και πιο μακριά απ' το σημείο του θανάτου, [1]
γ) νέες αφηγήσεις, εθνικής συνείδησης, έπρεπε να βρεθούν προκειμένου να πείσουν ότι υπάρχει και κάποιου είδους «καλό κράτος». [2]

Οι «άμαχοι» και η προστασία τους

Λόγω του διαδεδομένου αντισημιτισμού, μεταπολεμικά κυκλοφόρησε ευρέως η αντίληψη ότι οι Εβραίοι πήγαν στα κρεματόρια σαν πρόβατα στη σφαγή, δηλαδή ότι δεν αντιστάθηκαν, προφανώς λόγω δειλίας, και με αυτή την έννοια τα θύματα θεωρούνταν συνυπεύθυνα στη δολοφονία τους. Για την αποδόμηση του «στερεοτύπου» αυτού, οι ελληνικές εβραϊκές κοινότητες συχνά προσκομίζουν το παράδειγμα του πρώτου αξιωματικού που πέθανε στο αλβανικό μέτωπο το 1940 που δεν ήταν άλλος απ' τον εβραίο αξιωματικό απ' τη Χαλκίδα, Μορδεχάι Φριζή.

Μέσα στον πατριωτικό ενθουσιασμό και την περηφάνια βέβαια για τη θυσία του αξιωματικού Φριζή, ένα προφανές ερώτημα επιμελώς αποκρύπτεται. Πώς και ο ένας εβραίος αξιωματικός της Ελλάδας να είναι ο πρώτος που πέθανε στο μέτωπο, ενώ υπήρχαν κι άλλοι εκατοντάδες χριστιανοί αξιωματικοί; Επειδή τώρα εμείς είμαστε καχύποπτοι και σκατόψυχοι, υπονοούμε ευθαρσώς ότι ο Φριζής στάλθηκε εκεί να πεθάνει ακριβώς γιατί ήταν εβραίος. Εξάλλου, στο αλβανικό μέτωπο πολέμησαν κυρίως συντάγματα της Μακεδονίας, στελεχωμένα από πρόσφυγες, και το 50ό Σύνταγμα Θεσσαλονίκης, που ήταν το βασικό, και αποτελούταν σε μεγάλο ποσοστό από εβραίους.

Πολύ πιο γνωστή απ' την περίπτωση του Φριζή είναι η περίφημη «εποποιία της Αντίστασης» στον Β' Π.Π. Το ότι γνωρίζουμε μπόλικους αντιστασιακούς ή έστω τα ονόματα των οργανώσεών τους, σε αντίθεση με τους στρατιωτικούς ήρωες, είναι ενδεικτικό για κάτι άλλο που συνέβη βασικά στον Β' Π.Π. Σ' αυτό τον πόλεμο, τα αμυνόμενα κράτη επιθυμούσαν μεν μόνο λουτρό αίματος στο πεδίο της μάχης, αλλά το πεδίο μάχης μετακόμιζε όλο και περισσότερο μέσα στις πόλεις και τα χωριά, εκεί μέσα που κάθονταν οι άμαχοι, δηλαδή όχι στα σύνορα αλλά σε όλη την επικράτεια του κράτους. Το πλεονέκτημα από μια τέτοια κίνηση είναι προφανές: ποιος άλλος λόγος θα ήταν ικανός να δυναμώσει την αντίσταση και να διευρύνει το πεδίο των μαχών αν όχι το να έρθει το πεδίο των μαχών στο σπίτι του καθενός και της καθεμιάς; Αυτός είναι και ο λόγος που ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος είχε περισσότερους αμάχους νεκρούς (49 εκατομμύρια), απ' ότι εμπόλεμους (24 εκατομμύρια). Η Ελλάδα, συγκεκριμένα, είχε κάτι παραπάνω από 30.000 νεκρούς εμπόλεμους σε δύο διαδοχικούς πολέμους με την Ιταλία και τη Γερμανία το 1940-

«Στόχος του επαγγελματισμού (της στρατιωτικής μηχανής) είναι ο πλήρης διαχωρισμός από την πραγματικότητα της καθημερινότητας του πληθυσμού των επιτιθέμενων κρατών. [...] Η απάθεια και η σιωπή του πληθυσμού δεν είναι λοιπόν το αποτέλεσμα της "απόκρυψης" (και ούτε της συμφωνίας), αλλά του καταμερισμού της εργασίας, της ειδίκευσης, του επαγγελματισμού. [...] Δεν υπάρχουν πλέον γιορτές νίκης στα σχολεία και δεν εκφωνούνται πατριωτικοί λόγοι στα εργοστάσια. Τέτοιου τύπου σχέσεις με τον πόλεμο τις αφήνουμε για τους υπανάπτυκτους "σέρβους". Εμείς, στην κυριολεξία, δεν έχουμε καμιά σχέση με αυτόν τον πόλεμο, γιατί τα καταφέρνει και χωρίς εμάς: δεν μας χρειάζεται, "γίνεται μόνος του"». [3]

Επιστρέφοντας πάλι στον Β' Π.Π., το 1942-1943 ήταν τόσο τα χρόνια της ανάπτυξης της ένοπλης αντίστασης σε κάθε χώρα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όσο και της οργάνωσης του μαζικού θανάτου των αμάχων. Στον Β' Π.Π. οι βομβαρδισμοί από αέρος, για παράδειγμα, είχαν την τιμητική τους. Ολόκληρες πόλεις ισοπεδώθηκαν, εκατομμύρια πέθαναν κάτω απ' τα συντρίμια των κτιρίων ή προσπαθώντας να ξεφύγουν απ' τις μπόμπες. [4] Οι δυο διαδικασίες ήταν άμεσα συνδεδεμένες. Η «μεγάλη πείνα» στην Ελλάδα το χειμώνα του 1942 υπήρξε αποτέλεσμα της ελληνογερμανικής πολιτικής στη χώρα, αλλά επίσης και του αγγλικού αποκλεισμού των ελληνικών λιμανιών της Μεσογείου, προκειμένου ο πληθυσμός να στερηθεί, να φτάσει σε σημείο επιβίωσης και οι γερμανοί να πληρώσουν την οργή του. Τουλάχιστον αυτός ήταν ο ψυχρός υπολογισμός που έκαναν στο βρετανικό στρατηγείο.

Το ανώτατο σημείο οργάνωσης του σκοτωμού ήταν βέβαια η ανάπτυξη του «βιομηχανικού θανάτου» των Εβραίων, η τελειοποίηση μιας διαδικασίας οργάνωσης του θανάτου των αντιπάλων από απόσταση. Συγκεκριμένα για το παράδειγμα των εβραίων, αυτή την αλλαγή μπορούμε να την παρακολουθήσουμε μέσα απ' τη δράση των τεσσάρων γερμανικών ομάδων εκτελέσεων (Einsatzgruppen), όπως περιγράφεται από τον ιστορικό Christopher Browning:

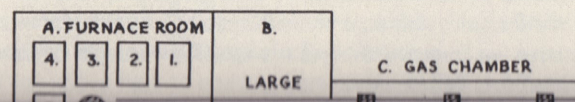
«Στις 13 Ιουλίου του 1942 ένα κομβόι από φορτηγά που μεταφέρουν 450 άνδρες του εφεδρικού τάγματος 101 σταματάει πριν μπει στο πολωνικό χωριό του Józefów... Οι έφεδροι αστυνομικοί είναι μεσήλικες οικογενειάρχες από το Αμβούργο και θεωρούνται αρκετά μεγάλοι σε ηλικία για να καταταγούν στο γερμανικό στρατό. Στην Πολωνία έφτασαν μόλις τρεις εβδομάδες πριν. Ο διοικητής Wilhelm Trapp τους μάζεψε το χάραμα και με τρεμάμενη φωνή και δάκρυα στα μάτια τους εξήγησε τι θα κάνουν στην Πολωνία. Το έργο τους ήταν τρομακτικά δυσάρεστο αλλά οι εντολές έρχονταν από την κορυφή. Θα έπρεπε να θυμούνται, είπε ο Trapp στους άνδρες του –αν αυτό έκανε το έργο τους πιο εύκολο– ότι στη Γερμανία έπεφταν βόμβες στα κεφάλια γυναικών και παιδιών, ότι οι Εβραίοι ξεκίνησαν το μποϊκοτάζ κατά της Γερμανίας και ότι οι Εβραίοι του χωριού Józefów υποστήριζαν τους αντάρτες. Έπρεπε να περικυκλώσουν το χωριό, να πάρουν τους άνδρες Εβραίους για εργασία και τους υπόλοιπους, γυναίκες, παιδιά και

γέρους να τους εκτελέσουν. Είπε ακόμη ότι όποιος ένιωθε ότι δεν μπορούσε να το κάνει, να το δηλώσει. Πράγματι, ένας άνδρας βγήκε από τη γραμμή, αλλά ένας SS αξιωματικός τον κατσάδιασε. Ο διοικητής Trapp έβαλε τον SS στη θέση του και τότε άλλοι 10 με 12 άνδρες δήλωσαν ότι δεν μπορούν να το κάνουν και παρέδωσαν τα τουφέκια τους. Ο Trapp που τον είδαν όλοι οι άνδρες «να κλαίει σαν παιδάκι» δούλεψε με όλους τους υπόλοιπους, τους οποίους χώρισε σε τρεις ομάδες. Οι πρώτες δύο ομάδες θα συνόδευαν τους Εβραίους στο δάσος και θα τους εκτελούσαν έναν-έναν. Η τρίτη ομάδα θα πρόσεχε να μην ξεφύγει κανείς. Όποιος προσπαθούσε να ξεφύγει ή όποιος δεν μπορούσε να περπατήσει, οι πολύ άρρωστοι και οι ανήμποροι να περπατήσουν καθώς και τα μωρά θα έπρεπε να πυροβοληθούν επί τόπου στο χωριό. Πριν αναχωρήσουν για τα δάση, οι άνδρες της πρώτης ομάδας έλαβαν κάποιες οδηγίες για το πώς να το κάνουν. Ο γιατρός του τάγματος σχεδίασε ένα ανθρώπινο σώμα στο χώμα και έδειξε στους άνδρες πώς να χρησιμοποιούν τη λόγχη τους για να σημαδεύουν με τα τουφέκια στο λαιμό των θυμάτων. Ακόμα λίγοι άνδρες δήλωσαν εκείνη την ώρα ότι θεωρούσαν το έργο τους αποκρουστικό. Απαλλάχθηκαν αμέσως.

Οι Εβραίοι οδηγούνταν με φορτηγά, ανά 35 άτομα, στο δάσος και από εκεί συνοδεύονταν στον τόπο εκτέλεσης από ισάριθμους άνδρες του τάγματος. Τους διέταζαν να ξαπλώσουν μπρούμυτα στη σειρά. Οι 35 Γερμανοί στέκονταν από πάνω τους όρθιοι, σε μηδενική σχεδόν απόσταση και στόχευαν. Με το που δόθηκε το σήμα, έπεσαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Ένας αξιωματικός ερχόταν πάνω από τον κάθε Εβραίο για να δώσει χαριστικές βολές γιατί άλλοι από ταραχή και άλλοι από πρόθεση αστοχούσαν. Είχε φτάσει μεσημέρι και την εμφάνισή του έκανε το αλκοόλ για να «φρεσκάρει» τους εκτελεστές. Μια ομάδα ανδρών πλησίασε τον δεύτερο SS αξιωματικό της ομάδας και του είπε πως έχουν και οι ίδιοι παιδιά και οικογένειες και τον παρακάλεσαν να τους απαλλάξει. Ο αξιωματικός αρνήθηκε αλλά η ηγεσία του τάγματος εν τέλει τους απάλλαξε. Έτσι όμως το πράγμα πήγαινε πολύ αργά και ήταν φανερό ότι δεν θα τέλειωναν μέχρι τη νύχτα. Κλήθηκε λοιπόν να συμμετάσχει και η άλλη ομάδα από το χωριό. Ο λοχίας τους, τους πρότεινε πάλι να φύγουν όσοι δεν μπορούσαν να το κάνουν. Από αυτή την ομάδα, δεν αποχώρησε κανείς. Σε αυτή την ομάδα επίσης δεν έγιναν «ταχύρρυθμα μαθήματα» για το πώς να πυροβολούν. Μη γνωρίζοντας ότι πρέπει να πυροβολούν στο λαιμό, στόχευαν όλοι στο κεφάλι. Τα κεφάλια των θυμάτων, έτσι, ανοίγανε και αίματα, μυαλά και μικρά κόκκαλα του κρανίου πετάγονταν πάνω στις στολές των αστυνομικών. Αν και πάλι εμφανίστηκε αλκοόλ, οι απαλλαγές των ανδρών αυτής της

Ενδεικτική φωτογραφία που τράβηξε το EinsatzGruppe D από την εκκαθάριση της Ουκρανίας. Ένας εβραίος στέκεται στην άκρη του σκαμένου λάκκου που είναι γεμάτος πτώματα. Η φωτογραφία βρέθηκε μετά τον πόλεμο. Στο πίσω μέρος της, είχαν γράψει "ο τελευταίος Εβραίος του χωριού Βίνιτσα". Η διαδικασία που επαναλήφθηκε επί ενάμιση εκατομμύριο έμεινε στην ιστορία ως "Ολοκαύτωμα με σφαίρες" (Holocaust by Bullets).

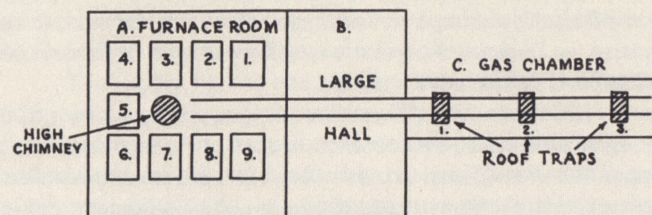
θώς και τα μωρά θα έπρεπε να πυροβοληθούν επί τόπου στο χωριό. Πριν αναχωρήσουν για τα δάση, οι άνδρες της πρώτης ομάδας έλαβαν κάποιες οδηγίες για το πώς να το κάνουν. Ο γιατρός του τάγματος σχεδίασε ένα ανθρώπινο σώμα στο χώμα και έδειξε στους άνδρες πώς να χρησιμοποιούν τη λόγχη τους για να σημαδεύουν με τα τουφέκια στο λαιμό των θυμάτων. Ακόμα λίγοι άνδρες δήλωσαν εκείνη την ώρα ότι θεωρούσαν το έργο τους αποκρουστικό. Απαλλάχθηκαν αμέσως.

Οι Εβραίοι οδηγούνταν με φορτηγά, ανά 35 άτομα, στο δάσος και από εκεί συνοδεύονταν στον τόπο εκτέλεσης από ισάριθμους άνδρες του τάγματος. Τους διέταζαν να ξαπλώσουν μπρούμυτα στη σειρά. Οι 35 Γερμανοί στέκονταν από πάνω τους όρθιοι, σε μηδενική σχεδόν απόσταση και στόχευαν. Με το που δόθηκε το σήμα, έπεσαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Ένας αξιωματικός ερχόταν πάνω από τον κάθε Εβραίο για να δώσει χαριστικές βολές γιατί άλλοι από ταραχή και άλλοι από πρόθεση αστοχούσαν. Είχε φτάσει μεσημέρι και την εμφάνισή του έκανε το αλκοόλ για να «φρεσκάρει» τους εκτελεστές. Μια ομάδα ανδρών πλησίασε τον δεύτερο SS αξιωματικό της ομάδας και του είπε πως έχουν και οι ίδιοι παιδιά και οικογένειες και τον παρακάλεσαν να τους απαλλάξει. Ο αξιωματικός αρνήθηκε αλλά η ηγεσία του τάγματος εν τέλει τους απάλλαξε. Έτσι όμως το πράγμα πήγαινε πολύ αργά και ήταν φανερό ότι δεν θα τέλειωναν μέχρι τη νύχτα. Κλήθηκε λοιπόν να συμμετάσχει και η άλλη ομάδα από το χωριό. Ο λοχίας τους, τους πρότεινε πάλι να φύγουν όσοι δεν μπορούσαν να το κάνουν. Από αυτή την ομάδα, δεν αποχώρησε κανείς. Σε αυτή την ομάδα επίσης δεν έγιναν «ταχύρρυθμα μαθήματα» για το πώς να πυροβολούν. Μη γνωρίζοντας ότι πρέπει να πυροβολούν στο λαιμό, στόχευαν όλοι στο κεφάλι. Τα κεφάλια των θυμάτων, έτσι, ανοίγανε και αίματα, μυαλά και μικρά κόκκαλα του κρανίου πετάγονταν πάνω στις στολές των αστυνομικών. Αν και πάλι εμφανίστηκε αλκοόλ, οι απαλλαγές των ανδρών αυτής της ομάδας ήταν πολύ περισσότερες από την προηγούμενη. Τα νεύρα τους είχαν παίξει. Κάποιοι απομονώνονταν στο δάσος και άλλοι έκλαιγαν ή έκαναν εμετούς. Κάποιοι από τους συντρόφους που είχαν μείνει στο πόστο των εκτελέσεων, έβριζαν τους υπόλοιπους που εγκατέλειπαν το πόστο. Παρόλα αυτά, οι περισσότεροι το έκαναν. Όταν νύχτωνε, το δάσος ήταν τόσο γεμάτο από πτώματα που δεν μπορούσαν να βρουν που να βάλουν τα παιδιά, τις γυναίκες και τους ηλικιωμένους να ξαπλώσουν. Στις 9 το βράδυ τελικά κατάφεραν να σκοτώσουν την τελευταία ομάδα από τους 1.500 Εβραίους του Józefów. Ένας αστυνομικός φώναξε ότι θα τρελαινόταν αν ξανάκανε αυτό το πράγμα. Αλλά στην πραγματικότητα αυτή ήταν μόνο η αρχή της εμπλοκής του εφεδρικού τάγματος 101 στην Τελική Λύση. Η δράση τους, όπως και άλλων ταγμάτων, θα συνεχιζόταν για μήνες.» [5]

Μέχρι το Σεπτέμβρη οι ρυθμοί παραγωγής νεκρών Εβραίων είχαν βελτιωθεί. Στο περιβόητο μακελειό του Babi Yar, κοντά στο Κίεβο, 30 με 35,000 Εβραίοι δολοφονήθηκαν με αυτό τον τρόπο μέσα σε δύο ημέρες. Συνοδεύοντας τη στρατιωτική εισβολή στη Σοβιετική Ένωση, τα 4 Einsatzgruppen έκαναν αυτή την ίδια δουλειά στα μετόπισθεν στην Πολωνία, την Ουκρανία, τη Λιθουανία, τη Λετονία και την

Ενδεικτική φωτογραφία που τράβηξε το EinsatzGruppe D από την εκκαθάριση της Ουκρανίας. Ένας εβραίος στέκεται στην άκρη του σκαμένου λάκκου που είναι γεμάτος πτώματα. Η φωτογραφία βρέθηκε μετά τον πόλεμο. Στο πίσω μέρος της, είχαν γράψει "ο τελευταίος Εβραίος του χωριού Βίνιτσα". Η διαδικασία που επαναλήφθηκε επί ενάμιση εκατομμύριο έμεινε στην ιστορία ως "Ολοκαύτωμα με σφαίρες" (Holocaust by Bullets).

Σχέδιο του 1944 που απεικονίζει τη λειτουργία ενός κρεματορίου με τον θάλαμο αερίων. Πάνω στον θάλαμο, στα δεξιά του σχεδίου, από τρία ανοίγματα απ' την οροφή ένας SS έριχνε το δηλητήριο Zyklon B προκαλώντας τον θάνατο όλων μέσα στο δωμάτιο σε 10-15 λεπτά. Έτσι εξασφαλιζόταν η ελάχιστη επαφή του θύτη με τα θύματα, η μη σπατάλη σφαιρών στο ανατολικό μέτωπο, η εξόντωση των Εβραίων σε καθεστώς σιωπής.

Εσθονία (η οποία πρώτη κηρύχθηκε Judenrein, με δέκα μόλις επιζώντες εβραίους σε όλη τη χώρα) έχοντας ως βοηθούς τους κάποιες ντόπιες εθνικοσοσιαλιστικές ομάδες από τις παραπάνω χώρες. Των εκτελέσεων συνήθως προηγούνταν πογκρόμ από τους ντόπιους. Υπολογίζεται ότι με το τέλος του 1942, οι μονάδες αυτές είχαν δολοφονήσει με αυτό τον τρόπο πάνω από 1,5 εκατομμύριο Εβραίους, έναν αριθμό πολύ μικρό όμως σε σχέση με τον επιδιωκόμενο.

Στην πραγματικότητα, οι δυσκολίες που συνάντησε το έργο των τεσσάρων ομάδων εκτελέσεων γέννησε μια άλλη ιδέα: τον θάλαμο αερίων, ή, όπως εφαρμόστηκε για κάποιους μήνες, το καμιόνι αερίων. Την τελειοποίηση του καταμερισμού εργασίας κατέδειξε κάποτε ο Βόλφγκανγκ Πορτ με τον στίχο: «Στον πρώτο όροφο κάποιος παίζει βιολί, στο υπόγειο κάποιος ανοίγει το γκάζι».

Εντωμεταξύ απ' τον Β' Π.Π. και έπειτα η τεχνική διεξαγωγή πολέμων και η ρητορική περί πολέμων, αλλά και περί αμάχων άλλαξε ακόμα περισσότερο προς τις κατευθύνσεις που δείξαμε παραπάνω. Η μυστικοποιητική λέξη «άμαχοι» σε καιρούς πολέμου είναι το ανάλογο μιας αταξικής κοινωνίας που δέχεται αδιαφοροποίητα τις συνέπειες του αγώνα επιβίωσης, της πείνας, του βομβαρδισμού, της εξόντωσης. Η διάκριση μάχιμων και αμάχων, όταν αφορά τον εθνικό κορμό, είναι ένα κόλπο που έχει χρησιμοποιήσει και το τελευταίο αντάρτικο στον πλανήτη για το πώς να σερβίρει στα ΜΜΕ τις θηριωδίες του αντιπάλου στρατού. Ο σεβασμός των αμάχων στον πόλεμο, όταν αφορά την εργατική τάξη, μας θυμίζει το ανέκδοτο της ανησυχίας των κρατών για την υγεία του πληθυσμού τους. Όπως φαίνεται και σήμερα στο ουκρανικό πεδίο μάχης, οι «άμαχοι» νεκροί άλλοτε αποκρύπτονται και άλλοτε «φουσκώνονται» στη ζυγαριά του δίκιου που επικαλείται η κάθε πλευρά. [6]

Η διαφορά είναι ότι αν στο Μετς και στο Σεντάν ή στον Α' Π.Π. οι μάχες διεξάχθηκαν κυρίως σε συνοριογραμμές και τα παραδοσιακά πεδία μαχών, στον Β' Π.Π. ο πόλεμος ήρθε στο σπίτι και ενέπλεξε ακόμη μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού. Έδωσε στους μεν και στους δε λόγους για να πεθάνουν, λόγους για να σκοτώσουν. [7] Με αυτή την έννοια, τόσο στο Μετς και στο Σεντάν όσο και στους δύο παγκοσμίους πολέμους που ακολούθησαν μπορούμε να δούμε τα κράτη να προσπαθούν να ομογενοποιήσουν σε επίπεδο αφήγησης, δηλαδή ιδεολογικής ευθυγράμμισης, όλα τα κομμάτια του πληθυσμού, ιδιαίτερα τα κατώτερα ταξικά και συνεπώς τα πιο δύσπιστα, να θυσιαστούν «για την πατρίδα». Αυτή η διαδικασία δεν περιλαμβάνει βέβαια μόνο «πειθώ».

χαρίστηση θα είναι όλη δική τους, ενώ η εξόντωση και η απέλαση των μειονοτήτων της δεκαετίας του 1940 πλέον κάνουν τον ελλαδικό πληθυσμό να μοιάζει όλο και πιο ομοιογενής. Θα ήμασταν παραδομένοι στην παντοδυναμία του κράτους αν δεν μπορούσαμε να διαβάσουμε όλες τις πολιτικές που εξαπολύονται εδώ και χρόνια στην Ελλάδα, π.χ. γύρω από την απείθαρχη νεολαία, σαν έναν αυθεντικό προβληματισμό του ελληνικού κράτους για το τι έμψυχο υλικό έχει και πώς θα χρησιμοποιήσει σε έναν πόλεμο του μέλλοντος. Η «νεολαία» δεν είναι ο μόνος προβληματισμός. Κάθε πόλεμος – και κάθε οικονομία πολέμου – ταράζει τις παλιές ισορροπίες, αυτές που έφτιαξαν κάποτε τον παλιό εθνικό κορμό και το περιβόητο «κλίμα εθνικής συναίνεσης», απειλώντας να φτιαχτεί κι ένας νέος εσωτερικός εχθρός.

Υποσημειώσεις

ποτε ο Βόλφγκανγκ Πορτ με τον στίχο: «Στον πρώτο όροφο κάποιος παίζει βιολί, στο υπόγειο κάποιος ανοίγει το γκάζι».

Εντωμεταξύ απ' τον Β' Π.Π. και έπειτα η τεχνική διεξαγωγή πολέμων και η ρητορική περί πολέμων, αλλά και περί αμάχων άλλαξε ακόμα περισσότερο προς τις κατευθύνσεις που δείξαμε παραπάνω. Η μυστικοποιητική λέξη «άμαχοι» σε καιρούς πολέμου είναι το ανάλογο μιας αταξικής κοινωνίας που δέχεται αδιαφοροποίητα τις συνέπειες του αγώνα επιβίωσης, της πείνας, του βομβαρδισμού, της εξόντωσης. Η διάκριση μάχιμων και αμάχων, όταν αφορά τον εθνικό κορμό, είναι ένα κόλπο που έχει χρησιμοποιήσει και το τελευταίο αντάρτικο στον πλανήτη για το πώς να σερβίρει στα ΜΜΕ τις θηριωδίες του αντιπάλου στρατού. Ο σεβασμός των αμάχων στον πόλεμο, όταν αφορά την εργατική τάξη, μας θυμίζει το ανέκδοτο της ανησυχίας των κρατών για την υγεία του πληθυσμού τους. Όπως φαίνεται και σήμερα στο ουκρανικό πεδίο μάχης, οι «άμαχοι» νεκροί άλλοτε αποκρύπτονται και άλλοτε «φουσκώνονται» στη ζυγαριά του δίκιου που επικαλείται η κάθε πλευρά. [6]

Η διαφορά είναι ότι αν στο Μετς και στο Σεντάν ή στον Α' Π.Π. οι μάχες διεξάχθηκαν κυρίως σε συνοριογραμμές και τα παραδοσιακά πεδία μαχών, στον Β' Π.Π. ο πόλεμος ήρθε στο σπίτι και ενέπλεξε ακόμη μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού. Έδωσε στους μεν και στους δε λόγους για να πεθάνουν, λόγους για να σκοτώσουν. [7] Με αυτή την έννοια, τόσο στο Μετς και στο Σεντάν όσο και στους δύο παγκοσμίους πολέμους που ακολούθησαν μπορούμε να δούμε τα κράτη να προσπαθούν να ομογενοποιήσουν σε επίπεδο αφήγησης, δηλαδή ιδεολογικής ευθυγράμμισης, όλα τα κομμάτια του πληθυσμού, ιδιαίτερα τα κατώτερα ταξικά και συνεπώς τα πιο δύσπιστα, να θυσιαστούν «για την πατρίδα». Αυτή η διαδικασία δεν περιλαμβάνει βέβαια μόνο «πειθώ».

Και είναι κρίσιμη. Ο τρόπος που μας μιλάνε για τους αμάχους είναι ενδεικτικός ότι αποτελούμε απλά αριθμούς πάνω σε μια ζυγαριά. Η όλη συζήτηση για τον πόλεμο ως τεχνική αντιπαράθεση σε σκακιέρα («πώς θα αντιμετωπίσουν τα ελληνικά drones τα τούρκικα bayraktar;» και άλλες συναφείς ερωτήσεις των ιστοσελίδων και των αναλυτών των μυστικών υπηρεσιών), αποπροσανατολίζει τη βασική ερώτηση: ποιος θα πάει να πολεμήσει πεισμένος ότι αξίζει να θυσιάσει το τομάρι του;

Τα παραπάνω καλό είναι να τα έχουμε στο κεφάλι μας, σε τέτοιες εποχές που μπαίνουμε. Εναντίον μας δεν θα χρησιμοποιηθεί μόνο το αυστηρό ύφος του Νίκου Ευαγγελάτου που αγανακτεί ενάντια στο «νέο παράληρημα» του τούρκου πρωθυπουργού. Εναντίον μας χρησιμοποιούνται ήδη απέραντος τρόμος, εκβιασμοί κάθε είδους (λεκτικοί, ψυχολογικοί, καθημερινοί) και βέβαια κανονικότατη βία. Εναντίον μας χρησιμοποιείται η λέξη «κουπόνια» και το βαρύ της ιστορικό φορτίο, χρησιμοποιούνται δεξιά κι αριστερά κόλπα προκειμένου να ακολουθήσουμε τον τάδε ή τον δείνα ηγέτη. Περισσότεροι αντιεξουσιαστές από ποτέ δηλώνουν πειθήνια ότι «σαν θα τους καλέσει η πατρίδα να παν να πολεμήσουν τον οχτρό», η ευντας να φτιαχτεί κι ένας νέος εσωτερικός εχθρός.

Υποσημειώσεις

[1] Για ένα από τα πιο πρόσφατα τεχνικά επιτεύγματα αυτής της λογικής βλέπε και το κείμενο «Η διαλεκτική του διαφωτισμού στην GBU-43», *151* τχ 12 (Οκτώβριος 2017), το οποίο υπάρχει και στην ιστοσελίδα του antifa negative.
[2] Για παράδειγμα, μετά τον Α' Π.Π. όλα τα κράτη κοινωνικοποίησαν και συγκεντροποίησαν τις υπηρεσίες υγείας τους, φτιάχνοντας υπουργεία Υγείας. Βλ. *Η Υγεία και η Πρόοδος ενός Άρρωστου Κόσμου*, antifa negative, Δεκέμβριος 2020. Βλ. επίσης το κείμενο «Πολεμικές αφηγήσεις και πολεμικές οικονομίες του 20ου αιώνα», *antifa* τχ 80 (Μάιος 2022).
[3] Παρατίθεται στο περιοδικό *Ανάρες* #8, Φεβρουάριος 2004.
[4] Traverso Enzo, *Διά Πυρός και Σιδήρου. Περί του Ευρωπαϊκού Εμφυλίου Πολέμου 1914-1945*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Αιώνα, 2013, σελ. 129, 153-162.
[5] Christopher Browning, "German Memory, Judicial Interrogation, and Historical Reconstruction: Writing Perpetrator History from Postwar Testimony", στο S. Friedlander (επιμ.), *Probing the Limits of Representation*, σελ. 22-25.
[6] Ενδεικτική η απομάκρυνση της εκπροσώπου ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ουκρανίας μετά τις ψευδείς αναφορές της περί μαζικών βιασμών εκ μέρους των Ρώσων στρατιωτών. Βλ. και Ukraine Official Fired Over Handling of Russian Sexual Assault Claims, *Newsweek*, 31.5.2022.
[7] «Πολεμικές αφηγήσεις και πολεμικές οικονομίες του 20ου αιώνα», ό.π., *antifa* τχ 80 (5.2022).

FRAGGING [Ανάρες #8 (Φεβρουάριος 2004)]

Μέχρι το 1968 το ποσοστό των λιποτακτών στα αμερικάνικα στρατεύματα του βιετνάμ ήταν μικρό σε σχέση με προηγούμενος πολέμους. Από το 1969 το ποσοστό αυτό τετραπλασιάζεται. Στο βιετνάμ υπηρετούσαν τότε σε μεγάλο ποσοστό κληρωτοί. Υπήρχαν βέβαια και αρκετοί enlisted men, δηλ. εθελοντές που προέρχονταν από τις φτωχές κυρίως τάξεις, μαύροι και ισπανόφωνοι, που κατατάσσονταν για κάποια χρόνια στο στρατό για τα λεφτά και μόνο. Μπορούσαν να φτάσουν μέχρι τον βαθμό του υπαξιωματικού. Αυτοί λοιπόν οι άνθρωποι άρχισαν να μην πείθονται ότι πρέπει να δώσουν την ζωή τους σε κάποια ζούγκλα του βιετνάμ για μια αμερική που τους είχε κανονικά γραμμένους. Έτσι ένας τρόπος να αποφύγουν το μέτωπο ήταν η λιποταξία ή η άρνηση εκτέλεσης καθήκοντος.

Το 1969 ένας ολόκληρος λόχος της 196ης ταξιαρχίας πεζικού αρνήθηκε να πάει στο πεδίο της μάχης. Την ίδια χρονιά αυτό επαναλήφθηκε μπροστά στις κάμερες του δικτύου CBS TV με μονάδες της 1st Air Cavalry Division. Μέχρι το 1970 αναφέρθηκαν, μόνο σ΄ αυτήν τη μονάδα, 35 περιπτώσεις άρνησης υπηρεσίας σε ζώνες εμπόλεμες, ενώ πολλοί στρατιώτες, στις αποστολές και στις περιπολίες τους, απέφευγαν περιοχές που βρίσκονταν οι Βιετκόνγκ και αντί να πολεμήσουν έκαναν πάρτι ολόκληρες μέρες. Στην έκδοση του στρατιωτικού περιοδικού *Armed Forces Journal* της 7ης Ιούνη 1971 ένας συνταγματάρχης των πεζοναυτών γράφει: «ο στρατός μας, που τώρα παραμένει στο βιετνάμ, βρίσκεται στα πρόθυρα κατάρρευσης. Μονάδες αρνούνται να πολεμήσουν και σκοτώνουν τους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς τους... τα αμερικάνικα στρατόπεδα στις μεγαλύτερες μας στρατιωτικές βάσεις είναι αφοπλισμένα. ...παίρνουν για προληπτικούς λόγους τα όπλα των στρατιωτών... ενώ παντού αναφέρονται περιπτώσεις επικήρυξης ανωτέρων με ποσά που ξεκινούν από 50 και φτάνουν τα 1000 δολάρια». Μετά την πολύνεκρη ήττα των αμερικανών στο Hamburger Hill στα μέσα του 1969, η underground εφημερίδα των στρατιωτών *GI says* επικήρυξε με 10.000

Το κλίμα στο αμερικάνικο στράτευμα και οι απανωτές του ήττες ανάγκασαν την αμερικάνικη κυβέρνηση στις αρχές του 70 να μετατοπίσει το βάρος των επιχειρήσεων στους βομβαρδισμούς από αέρος με τη βοήθεια του ναυτικού, μιας και το πεζικό ήταν υπό διάλυση. Η απάντηση σ' αυτή την αλλαγή στρατηγικής ήταν η ανάπτυξη αντιστάσεων κυρίως από τους ναύτες του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ. Η πιο γνωστή εξέγερση ναυτών πραγματοποιήθηκε το Νοέμβρη του 1972 στη νότια Καλιφόρνια από το πλήρωμα του USS Constellation. Όταν κάποιοι μαύροι ναύτες απειλήθηκαν με απόλυση, όλο το πλήρωμα, δηλ. λευκοί και μαύροι έκαναν ως ένδειξη συμπαράστασης ένα sit-in. Ο καπετάνιος αναγκάστηκε να δέσει στην πιο κοντινή ακτή και να δώσει άδεια σε 132 ναύτες να πάνε στη στεριά. Όταν όμως τελείωσε η άδεια των ναυτών, αυτοί αρνήθηκαν να επιστρέψουν στο πλοίο και κήρυξαν απεργία. Παρόλη την έκταση της ανταρσίας ούτε ένας ναύτης δεν δικάστηκε για αυτό το περιστατικό.

Μια άλλη τακτική που χρησιμοποιούσαν οι ναύτες για να αποφύγουν τον απόπλου ήταν το σαμποτάζ. Στις 26 Ιούλη του 1970 ήταν να αποπλεύσει το πλοίο του αμερικάνικου πολεμικού ναυτικού USS Anderson από το Σαν Ντιέγκο. Εντοπίστηκε όμως μηχανική βλάβη. Κάποιοι είχαν πετάξει μεταλλικά παξιμάδια, βίδες και αλυσίδες στη μηχανή του πλοίου. Ο απόπλους άργησε για κάποιες εβδομάδες. Ασκήθηκε ποινική δίωξη σε κάποιους ναύτες αλλά λόγω έλλειψης στοιχείων η υπόθεση μπήκε στο αρχείο. Όσο πιο σημαντικό ρόλο έπαιζε το πολεμικό ναυτικό στις πολεμικές επιχειρήσεις στο βιετνάμ, τόσο το μέγεθος του σαμποτάζ εκ μέρους των απλών ναυτών εντεινόταν. Τον Ιούλη του 1972 μέσα σε τρεις εβδομάδες δυο αεροπλανοφόρα αχρηστεύτηκαν

φτάσουν μέχρι τον βαθμό του υπαξιωματικού. Αυτοί λοιπόν οι άνθρωποι άρχισαν να μην πείθονται ότι πρέπει να δώσουν την ζωή τους σε κάποια ζούγκλα του βιετνάμ για μια αμερική που τους είχε κανονικά γραμμένους. Έτσι ένας τρόπος να αποφύγουν το μέτωπο ήταν η λιποταξία ή η άρνηση εκτέλεσης καθήκοντος.

Το 1969 ένας ολόκληρος λόχος της 196ης ταξιαρχίας πεζικού αρνήθηκε να πάει στο πεδίο της μάχης. Την ίδια χρονιά αυτό επαναλήφθηκε μπροστά στις κάμερες του δικτύου CBS TV με μονάδες της 1st Air Cavalry Division. Μέχρι το 1970 αναφέρθηκαν, μόνο σ΄ αυτήν τη μονάδα, 35 περιπτώσεις άρνησης υπηρεσίας σε ζώνες εμπόλεμες, ενώ πολλοί στρατιώτες, στις αποστολές και στις περιπολίες τους, απέφευγαν περιοχές που βρίσκονταν οι Βιετκόνγκ και αντί να πολεμήσουν έκαναν πάρτι ολόκληρες μέρες. Στην έκδοση του στρατιωτικού περιοδικού *Armed Forces Journal* της 7ης Ιούνη 1971 ένας συνταγματάρχης των πεζοναυτών γράφει: «ο στρατός μας, που τώρα παραμένει στο βιετνάμ, βρίσκεται στα πρόθυρα κατάρρευσης. Μονάδες αρνούνται να πολεμήσουν και σκοτώνουν τους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς τους... τα αμερικάνικα στρατόπεδα στις μεγαλύτερες μας στρατιωτικές βάσεις είναι αφοπλισμένα. ...παίρνουν για προληπτικούς λόγους τα όπλα των στρατιωτών... ενώ παντού αναφέρονται περιπτώσεις επικήρυξης ανωτέρων με ποσά που ξεκινούν από 50 και φτάνουν τα 1000 δολάρια». Μετά την πολύνεκρη ήττα των αμερικανών στο Hamburger Hill στα μέσα του 1969, η underground εφημερίδα των στρατιωτών *GI says* επικήρυξε με 10.000 δολάρια τον υπεύθυνο αξιωματικό αυτής της επίθεσης. Το 1970 ο αμερικάνικος στρατός ανέφερε 65.643 λιποτάκτες από τις σειρές του στο βιετνάμ, ενώ ο αριθμός των νεκρών από fragging ήταν 209 αξιωματικοί και υπαξιωματικοί, διπλάσιος αριθμός από το 1969. Το 1971 γινόταν κατά μέσο όρο ένα fragging την εβδομάδα. Σε συνάντηση του αμερικάνικου στρατού το 1973 αναφέρθηκε ότι το 3% των νεκρών (υπ)αξιωματικών τα χρόνια ανάμεσα στο 1961 και το 1972 οφείλονταν σε fragging, υπολογίζοντας μόνο τους αξιωματικούς που πέθαναν από χειροβομβίδες και όχι όσους σκοτώθηκαν από όπλα ή μαχαίρια.(!) Μόνο το 10% των περιπτώσεων fragging έφτανε ως τα στρατοδικεία.

Το κλίμα στο αμερικάνικο στράτευμα και οι απανωτές του ήττες ανάγκασαν την αμερικάνικη κυβέρνηση στις αρχές του 70 να μετατοπίσει το βάρος των επιχειρήσεων στους βομβαρδισμούς από αέρος με τη βοήθεια του ναυτικού, μιας και το πεζικό ήταν υπό διάλυση. Η απάντηση σ' αυτή την αλλαγή στρατηγικής ήταν η ανάπτυξη αντιστάσεων κυρίως από τους ναύτες του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ. Η πιο γνωστή εξέγερση ναυτών πραγματοποιήθηκε το Νοέμβρη του 1972 στη νότια Καλιφόρνια από το πλήρωμα του USS Constellation. Όταν κάποιοι μαύροι ναύτες απειλήθηκαν με απόλυση, όλο το πλήρωμα, δηλ. λευκοί και μαύροι έκαναν ως ένδειξη συμπαράστασης ένα sit-in. Ο καπετάνιος αναγκάστηκε να δέσει στην πιο κοντινή ακτή και να δώσει άδεια σε 132 ναύτες να πάνε στη στεριά. Όταν όμως τελείωσε η άδεια των ναυτών, αυτοί αρνήθηκαν να επιστρέψουν στο πλοίο και κήρυξαν απεργία. Παρόλη την έκταση της ανταρσίας ούτε ένας ναύτης δεν δικάστηκε για αυτό το περιστατικό.

Μια άλλη τακτική που χρησιμοποιούσαν οι ναύτες για να αποφύγουν τον απόπλου ήταν το σαμποτάζ. Στις 26 Ιούλη του 1970 ήταν να αποπλεύσει το πλοίο του αμερικάνικου πολεμικού ναυτικού USS Anderson από το Σαν Ντιέγκο. Εντοπίστηκε όμως μηχανική βλάβη. Κάποιοι είχαν πετάξει μεταλλικά παξιμάδια, βίδες και αλυσίδες στη μηχανή του πλοίου. Ο απόπλους άργησε για κάποιες εβδομάδες. Ασκήθηκε ποινική δίωξη σε κάποιους ναύτες αλλά λόγω έλλειψης στοιχείων η υπόθεση μπήκε στο αρχείο. Όσο πιο σημαντικό ρόλο έπαιζε το πολεμικό ναυτικό στις πολεμικές επιχειρήσεις στο βιετνάμ, τόσο το μέγεθος του σαμποτάζ εκ μέρους των απλών ναυτών εντεινόταν. Τον Ιούλη του 1972 μέσα σε τρεις εβδομάδες δυο αεροπλανοφόρα αχρηστεύτηκαν από σαμποτάζ: στις 10 Ιούλη το USS Forestall και τέλη του μήνα το USS Ranger. Στο πρώτο έγινε εμπρησμός, οι ζημιές ανήλθαν στα 7 εκατ. δολάρια και το πλοίο μπόρεσε να αποπλεύσει μετά από δύο μήνες. Ενώ στο δεύτερο κάποιοι είχαν τοποθετήσει βίδες των 30 εκατοστών στην μηχανή του πλοίου, προκαλώντας ζημιά μισού εκατ. δολαρίων και καθυστέρηση 3,5 μηνών στον απόπλου.

[Τα στοιχεία προέρχονται από ειδική έκδοση του γερμανικού περιοδικού Wildcat για τον πόλεμο, (Μάρτης 2003) και από την μπροσούρα *Olive-Drab Rebels, Subversion of the US Armed Forces in the Vietnam war*]

Η "πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική" του ελληνικού κράτους στη μεταπολίτευση (1974-1989)

ΓΡΑΦΕΙΑ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57 (Τ. Τ. 101). ΤΗΛ. ΚΕΝΤΡΟ: 5246.511, 5239.815. ΤΕΛΕΞ: 21-4877. ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΑΜΕ ΣΙΝΕΜΑ;
Ένας φιλικός όδηγός. Μιά ύπεύθυνη κριτική.
ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

ΕΤΟΣ ΕΞΗΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΡΙΘ. 18307 — ΑΘΗΝΑ ΤΡΙΤΗ 13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979 — ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ «ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΛΛΗΛΟΓΝΩΡΙΜΙΑΣ» ΤΩΝ ΗΓΕΤΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

Ἡ Κίνα ἀναγνωρίζει τόν ρόλο τῆς Ἑλλάδος στό διεθνές προσκήνιο

Ο κ. ΧΟΥΑ ΚΟΥΟ ΦΕΝΓΚ ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥ κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΠΕΚΙΝΟ.— Ἡ Κίνα ὑπολογίζει τήν Ἑλλάδα ὡς σημαντικό παράγοντα στό διεθνές πολιτικό προσκήνιο. Ἰδιαίτερα δέ, στό χῶρο τῆς ΕΟΚ, τήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί τά Βαλκάνια. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο καί θετικότερο συμπέ-
σμα ἀπό τήν πρώτη «συνάντηση ἀλληλογνωριμίας», μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν, πού πραγματοποιήθηκε χθές μέ τ...
ροντος γιά τή χώρα μας θά εἶναι ἡ ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα τοῦ προέδρου τῆς Κίνας κ. Χούα Κούο Φένγκ, τόν ὁποῖο, σύμφωνα μέ πληροφορίες μας, θά προσκαλέσει ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κα... συνάντηση.

Τόσο ὁ κ. Καραμανλῆς, ὅσο καί τά μέλη τῆς συνοδείας του διαπί...

ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΓΟΡΑΣ ΟΠΛΩΝ ΘΑ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙ Ο κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΘΑ ΥΠΟΓΡΑΨΕΙ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ (Τοῦ ἀπεσταλμένου μας κ. Ν. ΝΙΚΟΛΑΟΥ).— Ἀρχίζουν σήμερα οἱ ἑλληνοβρεταννικές συνομιλίες πού θά καλύψουν ὅλο τό φάσμα τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν στόν οἰκονομικό τομέα. Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ κ. Κ. Μητσοτάκης, πού ἔφθασε χθές τό μεσημέρι στή βρεταννική πρωτεύουσα, θά συναντηθεῖ σήμερα μέ τόν ὑπουργό Ἐμπορίου κ. Νότ, μέ τόν ὁποῖο θά συζητήσει τά οἰκονομικά θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος Ἑλλάδος καί Βρεταννίας.

Στή συνέχεια θά συνέλθουν σέ πρώτη συνεδρίαση οἱ δύο αντιπροσωπεῖες εμπειρογνωμόνων πού...

ΤΑ ΘΛΙΒΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἀντιδράσεις τῶν κομμάτων στήν πρόκληση τῶν χουντικῶν

ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΙ' ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Στόν εἰσαγγελέα παραπέμφθηκαν χθές οἱ ἑπτά συλληφθέντες ἀριστεροί, κατά τά ἐπεισόδια τῆς Κυριακῆς στή Θεσσαλονίκη, πού ἔγιναν μέ ἀφορμή συγκέντρωση ἀκροδεξιῶν, ἐνῶ τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατηγοροῦν τήν κυβέρνηση ὅτι τά γεγονότα συνέβησαν μέ τήν ἀνοχή τῶν ἀρχῶν. Γιά τό θέμα αὐτό ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, μέ χθεσινές δηλώσεις του...

18 Οκτωβρίου 1944. Η πλατεία Συντάγματος κατάμεστη. Ζητωκραυγές, αμερικάνικες, σοβιετικές και αγγλικές σημαίες ανέμιζαν μαζί με ελληνικές και εαμικές. Ο πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου, παππούς του μελλοντικού πρωθυπουργού Γιώργου Παπανδρέου (2009-2010) και πατέρας του μελλοντικού πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου (1981-1989, 1993-1996) έβγαζε τον περίφημο «Λόγο της Απελευθέρωσης» με το που οι Γερμανοί ξεκουμπίστηκαν απ' την Αθήνα. Αν και δεν την είχαν κάνει ακόμα απ' το Αιγαίο και την ελληνική Μακεδονία, ο γέρος βιαζόταν να τα πει. Μήνες πριν τον

Κάπως έτσι ξεκινάει για την Ελλάδα το μεταπολεμικό τοπίο, 77 χρόνια πριν. Η «Βόρεια Ήπειρος» προσωρινά ξεχάστηκε σαν στόχος, καθώς η Αλβανία βρισκόταν στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ. Τα Δωδεκάνησα δόθηκαν στην Ελλάδα το 1947 (και τυπικά το 1949), ενώ η τρίτη διεκδίκηση του ελληνικού κράτους δεν αναφέρθηκε καν στον λόγο της Απελευθέρωσης γιατί η Ελλάς ήθελε να καλοπιάσει τους Βρετανούς για τις άλλες δύο διεκδικήσεις και γνώριζε ότι η τρίτη διεκδίκηση θα χειροτέρευε αργά ή γρήγορα τις ελληνοβρετανικές σχέσεις. Αναφερόμαστε βέβαια στην Κύπρο. Όταν ήδη απ' τα τέλη της δεκαετίας του

ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ «ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΑΛΛΗΛΟΓΝΩΡΙΜΙΑΣ» ΤΩΝ ΗΓΕΤΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

Ἡ Κίνα ἀναγνωρίζει τόν ρόλο τῆς Ἑλλάδος στό διεθνές προσκήνιο

Ο κ. ΧΟΥΑ ΚΟΥΟ ΦΕΝΓΚ ΘΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥ κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΠΕΚΙΝΟ.— Ἡ Κίνα ὑπολογίζει τήν Ἑλλάδα ὡς σημαντικό παράγοντα στό διεθνές πολιτικό προσκήνιο. Ἰδιαίτερα δέ, στό χῶρο τῆς ΕΟΚ, τήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί τά Βαλκάνια. Αὐτό εἶναι τό κυριότερο καί θετικότερο συμπέ- σμα ἀπό τήν πρώτη «συνάντηση ἀλληλογνωριμίας», μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν, πού πραγματοποιήθηκε χθές μέ τ...

...ροντος γιά τή χώρα μας θά εἶναι ἡ ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα τοῦ προέδρου τῆς Κίνας κ. Χούα Κοῦο Φένγκ, τόν ὁποῖο, σύμφωνα μέ πληροφορίες μας, θά προσκαλέσει ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κα... ...ιανή τους συνάντηση.

Τόσο ὁ κ. Καραμανλής, ὅσο καί τὰ μέλη τῆς συνοδείας του διαπι-...

ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΓΟΡΑΣ ΟΠΛΩΝ ΘΑ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙ Ο κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΘΑ ΥΠΟΓΡΑΨΕΙ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ (Τοῦ ἀπεσταλμένου μας κ. Ν. ΝΙΚΟΛΑΟΥ).— Ἀρχίζουν σήμερα οἱ ἑλληνοβρεταννικές συνομιλίες πού θά καλύψουν ὅλο τό φάσμα τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν στόν οἰκονομικό τομέα. Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ κ. Κ. Μητσοτάκης, πού ἔφθασε χθές τό μεσημέρι στή βρεταννική πρωτεύουσα, θά συναντηθεῖ σήμερα μέ τόν ὑπουργό Ἐμπορίου κ. Νότ, μέ τόν ὁποῖο θά συζητήσει τά οἰκονομικά θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος Ἑλλάδος καί Βρεταννίας.

Στή συνέχεια θά συνέλθουν σέ πρώτη συνεδρίαση οἱ δύο ἀντιπροσωπείες ἐμπειρογνωμόνων πού...

ΤΑ ΘΛΙΒΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἀντιδράσεις τῶν κομμάτων στήν πρόκληση τῶν χουντικῶν

ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΚΙ' ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Στόν εισαγγελέα παραπέμφθηκαν χθές οι επτά συλληφθέντες αριστεροί, κατά τά επεισόδια τής Κυριακής στή Θεσσαλονίκη, πού έγιναν μέ αφορμή συγκέντρωση ακροδεξιών, ενώ τά κόμματα τής αντιπολιτεύσεως κατηγορούν τήν κυβέρνηση ότι τά γεγονότα συνέβησαν μέ τήν ανοχή τών αρχών. Γιά τό θέμα αυτό ο πρόεδρος τού ΠΑΣΟΚ, μέ χθεσινές δηλώσεις του ... ...ική ευθύνη» στήν κυβ... ...δηλώσεων τών...

18 Οκτωβρίου 1944. Η πλατεία Συντάγματος κατάμεστη. Ζητωκραυγές, αμερικάνικες, σοβιετικές και αγγλικές σημαίες ανέμιζαν μαζί με ελληνικές και εαμικές. Ο πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου, παππούς του μελλοντικού πρωθυπουργού Γιώργου Παπανδρέου (2009-2010) και πατέρας του μελλοντικού πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου (1981-1989, 1993-1996) έβγαζε τον περίφημο «Λόγο της Απελευθέρωσης» με το που οι Γερμανοί ξεκουμπίστηκαν απ' την Αθήνα. Αν και δεν την είχαν κάνει ακόμα απ' το Αιγαίο και την ελληνική Μακεδονία, ο γέρος βιαζόταν να τα πει. Μήνες πριν τον λόγο της Απελευθέρωσης – και ενώ οι Γερμανοί μετρούσαν μέρες – η οικογένεια Παπανδρέου κανόνιζε το μεταπολεμικό τοπίο της χώρας, εκφράζοντας τις βουλές της ελληνικής αστικής τάξης. Στην Καζέρτα (Σεπτέμβριος) και στο Λίβανο (Μάιος), ο γέρος Παπανδρέου κανόνιζε πώς θα τουμπάρει το ΚΚΕ να συμμετάσχει στην εθνική κυβέρνηση, ενώ παράλληλα κανόνιζε να γυρίσουν άρον-άρον οι ένοπλοι έλληνες φασίστες στην Αθήνα. Τον Ιούλιο ο 25χρονος γιος του πρωθυπουργού, Ανδρέας Παπανδρέου, που ξεκινούσε την καριέρα του ως νεαρός οικονομολόγος, βρέθηκε, παρέα με τον τότε διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας Κυριάκο Βαρβαρέσο, στη διάσκεψη του Μπρέτον Γουντς, όπου λαμβάνονταν οι αποφάσεις για το οικονομικό μεταπολεμικό τοπίο μεταξύ των νικητών του πολέμου. Βέβαια ο λόγος της Απελευθέρωσης δεν ήταν μόνο ένα γιορτινό μήνυμα όπως έσπευσε να επισημάνει ο τότε πρωθυπουργός στην ομιλία του: «*Ἀλλὰ σκοπός μας δὲν εἶναι μόνον ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωσις. Εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ Ἐθνική μας Ὁλοκλήρωσις. [...] Ἡ Βόρειος Ἤπειρος ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἔχει προσφάτως καθαγιασθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν ἡρώων μας. Τὰ Δωδεκάνησα θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.*»

Κάπως έτσι ξεκινάει για την Ελλάδα το μεταπολεμικό τοπίο, 77 χρόνια πριν. Η «Βόρεια Ήπειρος» προσωρινά ξεχάστηκε σαν στόχος, καθώς η Αλβανία βρισκόταν στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ. Τα Δωδεκάνησα δόθηκαν στην Ελλάδα το 1947 (και τυπικά το 1949), ενώ η τρίτη διεκδίκηση του ελληνικού κράτους δεν αναφέρθηκε καν στον λόγο της Απελευθέρωσης γιατί η Ελλάς ήθελε να καλοπιάσει τους Βρετανούς για τις άλλες δύο διεκδικήσεις και γνώριζε ότι η τρίτη διεκδίκηση θα χειροτέρευε αργά ή γρήγορα τις ελληνοβρετανικές σχέσεις. Αναφερόμαστε βέβαια στην Κύπρο. Όταν ήδη απ' τα τέλη της δεκαετίας του 1940 αυτό είχε συμβεί, το ελληνικό κράτος αφοσιώθηκε στην τελευταία του διεκδίκηση με επιμονή και συστηματικότητα. Για τις επόμενες δυόμισι δεκαετίες, δηλαδή απ' το 1950 ως το 1974, οι έλληνες – δεξιοί και αριστεροί – έκαναν ό,τι περνούσε απ' το χέρι τους για να εξασφαλίσουν την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα: από διαδηλώσεις και διεθνείς διαμαρτυρίες μέχρι χρηματοδότηση ένοπλου αντάρτικου, μεταφύτευση φασιστών στην Κύπρο, πραξικοπήματα και σφαγές τουρκοκυπρίων. Τίποτα όμως απ' αυτά δεν πέτυχε ακριβώς. Ίσα-ίσα η εθνικόφρων παράταξη και οι ακροδεξιοί φίλοι της – δηλαδή το ελληνικό κράτος – έχασαν κάθε ευκαιρία να συνδεθούν με την Κύπρο το 1974. Έκτοτε, ο διάχυτος αντι-βρετανισμός αντικαταστάθηκε με έναν διάχυτο αντι-αμερικανισμό που είχε ήδη αρχίσει να καλλιεργείται όταν ήδη απ' τα τέλη της δεκαετίας του 1960 οι Αμερικάνοι είχαν δείξει πως θα ακολουθήσουν την πολιτική που ακολουθούσαν και οι Βρετανοί. Ο Ανδρέας Παπανδρέου, αμερικανός υπήκοος και στέλεχος του αμερικάνικου δημοσίου ως τότε, έπιασε το πολιτικό κλίμα της εποχής, σήκωσε τη σημαία του αντιαμερικανισμού ήρθε να γίνει πρωθυπουργός στην Ελλάδα με μεγάλη πλειοψηφία. Οι έλληνες για ακόμα μια φορά στην ιστορία (πριν το 2015 δηλαδή) έβγαζαν κυβέρνηση μια εθνικιστική «πρώτη φορά αριστερά».

Βέβαια απ' το 1974 που έπεσε η Χούντα, ακριβώς λόγω της οριστικής απώλειας της Κύπρου, μέχρι το 1981 που βγήκε το ΠΑΣΟΚ κυβέρνηση, μεσολάβησαν επτά πυκνά χρόνια. Θα αδικούσαμε λοιπόν τους έλληνες ψηφοφόρους και τον πρωθυπουργό τους Κωνσταντίνο Καραμανλή αν γράφαμε ότι μέσα σ' αυτά τα χρόνια δεν έγινε τίποτα – και ειδικά σε σχέση με, ή με αφορμή, την Κύπρο. Η περίοδος για την ακρίβεια είναι τόσο ενδιαφέρουσα και τόσο συγγενική με έναν τρόπο με την τελευταία δεκαετία που ζούμε εμείς (2010 και δώθε) που θα ήταν λάθος μας να μην προσθέσουμε σ' αυτή τη σειρά κειμένων για τη μεταπολίτευση και ένα για την εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους.

Περί συναντήσεων διεθνούς γεωπολιτικής και ντόπιας εξωτερικής πολιτικής. Και περί διαχείρισης μιας ήττας

Η Κύπρος και τα άλλα αιτήματα του ελληνικού κράτους ενόψει των «θυσιών του» στον Β' Π.Π. δεν ήταν η μόνη συνάντηση της ντόπιας ατζέντας εξωτερικής πολιτικής με τις διακρατικές γεωπολιτικές ισορροπίες. Το μέγα τραύμα του 1922 ήταν ακόμα μία τέτοια περίπτωση. Σε εκείνο τον αποτυχημένο πόλεμο, το ελληνικό κράτος και οι διεθνείς σύμμαχοί του (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) συμμετείχαν στο τσιμπούσι πάνω απ' το πτώμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μέχρι που... οι έλληνες ένιωσαν φοβερή αυτοπεποίθηση – μάλλον απ' την υπερβολική μεγαλοιδεατίνη που κούμπωναν στα γκρικ πάρτιζ – πιστεύοντας ότι ένα κράτος πέντε εκατομμυρίων θα κάνει ντου και θα κατακτήσει (και θα κρατήσει!) μια αχανή έκταση με σχεδόν δεκαπλάσιο πληθυσμό. Το πλάνο πήγαινε καλά όσο οι έλληνες είχαν διεθνή υποστήριξη απ' τους δυνατούς τους συμμάχους. Το πλάνο είχε διεθνή υποστήριξη γιατί ο διαμελισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν ένα κοινό πρότζεκτ για πολλά κράτη. Όταν όμως οι έλληνες έδειξαν ότι η Σμύρνη δεν τους φτάνει και θα πάνε να... κατακτήσουν την Άγκυρα (!), τότε οι διεθνείς σύμμαχοι τούς άφησαν βέβαια να φάνε τα μούτρα τους μόνοι τους. Κι αυτό επειδή κανένα μικρούλι κράτος δεν θα έπρεπε να αφεθεί να δυναμώσει τόσο ώστε να διεκδικεί απόλυτο έλεγχο σε μια θάλασσα, σε ένα πέρασμα, σε μια «γειτονιά». Έτσι, έκτοτε, Τουρκία και Ελλάδα έγιναν μερικοί από κοινού ρυθμιστές των περασμάτων του Εύξεινου και του Αιγαίου. [1]

Και ακριβώς για να αλλάξει αυτή η ισορροπία (εκατό χρόνων!) θα χρειαζόταν και πάλι να εμπλακούν οι μεγάλοι διεθνείς σύμμαχοι που εντωμεταξύ είναι αδύνατον, μιας και απ' το 1952 Ελλάδα γεγονότων στην Κύπρο στην ελληνική εξωτερική πολιτική. Κι αυτό γιατί η μεταπολίτευση (1974-1989) είναι σε μεγάλο βαθμό μια πολύ χρήσιμη περίοδος να μελετήσει κανείς με βλέμμα στην εξωτερική πολιτική, μιας και:

α) η διαχείριση της ήττας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής έπρεπε να συνδυαστεί με τη διαχείριση μιας μεγάλης έκτασης διεθνούς οικονομικής κρίσης και περιλάμβανε γενναίες δόσεις αναστοχασμού σε σχέση με τον προσανατολισμό της εξωτερικής πολιτικής·

β) η αριστερά είναι για πρώτη φορά παρούσα στον σχεδιασμό αυτού του νέου προσανατολισμού. Σημειωτέον ότι οι πρώτες διαδηλώσεις στη μεταπολίτευση γίνονται για την Κύπρο και είναι οργανωμένες από την Αριστερά. [2]

Το πολυδιάστατο της εξωτερικής πολιτικής

Είναι απ' τις λίγες περιπτώσεις στην ελληνική ιστορία που πρέπει να αλλάξει η κυβέρνηση – και μάλιστα το πολίτευμα – μετά από μια τόσο επική αποτυχία στα της εξωτερικής πολιτικής. Τα συνταρακτικά αρχίζουν να συμβαίνουν απ' το 1974 κιόλας, οπότε και ο Κ. Καραμανλής βγάζει την Ελλάδα απ' το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Η αποχώρηση θα κρατήσει μέχρι το 1980. Αυτή η έκφραση δυσπιστίας προς τη βορειο-ατλαντική συμμαχία δεν θα μείνει στο συμβολικό επίπεδο, όπως προτείνει συχνά η αριστερή ιστοριογραφία. Αντιθέτως, είναι η εποχή που το ελληνικό κράτος άρχισε να κοιτάει ανατολικά, προς την ΕΣΣΔ, τα υπόλοιπα κομμουνιστικά κράτη της Ευρώπης και την Κίνα. Είναι τότε που ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής διατυπώνει τη «νέα πολυδιάστατη πολιτική», «με ανοίγματα προς το ανατολικό μπλοκ, τον τρίτο κόσμο και τους Άραβες», [3] με παράλληλη «*μεταβολή του προσανατολισμού της χώρας από την μεταπολεμική μονομερή εξάρτηση από τις ΗΠΑ προς την εξισσοροπητική ενίσχυση των δεσμών με τη Δυτική Ευρώπη*». Η τότε κυβέρνηση της ΝΔ υπογράφει αρκετές συμφωνίες οικονομικού–εμπορικού περιεχομένου με τις αραβικές χώρες, ενώ και οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και ΕΣΣΔ, που δεν ήταν ως τότε καλές, λόγω της αρνητικής στάσης της ΕΣΣΔ στο κυπριακό ζήτημα, άλλαξαν μετά την αποχώρηση της Ελλάδας από το ΝΑΤΟ. Έτσι, το 1975, ξεκινούν επισκέψεις του (δεξιού) πρωθυπουργού Καραμανλή στις τρεις κομμουνιστικές βαλκανικές χώρες, με πρώτη τη Ρουμανία του Τσαουσέσκου, κατόπιν τη

Περί συναντήσεων διεθνούς γεωπολιτικής και ντόπιας εξωτερικής πολιτικής. Και περί διαχείρισης μιας ήττας

Η Κύπρος και τα άλλα αιτήματα του ελληνικού κράτους ενόψει των «θυσιών του» στον Β' Π.Π. δεν ήταν η μόνη συνάντηση της ντόπιας ατζέντας εξωτερικής πολιτικής με τις διακρατικές γεωπολιτικές ισορροπίες. Το μέγα τραύμα του 1922 ήταν ακόμα μία τέτοια περίπτωση. Σε εκείνο τον αποτυχημένο πόλεμο, το ελληνικό κράτος και οι διεθνείς σύμμαχοί του (Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) συμμετείχαν στο τσιμπούσι πάνω απ' το πτώμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μέχρι που... οι έλληνες ένιωσαν φοβερή αυτοπεποίθηση – μάλλον απ' την υπερβολική μεγαλοιδεατίνη που κούμπωναν στα γκρικ πάρτιζ – πιστεύοντας ότι ένα κράτος πέντε εκατομμυρίων θα κάνει ντου και θα κατακτήσει (και θα κρατήσει!) μια αχανή έκταση με σχεδόν δεκαπλάσιο πληθυσμό. Το πλάνο πήγαινε καλά όσο οι έλληνες είχαν διεθνή υποστήριξη απ' τους δυνατούς τους συμμάχους. Το πλάνο είχε διεθνή υποστήριξη γιατί ο διαμελισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν ένα κοινό πρότζεκτ για πολλά κράτη. Όταν όμως οι έλληνες έδειξαν ότι η Σμύρνη δεν τους φτάνει και θα πάνε να... κατακτήσουν την Άγκυρα (!), τότε οι διεθνείς σύμμαχοι τούς άφησαν βέβαια να φάνε τα μούτρα τους μόνοι τους. Κι αυτό επειδή κανένα μικρούλι κράτος δεν θα έπρεπε να αφεθεί να δυναμώσει τόσο ώστε να διεκδικεί απόλυτο έλεγχο σε μια θάλασσα, σε ένα πέρασμα, σε μια «γειτονιά». Έτσι, έκτοτε, Τουρκία και Ελλάδα έγιναν μερικοί από κοινού ρυθμιστές των περασμάτων του Εύξεινου και του Αιγαίου. [1]

Και ακριβώς για να αλλάξει αυτή η ισορροπία (εκατό χρόνων!) θα χρειαζόταν και πάλι να εμπλακούν οι μεγάλοι διεθνείς σύμμαχοι που εντωμεταξύ είναι αδύνατον, μιας και απ' το 1952 Ελλάδα και Τουρκία έχουν γίνει και σύμμαχες χώρες στο ΝΑΤΟ. Με αυτές τις ισορροπίες φαίνεται ότι αποφάσισε να παίζει το ελληνικό κράτος μέσα στις δεκαετίες του 1950 και του 1960, πάντα με βάση τη γνωστή του αισιοδοξία ότι το 'χει να πολεμήσει την Τουρκία στα ίσια, ιδρύοντας μια κυπριακή εθνικοαπελευθερωτική οργάνωση με ηγέτη τον αρχηγό της φασιστικής Χ. Ο «Διγενής» Γρίβας και το crew του, καθώς και οι εκατοντάδες σκατόψυχοι έλληνες καραβανάδες τα κατάφεραν καλά επί 20 χρόνια, διοργανώνοντας πραξικοπήματα, σφάζοντας κυπρίους κομμουνιστές και τούρκικες οικογένειες. Η στάση τους, όμως, με το που εμφανίστηκε ο τουρκικός στρατός το 1974, ήταν αυτή του «όπου φύγει, φύγει». Το συμπέρασμα βέβαια απ' τα παραπάνω ήταν ότι δεν έφταιγε κάποιος φασίστας από Ελλάδα μεριά (όχι δα!), αλλά έφταιγε ο τουρκικός ιμπεριαλισμός που του χάιδευε τα αυτιά ο άλλος ιμπεριαλισμός, ο αμερικανικός!

Δώσαμε εν τάχει αυτή την αρκετά ελαττωματική εισαγωγή για να ασχοληθούμε κυρίως με τα όσα έπονται. Ίσως ασχοληθούμε μια άλλη φορά, στο μέλλον, με την περίπτωση της Κύπρου και των δεκαετιών 1950-1960. Εδώ, όμως, αυτό που μας ενδιαφέρει κυρίως είναι η αντίδραση του ελληνικού κράτους για την Κύπρο. Η επίδραση των του νέου προσανατολισμού. Σημειωτέον ότι οι πρώτες διαδηλώσεις στη μεταπολίτευση γίνονται για την Κύπρο και είναι οργανωμένες από την Αριστερά. [2]

Το πολυδιάστατο της εξωτερικής πολιτικής

Είναι απ' τις λίγες περιπτώσεις στην ελληνική ιστορία που πρέπει να αλλάξει η κυβέρνηση – και μάλιστα το πολίτευμα – μετά από μια τόσο επική αποτυχία στα της εξωτερικής πολιτικής. Τα συνταρακτικά αρχίζουν να συμβαίνουν απ' το 1974 κιόλας, οπότε και ο Κ. Καραμανλής βγάζει την Ελλάδα απ' το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Η αποχώρηση θα κρατήσει μέχρι το 1980. Αυτή η έκφραση δυσπιστίας προς τη βορειο-ατλαντική συμμαχία δεν θα μείνει στο συμβολικό επίπεδο, όπως προτείνει συχνά η αριστερή ιστοριογραφία. Αντιθέτως, είναι η εποχή που το ελληνικό κράτος άρχισε να κοιτάει ανατολικά, προς την ΕΣΣΔ, τα υπόλοιπα κομμουνιστικά κράτη της Ευρώπης και την Κίνα. Είναι τότε που ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής διατυπώνει τη «νέα πολυδιάστατη πολιτική», «με ανοίγματα προς το ανατολικό μπλοκ, τον τρίτο κόσμο και τους Άραβες», [3] με παράλληλη «*μεταβολή του προσανατολισμού της χώρας από την μεταπολεμική μονομερή εξάρτηση από τις ΗΠΑ προς την εξισορροπητική ενίσχυση των δεσμών με τη Δυτική Ευρώπη*». Η τότε κυβέρνηση της ΝΔ υπογράφει αρκετές συμφωνίες οικονομικού–εμπορικού περιεχομένου με τις αραβικές χώρες, ενώ και οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και ΕΣΣΔ, που δεν ήταν ως τότε καλές, λόγω της αρνητικής στάσης της ΕΣΣΔ στο κυπριακό ζήτημα, άλλαξαν μετά την αποχώρηση της Ελλάδας από το ΝΑΤΟ. Έτσι, το 1975, ξεκινούν επισκέψεις του (δεξιού) πρωθυπουργού Καραμανλή στις τρεις κομμουνιστικές βαλκανικές χώρες, με πρώτη τη Ρουμανία του Τσαουσέσκου, κατόπιν τη Γιουγκοσλαβία του Τίτο και τέλος τη Βουλγαρία του Ζίβκωφ, ενώ τον Οκτώβριο του 1979 ο Καραμανλής επισκέφτηκε τη Μόσχα και ένα μήνα αργότερα την Κίνα.

Οι ελληνοκινέζικες σχέσεις ήταν υπαρκτές ήδη απ' τη δεκαετία του 1950, την εποχή που «*η Δύση απέκλειε την Κίνα εμπορικά και ναυτιλιακά, οι Έλληνες εφοπλιστές παρά τον αποκλεισμό μετέφεραν τα εμπορικά αγαθά και το πετρέλαιο που χρειαζόταν η Κίνα*». [4] Μάλιστα, ο ελληνικός στόλος «*από τα τέλη της δεκαετίας του '50 μέχρι και τη δεκαετία του '70 παρέμενε ο μεγαλύτερος ξένος στόλος (85%)*», ενώ εκπρόσωποι των δύο χωρών συναντήθηκαν το 1971 στην Αλβανία με στόχο την έναρξη επίσημων διπλωματικών σχέσεων. [5] Πράγματι οι επίσημες διπλωματικές σχέσεις ξεκίνησαν το 1972, επί Χούντας, και με το που άνοιξε η κινέζικη πρεσβεία στην Αθήνα, έκλεισε βέβαια η ταϊβανέζικη (καθώς η Ταϊβάν αναγνωρίστηκε ως μέρος της Κίνας).

Τον Μάιο του 1973, ο αντικομμουνισμός του αντιπροέδρου της χούντας Νικόλαου Μακαρέζου δεν τον συγκράτησε από το να επισκεφτεί την Κίνα, όπου και υπέγραψε με τον Κινέζο ομόλογό του «συμφωνία αεροπορικών μεταφορών», μια ναυτιλιακή και μια

εμπορική συμφωνία. Τον Σεπτέμβρη του 1978 ο ΥΠΕΞ Κίνας φτάνει στην Αθήνα για μια πολιτιστική συμφωνία «αλλά και να συζητήσει με τους Έλληνες ηγέτες θέματα κοινού ενδιαφέροντος, δηλαδή τις ελληνικές θέσεις στο Κυπριακό, τις ελληνοτουρκικές διαφορές, τις σχέσεις της Ελλάδας με τις χώρες της Βαλκανικής και της Ανατολικής Μεσογείου, καθώς και για την προσεχή ένταξη Ελλάδας στην ΕΟΚ». [6] Το Νοέμβριο του 1979 λοιπόν, ο Κ. Καραμανλής, συνοδεία του ΥΠΕΞ Γ. Ράλλη, και εκπροσώπων εφοπλιστών και τεχνικών εταιρειών έφτασε στο Πεκίνο, όπου συζήτησε με τον γ.γ. του Κ.Κ. Ντενκ για την προσπάθεια ανάσχεσης της Ρωσίας αλλά και τον ρόλο ρυθμιστή που έχουν μικρά κράτη σαν την Ελλάδα. [7] Με τα λόγια του Καραμανλή «*πρέπει... αφενός να εξοπλιζόμαστε επιδιώκοντας μια ισορροπία δυνάμεων, και αφετέρου να προσπαθούμε να προλαμβάνουμε την διείσδυση της Ρωσίας πολιτικώς*» και με τα λόγια του Ντενκ που ακολούθησαν «*δεν είστε μικρή χώρα, γιατί η χώρα σας κατέχει πολύ σημαντική θέση, ιδιαίτερα γεωγραφική*», «*οι δύο ηγέτες έφτασαν στο κοινό συμπέρασμα ότι η "ενίσχυση των μικρών χωρών" [...] ήταν η καλύτερη λύση για τα διεθνή προβλήματα*». [8] Κουβέντιασαν, επιπλέον, για το «Μακεδονικό», για το Κυπριακό, ναυτιλιακά ζητήματα και ζητήματα κατασκευής τεχνικών έργων σε τρίτες χώρες.

Κατά την περίοδο της δεκαετίας του '80, οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών αναπτύχθηκαν ακόμη περισσότερο. Τον Απρίλιο του 1986, ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου επισκέφτηκε την Κίνα και το ίδιο έτος, ο πρωθυπουργός της Κίνας Zhao Ziyang επισκέφτηκε την Ελλάδα. Δύο χρόνια αργότερα, το 1988, ο πρόεδρος της Ελλάδας Χρήστος Σαρτζετάκης επισκέφθηκε με τη σειρά του την Κίνα. Κατά την επίσκεψη του Zhao Ziyang στην Ελλάδα, τον Ιούλιο του 1986, ο Ανδρέας Παπανδρέου είπε, σχετικά με τη στρατηγική θέση της Ελλάδας, ότι «*επειδή η Ελλάδα έχει στενές και καλές σχέσεις με τη Μέση Ανατολή και χώρες της Μεσογείου, μπορεί να γίνει «γέφυρα» για την Κίνα να αναπτύξει τις πολιτικές και οικονομικές συνεργασίες της με αυτές τις χώρες*». [9] (Άλλη) μια ιδέα λοιπόν που έφτασε απ' το ρεπερτόριο του ΠΑΣΟΚ και του Παπανδρέου σ' αυτό του ΣΥΡΙΖΑ και του Κοτζιά: τον ίδιο ρόλο της «γέφυρας μεταξύ Ανατολής και Δύσης» προπαγάνδιζε για την Ελλάδα, εν έτει 2021, ο πρώην ΥΠΕΞ Ν. Κοτζιάς. [10]

Πέραν των προέδρων και πρωθυπουργών, πολλά στελέχη και από τις δυο χώρες πηγαινοέρχονταν Ελλάδα-Κίνα, για σημαντικές συμφωνίες όπως η «συμφωνία συνεργασίας μετα-

επόμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αψηφώντας πάμπολλες φορές την δυτική πολιτική και ακολουθώντας τη δική του ατζέντα, κόντρα σε Ευρώπη-ΗΠΑ. «*Οι σημαντικότερες πρωτοβουλίες διαφοροποίησης από τη "Δύση", δηλαδή την πολιτική των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, ήταν η αντίθεση της Ελλάδας στην εγκατάσταση των πυρηνικών πυραυλων Πέρσινγκ και Κρουζ στην Ευρώπη, η άρνηση συνυπογραφής των κυρώσεων κατά της Πολωνίας μετά την επιβολή στρατιωτικού νόμου από τον στρατηγό Γιαρουζέλσκι, καθώς και η άρνηση καταδίκης της ΕΣΣΔ για την κατάρρευση ενός επιβατικού τζάμπο της Ν. Κορέας το οποίο θεωρήθηκε ύποπτο κατασκοπείας*», [14] με αποτέλεσμα τον θάνατο και των 269 ατόμων που ήταν στην πτήση. Όσο αφορά στο τελευταίο συμβάν, η ψωροκώσταινα Ελλαδίτσα άσκησε βέτο μπλοκάροντας το κοινό ανακοινωθέν των χωρών της ΕΟΚ για καταδίκη της ΕΣΣΔ. Εντωμεταξύ, το «πολυδιάστατο» της νέας εξωτερικής πολιτικής μπορεί να ανιχνευτεί και μέσα σε μία μόλις εβδομάδα του Σεπτέμβρη του 1983: την 1η Σεπτέμβρη, όταν γίνεται το σκηνικο με το τζάμπο η Ελλάδα κλείνει το μάτι στην ΕΣΣΔ, ενώ στις 8 Σεπτέμβρη υπογράφεται η συμφωνία παραμονής των αμερικάνικων βάσεων, με το ματάκι να κλείνει και προς το άλλο στρατόπεδο του ψυχρού πολέμου.

Παραπλήσια στάση είχε το ελληνικό κράτος σε σχέση με το στρατιωτικό πραξικόπημα τον Δεκέμβρη του 1981 στην Πολωνία (με το οποίο το ΚΚΠ προσπάθησε να αντιμετωπίσει το κίνημα της «Αλληλεγγύης»). Το ελληνικό κράτος εδώ, αντίστοιχα, συμφώνησε με το ανακοινωθέν του ΝΑΤΟ επισημαίνοντας τις ευθύνες της ΕΣΣΔ, αλλά διαφώνησε στην επιβολή οικονομικών κυρώσεων εναντίον της. [15] .Τρία χρόνια μετά, «*ο Α. Παπανδρεου θα είναι ο πρώτος πρωθυπουργός νατοικής χώρας που θα επισκεφτεί επισήμως την Βαρσοβία σπάζοντας το εμπάργκο των δυτικών ηγετών*». [16] Πέραν της Βαρσοβίας, ο Α. Παπανδρέου, στη διάρκεια της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ, επισκέφτηκε όλες σχεδόν τις πρωτεύουσες του ανατολικού συνασπισμού, ακολουθώντας τη γραμμή του Κ. Καραμανλή για μερική αποδέσμευση από τη Δύση, με τις επισκέψεις του σε Ανατολική Ευρώπη, Κίνα και Ρωσία. Έτσι, και ο Α. Παπανδρέου με τη σειρά του επισκέπτεται το 1984 τη Μόσχα, ώστε να παρευρεθεί στην κηδεία του ηγέτη της χώρας Γιούρι Αντρόπωφ.

Έπειτα είναι οι σχέσεις με τον αραβικό κόσμο. Οι οικονομικές και εμπορικές συμφωνίες που είχε συνάψει η ΝΔ με τους Άραβες ενισχύονται επί ΠΑΣΟΚ. Επιπλέον, σε διπλωματικό επίπεδο, το ΠΑΣΟΚ συνέχισε να κινείται στους άξονες της προηγούμενης πολιτικής της χώρας, ως προς την κρίση της Μέσης Ανατολής. Αρχές δεκαετίας του

κράτη σαν την Ελλάδα. [7] Με τα λόγια του Καραμανλή «*πρέπει... αφενός να εξοπλιζόμαστε επιδιώκοντας μια ισορροπία δυνάμεων, και αφετέρου να προσπαθούμε να προλαμβάνουμε την διείσδυση της Ρωσίας πολιτικώς*» και με τα λόγια του Ντενκ που ακολούθησαν «*δεν είστε μικρή χώρα, γιατί η χώρα σας κατέχει πολύ σημαντική θέση, ιδιαίτερα γεωγραφική*», «*οι δύο ηγέτες έφτασαν στο κοινό συμπέρασμα ότι η "ενίσχυση των μικρών χωρών" [...] ήταν η καλύτερη λύση για τα διεθνή προβλήματα*». [8] Κουβέντιασαν, επιπλέον, για το «Μακεδονικό», για το Κυπριακό, ναυτιλιακά ζητήματα και ζητήματα κατασκευής τεχνικών έργων σε τρίτες χώρες.

Κατά την περίοδο της δεκαετίας του '80, οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών αναπτύχθηκαν ακόμη περισσότερο. Τον Απρίλιο του 1986, ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου επισκέφτηκε την Κίνα και το ίδιο έτος, ο πρωθυπουργός της Κίνας Zhao Ziyang επισκέφτηκε την Ελλάδα. Δύο χρόνια αργότερα, το 1988, ο πρόεδρος της Ελλάδας Χρήστος Σαρτζετάκης επισκέφθηκε με τη σειρά του την Κίνα. Κατά την επίσκεψη του Zhao Ziyang στην Ελλάδα, τον Ιούλιο του 1986, ο Ανδρέας Παπανδρέου είπε, σχετικά με τη στρατηγική θέση της Ελλάδας, ότι «*επειδή η Ελλάδα έχει στενές και καλές σχέσεις με τη Μέση Ανατολή και χώρες της Μεσογείου, μπορεί να γίνει «γέφυρα» για την Κίνα να αναπτύξει τις πολιτικές και οικονομικές συνεργασίες της με αυτές τις χώρες*». [9] (Άλλη) μια ιδέα λοιπόν που έφτασε απ' το ρεπερτόριο του ΠΑΣΟΚ και του Παπανδρέου σ' αυτό του ΣΥΡΙΖΑ και του Κοτζιά: τον ίδιο ρόλο της «γέφυρας μεταξύ Ανατολής και Δύσης» προπαγάνδιζε για την Ελλάδα, εν έτει 2021, ο πρώην ΥΠΕΞ Ν. Κοτζιάς. [10]

Πέραν των προέδρων και πρωθυπουργών, πολλά στελέχη και από τις δυο χώρες πηγαινοέρχονταν Ελλάδα-Κίνα, για σημαντικές συμφωνίες όπως η «συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Κίνας και Ελλάδας στον οικονομικό-τεχνολογικό τομέα» (1983) και η «συμφωνία της συνεργασίας στον τουριστικό τομέα» (1988). [11] Συμπερασματικά, κατά τη δεκαετία του '80, οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών αναπτύχθηκαν ραγδαία, παράλληλα και με τις οικονομικές σχέσεις. Έτσι, ενώ το 1979, ο όγκος των διμερών συναλλαγών ήταν 20 εκατομμύρια δολάρια, το 1989 ξεπερνούσε τα 100 εκατομμύρια δολάρια, [12] με τα κύρια προϊόντα των εξαγωγών της Κίνας στην Ελλάδα, τη δεκαετία του '80, να είναι τα υφαντουργικά προϊόντα/ ελαφρά βιομηχανικά προϊόντα/ χειροτεχνήματα κ.α., ενώ τα κύρια προϊόντα των εισαγωγών της Κίνας από την Ελλάδα να είναι τα χημικά λιπάσματα/ χάλυβας/ βαμβάκι/ μάρμαρο κ.α.

Όπως είπαμε και στην αρχή, το παράδειγμα των σχέσεων Ελλάδας-Κίνας είναι βέβαια ένα απ' τα πολλά της περιόδου. Έτσι, έναν μήνα πριν την επίσκεψή του στο Πεκίνο, ο Κ. Καραμανλής επισκέφτηκε τη Μόσχα (Οκτ. 1979), με τον ΥΠΕΞ Γεώργιο Ράλλη να έχει επίσης επισκεφτεί το 1978 επίσημα την Ρωσία και συναντηθεί με τον ομόλογό του Αντρέι Γκρομίκο. [13] Την «φιλοσοβιετική» πολιτική της ΝΔ, συνέχισε τη δεκαετία του '80, η Ελλαδίτσα άσκησε βέτο μπλοκάροντας το κοινό ανακοινωθέν των χωρών της ΕΟΚ για καταδίκη της ΕΣΣΔ. Εντωμεταξύ, το «πολυδιάστατο» της νέας εξωτερικής πολιτικής μπορεί να ανιχνευτεί και μέσα σε μία μόλις εβδομάδα του Σεπτέμβρη του 1983: την 1η Σεπτέμβρη, όταν γίνεται το σκηνικό με το τζάμπο η Ελλάδα κλείνει το μάτι στην ΕΣΣΔ, ενώ στις 8 Σεπτέμβρη υπογράφεται η συμφωνία παραμονής των αμερικάνικων βάσεων, με το ματάκι να κλείνει και προς το άλλο στρατόπεδο του ψυχρού πολέμου.

Παραπλήσια στάση είχε το ελληνικό κράτος σε σχέση με το στρατιωτικό πραξικόπημα τον Δεκέμβρη του 1981 στην Πολωνία (με το οποίο το ΚΚΠ προσπάθησε να αντιμετωπίσει το κίνημα της «Αλληλεγγύης»). Το ελληνικό κράτος εδώ, αντίστοιχα, συμφώνησε με το ανακοινωθέν του ΝΑΤΟ επισημαίνοντας τις ευθύνες της ΕΣΣΔ, αλλά διαφώνησε στην επιβολή οικονομικών κυρώσεων εναντίον της. [15] .Τρία χρόνια μετά, «*ο Α. Παπανδρεου θα είναι ο πρώτος πρωθυπουργός νατοικής χώρας που θα επισκεφτεί επισήμως την Βαρσοβία σπάζοντας το εμπάργκο των δυτικών ηγετών*». [16] Πέραν της Βαρσοβίας, ο Α. Παπανδρέου, στη διάρκεια της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ, επισκέφτηκε όλες σχεδόν τις πρωτεύουσες του ανατολικού συνασπισμού, ακολουθώντας τη γραμμή του Κ. Καραμανλή για μερική αποδέσμευση από τη Δύση, με τις επισκέψεις του σε Ανατολική Ευρώπη, Κίνα και Ρωσία. Έτσι, και ο Α. Παπανδρέου με τη σειρά του επισκέπτεται το 1984 τη Μόσχα, ώστε να παρευρεθεί στην κηδεία του ηγέτη της χώρας Γιούρι Αντρόπωφ.

Έπειτα είναι οι σχέσεις με τον αραβικό κόσμο. Οι οικονομικές και εμπορικές συμφωνίες που είχε συνάψει η ΝΔ με τους Άραβες ενισχύονται επί ΠΑΣΟΚ. Επιπλέον, σε διπλωματικό επίπεδο, το ΠΑΣΟΚ συνέχισε να κινείται στους άξονες της προηγούμενης πολιτικής της χώρας, ως προς την κρίση της Μέσης Ανατολής. Αρχές δεκαετίας του '80 και «*η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα της Ευρώπης που αναβάθμισε σε επίσημη, διπλωματική αποστολή της, το γραφείο της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης στην Αθήνα. Λίγο αργότερα, ο αρχηγός της... έτυχε υποδοχής με τιμές αρχηγού κράτους κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα (τέλη του 1981) [...] Την ίδια εποχή, ο υπουργός Εξωτερικών Γιάννης Χαραλαμπόπουλος και μετά ο Κάρολος Παπούλιας, έδιναν διπλωματική μάχη στον ΟΗΕ, για να αναγνωρισθεί ότι «ο μαχητής της ελευθερίας», δηλαδή αυτός που αγωνίζεται για την ελευθερία της πατρίδας του από μια ξένη κατοχή, δεν είναι το ίδιο με ένα τρομοκράτη*». [17]

Έτσι, απ' την αρχή της μεταπολίτευσης, αλλά με μεγαλύτερη συχνότητα και ένταση στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '80, στην Ελλάδα, Άραβες «μαχητές της ελευθερίας», αλλά και αριστεροπατριώτες της 17Ν και του ΕΛΑ, έδιναν την μάχη τους ενάντια σε ΗΠΑ-Ισραήλ, χτυπώντας αντίστοιχους στόχους. [18] Απ' τα πλέον αιματηρά τρομοκρατικά χτυπήματα ήταν η επίθεση στο αεροδρόμιο της Αθήνας τον Αύγουστο του 1973, η αεροπειρατεία της Χεζμπολάχ τον Ιούνιο του 1985 και η επίθεση στο City of Poros τον Ιούλιο του 1988. Γενικά, χαρακτηριστικό παράδειγμα υπήρξε η δράση του Αμπού Νιντάλ, πρώην στελέχους της PLO που αποχώρησε απ' αυτήν το 1974 για να ιδρύσει

την Abu Nidal Organization, στην οποία αποδιδόταν σωρεία επιθέσεων, και που θεωρούταν από τις ΗΠΑ ότι κινούνταν ελεύθερα εντός Ελλάδας λόγω στήριξης από πλευράς ελληνικού κράτους. Αντίστοιχες αμερικάνικες καταγγελίες κατά του ελληνικού κράτους υπήρξαν με την άρνηση έκδοσης του Οσάμα Αλ Ζομάρ στην Ιταλία, υπεύθυνου για την επίθεση το 1982 στη συναγωγή της Ρώμης και το θάνατο δίχρονου αγοριού και στο τέλος η φυγάδευσή του με πτήση της Ολυμπιακής προς την Λιβύη. Ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης Β. Ρώτης είχε δηλώσει ότι η δράση του Αλ Ζομάρ αποτελούσε μέρος «*του απελευθερωτικού αγώνα των Παλαιστινίων και άρα δεν ήταν καταδικαστέα περισσότερο από ότι η αντίσταση κατά των Γερμανών κατά τον Β'Π.Π.*». [19] Η χώρα υποδοχής του φυγαδευμένου δολοφόνου αντίστοιχα μόνο τυχαία δεν ήταν. Η Λιβύη τότε ήταν σε διπλωματική απομόνωση από την Δύση, όχι όμως και από το ελληνικό κράτος, που διατηρούσε τις φιλικότερες σχέσεις, και του εξασφάλιζε συμμαχία στο Κυπριακό αλλά και... πάμφθηνο πετρέλαιο. Ήδη από τα 70s, Αριστερά και Δεξιά τάσσονταν υπέρ του Καντάφι, με το λιβυκό πετρέλαιο να ρέει παγκοσμίως μέσω του Πειραιά και των Ελλήνων εφοπλιστών αλλά και με εξαγωγές τσιμέντου και όπλων από μεριάς Ελλήνων στη Λιβύη. [20] Σύμφωνα με τον Βούλγαρη, η οικονομική συμφωνία ενός δις δολαρίων μεταξύ Ελλάδας και Λιβύης, το 1984, πιθανόν προέκυψε λόγω του ότι «*η Λιβύη ανακάλεσε την απόφασή της να αναγνωρίσει το τουρκοκυπριακό τμήμα της Κύπρου ως ανεξάρτητο κράτος*». [21]

Η Ελλάδα ανακαλύπτοντας τον εαυτό της σε ένα καινούργιο διπλωματικό τεραίν μάλιστα, έπαιξε και μεσολαβητικό ρόλο σε άλλες διακρατικές συγκρούσεις, τρίτων χωρών, όπως το 1984 μεταξύ Γαλλίας και Λιβύης. Το 1984 η στρατιωτική ανάμιξη της Λιβύης στο Τσαντ, έκανε τους Γάλλους να τα πάρουν στο κρανίο με τον Καντάφι. Εκείνη την περίοδο, ο Παπανδρέου που είχε καλές σχέσεις και με τις δύο χώρες, οργάνωσε μια συνάντηση Μιτεράν και Καντάφι, στο εξοχικό του στην Ελούντα Κρήτης. Στην πραγματικότητα, τη δεδομένη χρονική στιγμή το ελληνικό κράτος «*είχε προβεί... σε μια σημαντική κίνηση που ενίσχυσε σημαντικά την ελληνογαλλική προσέγγιση. Αυτή αφορούσε την προμήθεια 40 γαλλικών μαχητικών, τύπου Mirage-2000, τα οποία, σε συνδυασμό με την απόκτηση ισάριθμων αμερικανικών F-16, χαρακτηρίστηκαν "αγορά του αιώνα"*», [22] εξασφαλίζοντας έτσι την υποστήριξη της Γαλλίας προς την Ελλάδα εντός της ΕΟΚ.

Έκλεισε η αγορά του αιώνα
40 ΜΙΡΑΖ, 40 F-16 ΚΑΙ 20... ΘΑ ΔΟΥΜΕ ΣΕΛ. 3
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ
48 ΣΕΛΙΔΕΣ
Μιτεράν - Καντάφι - Ανδρέας σήμερα στην Κρήτη για το Μεσανατολικό
ΞΑΦΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΣΕΛ. 2
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΓΛΕΝΤΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΗ
ΣΕΛ.24
σπορ ΕΝΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ 12
ΣΠΟΡ 19-30•40

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
20 ΣΕΛΙΔΕΣ
Μετὰ τὴν αὐστηρὴ προειδοποίηση τοῦ κ. Καραμανλῆ
Ο ΝΤΕΜΙΡΕΛ ΑΝΑΚΑΛΕΙ
ΔΟΘΗΚΑΝ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΑΒΗΜΑ
Μέχρι αὔριο τὸ βράδυ
ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
Η τουρκικὴ στάση προκάλεσε δυσμενῆ σχόλια
ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΠΥΡΠΟΛΗΣΕ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

υποδοχής του φυγαδευμένου δολοφόνου αντίστοιχα μόνο τυχαία δεν ήταν. Η Λιβύη τότε ήταν σε διπλωματική απομόνωση από την Δύση, όχι όμως και από το ελληνικό κράτος, που διατηρούσε τις φιλικότερες σχέσεις, και του εξασφάλιζε συμμαχία στο Κυπριακό αλλά και... πάμφθηνο πετρέλαιο. Ήδη από τα 70s, Αριστερά και Δεξιά τάσσονταν υπέρ του Καντάφι, με το λιβυκό πετρέλαιο να ρέει παγκοσμίως μέσω του Πειραιά και των Ελλήνων εφοπλιστών αλλά και με εξαγωγές τσιμέντου και όπλων από μεριάς Ελλήνων στη Λιβύη. [20] Σύμφωνα με τον Βούλγαρη, η οικονομική συμφωνία ενός δις δολαρίων μεταξύ Ελλάδας και Λιβύης, το 1984, πιθανόν προέκυψε λόγω του ότι «*η Λιβύη ανακάλεσε την απόφασή της να αναγνωρίσει το τουρκοκυπριακό τμήμα της Κύπρου ως ανεξάρτητο κράτος*». [21]

Η Ελλάδα ανακαλύπτοντας τον εαυτό της σε ένα καινούργιο διπλωματικό τεραίν μάλιστα, έπαιξε και μεσολαβητικό ρόλο σε άλλες διακρατικές συγκρούσεις, τρίτων χωρών, όπως το 1984 μεταξύ Γαλλίας και Λιβύης. Το 1984 η στρατιωτική ανάμιξη της Λιβύης στο Τσαντ, έκανε τους Γάλλους να τα πάρουν στο κρανίο με τον Καντάφι. Εκείνη την περίοδο, ο Παπανδρέου που είχε καλές σχέσεις και με τις δύο χώρες, οργάνωσε μια συνάντηση Μιτεράν και Καντάφι, στο εξοχικό του στην Ελούντα Κρήτης. Στην πραγματικότητα, τη δεδομένη χρονική στιγμή το ελληνικό κράτος «*είχε προβεί... σε μια σημαντική κίνηση που ενίσχυσε σημαντικά την ελληνογαλλική προσέγγιση. Αυτή αφορούσε την προμήθεια 40 γαλλικών μαχητικών, τύπου Mirage-2000, τα οποία, σε συνδυασμό με την απόκτηση ισάριθμων αμερικανικών F-16, χαρακτηρίστηκαν "αγορά του αιώνα»*, [22] εξασφαλίζοντας έτσι την υποστήριξη της Γαλλίας προς την Ελλάδα εντός της ΕΟΚ.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΓΛΕΝΤΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΗ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Μετά τὴν αὐστηρὴ προειδοποίηση τοῦ κ. Καραμανλῆ

Ο ΝΤΕΜΙΡΕΛ ΑΝΑΚΑΛΕΙ

ΔΟΘΗΚΑΝ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΑΒΗΜΑ

ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

ΑΝΟΗΤΟΣ ΠΥΡΠΟΛΗΣΕ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΟ ΣΩΣΤΗ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μὲ ἔκδηλη ανησυχία αντιδρά η κυβέρνηση στό κεντρώο άνοιγμα

ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ 4.000 ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΛ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ 1 ΔΙΣ. ΔΟΛΛ. ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΣ

Αμερικανικές επικρίσεις προκαλεί η αντινατοϊκή

Τόσο πολλά αλλάξανε απ' τη Μεταπολίτευση! Το ελληνικό κράτος στοκάρει όπλα κάνοντας "αγορές του αιώνα", το παίζει πρωταγωνιστής στη διεθνή ειρήνη, εμφανίζει τους τούρκους να υποχωρούν ολοταχώς, ενώ ταυτόχρονα "κάποιος ανόητος" καίει ένα μειονοτικό μουσουλμανικό σχολείο στη Θράκη!

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

12 ΣΕΛΙΔΕΣ

19/2/1974

Η Θάσος θά καλύψη μέγα ποσοστόν τῶν ἑλληνικῶν ἀναγκῶν

ΑΝΑΒΛΥΖΕΙ ΑΦΘΟΝΟΝ τὸ πετρέλαιον τῆς «Πρῖνος-Ι»

ΣΗΜΕΡΟΝ Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΓΕΩΤΡΗΣΙΣ

Ἐπίσκεψις νέου διοικητοῦ τοῦ ΝΑΤΟ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΔΕΧΘΗ ΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟΝ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΠΤΕΡΥΓΟΣ

Τά τρίδυμα τῶν 'Αγράφων ἐπέζησαν

Η ΜΑΝΑ ΑΠΕΘΑΝΕ ΑΠΟ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

24/2/1974

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σπ. Τετενὲς τονίζει:

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟΝ ΘΑ ΠΕΡΙΦΡΟΥΡΗΘΟΥΝ

Η ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 1 ΕΘΝΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΙΣ

"Εναντι τῶν τουρκικῶν ἐνεργειῶν διά γεωτρήσεις

ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ ΜΕ ΤΟΝ ΛΗΣΤΗ

Σημαντικαὶ βελτιώσεις τῶν συντάξεων τοῦ ΙΚΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

12 ΣΕΛΙΔΕΣ

6/4/1974

ΗΛΘΑΝ ΤΑ ΠΡΩΤΑ «ΦΑΝΤΟΜ» (F - 4)

Ἰσχυροτέρα ἡ Ἑλληνικὴ Πολεμικὴ Ἀεροπορία

50 νέα τρόλλεϋ καὶ 280 λεωφορεῖα εἰς νέας γραμμάς

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

16 ΣΕΛΙΔΕΣ

9/5/1974

Αὐστηρὰ προειδοποίησις τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Ἀνδρουτσοπούλου πρὸς τὴν Τουρκίαν:

ΔΕΝ ΕΝΔΙΔΟΜΕΝ ΕΙΣ ΕΚΒΙΑΣΜΟΥΣ

Αἱ Ἔνοπλοι Δυνάμεις ἀγρυπνοῦν

Στην πάνω σειρά φωτογραφιών, περί συνέχειας ο λόγος. Τα πετρέλαια στη Θάσο και οι εξοπλισμοί με αεροπλάνα απ' την εποχή της Χούντας μέχρι τη μεταπολίτευση. Το πολίτευμα άλλαξε, οι πολιτικές του κράτους όχι!

Από κάτω, η *Ελευθεροτυπία* ενόψει επαπειλούμενου πολέμου με την Τουρκία το 1987 ανακοινώνει το κλείσιμο της αμερικάνικης βάσης στη Νέα Μάκρη και το σταμάτημα κάθε απεργίας στο εσωτερικό με ψιλά γραμματάκια. Ακόμα πιο κάτω, τρικάκι με το περιβόητο πασοκικό σύνθημα "Η ελλάδα ανήκει στους έλληνες" που τόσο αγάπησαν απ' τα 90s χρυσαυγίτες και φασίστες κάθε πατέντας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Τέρμα όλες οι απεργίες

Σάββατο 28 Μαρτίου 1987

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Αρ. φύλλου 3.501 Ετος 12 - Δρχ. 50

Εκλεισε τα μεσάνυχτα η βάση Νέας Μάκρης

ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ

Ο Α. Παπανδρέου προσέρχεται στο «πολεμικό» υπουργικό συμβούλιο

Όλα γύρω απ' την Τουρκία

α) *Οπλισμοί, λαθρεμπόριο, παραγωγή αστάθειας*

Με γέφυρα τα εξοπλιστικά συστήματα του ελληνικού κράτους μπορούμε τώρα – μετά απ' όλο αυτό το ενδιαφέρον τουρ στην Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική – να προσγειωθούμε ξανά στη γειτονιά μας και στο στήσιμο της βασικής αμυντικο-επιθετικής γραμμής έναντι της Τουρκίας. Τα όπλα εξυπηρετούν σαν γέφυρα απ' το ένα μέρος του κειμένου στο άλλο, γιατί συχνά μέσα στον δημόσιο λόγο περί εξοπλιστικών προγραμμάτων, χάνεται σαν λεπτομέρεια το γεγονός ότι το ελληνικό κράτος παράγει τα δικά του όπλα! Τη δεκαετία του 1980 μάλιστα, αυτή η παραγωγή πήγαινε πολύ καλά και περιλάμβανε από κατασκευή πολεμικού υλικού, τουφέκια, πολυβόλα, πιστόλια, αντιαρματικά, όλμους, άρματα μάχης, τορπίλες και νάρκες για το ναυτικό, μέχρι και κατασκευή υψηλής τεχνολογίας αεροπορικών εξαρτημάτων και επισκευή πολεμικών πλοίων. Πελάτες του τόσο νόμιμοι (Συρία, Αίγυπτος Ιράκ), [23] όσο και παράνομοι (άλλες αραβικές χώρες και το Ιράν) βρίσκονταν άφθονοι στη Μέση Ανατολή. [24] Ενδεικτικό είναι ότι η Ελλάδα εξόπλιζε και τους δύο εμπόλεμους κατά τη διάρκεια του ιρακινο-ιρανικού πολέμου, με τις ελληνικές εταιρείες να λειτουργούν ως μεσάζοντες. Έτσι, «*το 70-80% του συνολικού οπλισμού που διοχετεύθηκε στο Ιράν-Ιράκ από τη Δυτική Ευρώπη πέρασε από την Ελλάδα*». [25] Ο πλουτισμός μέσω λαθρεμπορίου όπλων εν καιρώ πολέμου δεν ήταν η μοναδική επωφελής, για το ελληνικό κράτος, πλευρά εκείνης της σύγκρουσης στα ανατολικά της Τουρκίας. Αλλά δεν ήταν και ο μόνος τρόπος για να πιεστεί στη γωνίτσα του το τουρκικό κράτος.

β) *Πετρέλαια, παραβιάσεις και τουρκική προκλητικότητα*

Ένα χρόνο πριν την Κύπρο, το 1973, εν μέσω παγκόσμιας πετρελαϊκής κρίσης αλλά και της αέναης προσπάθειάς της για κυριαρχία στην Ανατολική Μεσόγειο, η Ελλάδα έβγαλε το χαρτί της εξόρυξης των πετρελαίων, επιτρέποντας στη διεθνών συμφερόντων Oceanic να ξεκινήσει γεωτρήσεις σε περιοχή στον Πρίνο Θάσου, όπου υποτίθεται υπήρχαν «*πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου σε μια περιοχή με μόλις 50 μέτρα θαλάσσιο βάθος*». [26] Παίζοντας με ανάλογους όρους, η Τουρκία, στα τέλη της ίδιας χρονιάς αποφάσισε κι αυτή να ξεκινήσει εξερευνήσεις πετρελαίου στο Αιγαίο, κοντά στα μικρασιατικά παράλιά της. Το μπιφ με τα πλοία που και καλά έψαχναν πετρέλαιο οδήγησε, δύο χρόνια μετά, στις 6 Αυγούστου 1976, το τουρκικό ωκεανογραφικό πλοίο ΧΟΡΑ (το μετέπειτα «Σισμίκ») να μπει – σύμφωνα με την ελληνική εκδοχή – σε ελληνικά χωρικά ύδατα. Οι εφημερίδες της εποχής δημιουργώντας το

Στην πάνω σειρά φωτογραφιών, περί συνέχειας ο λόγος. Τα πετρέλαια στη Θάσο και οι εξοπλισμοί με αεροπλάνα απ' την εποχή της Χούντας μέχρι τη μεταπολίτευση. Το πολίτευμα άλλαξε, οι πολιτικές του κράτους όχι!

Από κάτω, η *Ελευθεροτυπία* ενόψει επαπειλούμενου πολέμου με την Τουρκία το 1987 ανακοινώνει το κλείσιμο της αμερικάνικης βάσης στη Νέα Μάκρη και το σταμάτημα κάθε απεργίας στο εσωτερικό με ψιλά γραμματάκια. Ακόμα πιο κάτω, τρικάκι με το περιβόητο πασοκικό σύνθημα "Η ελλάδα ανήκει στους έλληνες" που τόσο αγάπησαν απ' τα 90s χρυσαυγίτες και φασίστες κάθε πατέντας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Τέρμα όλες οι απεργίες
Σάββατο 28 Μαρτίου 1987 — Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα — Αρ. φύλλου 3.501 Έτος 12 - Δρχ. 50

Έκλεισε τα μεσάνυχτα η βάση Νέας Μάκρης

ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ

Ο Α. Παπανδρέου προσέρχεται στο «πολεμικό» υπουργικό συμβούλιο

ΟΧΙ
ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ
ΗΕΛΛΑΔΑ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΠΑΣΟΚ

λεμικού υλικού, τουφέκια, πολυβόλα, πιστόλια, αντιαρματικά, όλμους, άρματα μάχης, τορπίλες και βάρκες για το ναυτικό, μέχρι και κατασκευή υψηλής τεχνολογίας αεροπορικών εξαρτημάτων και επισκευή πολεμικών πλοίων. Πελάτες του τόσο νόμιμοι (Συρία, Αίγυπτος Ιράκ), [23] όσο και παράνομοι (άλλες αραβικές χώρες και το Ιράν) βρίσκονταν άφθονοι στη Μέση Ανατολή. [24] Ενδεικτικό είναι ότι η Ελλάδα εξόπλιζε και τους δύο εμπόλεμους κατά τη διάρκεια του ιρακινο-ιρανικού πολέμου, με τις ελληνικές εταιρείες να λειτουργούν ως μεσάζοντες. Έτσι, «*το 70-80% του συνολικού οπλισμού που διοχετεύθηκε στο Ιράν-Ιράκ από τη Δυτική Ευρώπη πέρασε από την Ελλάδα*». [25] Ο πλουτισμός μέσω λαθρεμπορίου όπλων εν καιρώ πολέμου δεν ήταν η μοναδική επωφελής, για το ελληνικό κράτος, πλευρά εκείνης της σύγκρουσης στα ανατολικά της Τουρκίας. Αλλά δεν ήταν και ο μόνος τρόπος για να πιεστεί στη γωνίτσα του το τουρκικό κράτος.

β) *Πετρέλαια, παραβιάσεις και τουρκική προκλητικότητα*

Ένα χρόνο πριν την Κύπρο, το 1973, εν μέσω παγκόσμιας πετρελαϊκής κρίσης αλλά και της αέναης προσπάθειάς της για κυριαρχία στην Ανατολική Μεσόγειο, η Ελλάδα έβγαλε το χαρτί της εξόρυξης των πετρελαίων, επιτρέποντας στη διεθνών συμφερόντων Oceanic να ξεκινήσει γεωτρήσεις σε περιοχή στον Πρίνο Θάσου, όπου υποτίθεται υπήρχαν «*πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου σε μια περιοχή με μόλις 50 μέτρα θαλάσσιο βάθος*». [26] Παίζοντας με ανάλογους όρους, η Τουρκία, στα τέλη της ίδιας χρονιάς αποφάσισε κι αυτή να ξεκινήσει εξερευνήσεις πετρελαίου στο Αιγαίο, κοντά στα μικρασιατικά παράλιά της. Το μπιφ με τα πλοία που και καλά έψαχναν πετρέλαιο οδήγησε, δύο χρόνια μετά, στις 6 Αυγούστου 1976, το τουρκικό ωκεανογραφικό πλοίο ΧΟΡΑ (το μετέπειτα «Σισμίκ») να μπει – σύμφωνα με την ελληνική εκδοχή – σε ελληνικά χωρικά ύδατα. Οι εφημερίδες της εποχής δημιουργώντας το γνωστό κλίμα πολεμικού τρόμου, με γλαφυρές περιγραφές αιμοσταγών αλλόθρησκων, που η πολεμική τους προετοιμασία περιλαμβάνει και... τελετουργικές σφαγές ζώων έγραφαν: «*Κατά τη διάρκεια του πλου τα μέλη του πληρώματος, ακολουθώντας τη μουσουλμανική παράδοση, σφάζουν ένα αρνί. Με το αίμα τους βάφουν το μέτωπό τους και προσεύχονται στον Αλλάχ*». [27] Για κάποιο μυστήριο λόγο, πιο γνωστός για τη στάση του αυτή την περίοδο δεν είναι ο πρωθυπουργός Καραμανλής αλλά ο αρχηγός του τρίτου κόμματος (ΠΑΣΟΚ), Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος καλοκαιριάτικα ήταν περιοδεία στη Θράκη. Εκεί, από την ακριτική Αλεξανδρούπολη δίνει τον πολεμικό τόνο με την φράση «Βυθίσατε το Χόρα!», με το τουρκικό σκάφος τελικά να τα μαζεύει και να γυρνάει πίσω κατατρομαγμένο απ' τον παπανδρεϊκό τσαμπουκά. Ο Παπανδρέου που περιόδευε στη Θρακη και απειλούσε με βύθιση πλοίων, έδωσε παράλληλα και τον τόνο για τρομοκράτηση των μειονοτικών τούρκων της περιοχής, με πυρπολήσεις μουσουλμανικών σχολείων σε Αλεξανδρούπολη και Κομοτηνή, όπως διαβάζουμε σε πρωτοσέλιδα της εφημερίδας *Μακεδονία*. Στην πραγματικότητα, όπως γίνεται συνήθως γνωστό δεκαετίες αργότερα, η «επιθετικότητα» του Παπανδρέου και η «νηφαλιότητα» του Καραμανλή ήταν κανονισμένες να υπάρξουν με τον

τρόπο που υπήρξαν για να δείξει ο πρωθυπουργός Καραμανλής ότι απ' το εσωτερικό της χώρας – και της αντιπολίτευσης – δέχεται αφόρητες πιέσεις να κηρύξει πόλεμο. [28] Τα περί εκμετάλλευσης του άφθονου ντόπιου πετρελαίου ήταν βέβαια πάντα μια αφορμή για να απλώσει το ελληνικό κράτος τα ξερά του κατ' αποκλειστικότητα σε μια θάλασσα που θα ήθελε να πλατσουρίζει και το τουρκικό. Και αυτός είναι ο λόγος που τα περί πετρελαίου και φυσικού αερίου έχουν φτάσει μέχρι τις μέρες μας και έχουν επεκταθεί σαν συζητήσεις απ' τον Πρίνο Θάσου στο τάδε ή δείνα «θαλάσσιο οικόπεδο» γύρω απ' την Κύπρο και το Καστελόριζο! Έτσι, πλάι στις γνωστές «παραβιάσεις του εθνικού εναέριου χώρου» της Ελλάδας, το σουλατσάρισμα των τουρκικών πλοίων είναι απλώς άλλη μια μορφή της περιβόητης «τουρκικής προκλητικότητας», η οποία – μαντέψτε! – κι αυτή είναι διαδεδομένη απ' τη δεκαετία του 1980!

γ) *Κοπάνημα μειονότητας στη Θράκη*
Από το 1983, με την ανακήρυξη απ' τον Ντενκτάς της Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου (στις 15/11/1983) το ελληνικό κράτος, πέραν της οξυμένης ρητορικής ενάντια στην Τουρκία, σκλήρυνε κι άλλο τη στάση προς τα μέσα, προς την τουρκική μειονότητα Θράκης απαγορεύοντας, όπως γράψαμε σε προηγούμενο τεύχος, στα μειονοτικά σωματεία να φέρουν στον τίτλο τους τη λέξη «τουρκικό». [29] Μια κορυφαία στιγμή πίεσης της μειονότητας είναι τον Μάρτη του 1987, όταν συμβαίνει το δεύτερο επεισόδιο με τον Πρίνο Θάσου και το Σισμίκ. Εκείνο τον καιρό, η διεθνής κοινοπραξία εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων Πρίνου Θάσου «*θέλησε να επεκτείνει τις γεωτρήσεις στην υφαλοκρηπίδα ανατολικά της Θάσου, εκτός των χωρικών μας υδάτων, αν και σε περιοχή μη-αμφισβητούμενη*». [30] Έναν μήνα πριν γίνει αυτό, η ελληνική κυβέρνηση (18.2.1987), πήρε την απόφαση να κρατικοποιήσει την κοινοπραξία, προκαλώντας τόσο την αντίδραση του υπευθύνου της κοινοπραξίας, καθώς δεν είχε λήξει η σύμβαση της, όσο και την αντίδραση της Τουρκίας που κατηγόρησε την Ελλάδα ότι θέλει να επεκτείνει την κυριαρχία της στο Αιγαίο. Έτσι, στις 19 Μάρτη το τουρκικό ωκεανογραφικό Σισμίκ μαζί με πολεμικά βγαίνει για έρευνες κοιτασμάτων, και «*ανακοίνωσε το δρομολόγιό του, το οποίο, κατά το μεγαλύτερο μέρος περιλάμβανε τμήματα της υφαλοκρηπίδας που η Ελλάδα θεωρεί δικά της*». [31] Που σημαίνει ότι με διεθνείς, και όχι ελληνικούς, όρους παίζει να μην είναι και δικά της. Ακολούθησε το ίδιο σκηνικό με αυτό του 1976, με την Ελλάδα να απειλεί ότι θα χτυπήσει το τουρκικό σκάφος αν προχωρούσε σε ελληνικά ύδατα. Παράλληλα με τις απειλές ... των μουσουλμάνων της Κομοτηνής. [33] «*Οι πορείες των "χριστιανών" που ολόκληρο το πρωί της 29.1 κατέστρεφαν καταστήματα και άνοιγαν κεφάλια απροστάτευτων μουσουλμάνων υπό την κηδεμονία των ΜΑΤ, ήταν μόνο η αρχή.*» [34] «*Ο Σαμαράς που "τυχαία" βρέθηκε στις 28.1 στην Κομοτηνή και την Ξάνθη γνώριζε πολύ καλά την επερχόμενη βία του "χριστιανικού στοιχείου" που θα προκαλούσε και την "μουσουλμανική"... Η ιδέα ήταν σαφής: "Η μειονότητα αποτελεί την 5η φάλαγγα του τουρκικού επεκτατισμού, οφείλουμε ως έθνος Ελλήνων να τους διώξουμε, πάση θυσία".*» [35]

δ) *Αγώνας και με μέσα αριστερά! Το αντι-ιμπ*
Τα έχουμε γράψει και αλλού μέσα απ' αυτό το περιοδικό. [36] Δεν ξέρουμε αν ο αντι-ιμπεριαλισμός, ήταν κάποτε κάτι αντικρατικό και αντικαπιταλιστικό, σήμερα όμως δεν είναι παρά το εξαπτέρυγο του κάθε εθνικισμού, το λίπασμα για τον αριστερό φασισμό. Δεν ήταν ακριβώς ότι το ΠΑΣΟΚ έμαθε αυτά τα «κόλπα» στο ελληνικό κράτος, αλλά ήταν σίγουρα αυτό που τα καθιέρωσε. Όταν πρώτη φορά μετά το 1974, τον Ιούνη του 1988, ο τούρκος πρωθυπουργός Οζάλ επισκέφτηκε την Ελλάδα, παράλληλα με την ώρα συνάντησης Παπανδρέου-Οζαλ, άλλα στελέχη του κυβερνώντος ΠΑΣΟΚ οργάνωναν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας εναντίον του Οζάλ. Δηλαδή, το κράτος από τη μια έκανε «διάλογο» με τον τούρκο πρωθυπουργό κι απ' την άλλη οργάνωνε και τις διαμαρτυρίες εναντίον του.

Παρόμοια στρατηγική ακολουθεί η Ελλάδα και στο ζήτημα των «αμερικάνικων βάσεων». Η αντιαμερικανική ρητορική του ΠΑΣΟΚ «έξω οι βάσεις του θανάτου», από την αρχή της Μεταπολίτευσης ως και τα μέσα των 80s, και οι διαδηλώσεις που οργάνωνε το ίδιο και το ΚΚΕ εναντίον των βάσεων, δεν το εμπόδισε να υπογράψει το 1983 μια νέα οικονομική-στρατιωτική συμφωνία με τις ΗΠΑ. Έτσι, τον Σεπτέμβρη του 1983 υπεγράφη συμφωνία για 5ετή παραμονή των βάσεων. Το ΠΑΣΟΚ κατέβασε τους οπαδούς του για να πανηγυρίσουν για την απομάκρυνση των βάσεων μετά την πενταετία, παρόλο που η συμφωνία άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο ανανέωσής της και παραμονής των βάσεων, πράγμα που έγινε κιόλας! [37] Συνοψίζοντας, ο αντι-ιμπεριαλισμός, ήταν και είναι η κοινωνικοποίηση του πατριωτισμού στις αριστερές οργανώσεις και τον κόσμο στον οποίο απευθύνονται. [38]

ε) *Θείο, θείο, ο τούρκος με πειράζει*
Οι βάσεις αποτελούν μέρος της πολιτικής των ΗΠΑ για έλεγχο θα-

απλώς άλλη μια μορφή της περιβόητης «τουρκικής προκλητικότητας», η οποία – μαντέψτε! – κι αυτή είναι διαδεδομένη απ' τη δεκαετία του 1980!

γ) *Κοπάνημα μειονότητας στη Θράκη*

Από το 1983, με την ανακήρυξη απ' τον Ντενκτάς της Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου (στις 15/11/1983) το ελληνικό κράτος, πέραν της οξυμένης ρητορικής ενάντια στην Τουρκία, σκλήρυνε κι άλλο τη στάση προς τα μέσα, προς την τουρκική μειονότητα Θράκης απαγορεύοντας, όπως γράψαμε σε προηγούμενο τεύχος, στα μειονοτικά σωματεία να φέρουν στον τίτλο τους τη λέξη «τουρκικό». [29] Μια κορυφαία στιγμή πίεσης της μειονότητας είναι τον Μάρτη του 1987, όταν συμβαίνει το δεύτερο επεισόδιο με τον Πρίνο Θάσου και το Σισμίκ. Εκείνο τον καιρό, η διεθνής κοινοπραξία εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων Πρίνου Θάσου «*θέλησε να επεκτείνει τις γεωτρήσεις στην υφαλοκρηπίδα ανατολικά της Θάσου, εκτός των χωρικών μας υδάτων, αν και σε περιοχή μη-αμφισβητούμενη*». [30] Έναν μήνα πριν γίνει αυτό, η ελληνική κυβέρνηση (18.2.1987), πήρε την απόφαση να κρατικοποιήσει την κοινοπραξία, προκαλώντας τόσο την αντίδραση του υπευθύνου της κοινοπραξίας, καθώς δεν είχε λήξει η σύμβαση της, όσο και την αντίδραση της Τουρκίας που κατηγόρησε την Ελλάδα ότι θέλει να επεκτείνει την κυριαρχία της στο Αιγαίο. Έτσι, στις 19 Μάρτη το τουρκικό ωκεανογραφικό Σισμίκ μαζί με πολεμικά βγαίνει για έρευνες κοιτασμάτων, και «*ανακοίνωσε το δρομολόγιό του, το οποίο, κατά το μεγαλύτερο μέρος περιλάμβανε τμήματα της υφαλοκρηπίδας που η Ελλάδα θεωρεί δικά της*». [31] Που σημαίνει ότι με διεθνείς, και όχι ελληνικούς, όρους παίζει να μην είναι και δικά της. Ακολούθησε το ίδιο σκηνικό με αυτό του 1976, με την Ελλάδα να απειλεί ότι θα χτυπήσει το τουρκικό σκάφος αν προχωρούσε σε ελληνικά ύδατα. Παράλληλα με τις απειλές, το ελληνικό κράτος προχώρησε σε σειρά ετοιμοπόλεμων ενεργειών: έθεσε τις ένοπλες δυνάμεις σε ετοιμότητα και ανέστειλε τη λειτουργία της αμερικανικής βάσης τηλεπικοινωνιών της Νέας Μάκρης. Ανέστειλε όλες τις άδειες των καραβανάδων και απαγόρευσε όλες τις απεργίες στο εσωτερικό της χώρας. Προς τα έξω, έστειλε τον ΥΠΕΞ Παπούλια στη Σόφια για συνάντηση με τον επικεφαλής της Βουλγαρίας Τ. Ζίφκωφ, καθώς η Βουλγαρία θεωρούταν σύμμαχος της Ελλάδας όσον αφορά στα ελληνοτουρκικά, ενώ απειλούσε τους Αμερικανούς και με αλλαγές στα Βαλκάνια. Την επομένη, στις 28 Μαρτίου, η κρίση «εκτονώθηκε» με την Τουρκία (δια στόματος του πρωθυπουργού και προέδρου της, Τ. Οζάλ) να δηλώνει ότι δεν θα προχωρήσει τις έρευνες σε γεωτρήσεις αν το ίδιο έκανε και η Ελλάδα, και την ίδια μέρα το τουρκικό σκάφος επέστρεψε στη βάση του. Ακολουθούν 9 χρόνια (ως το επεισόδιο των Ιμίων-Καρντάκ το 1996) όχι ακριβώς ειρήνης, αλλά «μη-πολέμου», όπως ονομάστηκε η συμφωνία Ελλάδας-Τουρκίας τον Γενάρη του 1988, στο Νταβός. «Μη-πολέμου» για το εξωτερικό τουλάχιστον! Γιατί τον Ιανουάριο του 1990 έχουμε το μεγάλο πογκρόμ κατά των μουσουλμάνων της Κομοτηνής. Με αφορμή μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας Τούρκων μειονοτικών [32] ξεκίνησε ένα πογκρόμ εναντίον

Τα έχουμε γράψει και αλλού μέσα απ' αυτό το περιοδικό. [36] Δεν ξέρουμε αν ο αντι-ιμπεριαλισμός, ήταν κάποτε κάτι αντικρατικό και αντικαπιταλιστικό, σήμερα όμως δεν είναι παρά το εξαπτέρυγο του κάθε εθνικισμού, το λίπασμα για τον αριστερό φασισμό. Δεν ήταν ακριβώς ότι το ΠΑΣΟΚ έμαθε αυτά τα «κόλπα» στο ελληνικό κράτος, αλλά ήταν σίγουρα αυτό που τα καθιέρωσε. Όταν πρώτη φορά μετά το 1974, τον Ιούνη του 1988, ο τούρκος πρωθυπουργός Οζάλ επισκέφτηκε την Ελλάδα, παράλληλα με την ώρα συνάντησης Παπανδρέου-Οζάλ, άλλα στελέχη του κυβερνώντος ΠΑΣΟΚ οργάνωναν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας εναντίον του Οζάλ. Δηλαδή, το κράτος από τη μια έκανε «διάλογο» με τον τούρκο πρωθυπουργό κι απ' την άλλη οργάνωνε και τις διαμαρτυρίες εναντίον του.

Παρόμοια στρατηγική ακολουθεί η Ελλάδα και στο ζήτημα των «αμερικάνικων βάσεων». Η αντιαμερικανική ρητορική του ΠΑΣΟΚ «έξω οι βάσεις του θανάτου», από την αρχή της Μεταπολίτευσης ως και τα μέσα των 80s, και οι διαδηλώσεις που οργάνωνε το ίδιο και το ΚΚΕ εναντίον των βάσεων, δεν το εμπόδισε να υπογράψει το 1983 μια νέα οικονομική-στρατιωτική συμφωνία με τις ΗΠΑ. Έτσι, τον Σεπτέμβρη του 1983 υπεγράφη συμφωνία για 5ετή παραμονή των βάσεων. Το ΠΑΣΟΚ κατέβασε τους οπαδούς του για να πανηγυρίσουν για την απομάκρυνση των βάσεων μετά την πενταετία, παρόλο που η συμφωνία άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο ανανέωσής της και παραμονής των βάσεων, πράγμα που έγινε κιόλας! [37] Συνοψίζοντας, ο αντι-ιμπεριαλισμός, ήταν και είναι η κοινωνικοποίηση του πατριωτισμού στις αριστερές οργανώσεις και τον κόσμο στον οποίο απευθύνονται. [38]

ε) *Θείο, θείο, ο τούρκος με πειράζει*

Οι βάσεις αποτελούν μέρος της πολιτικής των ΗΠΑ για έλεγχο θαλάσσιων διαδρομών, για την ανάσχεση της Ρωσίας, αλλά και της Κίνας, στην πρόσβαση και χρήση των θαλασσών. Ταυτόχρονα, οι αμερικάνικες βάσεις προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα στο ελληνικό κράτος, «*για τη θωράκιση της άμυνάς μας. Κι αυτό διότι οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις θα χρησιμοποιούν τις ίδιες αναβαθμισμένες από τις ΗΠΑ εγκαταστάσεις, θα συνεκπαιδεύονται με αμερικανικές δυνάμεις και θα αποκτούν χρήσιμη τεχνογνωσία πάνω σε νέα όπλα*». [39] Εν ολίγοις, οι βάσεις είναι χρήσιμες μέσα σ' αυτή τη 40χρονη και βάλε προετοιμασία για πόλεμο. Οι αμερικάνικες βάσεις είναι στην πραγματικότητα ένας ιδανικός τρόπος που μπορούν να συνεξυπηρετηθούν τα ελληνικά συμφέροντα και αυτά ενός (του) δυνατού συμμάχου τους, των ΗΠΑ. Δεν είναι, ωστόσο, ο μόνος άξονας στον οποίο επενδύεται η ελληνική διπλωματική προσπάθεια.

Η νέα κοινότητα της ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) είναι επίσης ένας συνήθης τόπος εκμετάλλευσης για το ελληνικό κράτος. Είτε οικονομικά, όταν π.χ. στα πρόθυρα της χρεοκοπίας το 1986 το ελληνικό κράτος τελικά σώθηκε «*με τη σύναψη δανείου 1,75 δις από την ΕΟΚ*». [40] Είτε στρατιωτικά, καθώς μετά

την αποχώρηση απ' το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ το 1974, η ΕΟΚ αποτελούσε την εγγύηση της ελληνικής αμυντικής γραμμής. [41] Εξάλλου, το τουρκικό κράτος και στο ΝΑΤΟ ανήκε απ' το 1952 και αμερικάνικες βάσεις είχε επίσης μέσα στο έδαφός του. Το μόνο που δεν είχε ήταν η ιδιότητα του κράτους-μέλους της ΕΟΚ.

Με τα παραπάνω παραπέμπουμε στην πλέον πασίγνωστη και προσφιλή τακτική του ελληνικού κράτους να εμπλέκει στα λεγόμενα «ελληνοτουρκικά» τον πάσα ένα άσχετο, προσπαθώντας να του επισημάνει τα αυταπόδεικτα ελληνικά δίκια, να ανοίγει το θέμα σε διμερείς, τριμερείς και τετραμερείς συμφωνίες που κάνει με άλλους στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, να τραβάει το τουρκικό κράτος σε ευνοϊκά διεθνή τεραίν και να απομακρύνεται από μη-ευνοϊκά για το ίδιο τέτοια τεραίν.

Ντίσκο μπαλκάνα

Κλείνοντας αυτό το κείμενο δεν γίνεται να μην αναφερθούμε καν στη μικρή μας γειτονιά, τα Βαλκάνια, όπου το ελληνικό κράτος μέχρι τον μεσοπόλεμο αντιμετώπιζε μάλιστα κάμποσους υπολογίσιμους αντιπάλους. Με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βέβαια οι παλιές ισορροπίες των βαλκανικών ανατράπηκαν οριστικά και, πλέον, στην εποχή στην οποία αναφέρεται το παρόν κείμενο, η Ελλάς μπορούσε να μοστράρει τη δυτική της ανωτερότητα με περίσσια αλαζονεία απέναντι στη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία και την Αλβανία. Την τελευταία επισκέφτηκε, για παράδειγμα, ο έλληνας ΥΠΕΞ Κάρολος Παπούλιας το 1985, μετά τον θάνατο του Χότζα, προετοιμάζοντας προφανώς το έδαφος για την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ λίγα χρόνια αργότερα και την απελευθέρωση του εργατικού δυναμικού της χώρας. Ο Παπούλιας υπέγραψε με τους αλβανούς ομολόγους του «*πέντε τεχνικές συμφωνίες εγκαινιάζοντας το δρόμο της Κακαβιάς. Το 1985, έγινε το άνοιγμα της συνοριακής διόδου Ελλάδας-Αλβανίας. Το 1987, για πρώτη φορά η ελληνική κυβέρνηση δήλωσε επίσημα ότι "ο χαρακτήρας της Αλβανίας ως εχθρικού κράτους είχε πάψει να υφίσταται". Το 1988 ήταν το έτος της κορυφαίας στιγμής της προσέγγισης των δύο χωρών, όπου η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αποφάσισε την πολιτική άρση του εμπάργκο με την παράλληλη διατήρηση των νομικών συνεπειών του*». [42] Παράλληλα, το ίδιο άτιμο κράτος στις αρχές του '90 απειλούσε ότι θα εισβάλλει στην Αλβανία. Δια στόματος του προέδρου της «Ελληνοαλβανικής Επιτροπής Αλληλεγγύης» κ. Θαλή Μυλωνά, διεθνολόγου και πρώην στελέχους του ΠΑΣΟΚ: «*Η Ελλάδα έχει νομικό και συμβατικό δικαίω-*

συνομιλεί με το Πεκίνο και τη Μόσχα. Ιδού η στερνή γνώση ότι τελικά το κάθε κράτος στο τέλος είναι μόνο του, πρέπει να αναπτύξει «φιλίες» με βάση τα συμφέροντά του, αλλά δεν πρέπει να τις θεωρεί ποτέ δεδομένες. Παρακολουθούμε, λοιπόν, εδώ το ελληνικό κράτος στη γύρα να κάνει μεγάλα βήματα για να γνωρίσει άλλες ηπείρους, μια περίοδο ουσιαστικής «παγκοσμιοποίησης» για το ίδιο, την οποία βέβαια δεν θα μπορούσε να ζήσει ίσως χωρίς ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση· αν δεν είχε δηλαδή τις προσβάσεις του κυβερνώντος κόμματος και των αριστερών στελεχών του στον αραβικό και τον σοβιετικό κόσμο.

Έπειτα, είδαμε κάποια επεισόδια της ελληνικής πολιτικής ενάντια στην Τουρκία. Απ' την παραγωγή αστάθειας στην ανατολική γειτονιά της Τουρκίας μέχρι το κοπάνημα της μειονότητας στη Θράκη, απ' την προσπάθεια εμπλοκής τρίτων στην ευνοϊκή επίλυση των ανοιχτών θεμάτων ως την ιδεολογική χρήση του αντι-ιμπεριαλισμού, απ' τις έρευνες για πετρέλαια στα θαλάσσια οικόπεδα μέχρι τη ρητορική περί τουρκικής προκλητικότητας, πολλά απ' τα ιδιαίτερα γνώριμα σήμερα επεισόδια του ελληνοτουρκικού σίριαλ, κάνουν εδώ τα πρώτα τους βηματάκια ή και αναπτύσσονται ακόμη περισσότερο την περίοδο της μεταπολίτευσης! Να κάτι που δεν γνωρίζαμε και οι ίδιοι/ίδιες, αρχίζοντας να ψάχνουμε και να διαβάζουμε γι' αυτό το κείμενο! Είναι λογικό να βλέπουμε όλη τη φαρέτρα σε ανάπτυξη αυτή την περίοδο της οποίας η αφετηρία αρχίζει με το κυπριακό τραύμα.

Τέλος, κάνουμε μια μικρή αναφορά στο βαλκανικό περιβάλλον, μολονότι θα χωρούσαν πολλά να πούμε ακόμα. Εξάλλου, σε ένα κείμενο για ένα τόσο ευρύ ζήτημα, τι να πρωτοπείς; Με τη μικρή αυτή αναφορά θέλαμε να δείξουμε πάντως το πώς δένουν τα θέματα εξωτερικής πολιτικής με αυτά του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού αφενός, των εθνοτικών μειονοτήτων αφετέρου – όχι κάτι ιδιαίτερα πρωτότυπο, αλλά απ' την άλλη κάτι που μας απασχολεί έκτοτε σαν ζήτημα όλο και περισσότερο.

Εξάλλου, οι κύκλοι αυτοί στους οποίους ξεδιπλώνεται και σήμερα η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν είναι πολύ διαφορετικοί από το τότε. Δεν μπήκαμε στη λογική να επισημάνουμε «ομοιότητες και διαφορές», γιατί αυτές συνήθως φαίνονται διά γυμνού οφθαλμού. Η ουσία, δηλαδή, αυτής της σειράς κειμένων δεν είναι να δείξει απλώς τις αναλογίες του σήμερα με το τότε, 30 και 40 χρόνια πριν· είναι να μας βοηθήσει να βρούμε τα λόγια για να φέρουμε αυτόν τον κόσμο τούμπα προς όφελός μας. Τώρα, αν είχαμε τον χρόνο και την ικανότητα θα προσπαθούσαμε να πούμε και κάτι για αυτό που συνέβαινε στον γύρω απ' την Ελλάδα κόσμο τη δεκαετία του 1980 και ειδικά το τέλος της

διεθνή τεραίν και να απομακρύνεται από μη-ευνοϊκά για το ίδιο τέτοια τεραίν.

Ντίσκο μπαλκάνα

Κλείνοντας αυτό το κείμενο δεν γίνεται να μην αναφερθούμε καν στη μικρή μας γειτονιά, τα Βαλκάνια, όπου το ελληνικό κράτος μέχρι τον μεσοπόλεμο αντιμετώπιζε μάλιστα κάμποσους υπολογίσιμους αντιπάλους. Με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βέβαια οι παλιές ισορροπίες των βαλκανικών ανατράπηκαν οριστικά και, πλέον, στην εποχή στην οποία αναφέρεται το παρόν κείμενο, η Ελλάς μπορούσε να μοστράρει τη δυτική της ανωτερότητα με περίσσια αλαζονεία απέναντι στη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία και την Αλβανία. Την τελευταία επισκέφτηκε, για παράδειγμα, ο έλληνας ΥΠΕΞ Κάρολος Παπούλιας το 1985, μετά τον θάνατο του Χότζα, προετοιμάζοντας προφανώς το έδαφος για την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ λίγα χρόνια αργότερα και την απελευθέρωση του εργατικού δυναμικού της χώρας. Ο Παπούλιας υπέγραψε με τους αλβανούς ομολόγους του «*πέντε τεχνικές συμφωνίες εγκαινιάζοντας το δρόμο της Κακαβιάς. Το 1985, έγινε το άνοιγμα της συνοριακής διόδου Ελλάδας-Αλβανίας. Το 1987, για πρώτη φορά η ελληνική κυβέρνηση δήλωσε επίσημα ότι "ο χαρακτήρας της Αλβανίας ως εχθρικού κράτους είχε πάψει να υφίσταται". Το 1988 ήταν το έτος της κορυφαίας στιγμής της προσέγγισης των δύο χωρών, όπου η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αποφάσισε την πολιτική άρση του εμπάργκο με την παράλληλη διατήρηση των νομικών συνεπειών του*». [42] Παράλληλα, το ίδιο άτιμο κράτος στις αρχές του '90 απειλούσε ότι θα εισβάλλει στην Αλβανία. Δια στόματος του προέδρου της «Ελληνοαλβανικής Επιτροπής Αλληλεγγύης» κ. Θαλή Μυλωνά, διεθνολόγου και πρώην στελέχους του ΠΑΣΟΚ: «*Η Ελλάδα έχει νομικό και συμβατικό δικαίωμα να παρέμβει στα εσωτερικά της Αλβανίας, ακόμη και με στρατιωτική εισβολή εφόσον παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα της ελληνικής μειονότητας*». [43] Έτερος πασόκος, ο δήμαρχος Αθήνας Αντώνης Τρίτσης, δήλωνε την ίδια εποχή (Γενάρης 1990) ότι «*ο Ελληνισμός της Αλβανίας, ένδημος εκεί, πρέπει να αντιμετωπιστεί ως υπόθεση εθνικής αποκαταστάσεως*», [44] αντιγράφοντας τον λόγο της απελευθέρωσης του γέρου Παπανδρέου στο Σύνταγμα τον Οκτώβρη του 1944.

Σ' αυτό το κείμενο συζητήσαμε για την εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους στη μεταπολίτευση (1974-1989) σε τρεις κύκλους. Αρχικά, σε σχέση με τους μεγάλους συμμάχους, τους Αμερικάνους, και τη βορειοατλαντική συμμαχία: τι πυροδότησε την αποχώρηση του ελληνικού κράτους απ' το ΝΑΤΟ, με ποιους ξεκίνησαν οι έλληνες να μιλάνε ή βελτίωσαν τις σχέσεις τους; Πόσο πήγε όλο αυτό με την Κίνα, τη Μόσχα, τις χώρες του ανατολικού μπλοκ, τους Άραβες; Σ' αυτό το πρώτο μέρος βλέπουμε μια πραγματικά πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική, μια πολιτική που προδίδει την ανησυχία του ελληνικού κράτους να μείνει ξεκρέμαστο μετά το κυπριακό φιάσκο, αλλά και την ικανότητά του να διαπραγματεύεται με τις ΗΠΑ και την ΕΟΚ, ενώ ταυτόχρονα γειτονιά της Τουρκίας μέχρι το κοπάνημα της μειονότητας στη Θράκη, απ' την προσπάθεια εμπλοκής τρίτων στην ευνοϊκή επίλυση των ανοιχτών θεμάτων ως την ιδεολογική χρήση του αντι-ιμπεριαλισμού, απ' τις έρευνες για πετρέλαια στα θαλάσσια οικόπεδα μέχρι τη ρητορική περί τουρκικής προκλητικότητας, πολλά απ' τα ιδιαίτερα γνώριμα σήμερα επεισόδια του ελληνοτουρκικού σίριαλ, κάνουν εδώ τα πρώτα τους βηματάκια ή και αναπτύσσονται ακόμη περισσότερο την περίοδο της μεταπολίτευσης! Να κάτι που δεν γνωρίζαμε και οι ίδιοι/ίδιες, αρχίζοντας να ψάχνουμε και να διαβάζουμε γι' αυτό το κείμενο! Είναι λογικό να βλέπουμε όλη τη φαρέτρα σε ανάπτυξη αυτή την περίοδο της οποίας η αφετηρία αρχίζει με το κυπριακό τραύμα.

Τέλος, κάνουμε μια μικρή αναφορά στο βαλκανικό περιβάλλον, μολονότι θα χωρούσαν πολλά να πούμε ακόμα. Εξάλλου, σε ένα κείμενο για ένα τόσο ευρύ ζήτημα, τι να πρωτοπείς; Με τη μικρή αυτή αναφορά θέλαμε να δείξουμε πάντως το πώς δένουν τα θέματα εξωτερικής πολιτικής με αυτά του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού αφενός, των εθνοτικών μειονοτήτων αφετέρου – όχι κάτι ιδιαίτερα πρωτότυπο, αλλά απ' την άλλη κάτι που μας απασχολεί έκτοτε σαν ζήτημα όλο και περισσότερο.

Εξάλλου, οι κύκλοι αυτοί στους οποίους ξεδιπλώνεται και σήμερα η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν είναι πολύ διαφορετικοί από το τότε. Δεν μπήκαμε στη λογική να επισημάνουμε «ομοιότητες και διαφορές», γιατί αυτές συνήθως φαίνονται διά γυμνού οφθαλμού. Η ουσία, δηλαδή, αυτής της σειράς κειμένων δεν είναι να δείξει απλώς τις αναλογίες του σήμερα με το τότε, 30 και 40 χρόνια πριν· είναι να μας βοηθήσει να βρούμε τα λόγια για να φέρουμε αυτόν τον κόσμο τούμπα προς όφελός μας. Τώρα, αν είχαμε τον χρόνο και την ικανότητα θα προσπαθούσαμε να πούμε και κάτι για αυτό που συνέβαινε στον γύρω απ' την Ελλάδα κόσμο τη δεκαετία του 1980 και ειδικά το τέλος της δεκαετίας, την κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού. Το εγχείρημα θα είχε βέβαια το ενδιαφέρον του μιας και δεν υπήρξε άλλη εποχή μέχρι σήμερα που να έχουν αραδιαστεί τόσες αναλογίες του παρόντος (εμπορικού πολέμου Κίνας-ΗΠΑ) με τον Ψυχρό Πόλεμο ή τόσες αναλογίες του παρόντος με έναν παγκόσμιο πόλεμο. Αλλά το βλέπουμε για την επόμενη φορά. Προς το παρόν μπορούμε να κρατήσουμε ότι μέσα απ' τη μεταπολίτευση η ελληνική εξωτερική πολιτική ωρίμασε. Ωρίμασε με την αφομοίωση των αριστερών και των αντιιμπεριαλιστικών αιχμών. Μακράν κάθε «θεωρίας εξάρτησης», πέραν κάθε φιλο- ή αντι-αμερικανισμού, φιλο- ή αντι-αραβισμού, η Ελλάδα ήταν πρώτιστα φιλελληνική! Ανανέωσε την πίστη στην πατρίδα κάτω από ένα νεο-συγκροτημένο εθνικό κορμό. Ξεπέρασε και συμβολικά την παιδική της ασθένεια, την ιδεολογία. Όταν η χώρα ήταν να επιστρέψει στο ΝΑΤΟ το 1980, η *Καθημερινή* έγραφε:

> «Όταν φύγαμε από το ΝΑΤΟ, το είχαμε ακόμα σε υπόληψη [...] Μόνο όταν βρεθήκαμε απ' έξω και το κυττάξαμε με την ψυχραιμία που δίνει η απόσταση, το είδαμε γι' αυτό που ήταν [...], σβήσαμε το όραμα ενός ΝΑΤΟ με ιδανικά και ιδεολογίες, κα-

ταλάβαμε ότι η χειρονομία μας ήταν άχρηστη, και ότι φιλότιμα και ιδανικά δεν είχαν καμιά θέση στις δοσοληψίες μας. Μόνο συμφέροντα [...]» [45]

Εν ολίγοις, το ελληνικό κράτος γνώριζε από παλιά πώς να τοποθετεί και να προσαρμόζει τα δικά του μπιφ με άλλα κράτη στο πλαίσιο των μεγάλων διακρατικών ανταγωνισμών στην περιοχή που αναπτύσσεται. Όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου φτάνει στο βιβλίο του *Η Δημοκρατία στο Απόσπασμα* να εξηγήσει τα γεγονότα της δεκαετίας του 1940 από γεωπολιτική σκοπιά, μέσα σε έξι σειρές μιλάει για την παλιά διαμάχη Ρωσίας-Βρετανίας για τον έλεγχο των Βαλκανίων και την ανάγκη ελέγχου της Ανατολικής Μεσογείου από πλευράς Βρετανών ώστε να επιβλέπουν ό,τι συμβαίνει μεταξύ Δαρδανελλίων και Σουέζ. [46] Όσο καλύτερα εξασκούταν αυτή η ικανότητα συνδυασμού των τοπικών εθνικών συμφερόντων με τα διεθνή στην εκάστοτε συγκυρία, τόσο καλύτερα το ελληνικό κράτος απέφευγε στη συνέχεια «κακοτυχίες» τύπου Κύπρου. Δεν θέλει δα καμιά βαθύτερη απομυστικοποίηση η γλώσσα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, κατά την ταπεινή μας γνώμη. Όλα τα εργαλεία είναι πάνω στο τραπέζι. Κι αν εξαιρέσεις τις δύο περιόδους πολυδιάστατης, ενεργητικής εξωτερικής πολιτικής που προσφέρουν αν μη τι άλλο μια πρωτοτυπία (1974-1989, 2010-2022), η ελληνική διπλωματική ιστορία μοιάζει σχετικά επαναλαμβανόμενη, σε ένα αμετακίνητο, σταθερό φόντο διεθνών ισορροπιών, ηλικίας 77 χρόνων (απ' τη λήξη του Β΄ Π. Π.). Θα μείνουν όμως τα πράγματα όπως έχουν σε ένα φόντο που πλέον αλλάζει με γοργούς ρυθμούς; Είναι αυτός ο λόγος που οι ιστορικοί μας, μάς εξοικειώνουν και πάλι τα τελευταία δέκα χρόνια με την ιδέα του πολέμου;

Υποσημειώσεις

[1] Με καλύτερα λόγια θα τα βρείτε όλα αυτά στο autonome antifa, *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου... ή αλλιώς η συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον παγκόσμιο πόλεμο*, Αθήνα, 2015.

[15] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 226.
[16] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 226.
[17] Yingchao Qian, *ό.π.*, σελ. 57.
[18] «Όταν η Αθήνα ήταν στην εμπόλεμη ζώνη του "αραβικού πολέμου"», Το Βήμα, Β. Λαμπρόπουλος, 18.12.2014.
[19] Ιωσήφ Βαένα, «Η τρομοκρατία στη Θεσσαλονίκη», *academia*.
[20] Διαβάστε στο τχ 62 του περιοδικού *antifa* το κείμενο «Ένας είναι ο εχθρός (μέρος 3ο)», 10/2018. Τα πανίσχυρα ελληνικά πλοία δεν μετέφεραν μόνο το λιβυκό πετρέλαιο αλλά και το ιρανικό, με τις ευλογίες της ελληνικής Αριστεράς, οπότε διαβάστε και στο προηγούμενο τχ 61, «Ένας είναι ο εχθρός (μέρος 2ο)», 07/2018.
[21] Γιάννη Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 229.
[22] «Όταν το 1984 ο Ανδρέας έφερε στην Ελούντα Μιτεράν και Καντάφι», *Slpress.gr*, 17.10.2021.
[23] «Πόλεμος και Ανάπτυξη, Μύθοι και πραγματικότητα για την πολεμική «μας» βιομηχανία», *Σχολιαστής*, τχ 19, 10/1984, σελ. 33-35.
[24] «Το πραγματικό σκάνδαλο, Για την τιμή των όπλων», *Σχολιαστής*, τχ 49, 04/1987, σελ. 6-7.
[25] «"Τουμπεκί" για τα όπλα», *Σχολιαστής*, τχ 80, 10/1989, σελ. 22.
[26] «Όταν βρέθηκε πετρέλαιο στη Θάσο: Πώς ξεκίνησε και γιατί σταμάτησε η προσπάθεια εξόρυξης – ο Γερμανός οικονομολόγος Ντιρκ Μίλερ αποκαλύπτει», *iefimerida*, 07.10.2013.
[27] «Όταν η Τουρκία "τορπίλισε" την προσφυγή για υφαλοκρηπίδα», *Έθνος*, Γ. Σαρρής, 02.08.2020.
[28] «Το άγνωστο παρασκήνιο του «Βυθίσατε το Χόρα» τον Αύγουστο του 1976», *Καθημερινή*, 07.09.2020.
[29] «Πού πέφτει ο Εχίνος και γιατί κολλάει εκεί πολύ ιό;», *151*, τχ 21 (Δεκέμβριος 2020).
[30] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 311.
[31] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 312.
[32] «Η Τουρκική Μειονότητα της Δυτικής Θράκης», *TRT*, 18.07.2019 και «Επετειακή εκδήλωση στην Κομοτηνή για την 29η Ιανουαρίου 1988», *TRT*, 30.01.2019.
[33] «Το ελληνικό 1955, η σκλήρυνση της εθνικής γραμμής», *Σχολιαστής*, τχ 85, 03/1990, σελ. 18-21.
[34] «Τούρκοι, μογγόλοι, μωαμεθανοί...», *Σχολιαστής*, τχ 84, 02/1990, σελ. 15.
[35] «Τούρκοι, μογγόλοι, μωαμεθανοί...», ό.π., σελ. 15.
[36] Βλ. ενδεικτικά τα κείμενα «Ενάντια στο κράτος! το ελληνικό, όχι το άλλο... (εμείς, Αυτό και ο όψιμος αντι-ιμπεριαλισμός)», *0151*, τχ. 5, Ιούνιος 2015, σελ. 34-53· και «Από τον αντι-ιμπεριαλισμό στην εξωτερική πολιτική ένα τσιγάρο δρόμος (Το B.D.S. σαν παράδειγμα)», *0151*, τχ. 18, Νοέμβριος 2019, σελ. 3-5.
[37] Βασίλης Νέδος, «Αμερικανικές βάσεις: Από τις πρώτες υπογραφές, το '53 μέχρι σήμερα», *Καθημερινή*, 15.10.2021.

της Ανατολικής Μεσογείου από πλευράς Βρετανών ώστε να επιβλέπουν ό,τι συμβαίνει μεταξύ Δαρδανελλίων και Σουέζ. [46] Όσο καλύτερα εξασκούταν αυτή η ικανότητα συνδυασμού των τοπικών εθνικών συμφερόντων με τα διεθνή στην εκάστοτε συγκυρία, τόσο καλύτερα το ελληνικό κράτος απέφευγε στη συνέχεια «κακοτυχίες» τύπου Κύπρου. Δεν θέλει δα καμιά βαθύτερη απομυστικοποίηση η γλώσσα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, κατά την ταπεινή μας γνώμη. Όλα τα εργαλεία είναι πάνω στο τραπέζι. Κι αν εξαιρέσεις τις δύο περιόδους πολυδιάστατης, ενεργητικής εξωτερικής πολιτικής που προσφέρουν αν μη τι άλλο μια πρωτοτυπία (1974-1989, 2010-2022), η ελληνική διπλωματική ιστορία μοιάζει σχετικά επαναλαμβανόμενη, σε ένα αμετακίνητο, σταθερό φόντο διεθνών ισορροπιών, ηλικίας 77 χρόνων (απ' τη λήξη του Β΄ Π. Π.). Θα μείνουν όμως τα πράγματα όπως έχουν σε ένα φόντο που πλέον αλλάζει με γοργούς ρυθμούς; Είναι αυτός ο λόγος που οι ιστορικοί μας, μάς εξοικειώνουν και πάλι τα τελευταία δέκα χρόνια με την ιδέα του πολέμου;

Υποσημειώσεις

[1] Με καλύτερα λόγια θα τα βρείτε όλα αυτά στο autonome antifa, *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου... ή αλλιώς η συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον παγκόσμιο πόλεμο*, Αθήνα, 2015.
[2] Βλ. Εθνικοί μύθοι κάτω από τη θαλπωρή του πράσινου ήλιου, *antifa*, τχ 48, 10/2015.
[3] Γ. Βούλγαρης, *Η Ελλάδα της Μεταπολίτευσης 1974-1990*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2008, σελ. 221.
[4] Yingchao Qian, *Η εξωτερική πολιτική του ΠΑ.ΣΟ.Κ κατά την δεκαετία του '80*, ΑΠΘ, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών, 2013, σελ. 61.
[5] Yue Wu, *Η Ελλάδα και η Λαική Δημοκρατία της Κίνας: Από τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων μέχρι την επίσκεψη του Καραμανλή στο Πεκίνο*, μεταδιδακτορική έρευνα, ΕΚΠΑ, επόπτης: Ευάνθης Χατζηβασιλείου, σελ. 5.
[6] Yue Wu, *ό. π.*, σελ. 8.
[7] Yue Wu, *ό. π.*, σελ. 13.
[8] Yue Wu, *ό. π.*, σελ. 14.
[9] Yingchao Qian, *ό. π.*, σελ. 70.
[10] «Εξωτερικη πολιτική τον καιρό της πανδημίας», *151*, τχ. 22 (Ανοιξη 2021), σελ 5.
[11] Yingchao Qian, *ό. π.*, σελ. 72.
[12] Yingchao Qian, *ό. π.*, σελ. 72.
[13] «Από τον μεταπολεμικό χειμώνα στην αναθέρμανση των σχέσεων», *Καθημερινή*, 05.12.2001.
[14] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ.222-223.
[22] «Όταν το 1984 ο Ανδρέας έφερε στην Ελούντα Μιτεράν και Καντάφι», *Slpress.gr*, 17.10.2021.
[23] «Πόλεμος και Ανάπτυξη, Μύθοι και πραγματικότητα για την πολεμική «μας» βιομηχανία», *Σχολιαστής*, τχ 19, 10/1984, σελ. 33-35.
[24] «Το πραγματικό σκάνδαλο, Για την τιμή των όπλων», *Σχολιαστής*, τχ 49, 04/1987, σελ. 6-7.
[25] «"Τουμπεκί" για τα όπλα», *Σχολιαστής*, τχ 80, 10/1989, σελ. 22.
[26] «Όταν βρέθηκε πετρέλαιο στη Θάσο: Πώς ξεκίνησε και γιατί σταμάτησε η προσπάθεια εξόρυξης – ο Γερμανός οικονομολόγος Ντιρκ Μίλερ αποκαλύπτει», *iefimerida*, 07.10.2013.
[27] «Όταν η Τουρκία "τορπίλισε" την προσφυγή για υφαλοκρηπίδα», *Έθνος*, Γ. Σαρρής, 02.08.2020.
[28] «Το άγνωστο παρασκήνιο του «Βυθίσατε το Χόρα» τον Αύγουστο του 1976», *Καθημερινή*, 07.09.2020.
[29] «Πού πέφτει ο Εχίνος και γιατί κολλάει εκεί πολύ ιό;», *151*, τχ 21 (Δεκέμβριος 2020).
[30] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 311.
[31] Γιάννης Βούλγαρης, *ό.π.*, σελ. 312.
[32] «Η Τουρκική Μειονότητα της Δυτικής Θράκης», *TRT*, 18.07.2019 και «Επετειακή εκδήλωση στην Κομοτηνή για την 29η Ιανουαρίου 1988», *TRT*, 30.01.2019.
[33] «Το ελληνικό 1955, η σκλήρυνση της εθνικής γραμμής», *Σχολιαστής*, τχ 85, 03/1990, σελ. 18-21.
[34] «Τούρκοι, μογγόλοι, μωαμεθανοί...», *Σχολιαστής*, τχ 84, 02/1990, σελ. 15.
[35] «Τούρκοι, μογγόλοι, μωαμεθανοί...», ό.π., σελ. 15.
[36] Βλ. ενδεικτικά τα κείμενα «Ενάντια στο κράτος! το ελληνικό, όχι το άλλο... (εμείς, Αυτό και ο όψιμος αντι-ιμπεριαλισμός)», *0151*, τχ. 5, Ιούνιος 2015, σελ. 34-53· και «Από τον αντι-ιμπεριαλισμό στην εξωτερική πολιτική ένα τσιγάρο δρόμος (Το B.D.S. σαν παράδειγμα)», *0151*, τχ. 18, Νοέμβριος 2019, σελ. 3-5.
[37] Βασίλης Νέδος, «Αμερικανικές βάσεις: Από τις πρώτες υπογραφές, το '53, μέχρι σήμερα», *Καθημερινή*, 15.10.2021.
[38] Για το πώς παίχτηκε το παιχνίδι αυτό στην Ελλάδα βλ. και Λιαλιούτη Ζηνοβία, *Ο αντιαμερικανισμός στην Ελλάδα, 1947-1989*, Αθήνα: Ασίνη, 2016, σελ. 105, 343.
[39] Μάνος Χαραλαμπάκης, «Αυτές είναι οι βάσεις που θα έχουν οι Αμερικανοί στην Ελλάδα», *in.gr*, 02.02.2020.
[40] Γιάννης Μπαλαμπανίδης, «Ρηχός Εξευρωπαϊσμός: η αντιφατική υποδοχή της Ευρώπης ως κληρονομιά της Μεταπολίτευσης», στο *Μεταπολίτευση, η Ελλάδα στο μεταίχμιο δυο αιώνων*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2015, σελ. 239-240.
[41] Yingchao Qian, *ό.π.*, σελ. 40.
[42] Yingchao Qian, *ό.π.*, σελ. 52.
[43] «Βάλκανια, η ώρα των μειονοτήτων», *Σχολιαστής*, τχ 84, 02/1990, σελ. 5.
[44] «Βάλκανια, η ώρα των μειονοτήτων», *ό.π.*
[45] Λιαλιούτη Ζηνοβία, *ό.π.*, σελ. 346.
[46] Ανδρέας Παπανδρέου, *Η Δημοκρατία στο Απόσπασμα*, Αθήνα: Καρανάση, 1974, σελ. 77.

2012-2022 για άλλα 10 χρόν

2012-2022 για άλλα 10 χρόνια θα είμαστε antifa 2012-2022
ANTIFA
NEGATIVE
ATHENS ANTIFA
Est. 2004